

নগাঁও ছোৱালী কলেজ আলোচনী ২০১৩-১৪ বৰ্ষ

সম্পাদিকা
কৃষ্ণা বৈৰাগী

নগাঁও ছেৱালী কলেজ আলোচনী
NOWGONG GIRLS' COLLEGE MAGAZINE

বাৰ্ষিক প্ৰকাশ
২০১৩-১৪ বৰ্ষ

Nowgong Girls' College Magazine

An annual magazine of Nowgong Girls' College, Session 2013-14,
Nagaon, Assam; edited by Krishna Boiragi, guided by Dr. Manuj Kumar Chutia
& Ms. Mridula Kashyap and published by Dr. Ajanta Dutta Bordoloi,
Principal, Nowgong Girls' College

নগাঁও ছোৱালী কলেজ আলোচনী
বাৰ্ষিক প্ৰকাশ, ২০১৩-১৪

সম্পাদনা সমিতি

সভাপতি

ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈ, অধ্যক্ষা

তত্ত্বাবধায়ক

ড° মনোজ কুমাৰ চুতীয়া
মৃদুলা কাশ্যপ

আৰ্হি কাকত

ড° বিপুল মালাকাৰ
বঞ্জয় সাহা
উদয়ভান ভগত
নীতু গুপ্তা বৰুৱা

সম্পাদিকা

কৃষ্ণা বৈৰাগী

অলংকৰণ

দীপা সবকাৰ

পৰিকল্পনা

ড° মনোজ কুমাৰ চুতীয়া

প্ৰকাশিকা

অধ্যক্ষা, নগাঁও ছোৱালী কলেজ

বেটুপাতৰ আৰ্হি

মনিষা শৰ্মা

নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ অধ্যক্ষা ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত আৰু
গিগাবাইট্চ প্ৰেছ এণ্ড পাব্লিকেশ্যন, মিলনপুৰ, নগাঁৱত মুদ্ৰিত।

শুভেচ্ছাৰে একাষাৰ

নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ বহুৰেকীয়া আলোচনীলৈ মোৰ আন্তৰিক শুভেচ্ছা আৰু আশীৰ্বাদ থাকিল। নগাঁওত মহিলা উচ্চ শিক্ষাৰ অনুষ্ঠানটি আমাৰ দিনতে স্থাপিত হৈছিল স্বৰ্গীয় শ্ৰদ্ধেয় লাল চাঁদ টুদিৰ নামত আৰু বদান্যতাত। অধ্যক্ষ আছিল নগাঁও কলেজৰ অর্থনীতি বিভাগৰ অধ্যাপক স্বৰ্গীয় শ্ৰদ্ধেয় নিৰ্মল চন্দ্ৰ শৰ্মা ছাৰ। এম.এ. পাছ কৰাৰ পাছত মইও ছাৰৰ সহকৰ্মী হ'লোহি। যি কি নহওক কলেজখন বন্ধ হ'ল। ইয়াৰ পিছত শ্ৰদ্ধেয় স্বৰ্গীয় মহেশ চন্দ্ৰ দেৱগোস্বামীৰ অধ্যক্ষতাত বৰ্তমান ছোৱালী কলেজখন আকৌ আৰম্ভ হ'ল। নগাঁও কলেজৰ কেইজনমান শিক্ষকে অংশকালীন শিক্ষক হিচাপে মাহে এশ টকা দৰমহাত শিক্ষকতা কৰিবলৈ আগবাঢ়িল। সেইসকলৰ ভিতৰত ময়ো এজন। অৰ্থৰ অভাৱত মাহে মোক পঞ্চাশ টকাকৈহে দিছিল। পুৱা বেলা ক্লাছ হৈছিল। আজি সেই কলেজখন জাকত জিলিকা হৈ পৰিছে। বহুতো ছাত্ৰীয়ে ইয়াত শিক্ষা লৈ জীৱনৰ বাটত আগবাঢ়ি গৈছে। মোৰ পৰা শুভেচ্ছাবাণী নিব অহাৰ কাৰণে মোৰ মনত সেই সোঁৱৰণীবিলাক কুঁহিপাত ফুল ফুলাদি জগমগাই উঠিল। কলেজ আলোচনীত ছাত্ৰীসকলে নিজৰ মনৰ কথা, নিজৰ অভিজ্ঞতাৰ কথা, নিজৰ স্বপ্ন-কল্পনাৰ কথা একান্ত নিজৰ ভাষাৰে গল্প-কবিতা-বচনাত প্ৰকাশ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা উচিত। ভৱিষ্যতৰ সাহিত্য সৃষ্টিত তেওঁলোকে বহুত সহায় কৰে। ছাত্ৰীসকল প্ৰত্যেকে জীৱনত নিজ নিজ ক্ষেত্ৰত কৃতকাৰ্য্যতা লাভ কৰক। দেশখনক সকলো ফালে আগুৱাই নিবলৈ নিজ নিজ বৰঙণি আগবঢ়াবলৈ সমৰ্থ হওঁক। এইয়ে মোৰ একান্ত কামনা আৰু ভগৱন্তৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনাও। ছাত্ৰী, অধ্যাপক-অধ্যাপিকা, কৰ্মচাৰী সকলোলৈকে মোৰ স্নেহ আৰু শ্ৰদ্ধা থাকিল।

(শ্ৰেতলিখন - কৃষ্ণা বৈৰাগী)

শ্ৰীমতী

পদ্মশ্ৰী, সাহিত্যাচাৰ্য,
প্ৰাক্তন সভাপতি, অসম সাহিত্য সভা

অধ্যক্ষাৰ একাষাৰ

মৰমৰ ছাত্ৰীসকল,

পৃথিৱীখন দ্ৰুতগতিৰে সলনি হৈছে। এই পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে আমাৰ চিন্তাধাৰাৰ পৰিৱৰ্তনেৰে সমাজ গঠনত গুৰুত্ব দিব লাগিব। ইয়াৰ বাবে আমি জ্ঞানভিত্তিক সমাজ প্ৰতিষ্ঠাত মনোনিৱেশ কৰিব লাগিব। বৰ্তমান সময়ত জ্ঞান অবিহনে কোনেও সমাজত প্ৰতিষ্ঠা লাভৰ প্ৰতিযোগিতাত তিষ্ঠি থাকিব নোৱাৰে।

বৰ্তমান বিশ্বায়নৰ যুগত সকলো দিশতে নিজকে পটু কৰি তুলিব লাগিব। আমাৰ নৱপ্ৰজন্মৰ যথেষ্ট প্ৰতিভা আছে। বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত নৱপ্ৰজন্মৰ গতিশীলতাই আৰু প্ৰতিভাই অসমৰ উজ্জ্বল ভৱিষ্যতৰ ইঙ্গিত দিয়ে। আমাৰ সংস্কৃতি আমি সুদৃঢ় কৰি ৰাখিব লাগিব। অন্যান্য দিশত আগবঢ়াৰ লগে লগে আমাৰ সংস্কৃতিকো জীয়াই ৰাখিব লাগিব।

যুৱক-যুৱতীয়েই হ'ল এখন দেশ বা এটা জাতিৰ ভৱিষ্যৎ। যুৱশক্তিৰ সময়োপযোগী ব্যৱহাৰ অবিহনে এখন দেশ বা এটা জাতিৰ ভৱিষ্যৎ কেতিয়াও নিৰাপদ নহয়।

সকলোৰে সুন্দৰ আৰু উজ্জ্বল ভৱিষ্যতৰ কামনাৰে।

“জয়তু নগাঁও ছোৱালী কলেজ”

ৱৈষ্ণৱী পুত্ৰ বৰদলৈ

(ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈ)

অধ্যক্ষা,
নগাঁও ছোৱালী কলেজ
নগাঁও, অসম।

আলোচনী সম্পাদিকাৰ একাষাৰ

সাহিত্য বা জ্ঞানৰ বাবেবৰণীয়া বিশাল পথাৰখনত বিচৰণ কৰিবলৈ যি শক্তি, সাহস আৰু প্ৰেৰণাৰ দৰকাৰ সেয়া বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয় বা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আলোচনীসমূহে প্ৰভূত পৰিমাণে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক যোগান ধৰে বা এক কথাত ক'বলৈ গ'লে ই লেখন দক্ষতা গঢ়াৰ এক সম্ভাৰনাময় মঞ্চ। এই মঞ্চত উঠিবলৈ যি সকলে চেষ্টা কৰে আৰু সক্ষম হয় তেওঁলোকৰ ভৱিষ্যতে সেই দিশেৰে আগবাঢ়িবলৈ উজু হয়। এই লক্ষ্যকে সাৰোগত কৰি নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ বাৰ্ষিক আলোচনীখনি এইবাৰো প্ৰকাশ কৰা হৈছে। উঠন বয়সৰ ছাত্ৰীসকলৰ সকলোৰে লেখা পৈণত পৰ্যায় এটা যে পাইছে তেনেকৈ ক'বলৈ অসুবিধা। কিন্তু তেওঁলোকৰ লেখাৰ মাজত তেওঁলোকৰ মনত অগা-দেৱা কৰা অনন্ত অজুত ভাৱৰ কলৰোল আৰু তাৰ ইতিবাচক গতিৰ উমান নিশ্চিতভাৱে পাব পাৰি। সেয়াই আমাৰ ঐশ্বৰ্য।

ভাৰত বা অসমত নাৰী শিক্ষা আদিত যি পুতৌ লগা অৱস্থাত আছিল তাক নিৰসন কৰি সগৌৰৱে যিসমূহ শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠান মূৰ তুলি থিয় হৈ আছে তাৰ মাজত আমাৰ মহাবিদ্যালয়ো অন্যতম। জ্ঞান অৰ্জন প্ৰসংগত পুৰুষ-নাৰীৰ বিচাৰ অবাস্তৱ এয়া এতিয়া প্ৰতিষ্ঠা হৈছে। তথাপি কিছুমান দিশত নাৰীয়ে নিজৰ ভিতৰৰো ভিতৰৰ কিছু অনুভৱ, কিছু সমস্যা, কিছু সমাধান বেকত কৰিবলৈ সক্ষম হয় বা কৰা উচিত। সেই দৃষ্টিতে এখন ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীৰ ভূমিকা অতিকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ। এই ভূমিকাৰ কথা ক'বলৈ গৈ আমি এই কথা সাব্যস্ত কৰিব খোজা নাই যে এই আলোচনী বা ছাত্ৰীসকলৰ কলমত কেৱল নাৰীৰ কথাহে থাকিব। ছাত্ৰীসকলৰ চিন্তাৰ মাজেৰে আলোচনাযোগ্য সকলোবোৰ বিষয় এই আলোচনীখনিত অন্তৰ্ভুক্ত কৰাৰ চেষ্টা কৰা হৈছে।

প্ৰতিনিয়ত সমাজৰ বাবে এনে বহু ভাবুকি থাকে বা এনে বহু বিষয় জলন্তকপত থাকে, যিসমূহৰ সৈতে সু-গভীৰ চিন্তা আৰু অতি সচেতনভাৱে সন্মুখীন নহ'লে আমাৰ নিজৰ শিৰা বিছিন্ন হোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকে। নাৰীসকল সকলো দিশতে অতি সচেতন আৰু সহনশীল বুলি কোৱা হয়। বৰ্তমান বিশ্বায়নৰ ধামখুমীয়াত যিসমূহ অপ-সংস্কৃতিয়ে আমাক মেৰাই ধৰিছে বা ধৰিব খুজিছে তাক প্ৰতিহত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত নাৰী বা ছাত্ৰীসকলৰ ভূমিকা অতিকৈ সক্ৰিয় আৰু কঠোৰ হোৱা উচিত হ'ব। ইয়াৰ বাবে চিন্তাশীল প্ৰতিগৰাকী নাৰী বা ছাত্ৰীয়েই নিজেই নিজৰ কান্ধত কিছু দায়িত্ব বহন কৰি অতি নিৰৱে সমাজৰ বাবে কাম কৰা উচিত বুলি আমি ভাবো।

বাতৰিকাকত, বৈদ্যুতিন মাধ্যমে নিতৌ আমাক যিসমূহ খবৰ যোগান ধৰে তাত সঘনাই নাৰী নিৰ্যাতন, ধৰ্ষণ, অপহৰণ, বাল্যবিবাহ আদিৰ খবৰ দেখিবলৈ পোৱা যায়। সমাজৰ অন্যান্য সমস্যাৰ মাজেৰে এয়া একো একোটা ভয়ংকৰ সমস্যা। সমাজৰ আন সমস্যাৰ পৰা সম্পূৰ্ণ পৃথককৈ সেয়া চাব নোৱাৰি বা উগ্ৰ নাৰীবাদী ভাৱেৰে চোৱাটোও উচিত নহ'ব। এই সমস্যাসমূহ পুৰুষ-নাৰী সকলোৰেই বহল দৃষ্টিভংগীৰে পৰ্যবেক্ষণ কৰি সামূহিক সমাধানৰ বাবে যত্নপৰ হোৱা উচিত। তথাপি কওঁ যে এই দিশত নাৰীয়েই আগ-ভাগ ল'ব লাগিব। নাৰী সমাজৰ সমস্যা যে সমাজৰ সমস্যা তাক প্ৰতীয়মান কৰাৰ লাগিব নাৰীসকলেই। ইয়াৰ বাবে যি প্ৰস্তুতিৰ প্ৰয়োজন সেয়া বিদ্যালয় মহাবিদ্যালয় পৰ্যায়তে আৰম্ভ কৰোৱাৰ উপযুক্ত সময় বুলি ক'ব পৰা যায়। এই দিশত মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীয়ে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিব পাৰে।

আলোচনীখনি মাৰ্জন-মসৃণ কৰি প্ৰকাশ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰতিগৰাকী মাননীয় অধ্যাপক-অধ্যাপিকাৰ সহায়-সহযোগ তথা ছাত্ৰী-বান্ধৱীসকলে আমাক অনুগৃহীত কৰিলে। এই ক্ষেত্ৰত অতি শ্ৰদ্ধাৰে নাম ল'ব লাগিব মাননীয়া অধ্যক্ষা ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈ বাইদেউ আৰু তত্ত্বাৱধায়কদ্বয় ড° মনোজ কুমাৰ চুতীয়া ছাৰ, মৃদুলা কাশ্যপ বাইদেউৰ নাম। সকলোলৈ মই আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছো। সন্মানীয়সকলৰ জ্ঞান গধুৰ লেখাসমূহে আলোচনীখনৰ মান নিশ্চয় উৰ্দ্ধগামী কৰিছে। আমি সকলোৱে ২০১৩-২০১৪ বৰ্ষৰ এই আলোচনীখন সানন্দে সহদয়ভাৱে আদৰি লওঁ আহক।

সূচীপত্ৰ

অসমীয়া বিভাগ

গদ্যশিল্প

- হেম বৰুৱাৰ দৃষ্টিত প্ৰকৃতি গীত * ড° সঞ্চিতা বৰা/১৫
- ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনত অসমৰ ভূমিকা * নবাস্মিতা নাথ/১৮
- অসমৰ লোক-সংস্কৃতি * শিখাজ্যোতি বৰা/২২
- বৈদিক ৰাঙময় * যুতিকা শইকীয়া/২৪
- শিক্ষা : পেটালজিৰ দৃষ্টিৰে * ড° মনোজ কুমাৰ চুতীয়া/২৬
- “সাহসী পদক্ষেপ”- সুদৃঢ় মনৰ অধিকাৰী অসম জীয়াৰী সীমা বিশ্বাসৰ সৈতে এখণ্ডক * ড° নমিতা কলিতা/২৯
- অসমৰ শিক্ষা ব্যৱস্থা আৰু কৰ্মসংস্থাপনহীন যুৱ সমাজ * মুণালী শইকীয়া/৩২
- অসমৰ চাহ জনগোষ্ঠীৰ বৰ্ণনয় সংস্কৃতি * ডিম্পী ভট্টাচাৰ্যী/৩৪
- চন্দ্ৰধৰ শৰ্মা গুলেৰী আৰু তেখেতৰ গল্প ‘ওসনে কথা থা’ * ড° মণিকা শইকীয়া/৩৬
- অসমীয়া সাহিত্যৰ ক্ৰমবিকাশত সাহিত্যিকসকলৰ অৱদান * তৃষ্ণা শইকীয়া/৩৮
- অসমীয়া সাহিত্য-সংস্কৃতিত মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ অৱদান * তৃষ্ণা হাজৰিকা/৪০
- ৰোমাণ্টিক কবিতা : চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা * ইন্দুশ্ৰী কলিতা/৪৩
- বন্ধুত্ব * বিজুবানা চুলতানা/৪৬
- জিমনাপ্তিকত্বৰ বুৰঞ্জী * লক্ষী দেৱী/৪৭
- গুপ্তব্য স্থলী শিলং * মুচ্ছনা দাস/৪৮
- চাপানলাৰ চম্পাৱতী জলপ্ৰপাত * মধুস্মিতা বৰা/৫০
- সংস্কৃত শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু ব্যক্তি সংস্কাৰত ইয়াৰ প্ৰভাৱ * কৃষ্ণা বৈবাগী/৫২
- নগাঁও জিলাৰ কঠিয়াতলী মৌজাৰ বড়োসকলৰ বিভিন্ন উৎসৱ পাৰ্বন * মুন্মী বেজবৰা/৫৩
- অসমৰ নাট্য শিল্পলৈ পুৰণিগুদামৰ অৱদান * সুপ্ৰিয়া বৰুৱা/৫৭

কথাসিল্প

- বৰে পেলায় পানী — সৰুবোৰ পিছলি পৰে * ড° মঞ্জু লক্ষৰ/৫৮
- জীৱন নে সংগ্ৰাম * মৰমী গায়ন/৬২
- দুঃসময় * পাখী বৰা/৬৪
- আশাৰ দাপোন * প্ৰিয়ংকা মুদৈ/৬৬
- মানৱতা * আৰতি ডেকাবৰা/৬৭
- অপেক্ষাৰ অন্তত * জ্যোতিমণি দাস/৬৮

কাব্যশিল্প

- জোনাক যাবৰে হ’ল * স্মৃতি বৰা/৬৯
- বৰষুণ... * পুষ্পাঞ্জলী বৰদলৈ/৬৯
- আজন্ম হেঁপাহ * ৰুবিলা আন্তাৰ চৌধুৰী/৭০
- ফাগুন * পাখী বৰা/৭০
- ফাগুন * আৰতি ডেকাবৰা/৭১
- জীৱন ৰহস্য * ৰেমী শৰ্মা/৭১
- নিলিখো দিয়া প্ৰেমৰ কবিতা * স্বৰ্ণালী দাস/৭২
- সহযাত্ৰী * প্ৰিয়ংকা দাস/৭২
- শব্দৰ ভূপেন হাজৰিকাৰেৰলৈ বুলি * চম্পীয়া বেগম/৭৩
- বৃষ্টি * অনিমা বৰুৱা/৭৩
- বলিয়া ফাগুন * সন্জিকা বৰা/৭৪
- জীৱনৰ বাট * বীতা মণি বৰা/৭৪
- মৌন বেহেলাৰ দুৱাৰমুখত * কৃষ্ণমণি শৰ্মা/৭৪

ইংৰাজী বিভাগ

- Shifting Paradigms from Teacher-oriented to ... * Neetu Gupta/৭৭
- KOLONG – Transformation from A Beautiful ... * Mallika Bhuyan/৭৯
- Understanding National Security and India's Nuclear Policy * Sankar Jyoti Bora/৮৩
- The Inner World: Exploring Human Hunger in ... * Bharati Bora/৮৭
- NITI Aayog - A New Institution for Transforming... * Binod Goswami/৯১

- The Indian Black Economy * Momi Guha/৯৪
- Beauty * Mukti Rani Dhar/৯৬
- Environmental Education: More Outdoor than ... * Leena Borah Hazari/৯৭
- What is the Future * Deepti Devi/১০০
- Education as Envisaged by Rabindranath * Kalyan Bora/১০১
- Under the night sky * Pinaki Das/১০৬

বাংলা বিভাগ

- আধুনিক ভারতীয় ভাষা চর্চাৰ গুৰুত্ব * ড° জয়ন্তী সাহা/১০৯
- বাংলা বানান : সমস্যা ও শুদ্ধ প্রয়োগ * রঞ্জয় সাহা/১১২
- সুচিত্রা ভট্টাচার্যের হৃদয় অতল : একটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন * ড° রীতা রাণী দে/১১৬
- আমি একা * টুম্পা রায়/১২৪
- মাতৃভূমি * মিতালি দত্ত/১২৪
- জানি না সে কে? * রুনা পোদ্দার/১২৪
- সব্যসাচী * অক্ষিতা সাহা/১০৫
- কেকটাহ * টুম্পা রায়/১০৫
- স্বপ্ন * অক্ষিতা পোদ্দার/১০৫
- পরিসর পাল্টায় শুধু ... * হেমলতা কেরকেটা/১০৬
- কবিগুরু * প্রিয়ঙ্কা রায়/১০৬

হিন্দী বিভাগ

- মৃদুলা গর্গা ওর ইন্দিয়া গোস্বামী কী कहानियों में नाहीं ... * उदय भान भगत/১২৯
- জাতীয়তা বোধ * নাজমুন নাহারি বেগম/১৩৩
- ভূমণ্ডলীয় ওর হিন্দী * পূজা কুমারী সয়েজ/১৩৪
- তৈবর * বিজয় প্রসাদ সিংহ/১৩৬
- ক্যা লিখুঁ * নিশা কুমারী সিংহ/১৩৭
- জল-জীবন * প্রতিমা কুমারী সাহা/১৩৮
- জীবন এক ব্যাপার হৈঁ * অনিতা কুমারী হার্মা/১৩৮
- আঁখিঁ বিনা বেংগ দুনিয়া * বিনী দূবে, স্নাতক/১৩৯
- আত্মলাপ * অঞ্জলী কুমারী/১৪০

প্রাচীর পত্রিকাৰ বেঙনি

- অনুশাসনহীনতা আৰু শিক্ষার্থী * শোভাবাণী বসুমতাবী/১৪৩
- শিশু শ্রমিক * অঞ্জু বসুমতাবী/১৪৪
- আঞ্চলিকতাবাদ বনাম বাষ্টীয় সংহতি * ভাগ্যশ্রী বৰা/১৪৫
- সংস্কৃত ভাষা আৰু পাণিনিৰ অৱদান * যুক্তিকা শইকীয়া/১৪৬
- মৰম * সুবশ্রী কাকতি/১৪৭
- নাৰী * প্ৰিয়াঙ্কা দাস/১৪৭
- Ha-E-Mu (A Karbi traditional story) * Rani Phangchopi/১৪৮
- হুমায় কালৈজ * চন্দা কুমারী যয়/১৪৯
- ১৯৪২ চনৰ ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনত নগাঁৱৰ ভূমিকা * চুমি তিহুপী/১৫০
- জল পৰিবহণ * অনামিকা কাকতী/১৫১
- সাধনা * মৃগালিনী শইকীয়া/১৫২
- ২০১৪ বৰ্ষত অনুষ্ঠিত নগাঁও ছোৱালী কলেজ সপ্তাহ সমবোহৰ বিভিন্ন বিভাগৰ প্ৰতিযোগিতাসমূহৰ ফলাফল/১৬৩

প্ৰতিবেদন

- উপ-সভানেত্ৰীৰ প্ৰতিবেদন.../১৬৭
- সাধাৰণ সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন/১৬৮
- ক্ৰীড়া সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন/১৭০
- আলোচনী সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন/১৭১
- তৰ্ক আৰু আলোচনা চক্ৰ সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন/১৭৩
- সহ-সাংস্কৃতিক সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন.../১৭৪
- সংগীত সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন/১৭৫
- ছাত্ৰী জিৰণি কোঠা সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন/১৭৬
- ছাত্ৰী সাহায্যপূৰ্জি সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন/১৭৭

অসমীয়া বিভাগ

প্ৰবন্ধ/গল্প/কবিতা

“জ্ঞান চৰ্চা আৰু জ্ঞান বিতৰণ পৰিষ্কাৰ কাৰ্য”

- লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা

হেম বৰুৱাৰ দৃষ্টিত প্ৰকৃতি গীত

ড° সঞ্জিতা বৰা, সহকাৰী অধ্যাপিকা, দৰ্শন বিভাগ

স্বনামধন্য কবি, সমালোচক, সুবক্তা, শিক্ষাবিদ, ৰাজনীতিক, অতুলনীয় ভ্ৰমণ কাহিনীৰ স্ৰষ্টা আদি বিভিন্ন বিশেষণেৰে বিভূষিত কবিৰ পৰা এক বিশিষ্ট ব্যক্তিত্বৰ অধিকাৰী হ'ল হেম বৰুৱা (১৯১৫-১৯৭৭)। 'মমতাৰ চিঠি'ৰ বাবে স্মৰণীয় হৈ বোৱা হেম বৰুৱা হ'ল বিংশ শতিকাৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ এজন পুৰোধা ব্যক্তি। সামাজিক, ৰাজনৈতিক, সাহিত্যিক, ব্যক্তিগত সকলো দিশতে অনাড়ম্বৰ ব্যক্তিত্বৰ অধিকাৰী হেম বৰুৱাক অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাসে কোনোকালেই পাহৰিব নোৱাৰে। অসমীয়া আৰু ইংৰাজী দুয়োটা ভাষাতে সাহিত্য চৰ্চা কৰা হেম বৰুৱাক সু-সাহিত্যিক যোগেশ দাসে স্বাধীনোত্তৰ কালত সমাজ আৰু সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত নবীনসকলৰ আদৰ্শ বুলি অভিহিত কৰি গৈছে। সামাজিক অৰ্থনৈতিক বৈষম্য, অন্যায়ে-অবিচাৰ, ৰাজনৈতিক শোষণ-নিষ্পেষণে হেম বৰুৱা মানুহজনক ভাবুক কৰি তুলিছিল আৰু তেওঁৰ সৃষ্টি হৈ পৰিছিল ভাবোদ্দীপক।

ডেৰকুৰি প্ৰকাশিত গ্ৰন্থৰ ৰচক হেম বৰুৱাৰ তথ্য সমৃদ্ধ আৰু সুখপাঠ্য ভ্ৰমণ কাহিনীসমূহ আজিও সমাদৃত। আনহাতে, আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ নতুন ধাৰাটোত বৰুৱাদেৱে বিশেষ মাত্ৰা প্ৰদান কৰিলে। 'কল্পকী' আৰু 'কিউপিড আৰু ছাইকী' হৈছে হেম বৰুৱাৰ দুখন মনোৰম কাহিনী গ্ৰন্থ। বিনয়ী, সুৰচিপূৰ্ণ সৰল ভাষা আৰু স্পষ্ট বাকভঙ্গীৰে নিজা বক্তব্য দাঙি ধৰাত হেম বৰুৱাদেৱে পাকৈত আছিল। 'আৱাহন'ৰ পাতত সমালোচনামূলক প্ৰবন্ধ লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰা হেম বৰুৱাৰ কেইখনমান উল্লেখযোগ্য প্ৰবন্ধ পুথি হৈছে 'আধুনিক সাহিত্য', 'সাহিত্য আৰু সাহিত্য', 'সাহিত্য আৰু সমস্যা', 'আচু'ফুল', 'তলসৰা', 'ছিন্নমূল', 'সানমিহলি', 'এই গাঁও এই গীত'। 'এইখন এখন সামান্য কিতাপ' বুলি লেখক বৰুৱাদেৱে ব্যক্ত কৰিলেও ভাৰতৰ লোকগীত সম্পৰ্কে ৰচনা কৰা তেখেতৰ 'এই গাঁও এই গীত' (১৯৬১) এখন পৰিকল্পিতভাৱে ৰচনা কৰা প্ৰবন্ধ পুথি। ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ আপুৰুগীয়া সম্পদসমূহ সহজ সৰল লোকগীতসমূহে এই কথাই গ্ৰন্থখনৰ মূল প্ৰতিপাদ্য। হেম বৰুৱাৰ Folk Songs of India নামৰ ইংৰাজী গ্ৰন্থখনৰ আধাৰত 'এই গাঁও এই গীত' প্ৰণয়ন কৰা হৈছে। গ্ৰন্থখনিত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে — প্ৰকৃতি গীত, প্ৰণয় গীত, বিবাহ-জীৱনৰ গীত, শিশু-জীৱনৰ গীত আৰু শ্ৰম-জীৱনৰ গীত। এই ক্ষুদ্ৰ লেখাটোত প্ৰথমটো প্ৰবন্ধ 'প্ৰকৃতি গীত'ৰ এটি বিশ্লেষণ আগবঢ়োৱাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

সৃষ্টিৰ পাতনিৰে পৰা প্ৰকৃতিৰ নৈ-জান-জুৰি, পৰ্বত-পাহাৰ, পথাৰ-সমাৰ, জীৱ-জন্তু, পক্ষীৰ কাকলি, ঋতুসমূহৰ বৰণীয়া সৌন্দৰ্যকে আদি কৰি বিভিন্ন অপৰূপ শোভাই মানৱ জীৱন আন্দোলিত কৰি আহিছে। উদাৰ প্ৰকৃতিৰ প্ৰেৰণাতেই মানুহে লাভ কৰে কৰ্মস্পৃহা, উৎসাহ-উদ্দীপনা আৰু কল্পনাৰ ছন্দ। প্ৰকৃতি আমাৰ মাতৃস্বৰূপ। লোকজীৱনৰ প্ৰতিটো উপলক্ষতে প্ৰকৃতি চিৰ বিদ্যমান। সেয়েহে জীৱন আৰু প্ৰকৃতি যে অন্তৰঙ্গ এই সত্য লোকসাহিত্যৰ প্ৰতিটো প্ৰকাশতে জ্যোতিস্থান হৈ আছে। লোকসমাজৰ মুখে মুখে বাগৰি অহা লোকগীতসমূহ লোকসাহিত্যৰ বাখৰ। অৱশ্যে লোকগীতসমূহ কোনে কেতিয়া ৰচনা কৰিছিল সেয়া ঠাৱৰ কৰা টান। স্বৰূপাৰ্থত চহাজীৱনৰ এই গীতসমূহ মানৱ মন আৰু প্ৰকৃতিৰ এক যুগল প্ৰতিচ্ছবি। এই গীতসমূহৰ মাধ্যমেৰে মানুহে কেৱল ৰমণীয় আৰু মমতাময়ী প্ৰকৃতিয়েই নহয়, অসম্ভৱ আৰু ক্ষুদ্ৰ প্ৰকৃতিৰ মান-অভিমান-বাগকো হৃদয়েৰে অনুভৱ কৰে। জীৱনৰ স্বৰূপ আৰু সহজ সত্যক বুজাবলৈও লোকগীতসমূহে প্ৰকৃতিক আশ্ৰয় কৰিয়েই ৰূপকৰ চেহেৰা লয়। জীৱনৰ সুখ-দুখ, প্ৰেম-বিবহ, হৰ্ষ-বিষাদ সকলোৰে চিৰসাক্ষী প্ৰকৃতি। মানৱ মনৰ বিচিত্ৰ অনুভূতি আৰু জীৱন নিৰ্বাহৰ অবিৰত সংগ্ৰামৰ তিতা-কেহা প্ৰাকৃতিক পটভূমি হিচাপে লৈয়েই প্ৰকাশ কৰা হয়। প্ৰকৃতিত যৌৱন নাহিলে মানৱ মনতো যৌৱন নাজাগে। গতিকে সৃষ্টিৰ প্ৰেৰণাও এই প্ৰকৃতিয়েই।

'এই গাঁও এই গীত' গ্ৰন্থখনৰ আগকথা 'দৃষ্টিপাত'ত বৰুৱাদেৱে ব্যক্ত কৰিছে "লোকগীতবোৰ আমাৰ দেশৰ সমৃদ্ধিশালী মাটিত আপোনা-আপুনি জাতিষ্কাৰ হোৱা কিছুমান বনৰীয়া ফুল।" শ্যামলী প্ৰকৃতিৰ বৰ্ণনাৰে আৰম্ভ কৰা প্ৰথমটি প্ৰবন্ধ 'প্ৰকৃতি গীত'ত হেম বৰুৱাই ব্যক্ত কৰিছে কিদৰে অভাৱ-অনাটনে জুৰুলা কৰা ভাৰতৰ চহালোকে লোকগীতসমূহৰ মাধ্যমেৰে জীৱন-উচ্ছাসক জীয়াই ৰাখিছে। লেখক বৰুৱাদেৱে অসমীয়া বনগীতৰ লগতে ছটিছগড় অঞ্চলৰ বনভজনৰ প্ৰসঙ্গ টানি আনিছে। অঞ্চলৰ ভিন্নতা থাকিলেও লোকগীতসমূহ যে প্ৰকৃতিৰ লগত অঙ্গাঙ্গী তাক হেম বৰুৱাই দৃঢ়ভাৱে প্ৰতিষ্ঠা কৰিব বিচাৰিছে।

"প্ৰকৃতিক পটভূমি স্বৰূপে লৈ জনসাধাৰণৰ জীৱনে প্ৰতীকবাদী প্ৰকাশ পায়।" লোকগীতত প্ৰকাশ পোৱা প্ৰকৃতি জগতৰ

পৰিবৰ্তনশীল স্বৰূপটোতে ভেঁজা দি বৈছে মানৱ জীৱনৰ একো একোটা নিৰ্ভীৰ বস্তু যি সঁচাকৈয়ে চিন্তাজগত হেন্দুলি যায়। একে সময়তে হেম বৰুৱাদেৱৰ যথোপযুক্ত উদ্ধৃতিয়ে মনলৈ সন্মুখিত আনে —

“তলৰ পাতখিলা দোঁ খাই পৰিছে
ওপৰৰ পাতখিলাই হাঁহিছে;
মাজৰ পাতখিলাই কেছে
দিন মোৰ চমু চাপি আহিছে”

গছ-বন, পৰ্বত-পাহাৰ, পথাৰ-নৈ আদিৰ কাব্যিক বৰ্ণনাৰে তেওঁ ফটফটীয়াকৈ দেখুৱাইছে যে প্ৰণয় গীতৰ মূল দৃশ্যপট প্ৰকৃতি। আঙ্গামী নগাৰ এটি লোকগীতৰ অসমীয়া ভাঙনি আৰু উৰিষ্যাৰ চৈত-পৰৱ উৎসৱৰ গীতৰ ৰুচিপূৰ্ণ উদ্ধৃতি আৰু লগতে ছোটনাগপুৰৰ কোল সম্প্ৰদায়, মজহৰ সম্প্ৰদায়ৰ নৃত্য-গীতৰ প্ৰসঙ্গ উত্থাপনে প্ৰবন্ধটি অধিক পুষ্ট কৰি তুলিছে। প্ৰতীকধৰ্মী লোকনৃত্য আৰু গীতসমূহ যে প্ৰকৃতিৰ লগত ওচৰ সম্বন্ধীয় সেই কথা ব্যক্ত কৰোতে হেম বৰুৱাদেৱে আপোন বিস্মৃত্যৰ কথাও উল্লেখ কৰিছে।

প্ৰকৃতিৰ সৃষ্টিস্পৃহা আৰু নাৰীৰ সৃষ্টিস্পৃহা একাত্মৰূপত দেখুৱাব বিচাৰি হেম বৰুৱাই ঘৰুৱা বিজনিও দিছে যে গাভৰুৱে ভুই বোৱে, ডেকাই হাল বায়। প্ৰতীকধৰ্মী গীতৰ উদ্ধৃতিৰে বৰষুণে প্ৰকৃতিক জীপাল কৰাৰ কথা বৰুৱাদেৱে প্ৰবন্ধটিত দেখুৱাইছে। প্ৰকৃতি আৰু মানৱীমনৰ সংযোগ দেখুৱাবলৈ তামিল গীত, বিহাৰৰ কাজৰী গীত, ভোজপুৰী ‘গাটো’ গীতৰ কথাও আলোচনাৰূপত উল্লেখ কৰা হৈছে। গুজৰাটী লোকগীতৰ প্ৰসঙ্গ টানি আনি হেম বৰুৱাই দেখুৱাইছে যে কিদৰে বৰ্ষা বন্দনাই লোকগীতসমূহ চহকী কৰিছে —

“আকাশে বৰষুণ বাকি দিছে
পৃথিৱীয়ে আকোৱালি লৈছে
এয়া মধু মিলনৰ ক্ষণ।”

বৰষুণক লৈ ৰচিত লোকগীতসমূহত স্পষ্ট হৈ থকা প্ৰণয় সিন্ধু বিহৰ গাথাত মিলন আকাংক্ষী আশা জলমলাই আছে। এইগীতসমূহক যৌন জীৱনৰ গীত বুলি উত্থাপন কৰি কেইবাটাও লোকগীতৰ উদ্ধৃতিৰে হেম বৰুৱাই প্ৰবন্ধটি পূৰ্ণ কৰি তুলিছে।

বঙ্গদেশৰ মাঘমণ্ডল গীত, তেলেগুৰ কৃষিদেৱতা ‘পলি’ৰ গীত, নেপালী গীত আদি লোকগীতৰ মাধ্যমত কিদৰে প্ৰকৃতিৰ শান্ত, ভৰুণ আৰু মহীয়সী ৰূপ প্ৰকাশ পাইছে তাৰ সুন্দৰ বৰ্ণনা প্ৰবন্ধটিত আছে। উৰিষ্যাৰ ‘বাৰমাসী’ গীত আৰু অসমীয়া জনসমাজৰ ‘বাৰমাসী’ গীতৰ প্ৰকৃতিকেন্দ্ৰিকতাক হেম বৰুৱাই বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰিছে। প্ৰকৃতিত ঋতুৰ পৰিবৰ্তনে জনমানসতো সাঁচ বহুৱায়। “বসন্তই জীৱ জগতেই নহয়, জড় জগতকো জীৱন দিয়ে।”^১ বসন্তৰ প্ৰভাৱ বা বৰ্ণনাই যে লোকগীতসমূহ ওপচাই থৈছে তাৰ চানেকি হিচাপে কছাৰী গীত আৰু আঙ্গামী নগা গীতৰ উদ্ধৃতিয়ে প্ৰবন্ধটি সমৃদ্ধ কৰিছে।

প্ৰকৃতিৰ উগ্ৰ, ধ্বংসাত্মক ৰূপটোকলৈও বহুতো লোকগীত

প্ৰচলিত আছে। বিশেষকৈ গ্ৰীষ্মকালত সূৰ্যৰ প্ৰখৰ উত্তাপে কিদৰে মানৱ জীৱনো প্ৰভাৱিত কৰে তাক স্পষ্ট কৰি দেখুৱাবলৈ বৰুৱাদেৱে মহাকাল পৰ্বতৰ জনজাতীয় গীত আৰু ছটিছগড় অঞ্চলৰ গীতৰ উল্লেখ কৰিছে। প্ৰকৃতিৰ এক মায়াময় উপাদান নৈক লৈয়ো বহুতো লোকগীত আছে। নৈৰ গতি-প্ৰকৃতি আৰু বহুসাময়তা জীৱনৰ গতিশীলতা আৰু সময়ৰো প্ৰতীক। নৈৰ পটভূমিতেই ৰচিত হৈছে বঙ্গদেশৰ ‘ভাটিয়ালী’ গীতসমূহ। নৈয়ে জগাই তোলা বিহৰ-বিহৰলতা, স্মৃতি কাতৰতা ফটফটীয়াকৈ দেখুৱাই বৰুৱাদেৱে চাওতালী গীত, মহাৰাষ্ট্ৰৰ ‘অভি’ নামেৰে পৰিচিত লোকগীত আৰু ছটিছগড়ৰ গীতৰ উদ্ধৃতি দিছে। মালয়লাম ভাষাৰ এটি গীতৰ উপমাৰে দৈনন্দিন জীৱিকাৰ লগতো যে প্ৰকৃতিৰ এক অবিচ্ছেদ্য অঙ্গ নৈ সাঙোৰ খাই আছে সেই কথা সুন্দৰকৈ দেখুৱা হৈছে। অসমৰ লোকগীত ‘বাৰমাসী’ত প্ৰকৃতিৰ স্পষ্ট প্ৰতিফলনৰ দিশটো আঙুলিয়াই দিবলৈ গৈ হেম বৰুৱাৰ কবিতাক চিৰকালৰ বাবে স্মৰণীয় কৰি ৰখা এজবা পাউণ্ডৰ কবিতাৰ চীনা ভাঙনি ‘The Sailor’s Wife’ৰ প্ৰসঙ্গ লেখকে বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰিছে। তদুপৰি নৈৰ বাঢ়নী পানী, বতাহ, ধুমুহাই অনা দুৰ্যোগৰ বৰ্ণনা থকা লোকগীতসমূহত প্ৰকৃতিৰ গধুৰ দিশটোৰ প্ৰতিচ্ছবি পোৱা যায়। এনে গীতসমূহত প্ৰকৃতিৰ তাণ্ডৱ ওচৰত হাব মনা মানৱ মনৰ কৰুণ আৰ্তনাদ শুনা যায় —

“তেওঁক মই কৈছিলো
মৰাপাট বেচি তোমাক এটা
নাকফুল গঢ়াই দিম
নিৰ্ধৰ বানপানীয়ে এই মৰাপাটবোৰকে
উটুৱাই লৈ গ’ল।”

প্ৰকৃতিৰ বাৰেবৰণীয়া সম্পদ, যেনে চৰাই-চিৰিকতি, ফুল-পাত, গছ-লতা, জীৱ-জন্তু, পৰ্বত-পাহাৰ, শিল-বৰফ, কুঁৱলী আদিক বিষয়বস্তু হিচাপে লৈ ৰচিত লোকগীতসমূহো অমূল্য। প্ৰাত্যহিক জীৱনৰ লগত ওচৰ সম্বন্ধ থকা চৰাই যেনে — ময়না, বগলী, ভাটো আদিক লৈয়ো লোকগীত আছে। এই প্ৰসঙ্গত বৰুৱাদেৱে ওবাং সমাজৰ গীত এটিৰ উদ্ধৃতি দিছে —

“এডাল দীঘল শিকলি হৈ,
এডাল দীঘল শিকলি হৈ,
এডাল দীঘল ডোল হৈ,
বগলীবোৰ উৰি আহিছে।”

অনুৰূপ ধৰণে গোণ্ড সমাজত বটা চৰাইক প্ৰণয়ৰ প্ৰতীক বুলি প্ৰদৰ্শন কৰি লোকগীত আছে, তামিলসকলৰ মাজত ‘আক কাটি’ চৰাইৰ গীত আছে। কামাৰ সমাজত বাঘক লৈ প্ৰচলিত গীত, জিলিক লৈ লাহাকী সমাজত থকা গীত, উৰিষ্যাৰ জোনাকী পৰুৱাৰ গীত, লুজুকী সমাজৰ ফুলক লৈ ৰচিত গীত আদিৰ উপস্থাপনেৰে হেম বৰুৱাই প্ৰবন্ধটি নিপোটল কৰি তুলিছে। অসমত মদাৰ ফুলক কৰা অনাদৰক লৈ যিদৰে গীত আছে, ঠিক সেইদৰে বিহাৰৰ চেমুৰ ফুলক লৈ তেনে লোকগীত আছে। হেম বৰুৱাই

এই প্ৰসঙ্গত খাপ খোৱাকৈ বিজনি দিছে।

“চেমুৰ গছজোপাই ভাবিছে:

মোৰ ফুলবোৰ কিয় ৰঙা?

মোৰ ফুল দেৱতাক নেলাগে কিয়?

মালীয়েও মালা নেসাজে কিয়?”

অসমতো ৰঙা ৰঙেৰে দগমগাই থকা অথচ কাৰো মৰমৰ পৰশ নোপোৱা মদাৰক লৈয়ো অনুৰূপ গীতৰ প্ৰচলন আছে—

“কেলৈ ফুলিলি ৰূপহী মদাৰ এ,

কেলৈ পেলালি কলি!

গুৰতো নেলাগ, গোসাইতো নেলাগ

থাক’ তলে ভৰি সৰি।”

কিন্তু বৰুৱাদেৱে এটি তাৎপৰ্যপূৰ্ণ কথা উল্লেখ কৰিছে যে অসমত প্ৰচলিত গীতটি দ্বি-অৰ্থব্যঞ্জক। ইয়াত প্ৰণয়ী নথকা যুৱতীকো মদাৰ ফুলৰ দৰে অনাদৃত বুলি ভবা হৈছে। বহুতো লোকগীত আকৌ ফুলৰ ৰূপ, ৰং, গোন্ধৰ বৰ্ণনাৰ লগতে প্ৰতীকি ব্যঞ্জনাবে ভৰুণ। ফুল দি প্ৰণয় যচাক লৈ লাডাক অঞ্চলত প্ৰচলিত লোকগীত অতি মনোৰম। কিছুমান লোকগীতত দাৰ্শনিক ভাবৰ বেঙনিও দেখা যায়। মানৱ আত্মাৰ অভিযান, অসমীক জনাৰ যি স্পৃহা তাৰ বুদবুদ লোকগীততো যে পৰিলক্ষিত হয় সেই কথা লাডাখ অঞ্চলৰ আৰু নেপালৰ একোটাকৈ গীতৰ উদ্ধৃতি দি হেম বৰুৱাই ব্যক্ত কৰিছে।

“লোকগীত লোকসমাজৰ স্ব-প্ৰণোদিত সৃষ্টি স্বৰূপ।”

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী:

- ১। তালুকদাৰ, নন্দ. (১৯৭৮). হেম বৰুৱা, গুৱাহাটী: লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল
- ২। দাস, যোগেশ (সম্পা.). (১৯৭৯). হেম বৰুৱা, অসম সাহিত্য সভা
- ৩। বৰুৱা, হেম (১৯৬৭). এই গাঁও এই গীত, গুৱাহাটী: লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল

গৰখীয়াৰ মুখত, নাৰবীয়াৰ কণ্ঠত, খেতিয়কৰ প্ৰাণত, প্ৰণয়াসক্ত ডেকা-গাভৰুৰ ওঁঠত প্ৰকৃতিৰ লগত জনসমাজৰ ওচৰ সম্বন্ধ এনেদৰে সজীৱ হৈ উঠে যে ক’ব পাৰি মানৱ জীৱনৰ এনে এটি ক্ষণ নাই যিটোক লোকগীতে প্ৰকাশ কৰা নাই। কল্পনা আৰু অনুভূতিৰ তীব্ৰতাৰে আন্দোলিত, প্ৰতীকি ব্যঞ্জনাবে পুৰিপুষ্ট লোকগীতসমূহৰ এটি ক্ষুদ্ৰ অংশহে বৰুৱাদেৱে তেখেতৰ উক্ত প্ৰবন্ধটিত সামৰিব পাৰিছে। হেম বৰুৱাদেৱেৰ সুৰুচিপূৰ্ণ ভাষা আৰু কাব্যিক বৰ্ণনাই প্ৰবন্ধটি সুখপাঠ্য কৰি তুলিছে। বিভিন্ন উদাহৰণ আৰু যথোপযুক্ত উদ্ধৃতিৰ সহায়ত আলোচনাটি আগবঢ়াই নিয়াত তেওঁ সফল হৈছে বুলি ক’ব লাগিব।

সূত্ৰ-সংকেত

- ১। এই গাঁও এই গীত, পৃ - ৮
- ২। উল্লিখিত, পৃ - ২
- ৩। উল্লিখিত, পৃ - ৩
- ৪। উল্লিখিত, পৃ - ১০
- ৫। উল্লিখিত, পৃ - ১০
- ৬। উল্লিখিত, পৃ - ১৮
- ৭। উল্লিখিত, পৃ - ১৯
- ৮। উল্লিখিত, পৃ - ২২
- ৯। উল্লিখিত, পৃ - ২৩
- ১০। উল্লিখিত, পৃ - ২৪

প্ৰতীক বা সাংকেতিক চিহ্ন

- কপৌ নাইবা পাৰ চৰাই ☞ শান্তি
- ৰঙা ত্ৰিভুজৰ সাংকেতিক ভাষা ☞ পৰিয়াল পৰিকল্পনা
- এগৰাকী চকু বন্ধা তিৰোতাই হাতত তৰ্জু লৈ থকা ☞ ন্যায় (আইন)
- চক্ৰ বা চকা ☞ উন্নতি বা প্ৰগতি
- পদুম ফুলৰ ☞ সভ্যতা-সংস্কৃতি
- অৰ্ধনমিত পতাকা ☞ শোক
- ৰঙা পতাকা ☞ বিপ্লৱ অথবা বিপদ
- কলা পতাকা ☞ প্ৰতিবাদ নাইবা শোক

সংগ্ৰহ - চম্পীয়া বেগম, স্নাতক চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক

ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনত অসমৰ ভূমিকা

নবান্ধিতা নাথ, স্নাতক তৃতীয় ষাণ্মাসিক

আৰম্ভণি :

বৃটিছ ইষ্ট-ইণ্ডিয়া কোম্পানীয়ে ১৬০০ খৃষ্টাব্দত ইংলেণ্ডৰ মহাৰাণী এলিজাবেথৰ পৰা চনদ লৈ ভাৰতত পোন-প্ৰথমবাৰৰ বাবে বেহা-বেপাৰ কৰিবলৈ আহে। বেপাৰ-বাণিজ্য সম্প্ৰসাৰিত হোৱাৰ লগে লগে, লাহে লাহে ভাৰতৰ বহু অঞ্চলত কোম্পানীয়ে ৰাজনৈতিক কৰ্তৃত্ব দখল কৰিবলৈ সক্ষম হয়।

মানৰ লগত যুদ্ধ কৰি ১৮২৬ চনৰ ২৪ ফেব্ৰুৱাৰীত স্বাক্ষৰিত ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ জৰিয়তে মানক খেদি অসম তথা সমগ্ৰ উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চললৈ কোম্পানীৰ বাণিজ্যিক স্বার্থৰ সম্প্ৰসাৰণ ঘটাইছিল। মান সাগৰত পৰা অসমীয়াই খেৰ কুটাকে সাৰতি ধৰাৰ দৰে প্ৰথমে বৃটিছৰ আগমনক হাততে স্বৰ্গ ঢুকি পোৱা যেন পাইছিল। কিন্তু প্ৰকৃততে অসমৰ মানুহৰ বিপদৰ নাওত উঠি আহিল সাত সাগৰ তেৰ নদীৰ সিপাৰৰ বৃটিছ ভগৱানে। অসমত বৃটিছ শাসন প্ৰবৰ্তন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত ডেভিদ স্কট, থমাছ কেম্পবেল, বৰাৰ্টছন আৰু ছাৰ ফ্ৰেণ্ড্ৰিছ জেনকিন্সৰ অৱদান উল্লেখনীয়।

এই অভাৱনীয় ৰাজনৈতিক ক্ষমতা প্ৰাপ্তিয়ে ইংৰাজ কোম্পানীৰ অৰ্তনৈতিক শ্ৰীবৃদ্ধিতো সহায় কৰিলে। যিকোনো উপায়েৰে অৰ্থসংগ্ৰহ, বেহা-বেপাৰত একচেতীয়া অধিকাৰ, স্বদেশলৈ যিমান পাৰি ধন সোণ চালান দিয়া, ইংলেণ্ডৰ কল-কাৰখানাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় কেঁচামাল ভাৰতৰ বিভিন্ন ৰাজ্যৰ পৰা লৈ যোৱা, অন্য মূল্যৱান পণ্য সামগ্ৰী ভাৰতৰ পৰা ৰপ্তানি কৰা, এখন এখনকৈ ৰাজ্য গ্ৰাস কৰি ভাৰত উপ-মহাদ্বীপত বিশাল বৃটিছ সামৰাজ্য গঢ়ি তোলা কাৰ্যৰ ফলত এখন সমৃদ্ধিশালী দেশ ভাৰতবৰ্ষৰ সাধাৰণ প্ৰজাই নানান আলৈ আঙ্কালৰ মাজেদি জীৱন কটাব লগা হ'ল। লাহে লাহে কোম্পানীৰ বিভিন্ন ধৰণৰ অত্যাচাৰ আৰু শোষণমূলক কাৰ্যৰ প্ৰভাৱত আৰু লগতে ক্ৰমান্বয়ে বৃদ্ধি পাই অহা জাতীয়তাবোধৰ বাবে বৃটিছ ইষ্ট-ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ বিৰুদ্ধে বিভিন্ন পৰ্যায়ত বিভিন্ন ধৰণৰ আন্দোলনে গা কৰি উঠে।

৬৮ সংখ্যক স্বাধীনতা দিৱস উপলক্ষে নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ উদ্যোগত আৰু ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগৰ সহযোগত আয়োজিত “ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনত অসমৰ ভূমিকা” শীৰ্ষক ৰচনা প্ৰতিযোগিতাত প্ৰথম স্থানপ্ৰাপ্ত।

ভাৰত ত্যাগ আন্দোলন :

১৯২০ চনৰ অসহযোগ আৰু ১৯৩০ চনৰ আইন অমান্য আন্দোলনৰ পৰৱৰ্তী সময়ত ১৯৪২ চনত দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ গতিয়ে ভাৰততো এক নৱজাগৰণৰ সৃষ্টি কৰিছিল।

কংগ্ৰেছে ১৯৪২ চনৰ ১৪ জুলাই তাৰিখে ভাৰত ত্যাগ প্ৰস্তাৱ লৈ বৃটিছক ভাৰত ত্যাগ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিছিল আৰু সেই দিনাই কংগ্ৰেছ কাৰ্যকৰী সমিতিয়ে গ্ৰহণ কৰা প্ৰস্তাৱটোক পৰিশোধিত ৰূপত ৮/৯ আগষ্টত বোম্বেত অনুষ্ঠিত ভাৰতীয় কংগ্ৰেছ মহাসভাত দাঙি দৰা হৈছিল। এই প্ৰস্তাৱসমূহৰ যোগেদি ভাৰতৰ স্বাধীনতা, ভাৰতৰ পৰা বিদেশী প্ৰত্যাহৰ্তন, গান্ধীজীৰ নেতৃত্বত ভাৰতীয় জনসাধাৰণৰ অহিংসা তথা শান্তিপূৰ্ণ সংগ্ৰামত অংশ গ্ৰহণ আৰু স্বাধীনতাকাঙ্ক্ষী প্ৰতিজন ভাৰতীয় লোকক নিজেই নিজৰ নেতা মানি লৈ সংগ্ৰামত অৱতীৰ্ণ হ'বলৈ আহ্বান জনোৱা হৈছিল।

এই প্ৰস্তাৱসমূহ গ্ৰহণ কৰাৰ লগে লগে ৯ আগষ্টৰ পুৱতি নিশাই বৃটিছ চৰকাৰে গান্ধীকে আদি কৰি কংগ্ৰেছৰ শীৰ্ষস্থানীয় নেতাসকলক গ্ৰেপ্তাৰ কৰি আন্দোলনৰ অন্ত পেলাবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। এনে পৰিস্থিতিত আন্দোলন পৰিচালনা কৰাৰ সম্পূৰ্ণ দায়িত্ব পৰিছিল কংগ্ৰেছ সমাজবাদীসকলৰ ওপৰত। এইসকলৰ লগতেই কংগ্ৰেছৰ যিসকলে আন্দোলন পৰিচালনা কৰাৰ নেতৃত্ব বহন কৰিছিল তেওঁলোকৰ ভিতৰত প্ৰধান আছিল সুচেতা কৃপালনী, ডাঃ ৰাম মনোহৰ লোহিয়া, গোপীনাথ বৰদলৈ, ৰাম নন্দন মিশ্ৰ, অচ্যুত পট্টবৰ্দ্ধন, ছাদিক আলী আদি। তেওঁলোকে ৯/৮/১৯৪২ তাৰিখে বিৰলা হাউচত মিলিত হৈ লোৱা সিদ্ধান্তসমূহক ভাৰত-কংগ্ৰেছ সমিতিসমূহলৈ প্ৰেৰণ কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰিছিল। তিনিজন যুৱকে সেই কাগজসমূহ কংগ্ৰেছ অধিবেশন উপলক্ষে বোম্বেত থকা বিভিন্ন প্ৰদেশৰ নেতা কৰ্মীসকলক দি তেওঁলোকক ততাতৈয়াকৈ নিজ নিজ কৰ্মস্থলীলৈ গৈ উক্ত

কাগজসমূহত থকা নিৰ্দেশ অনুযায়ী আন্দোলন চলাবলৈ দিছিল।

অসমৰ বাবে দিয়া নিৰ্দেশনামূলক কাগজখিনি কামিনীমোহন শৰ্মাই বোম্বাইৰপৰা পুলিচৰ চকুত ধূলি দি হাফপেণ্ট আৰু চুটি ছাৰ্ট পিন্ধি বোম্বে আৰ্টস্কুলৰ ছাত্ৰৰ বেশত ৰেলত উঠি গুৱাহাটীলৈ যাত্ৰা কৰি পাণ্ডুত সেইবোৰ কৰ্মীৰ হাতত চমজাই দিছিল।

ৰমেশ চন্দ্ৰ মজুমদাৰে মন্তব্য কৰিছে যে বিয়াল্লিছৰ আন্দোলনৰ সময়ত গান্ধীৰ অহিংসা নীতি পৰিত্যক্ত হৈ পৰিছিল। কিয়নো ই সৰ্বহদিন অহিংস হৈ নাথাকিল। বহু ঠাইত ৰেল বাগবিল। আন্দোলনকাৰী এচামে অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ তৈয়াৰ কৰাত মনোনিবেশ কৰিলে। লাইচেন্সপ্ৰাপ্ত লোকৰ পৰাও বন্দুকসমূহ কাঢ়ি আনি সশস্ত্ৰ বিপ্লৱৰ ৰূপ দিবলৈ ধৰিলে। চৰকাৰী কাৰ্যালয়, ডাকঘৰ আদিত অগ্নিসংযোগ কৰা হ'ল ইত্যাদি।

ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনত অসমৰ ভূমিকা :

১৮২৬ খ্ৰীষ্টাব্দৰ ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ পৰৱৰ্তীকালত এই সন্ধিৰ চৰ্তৰ ভুল ব্যাখ্যা কৰি বৃটিছে অসমত উপনিবেশ স্থাপন কৰে। ফলস্বৰূপে ১৮২৮-৩০ খ্ৰীষ্টাব্দৰ ভিতৰত অসমত গোমধৰ কোঁৱৰ আৰু তেওঁৰ সহযোগীসকলে বৃটিছ বিৰোধী আন্দোলন কৰিছিল। এওঁলোকৰ বিদ্ৰোহৰ পৰৱৰ্তীকালত ধতুৱা গোঁহাই আৰু গদাধৰ নামৰ দুজন আহোম ৰাজবংশৰ লোকেও বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে অস্ত্ৰধাৰণ কৰিছিল। এনেধৰণৰ সঘন বিদ্ৰোহৰ ফলস্বৰূপে কমিচনাৰ ডেভিদ স্কটে কোম্পানীৰ উৰ্দ্ধতন কৰ্তৃপক্ষক উজনি অসমত এজন আহোম ৰাজকোঁৱৰক সিংহাসন যচাৰ পৰামৰ্শ আগবঢ়াইছিল। সেই মৰ্মে কিছুদিনৰ মূৰত বৃটিছে পুৰন্দৰ সিংহক উজনিৰ ৰাজপাট দিছিল যদিও চুক্তিমতে ৰাজহ দিবলৈ অপাৰগ হোৱাৰ অপবাধত তেওঁক ৰজা ভাঙিছিল। ইয়াৰ পৰৱৰ্তী সময়ত মণিৰাম দেৱানৰ নেতৃত্বত অসমত ১৮৫৭ খ্ৰী. মহাবিদ্রোহৰ আয়োজন চলিছিল যদিও সেই বিদ্ৰোহ আৰম্ভণিতেই বৃটিছে দমন কৰিছিল। এই বিদ্ৰোহৰ পৰৱৰ্তী সময়ত সমগ্ৰ ভাৰতত যি জাতীয় জাগৰণ ঘটে তাৰ ছাঁ অসমতো পৰিছিল। ইতিমধ্যে ইংৰাজী শিক্ষাৰ প্ৰচলনে ভাৰতবাসীক সাহিত্যৰ মাধ্যমেৰে উদাৰ নীতিৰ সৈতে পৰিচিত কৰিছিল। ফলত ভাৰতবাসীৰ মনত জাতীয়তাবাদৰ প্ৰভাৱ পৰিছিল আৰু অসমবাসীও এই ক্ষেত্ৰত ব্যতিক্ৰম নাছিল।

১৯৪২ চনৰ ৯ আগষ্টৰ দিনা পুৱতিনিশা মহাত্মা গান্ধীকে ধৰি কংগ্ৰেছ দলৰ শীৰ্ষস্থানীয় নেতাসকলক গ্ৰেপ্তাৰ কৰাৰ পিচতো অসমতো কংগ্ৰেছদলৰ শীৰ্ষস্থানীয় নেতাসকলক যেনে — অসম প্ৰদেশ কংগ্ৰেছ সমিতিৰ সভাপতি মহম্মদ তৈয়াবুল্লাহ, ফখৰুদ্দিন আলী আহমেদ, বিষ্ণুৰাম মেধি, দেৱেশ্বৰ শৰ্মা, ড° হৰিকৃষ্ণ দাস, লীলাধৰ বৰুৱা আদিক চৰকাৰে গ্ৰেপ্তাৰ কৰিছিল। ইফালে বোম্বে কংগ্ৰেছৰ পৰা উভতি অহাৰ পথত গোলোকগঞ্জত গোপীনাথ বৰদলৈ আৰু সিদ্ধিনাথ শৰ্মাক পুলিচে গ্ৰেপ্তাৰ কৰিছিল। এনে অৱস্থাত অসমত কংগ্ৰেছ সমাজবাদী বিপ্লৱী কমিউনিষ্ট পাৰ্টি আৰু

তৃণমূল কংগ্ৰেছ কৰ্মীসকলে ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনৰ নেতৃত্ব দিছিল। কংগ্ৰেছৰ হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা, ডাঃ ভূবেন্দ্ৰ বৰুৱা, ৰবীন্দ্ৰ নাথ নবীচ আৰু উমেশ চন্দ্ৰ চৌধুৰী আদিয়ে হিংসাই হওক বা শান্তিপূৰ্ণ হওক আন্দোলন চলাবলৈ আৰু তাত অংশগ্ৰহণ কৰিবলৈ জনসাধাৰণক আহ্বান জনাইছিল। এই আন্দোলন আৰম্ভ কৰাৰ আগতে ১৯৪০-৪২ চনৰ ভিতৰত অসমৰ কংগ্ৰেছনেতাসকলৰ চেষ্টাত প্ৰায় ২০,০০০ লোকক লৈ এটি শান্তি বাহিনী গঠন কৰা হৈছিল। এই দিশত মুখ্য ভূমিকা লৈছিল গোপীনাথ বৰদলৈ, ডাঃ ভূবেন্দ্ৰ বৰুৱা, হৰিনাৰায়ণ বৰুৱা, জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা, মহীকান্ত দাস, ফখৰুদ্দিন আলী আহমেদ আদিয়ে। এই শান্তি সেনা বাহিনীয়ে অসমত “আগষ্ট বিপ্লৱ” বা “ভাৰত ত্যাগ আন্দোলন” তীব্ৰ ৰূপত সংগঠিত আৰু পৰিচালনা কৰাত বিশেষ ভূমিকা লৈছিল।

ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনৰ সময়ত বৃটিছৰ যোগাযোগ আৰু পৰিবহন ব্যৱস্থা বিফল কৰাৰ ব্যৱস্থা হাতত লোৱা হৈছিল সেই মৰ্মে টেলিফোন আৰু টেলিগ্ৰামৰ লাইন বিনষ্ট কৰা, ৰেল পথৰ অনিষ্ট সাধন কৰা আৰু ৰেলগাড়ী বগৰোৱা, ডাকঘৰ, ডাক-বঙলা, পুলিচ থানা আৰু অন্যান্য চৰকাৰী কাৰ্যালয় আদি বিধস্ত কৰা আদি কুটাঘাটমূলক কাম সমাধা কৰা হৈছিল। যাতায়ত, পৰিবহন আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা বিচ্ছিন্ন তথা বিধস্ত কৰাৰ উদ্দেশ্য আছিল বৃটিছ তথা মিত্ৰশক্তিৰ যুদ্ধ প্ৰচেষ্টাত বাধা প্ৰদান কৰা। অসহযোগ আৰু আইন অমান্য আন্দোলনৰ দৰে ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনতো অসমত ছাত্ৰসকলৰ অংশগ্ৰহণ লেখত ল'বলগীয়া। আন্দোলনৰ কাৰ্যসূচীৰূপে আৰম্ভ কৰা কুটাঘাটমূলক কাৰ্যত ছাত্ৰসকলৰ একাংশৰ বিশেষ সহযোগ আছিল।

১৯৪২ চনৰ ২৬ আগষ্টত সৰভোগৰ ওচৰৰ চাপনাত গঢ়ি তোলা সামৰিক বাহিনীৰ বিমান ঘাটতো ব্ৰজনাথ শৰ্মাৰ নেতৃত্বত কেবা হাজাৰো লোকে অগ্নিসংযোগ কৰি সম্পূৰ্ণৰূপে ধ্বংস কৰিছিল। এই কাৰ্য সম্পন্ন কৰিবলৈ আঁচনি প্ৰস্তুত কৰাত অংশ লোৱা কংগ্ৰেছৰ নেতা-কৰ্মীসকল আছিল ডাঃ ভূবেন্দ্ৰ বৰুৱা, মহেন্দ্ৰ মোহন চৌধুৰী, হৰেশ্বৰ গোস্বামী, অক্ষয় কুমাৰ দাস, নন্দ মোহন মজুমদাৰ আদি। এই ঘটনাত জড়িত থকাৰ সন্দেহ কৰি বৰনগৰ অঞ্চলৰ জনসাধাৰণৰ পৰা চৰকাৰে ১ লাখ টকাৰ পাইকাৰী জৰিমনা আদায় কৰিছিল। তৎসঙ্গেও কিন্তু কুটাঘাটমূলক কাৰ্যৰ অন্ত পৰা নাছিল।

অসমত ভাৰত ত্যাগ আন্দোলন শক্তিশালী কৰিবলৈ কংগ্ৰেছৰ ভালেমান নেতাই আত্মগোপন কৰিছিল আৰু তেনে অৱস্থাৰ পৰাই তেওঁলোকে আন্দোলনৰ নেতৃত্ব দিছিল। তেনে আত্মগোপনকাৰী নেতাসকলৰ ভিতৰত আছিল জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা, গহন চন্দ্ৰ গোস্বামী, লক্ষ্মীপ্ৰসাদ, মহেন্দ্ৰনাথ হাজৰিকা, শংকৰ বৰুৱা, লক্ষ্যধৰ চৌধুৰী, ৰবীন্দ্ৰনাথ নবীচ আদি। নিখিল ভাৰত কংগ্ৰেছ সমিতিৰ কাৰ্যালয় সচিৰ ছাদিক আলিয়ে ‘অনিল বাবু’ ছদ্মনাম লৈ এই সময়ত অসম ভ্ৰমণ কৰি কংগ্ৰেছৰ

কৰ্মীসকলক আশ্রয়গোপন কৰি আন্দোলনৰ কুটাঘাটমূলক কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণ কৰিবলৈ উৎসাহ প্ৰদান কৰিছিল।

গোৱালপাৰা জিলাত আন্দোলন দমন কৰাৰ নামত চৰকাৰে ডালেমান ঠাইত পাইকাৰী জৰিমনা বহুৱাইছিল। কাকিৰা গাঁওত এই জৰিমনা আদায় কৰাৰ অভ্যুত্থাত ঘৰৰ ভিতৰতে নিখানু ৰাজবংশী বোলা লোকজনক গুলিয়াই হত্যা কৰিছিল।

আন্দোলন পৰিচালনা কৰাৰ বাবে কামৰূপৰ বজালী অঞ্চলত এখন কৰ্ম পৰিষদ গঠন কৰা হৈছিল। এই অঞ্চলত বহিৰ্ভে মুঠতে ৩২ টা সংঘ গঠন কৰি আন্দোলন সংগঠিত কৰিছিল। ডাঃ অনন্ত মোহন দাস, ভবানন্দ দত্ত আদিয়ে এই অঞ্চলত আন্দোলনৰ গুৰি ধৰিছিল। এওঁলোকৰ উদ্যোগতেই সেই সময়ত বজালীত এখন সমান্তৰাল চৰকাৰ গঠন কৰা হৈছিল। ১৯৪২ চনৰ ১৫ ছেপ্তেম্বৰত বজালী অঞ্চলত বিশেষকৈ জলাহ, বিহাৰী আৰু নিত্যানন্দত পুলিচে গুলি চালনা কৰাৰ ফলত ১০ জন লোক আহত হোৱাৰ উপৰিও বজালী হাইস্কুলৰ ১৪ বছৰীয়া ছাত্ৰ মদন চন্দ্ৰ বৰ্মন আৰু সাদেবীৰ ৰাউত ৰাম দাসৰ খিতাতে মৃত্যু হৈছিল।

গুৱাহাটী আৰু ইয়াৰ আশে-পাশে বিশেষকৈ হাজো, বামদিয়া, গুৱালকুছি, ৰঙিয়া আদিত বিপ্লৱী কমিউনিষ্ট পাৰ্টিৰ কৰ্মীসকলে বিশেষকৈ উপেন্দ্ৰ চন্দ্ৰ শৰ্মা, নাৰায়ণ চন্দ্ৰ দাস, মোহন লাল মুখাৰ্জী, নিহাৰ মুখাৰ্জী, হেনা গাঙ্গুলী, ভূপেন মহন্ত আদিয়ে কুটাঘাটমূলক কাৰ্য সংঘটিত কৰাত মুখ্য ভূমিকা লৈছিল। এওঁলোকৰ চেষ্টাত প্ৰায় ৫০০ মহিলাৰ দ্বাৰা ছেপ্তেম্বৰ-অক্টোবৰ মাহত হাজো পুলিচ থানা দখল কৰাৰ আঁচনি তৈয়াৰ কৰা হৈছিল। পানীখাইতীত ৰেল বগবোৱা কাৰ্যতো বিপ্লৱী কমিউনিষ্ট পাৰ্টিৰ কামিনীমোহন শৰ্মা, ৰজনী শালৈ, ৰাম মোহন দাস, পদন কলিতা, নৰেন চৌধুৰী আদি ডালেমান যুৱক জড়িত আছিল।

১৯৪২ চনৰ আগষ্ট মাহৰ শেষৰফালে চৰকাৰে নগাঁও জিলাত ৫ জন স্বাধীনতা সংগ্ৰামীক গুলীয়াই হত্যা কৰে। তাৰ ভিতৰত ২৫/২৬ আগষ্টৰ দিনা ৰাতি বেবেজীয়াত শান্তি সেনা বাহিনীৰ কলাই কোঁচ আৰু হেমৰাম বৰাক “আসাম ৰাইফলছ”ৰ লোকে গুলিয়াই হত্যা কৰে। সেইদিনাই জোঙ্গালবলহ গড়ৰ সমীপত দীঘলীয়াতী দলঙৰ ওচৰত সামৰিক বাহিনীৰ লোকে হেমৰাম পাতৰ আৰু গুণাভি বৰদলৈক গুলীয়াই হত্যা কৰে। ২৮ আগষ্টত বাৰপূজীয়াত সামৰিক বাহিনীৰ লোকে শান্তি সেনা বাহিনীৰ কৰ্মী তিলক ডেকাক গুলিয়াই হত্যা কৰে।

নগাঁও জিলাত মহেন্দ্ৰ নাথ হাজৰিকা আৰু লক্ষ্মীপ্ৰসাদ গোস্বামীৰ নেতৃত্বত আগষ্ট বিপ্লৱে এক তীব্ৰ ৰূপ ধাৰণ কৰিছিল। পশ্চিম বংগৰ মদিনাপুৰ জিলাৰ দৰে নগাঁওতো আন্দোলনৰ তীব্ৰতা বৃদ্ধি পাইছিল আৰু সেই কাৰণেই তেতিয়া নগাঁওক ‘অসমৰ মদিনাপুৰ’ ৰূপে জনা গৈছিল। কলাই কোঁচ, হেমৰাম বৰা, হেমৰাম পাটৰ, গুণাভি বৰদলৈ আৰু তিলক ডেকাৰ হত্যাৰ প্ৰতিবাদত ১৬ ছেপ্তেম্বৰৰ দিনটো সমগ্ৰ অসমতে পঞ্চমীৰ দিবস

ৰূপে পালন কৰা হৈছিল। নগাঁওৰ বহুপুৰত এই দিবস পালন কৰা হৈছিল ২৮ ছেপ্তেম্বৰত। সেইদিনাও সামৰিক বাহিনীৰ লোকে তাত গুলিচালনা কৰাৰ ফলত লক্ষ্মী হাজৰিকা, ঠগীৰাম সূত আৰু বলোৰাম সূতৰ লগে লগে মৃত্যু হৈছিল। গুলীৰ আঘাতত শম্ভাশাৰী হোৱা ৭০ বছৰীয়া বৃদ্ধা ভোগেশ্বৰী ফুকননীৰ মৃত্যু হৈছিল ২০ ছেপ্তেম্বৰত।

আন্দোলনৰ ভৰপক সময়ত দৰং জিলাৰ জামুগুৰি আৰু চতিয়াত সমান্তৰালভাৱে চৰকাৰ গঠন কৰা হৈছিল। ২০ ছেপ্তেম্বৰ তাৰিখে দৰং জিলাৰ আটাইকেইখন থানাগৃহ — গহপুৰ, বিহালী, চতিয়া আৰু ঢেকিয়াজুলি দখল কৰি থানা গৃহৰ ওচৰত কংগ্ৰেছৰ পতাকা উত্তোলন কৰাৰ সিদ্ধান্ত কৰা হৈছিল। এই কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণৰ আঁচনি গ্ৰহণ কৰা হৈছিল জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ নেতৃত্বত আৰু বিহাৰৰ পৰা অহা কংগ্ৰেছ সমাজবাদী কৰ্মী যোগেশ চন্দ্ৰ মিশ্ৰ আৰু পুষ্পলতা দাসৰ সহযোগত। চতিয়াত থানাৰ কৰ্মী বিষয়াৰ গোপন সহযোগত পতাকা উত্তোলন কাৰ্য শান্তিপূৰ্ণভাৱে সমাপন কৰা হ’লেও গহপুৰ পুলিচ-মিলিটাৰীৰ ফালৰ পৰা তীব্ৰ বাধা দিয়া হৈছিল। গহপুৰ আৰু ঢেকিয়াজুলিত হাজাৰ হাজাৰ লোকে হাতত পতাকা লৈ শোভাযাত্ৰা কৰি পতাকা উত্তোলন কাৰ্যসূচীত অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল।

গহপুৰত আন্দোলনকাৰী লোকসকলক নেতৃত্ব দিছিল গোলোক চন্দ্ৰ পূজাৰী আৰু জ্ঞানৰাম ভূঞাই। গহপুৰত পুলিচ-মিলিটাৰীৰ গুলি চালনাত মুকুন্দ কাকতি, হেম বৰুৱা, খগেশ্বৰ বৰুৱা, খুলেশ্বৰ ৰাজখোৱা আৰু ভোলাৰাম বৰদলৈ আদি গুৰুতৰভাৱে আঘাতপ্ৰাপ্ত হৈছিল আৰু এই আঘাতৰ ফলশ্ৰুতিতেই মুকুন্দ কাকতিৰ মৃত্যু হৈছিল আৰু সেই গুলি চালনাতেই অষ্টাদশী গাভৰু কনকলতা বৰুৱাই লগে লগেই মৃত্যু বৰণ কৰিছিল। পুলিচৰ তীব্ৰ বাধা স্বত্বেও কিন্তু তাত পতাকা উত্তোলন কাৰ্যসূচী বাস্তৱায়িত কৰা হৈছিল। বামপতি ৰাজখোৱা বোলা এজনে প্ৰেম বৰুৱা, গিৰিশ সূত আৰু মহীধৰ চাংমাই আদিৰ সহযোগত থানা গৃহৰ মুখচত পতাকা উত্তোলন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল।

ঢেকিয়াজুলি থানাত পতাকা উত্তোলন কৰিবলৈ সেই অঞ্চলৰ বৰগাঁও, নাহৰবাৰী, মিছামাৰী, ঢেকিয়াজুলি, বৰহুলা আদি ৫ খন মৌজাৰ প্ৰায় ৫০০০ হাজাৰৰো অধিক লোকে শোভাযাত্ৰা কৰি থানা অভিমুখে যাত্ৰা কৰিছিল। এই শোভাযাত্ৰাকাৰীসকলক নেতৃত্ব দিছিল কমলাকান্ত দাসে। শোভাযাত্ৰাকাৰীসকলে থানা চৌহদত প্ৰৱেশ কৰাৰ লগে লগে পুলিচে গুলি চালনা কৰে। ফলত মনবৰ নাথ, কুমলী দেৱী, মহীৰাম কোঁচ, মণিৰাম কছাৰী, তিলেশ্বৰী বৰুৱা, খল্লী দেৱী, ৰতন কছাৰী, দয়াল দাস, পানিকা, মঙ্গল কুৰু, লেবেলা কছাৰী, এজন অচিনাক্ত মগনীয়া, এজন অচিনাক্ত সন্যাসী আদি ১৪ জন লোকৰ খিতাতে মৃত্যু হয় আৰু লগতে ১২ জন আহত হৈছিল। পুলিচৰ গুলিত নিহত হোৱাৰ পূৰ্বে মনবৰ নাথে থানা গৃহৰ মুখচত পতাকা উত্তোলন কৰিবলৈ সক্ষম হয়। গতিকে দেখা যায় যে গহপুৰৰ দৰে ঢেকিয়াজুলিতে আগষ্ট

বিপ্লৱৰ অংশীদাৰসকলে ২০ ছেপ্তেম্বৰত বীৰত্বৰ পৰিচয় দি দেশৰ স্বাধীনতাৰ বেদীত আত্ম বলিদান দিছিল।

বিহালী থানাত পতাকা উত্তোলন কৰিছিল তিলেশ্বৰী মহন্ত নামে এগৰাকী মহিলাই।

তেজপুৰত পতাকা উত্তোলন কাৰ্যসূচী পালন কৰা হৈছিল ২১ ছেপ্তেম্বৰ তাৰিখে। এই পতাকা উত্তোলন কাৰ্যসূচীত অংশ গ্ৰহণ কৰিবলৈ সেইদিনা ওচৰ-পাজৰৰ গাঁও অঞ্চলৰ পৰা তেজপুৰলৈ কেবা হাজাৰো লোকে শোভাযাত্ৰা কৰি আহিছিল যদিও জিলা প্ৰশাসনে পুলিচ-মিলিটাৰীৰ সহযোগত তেওঁলোকক ডালেমান দূৰৰ পৰাই খেদি পঠিয়াইছিল। কিন্তু তাৰ মাজতো জীতেন্দ্ৰ কুমাৰ ভূঞা নামে কেতেকীবাৰীৰ যুৱক এজনে জিলাধিপতিৰ কাৰ্য্যালয়ৰ মুখচত পতাকা উত্তোলন কৰি সকলোকে চমক দেখুৱাইছিল।

উজনি অসমত বিশেষকৈ শিৱসাগৰ জিলাত আন্দোলনে তীব্ৰতা লাভ কৰিছিল শংকৰ বৰুৱাৰ সুদক্ষ নেতৃত্বৰ বাবে। তেওঁৰ দক্ষ সাংগঠনিক নেতৃত্বৰ বাবে জিলাখনৰ ডালেমান ঠাইত কুটাঘাটমূলক কাৰ্য সূচাৰূপে সম্পাদন কৰা হৈছিল। আন্দোলন পৰিচালনা কৰিবলৈ গোলাঘাট আৰু যোৰহাটত যুদ্ধ গোট (War Councils) গঠন কৰা হৈছিল।

১৯৪২ চনৰ ১০ অক্টোবৰ তাৰিখে ৰেল লাইনৰ বিচ্যুতি ঘটাই কচুজান আৰু সৰুপথাৰত ৰেল দুৰ্ঘটনা সংঘটিত কৰা হৈছিল। সৰুপথাৰত ৰেল দুৰ্ঘটনা সংঘটিত কৰাৰ অভিযোগত কুশল কোঁৱৰক পাছৰ বছৰৰ ১৫ জুনত ফাঁচী দি হত্যা কৰা হৈছিল যদিও তেওঁ সেই দুৰ্ঘটনাত জড়িত নাছিল। সৰুপথাৰত ৰেল বগবোৱা ঘটনাত জড়িত আছিল গোলাঘাট অঞ্চলৰ ৰাজনৈতিক কৰ্মী সুবেণ ফুকন, ঘনশ্যাম শইকীয়া, বৈকুণ্ঠ সিং আদি আৰু বিপ্লৱী কমিউনিষ্ট পাৰ্টিৰ কৰ্মী নলবাৰীৰ ধৰ্মকান্ত ডেকা। বনমালী চাহ বাগিচাৰ ডাঃ ৰত্ন মজুমদাৰৰ সহযোগত তনুশ্যাম গোস্বামী আৰু তেওঁৰ সহযোগীসকলে লাকুৱাত ৰেল দুৰ্ঘটনা সংঘটিত কৰিছিল।

বৃটিছ শাসন ব্যৱস্থা উচ্ছেদ কৰিবলৈ আন্দোলনকাৰীসকলে শিৱসাগৰ জিলাৰ ডালেমান ঠাইত পঞ্চায়ত গঠন কৰিছিল। প্ৰতিখন গাঁওকে একোখন ‘ৰাষ্ট্ৰ’লৈ পৰিৱৰ্তিত কৰি তাক একোজন ৰাষ্ট্ৰপতি আৰু তেওঁৰ মন্ত্ৰীসকলৰ দ্বাৰা শাসন কৰাৰ

সহায়ক গ্ৰহণ কৰিছিল।

- ১। কলিতা, বমেশ চন্দ্ৰ আৰু কলিতা, জয়শ্ৰী (২০১৩). আধুনিক অসমৰ ইতিহাস, গুৱাহাটী: উলুপী প্ৰকাশন
- ২। গোস্বামী, মৃদুপ্ৰভ আৰু বেগম, চেনেহী (২০০৬). ‘ফুকনী’, গুৱাহাটী: অক্ষয় প্ৰকাশন
- ৩। পাল, কৃপেশ চন্দ্ৰ নাথক, প্ৰতুল চন্দ্ৰ আৰু শৰ্মা, গুণাশীৰ (২০১১). ভাৰতৰ ৰাজনৈতিক ব্যৱস্থা, গুৱাহাটী: অক্ষয় প্ৰকাশন

ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্তন কৰা হৈছিল। কেন্দুগুৰিত লক্ষেশ্বৰ বৰুৱা ৰাষ্ট্ৰপতি হৈছিল আৰু তেওঁ অধীনত সমগ্ৰ চাৰিগাঁও মৌজা অন্তৰ্ভুক্ত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছিল। তেওঁৰ তলত এখন ছয়জনীয়া মন্ত্ৰী সভাই কাম কৰিছিল। টীয়ক আৰু হাতীগড়তো এনেধৰণৰ সমান্তৰাল চৰকাৰ গঠন কৰাৰ চেষ্টা কৰিছিল।

যি কি নহওক অসমত ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনৰ সংগঠক আৰু নেতাসকলৰ ভিতৰত নগাঁওৰ মহেন্দ্ৰ নাথ হাজৰিকা, লক্ষ্মীপ্ৰসাদ গোস্বামী আৰু গোলাঘাটৰ শংকৰ বৰুৱাৰ অৱদান আছিল অতি লেখত ল’বলগীয়া।

মন্তব্য :

ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনৰ ফলত বৃটিছসকলে ভাৰত এৰি গুচি গৈছিল যদিও ভাৰতবৰ্ষ তথা অসমত বৈ গৈছিল তেওঁলোকৰ সংস্কৃতি, ৰীতি-নীতি, সাজ-পাৰ আৰু শৈক্ষিক অৱদান। ভাৰতীয় লোকৰ জাতীয় চেতনা যে কিমান গভীৰ আৰু দেশৰ স্বাধীনতা লাভৰ বাবে ভাৰতীয় আৰু অসমৰ অসমীয়াই যে সকলো ধৰণৰ কষ্ট আৰু ত্যাগ কৰিব পাৰে সেই কথা এই আন্দোলনেই প্ৰমাণ কৰি দিলে।

সামৰণি :

ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনেই আছিল স্বাধীনতা আন্দোলনৰ শেষ পৰ্যায়ৰ আন্দোলন। সমগ্ৰ ভাৰতত মহাত্মা গান্ধীৰ ‘কৰেছে য়া মৰেছে’ (Do or Die) ধৰ্মিয়ে আকাশ বতাহ কঁপাই তুলি বৃটিছ চৰকাৰৰ সাম্ৰাজ্যবাদী নীতিৰ ভেটিও দুৰ্বল কৰি তোলাৰ ফলস্বৰূপেই ১৯৪৭ চনৰ ১৫ আগষ্টত ভাৰতবৰ্ষই বিভাজন ভিত্তিত স্বাধীনতা লাভ কৰে। তাৰ আগদিনা অৰ্থাৎ ১৪ আগষ্টত পাকিস্তানে পৃথক ৰাষ্ট্ৰৰূপে জন্ম লাভ কৰে।

এইদৰেই প্ৰায় শতিকা জোৰা ৰাজনৈতিক সংগ্ৰামৰ পৰিণতি স্বৰূপে ভাৰতীয় উপমহাদেশখনে দ্বিখণ্ডিত ৰূপত বৃটিছ সাম্ৰাজ্যবাদৰ কবলৰ পৰা মুক্ত হৈ পৰিছিল।

সেই সময়ৰ প্ৰতিজন ব্যক্তিৰ কাণত আজিও বাজি থাকে সেই ধনিসমূহ — ‘বন্দে মাতৰম্’, ‘ভাৰত মাতা কী জয়’।

অসমৰ লোক-সংস্কৃতি

শিখাজ্যোতি বৰা, স্নাতক চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক

মহাবাহু লোহিত্যৰ বিস্তৃৰ্ণ পাবলৈ অন্ন-বস্ত্ৰৰ সন্ধানত যুগে যুগে অহা মংগোলীয়া, দ্ৰাবিড়ীয়া, আৰ্য আদি বিভিন্ন গোষ্ঠীৰ লোকসকলৰ লোকবিশ্বাস, আচাৰ-বিচাৰ, নৃত্য-গীত, ক্ৰিয়া-কৌতুক, ধৰ্মানুষ্ঠান, পূজা-পাৰ্বণ প্ৰভৃতিৰ সুসম সমাহৰণ আৰু সমন্বয়ত পৰিস্ফুট হৈছে অসমৰ বৰ্ণাঢ় সংস্কৃতিৰ শতদল। অসমীয়া সংস্কৃতি একমাত্ৰিক নহয়, বহুমাত্ৰিক। কৃষ্টি-সংস্কৃতিৰ কিছুখিনি সৰ্বভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱত গঢ় লোৱা আৰু বহুখিনি থলুৱাভাৱে বিকশিত হোৱা। থলুৱা সংস্কৃতিৰ সম্পদসমূহক সমীক্ষকসকলে লোকসংস্কৃতিৰ আখ্যা দিছে। এই লোক-সংস্কৃতিয়ে মাৰ্গীয় সংস্কৃতিৰ পৰিপূষ্টি সাধনত ভালেখিনি সহায় কৰিছে। সাধাৰণ অৰ্থত লোক মানে হ'ল 'মানুহ'। অসমত বসবাস কৰা থলুৱা মানুহখিনিৰ মাজত প্ৰচলিত লোকবিশ্বাস, গীত-মাত, নৃত্য, খেল-ধেমালি, আচাৰ-অনুষ্ঠান এই সকলোবোৰ দিশ সামৰি অসমীয়া লোক-সংস্কৃতি গঢ় লৈ উঠিছে।

সংস্কৃতি শব্দৰ অৰ্থ ব্যাপক আৰু তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। সেয়েহে সংস্কৃতি কাক বোলে একেধাৰতে কোৱা টান। 'সংস্কৃতি' শব্দটো ভাৰতীয় ভাষাত অৰ্বাচীন। ই ইংৰাজী 'Culture' শব্দৰ পৰিভাষিক ৰূপ। প্ৰথমে ইয়াক কৃতি-কৃষ্টি আদি শব্দৰে বুজোৱা হৈছিল যদিও বৰ্তমান ইয়াক সংস্কৃতি বোলা হয়। সংস্কৃতি পদটো সংস্কাৰৰ লগত বিশেষভাৱে জড়িত। যাৰ সংস্কাৰ হৈছে সিয়েই সংস্কৃতি। জীৱনৰ বিভিন্ন কৃতিয়েই সংস্কৃতি। সংস্কৃতিক আমি জ্ঞানৰ জৰিয়তে পুৰুষাণুক্রমে লাভ কৰা জীৱন ধাৰণ প্ৰণালীৰ সমষ্টি বুলিব পাৰো। সংস্কৃতিৰ পৰিসৰ অতি ব্যাপক। ইয়াৰ ব্যাপকতালৈ লক্ষ্য কৰি আলোচনাৰ সুবিধাৰ্থে ইয়াক শ্ৰেণীবিভাজন কৰা হৈছে। সংস্কৃতিৰ প্ৰধান তিনিটা শ্ৰেণী হ'ল—

- ক) অভিজাত বা মাৰ্গীয় সংস্কৃতি
- খ) লোক-সংস্কৃতি আৰু
- গ) জনজাতীয় সংস্কৃতি

এতেকে দেখা গ'ল যে, লোক-সংস্কৃতি হৈছে সংস্কৃতিৰ এটা প্ৰধান শ্ৰেণী বা উপাদান। লোক-সংস্কৃতি শব্দটো ইংৰাজী 'Folklore' আহিঁত গঠন কৰা। 'Folk' শব্দৰ অৰ্থ হ'ল 'জন বা লোক' আৰু 'Lore' শব্দৰ অৰ্থ হ'ল বিদ্যা। গতিকে Folklore য়ে সমাৰ্থক হিচাপে লোকবিদ্যা পদটোক সুচাই যেন লাগে।

লোক-সংস্কৃতি হৈছে লোকজীৱনৰ আধাৰ আৰু ই মানৱ

জাতিৰ সমানেই প্ৰাচীন। ব্যক্তিৰ স্থান ইয়াত গৌণ। সমষ্টিৰ প্ৰাধান্যহে লোক-সংস্কৃতিত উপজীব্য। দলীয় আবেগ অনুভূতি প্ৰকাশেই ইয়াৰ প্ৰধান লক্ষণ। লোক-সংস্কৃতি প্ৰধানতঃ গঢ় লৈ উঠে লোক বিশ্বাসৰ ওপৰত। সাধাৰণতে সমাজৰ সহজ-সবল, চহা লোকসকলৰ মাজতহে লোক-সংস্কৃতি প্ৰাণস্পৰ্শী হৈ উঠে। অসমৰ অধিবাসীসকলৰ সবহ ভাগেই কৃষক। তেওঁলোকৰ জীৱন পদ্ধতি, বীতি-নীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ আৰু জাগতিক দৃষ্টিভংগী পৰম্পৰা আশ্ৰয়ী। এইফালৰ পৰা অসমীয়া সংস্কৃতিত লোক-সংস্কৃতিৰ বৈশিষ্ট্য প্ৰগাঢ়। অসমীয়া সংস্কৃতিৰ দৰে অসমৰ লোক-সংস্কৃতিও সমন্বয় প্ৰক্ৰিয়াৰ আধাৰত সৃষ্টি হৈছে। বিভিন্ন নৈ-উপনৈৰ জলবাশিৰে বৰলুইত সৃষ্টি হোৱাৰ নিচিনাকৈ, বিভিন্ন নৃ-গোষ্ঠীৰ সাংস্কৃতিক সমলৰ সমন্বয়ৰ বৰলুইত স্বৰূপ অসমীয়া লোক-সংস্কৃতিৰ জন্ম হৈছে।

অসমীয়া লোক-সংস্কৃতিৰ প্ৰধান উপাদানসমূহক মূলতঃ চাৰিটা ভাগত ভাগ কৰা হৈছে। সেইসমূহ হ'ল —

- ক) মৌখিক লোকবিদ্যা বা লোকসাহিত্য
- খ) সামাজিক লোকপ্ৰথা বা লোকাচাৰ
- গ) ভৌতিক সংস্কৃতি
- ঘ) লোক পৰিবেশ্য কলা

মৌখিক লোকবিদ্যা বা লোকসাহিত্য

জনসাধাৰণৰ মুখে মুখে অতীজৰে পৰা যিবোৰ গীত-মাত, সাহিত্য, সাধু দৃষ্টান্ত আদি প্ৰচলিত হৈ আহিছে সেইবোৰেই হ'ল লোকসাহিত্য। লোক সাহিত্যক লোকগীত, গদ্যধৰ্মী লোককথা, প্ৰবচন, লোকভাষা আদি ভাগত ভাগ কৰিব পাৰি। উদাহৰণস্বৰূপে, যদি লোকগীতৰ কথাকেই আলোচনা কৰা যায়, তেতিয়া হ'লে দেখা যায় যে অসমৰ জনসমাজত বিভিন্ন লোকগীতৰ প্ৰচলন আছে। যেনে — বেলাড বা মালিতা, ধৰ্মীয় লোকগীত, উৎসৱ অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত গীত, কৰ্মৰ গীত ইত্যাদি। এইবোৰৰ ভিতৰত আইনাম, বিয়ানাম, গৰখীয়া গীত, ফুলকোঁৱৰ মণিকোঁৱৰৰ গীত, হাঁউখেলৰ গীত আদিৰ নিৰ্দেশন দিব পাৰি।

সামাজিক লোকপ্ৰথা বা লোকাচাৰ

লোক-সংস্কৃতিৰ দ্বিতীয়টো উপাদান সামাজিক আচাৰ বা

লোকাচাৰ সমাজৰ সকলোস্তৰৰ লোকৰ মাজতেই দেখা যায়। বিশেষকৈ জনসাধাৰণৰ আদৰ্শগত আৰু ধৰ্মীয় দিশটোৰ পৰিচয় এই সামাজিক আচাৰ-অনুষ্ঠানৰ পৰাই পাব পাৰি। সামাজিক লোকপ্ৰথা বা লোকাচাৰসমূহক প্ৰধানতঃ চাৰিটা ভাগত ভাগ কৰা হৈছে —

- ক) লোক উৎসৱ অনুষ্ঠান
- খ) লোকবিশ্বাস আৰু লোকধৰ্ম
- গ) অৱসৰ বিনোদন আৰু খেল-ধেমালি
- ঘ) লোক ঔষধ আৰু লোক চিকিৎসা

ভৌতিক সংস্কৃতি

ভৌতিক সংস্কৃতি বুলিলে প্ৰাকৃতিক লোকজীৱনক সূচায়। মানুহৰ ঘৰ নিৰ্মাণ পদ্ধতি, মাছ-কাছ পালন পদ্ধতি, সা-সঁজুলিৰ ব্যৱহাৰ, খাদ্য-দ্ৰব্য প্ৰস্তুতকৰণ প্ৰণালী ইত্যাদি জীৱনৰ অতি প্ৰয়োজনীয় দিশৰ ওপৰত এই ভৌতিক সংস্কৃতিয়ে গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে। ভৌতিক সংস্কৃতি সাধাৰণতে পাঁচটা ভাগত বিভক্ত —

- ক) লোককলা
- খ) লোকশিল্প

- গ) লোকশ্ৰুতি বিদ্যা
- ঘ) লোক আভৰণ আৰু
- ঙ) লোকৰন্ধন প্ৰণালী।

লোক পৰিবেশ্য কলা

লোক সংস্কৃতি আৰু লোক জীৱনৰ চতুৰ্থ অংগস্বৰূপ পৰিবেশ্য কলালৈ আঙুলিয়াব পাৰি। পৰম্পৰাগত সংগীত, নৃত্য আৰু নাট পৰম্পৰাগত পৰিবেশ্য কলাৰ ভিতৰত ধৰিব পাৰি। উদাহৰণস্বৰূপে — অসমৰ পুতলা নাচ, খুলীয়া ভাওৰীয়া, ওজাপালি আদিলৈ আঙুলিয়াব পাৰি।

সংস্কৃতি হৈছে এটা জাতিৰ দাপোণ স্বৰূপ। এটা জাতিৰ পূৰ্ণ প্ৰতিফলন ঘটে তেওঁলোকৰ সংস্কৃতিৰ মাজেৰে অসমীয়া লোককলা সৌন্দৰ্য, সুসমা, জাতীয় বৈশিষ্ট্য এই সকলোবোৰ অসমৰ লোক-সংস্কৃতিৰ মাজেৰেই প্ৰকাশিত হৈছে। অসম ভূমিয়ে সাংস্কৃতিক ঐতিহ্যৰ মণি-মুকুতাৰে আমাৰ সকলোকে প্ৰাণ প্ৰাচুৰ্য প্ৰদান কৰিছে। সেয়েহে সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন দিশৰ অধ্যয়ন বা আলোচনাৰ অবিহনে অসমীয়া জাতিৰ জাতীয় জীৱন সৰ্বদা অপূৰ্ণ হৈ ৰ'ব।

.....

কোন কবিক কি নামেৰে জয়া যায়

● বিহগী কবি	● বধুনাথ চৌধাৰী
● বনফুলৰ কবি	● যতীন্দ্ৰনাথ দুৱৰা
● জ্ঞানমালিনীৰ কবি	● মফিজুদ্দিন আহমেদ হাজৰিকা
● অগ্নি কবি	● কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য
● তপোবনৰ কবি	● অতুল চন্দ্ৰ হাজৰিকা
● বিদ্রোহী কবি	● প্ৰসন্ন লাল চৌধুৰী
● শেৱালি কবি	● বত্ৰকান্ত বৰকাকতি
● বকুলবনৰ কবি	● আনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা
● পাপৰি কবি	● গণেশ গগৈ
● গীতি কবি	● পাৰ্বতি প্ৰসাদ বৰুৱা
● বিপ্লৱী কবি	● অম্বিকাগিৰী ৰায় চৌধুৰী
● অপ্ৰমাদী কবি	● মাধৱ কন্দলি
● সুগন্ধি পখিলাৰ কবি	● হীৰেণ ভট্টাচাৰ্য
● ডুনোটিয়াৰ কবি	● হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী

সংগ্ৰহ - বীতামণি বৰা, স্নাতক তৃতীয় ষাণ্মাসিক

বৈদিক ৰাঙময়

যুক্তিকা শইকীয়া, স্নাতক পঞ্চম বাণাসিক

ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ আটাইতকৈ প্ৰাচীনতম গ্ৰন্থ হৈছে 'বেদ'। অনাদি কালৰ পৰাই বেদ গুৰু-শিষ্যৰ পৰম্পৰা সম্প্ৰদায়ক্ৰমে আৰু স্মৃতিসঞ্চিত হৈ চলি আহিছিল। যুগৰ আদি কালত আচাৰ্যৰ মুখৰ পৰা শূনি শূনি শিষ্যই বেদমন্ত্ৰ শিক্ষা লাভ কৰিছিল আৰু মেধাৰ দ্বাৰা স্মৃতি ভাণ্ডাৰত সযত্নে ৰক্ষা কৰিছিল এই 'বেদ'। পণ্ডিতসকলে 'বেদ' শব্দটো নিষ্পন্ন কৰি কৈছে যে বিদ্ ধাতুৰ পৰা বেদ শব্দটো আহিছে। বিদ্ + অচ্ + বেদ। 'বেদ' মানে জ্ঞান, পৰম জ্ঞান। প্ৰত্যক্ষ, অনুমান প্ৰভৃতি প্ৰমাণৰ দ্বাৰা আমাৰ যি জ্ঞান জন্ম সি হৈছে পাৰ্থিব জ্ঞান। চকু, নাক, কাণ, জিভা, ছাল — এই পঞ্চ জ্ঞানেন্দ্ৰিয়ৰ সহায়ত যথাক্ৰমে ৰূপ, ৰস, গন্ধ, স্পৰ্শ, শব্দৰ যি জ্ঞান হয়, সি হৈছে ইন্দ্ৰিয়জ জ্ঞান। এইবিলাক প্ৰমাণে আমাৰ অতীন্দ্ৰিয় জ্ঞান দান কৰিব নোৱাৰে। নয়ন আৰু আকাৰৰ দ্বাৰা মানুহৰ মনে যি ৰাজ্যত প্ৰবেশ কৰিব নোৱাৰে সেই অতীন্দ্ৰিয়ৰ পৰম জ্ঞান আদি বেদৰ পৰাই লাভ কৰিব পাৰে। যাজ্ঞবল্ক্যই কৈছে —

“প্ৰত্যক্ষেশানুমিত্যা বা মন্তুপায়ো ন বিদ্যাতে।

এনং ব্ৰিহস্পতি ৰেদেন তথাৎ ৰেদস্য ৰেদতা।।”

অৰ্থাৎ প্ৰত্যক্ষ বা অনুমানৰ দ্বাৰা যি জ্ঞান লাভ কৰাৰ কোনো উপায় নাই; সেই অতীন্দ্ৰিয়ৰ জ্ঞান বেদৰ পৰা লাভ কৰা হয়। সেয়ে এই ধৰ্মগ্ৰন্থক 'বেদ' বুলি কোৱা হয়।

এখন বেদৰ আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ শাখাবোৰ হৈছে ঋষি, ব্ৰাহ্মণ, দেৱতা আৰু বিনিয়োগ। প্ৰত্যেক বেদৰ, প্ৰত্যেক সূক্তৰ, প্ৰত্যেক মন্ত্ৰৰ পৃথক পৃথক ঋষি, ছন্দ, দেৱতা আৰু বিনিয়োগ আছে। গতিকে বেদৰ মন্ত্ৰৰ সম্যক জ্ঞান লাভ কৰিবৰ কাৰণে মঞ্চৰ অক্ষৰাৰ্থৰ জ্ঞান জানিলেই নহ'ব, বেদৰ প্ৰত্যেকটো শাখাৰ বিষয়ে যথার্থভাৱে জানিব লাগিব। বেদৰ মন্ত্ৰৰ ঋষি, ছন্দ, দেৱতা আৰু বিনিয়োগৰ জ্ঞান বৈকল্পিক নহয়; ই বাধ্যতামূলক। বেদমন্ত্ৰ জ্ঞান লাভৰ বাবে অপৰিহাৰ্য উক্ত শাখাবিলাকৰ বিষয়ে নজনাকৈ যি বেদ-মন্ত্ৰ স্বাধ্যায় কৰে, তেওঁক ধৰ্মশাস্ত্ৰত 'মন্ত্ৰকণ্টক' বুলি কোৱা হয়।

“ঋষিচ্ছন্দোদৈৱতানি ব্ৰাহ্মণাৰ্থং স্বৰাদ্যপি।

অবিদিত্বা প্ৰযুক্তানো মন্ত্ৰকণ্টক উচ্যতে।।”

অৰ্থাৎ যি লোকে বেদমন্ত্ৰসমূহৰ ঋষি, ছন্দ, দেৱতা, ব্ৰাহ্মণ বাক্যৰ আৰু স্বৰ প্ৰক্ৰিয়াদি নজনাকৈ মন্ত্ৰৰ প্ৰয়োগ কৰে তেওঁক

'মন্ত্ৰকণ্টক' বোলা হয়।

গতিকে ঋষি, ছন্দ, দেৱতা আৰু বিনিয়োগৰ বিষয়ে সম্যকভাৱে কিছু আলোচনা আগবঢ়োৱা হৈছে :

'ঋষি'! যাক কোৱা হয় 'ঋষিদৰ্শনাৎ' অৰ্থাৎ যিয়ে দৰ্শন কৰে সিয়ে ঋষি। বেদৰ প্ৰত্যেকটো মন্ত্ৰসূক্ত বা মণ্ডলত ঋষি বেলেগ বেলেগ হয়। 'ঋষি' শব্দটোৰ ব্যুৎপত্তি নিৰ্ণয় কৰিবলৈ গৈ কোৱা হৈছে যে ঋষ্ ধাতুৰ লগত ইন্ প্ৰত্যয়ে যোগ কৰি এই ঋষি শব্দটো পোৱা যায়। কোনো কোনোৱে আকৌ 'ঋষ্' ধাতুৰ গমন অৰ্থ কৰি ঋষি শব্দৰ ব্যাখ্যা এইদৰে কৰিছে — 'যদেনানন্তপস্যমানান্ ব্ৰহ্মা স্বয়ম্ভুৰ ভ্যানৰ্য অভৱন। তদৃষীগামৃষিত্বামিতি বিজ্ঞায়তে।' অৰ্থাৎ তপস্যাবত যতীসকলৰ ওচৰলৈ স্বয়ম্ভু ব্ৰহ্মা নিজেই গমন কৰিছিল, সেইবাবেই সেই যতীসকলক ঋষি বোলা হয়। পুনৰ ক'ব পাৰি তপস্যাবন্ত ব্ৰহ্মনিষ্ঠ ঋষিসকলে স্বয়ম্ভু ব্ৰহ্মাৰ কৃপাত বেদমন্ত্ৰ দৰ্শন কৰিছিল; তেওঁলোকৰ চিন্তত ইয়াৰ দ্বাৰা বেদমন্ত্ৰ প্ৰকাশিত হোৱা বাবে তেওঁলোকক 'মন্ত্ৰদ্রষ্টা' বোলা হয়।

কথিত আছে কোনো পুৰুষৰ দ্বাৰা বেদ সৃষ্ট নহয়। সেয়ে বেদক অপৌৰুষেয় বুলি কোৱা হয়। বেদৰ নিত্যত্ব স্বীকাৰ কৰা মীমাংসকসকলৰ মতে পুৰুষৰ চেষ্টাৰ দ্বাৰা যিবিলাক বস্তু নিৰ্মিত বা ৰচিত হয় তাৰ উৎপত্তি তথা বিনাশ নিশ্চিত। সৃষ্ট পদাৰ্থ মানেই উৎপত্তি আৰু বিনাশ অবশ্যজ্ঞাৰী। ই হৈছে অনাদি-অনন্ত। সেইবাবেই বেদ কৰ্তা নহয়। আনকি পৰমেশ্বৰে বেদৰ কৰ্তা নহয়। প্ৰত্যেক কল্পতে তেওঁ বেদৰ স্মৰণ কৰে। ঋষিসকলৰ কঠোৰ তপস্যায় ফলত স্বয়ম্ভু পৰমেশ্বৰৰ কৃপাত তেওঁলোকৰ হৃদয়ত বেদমন্ত্ৰ স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে আৰ্ভিভাৱ হৈছিল। একো একোজন ঋষিৰ ওচৰত বেদৰ একোটা সূক্ত ক্ষেত্ৰবিশেষে একোটা অনুবাক প্ৰকাশিত হৈছিল। যাৰ ওচৰত যি যি মন্ত্ৰ আৰ্ভিভাৱ হৈছিল তেঁৱেই সেই মন্ত্ৰসমূহৰ দ্ৰষ্টা বা ঋষি হিচাপে প্ৰসিদ্ধি লাভ কৰে।

বেদৰ শাখাসমূহৰ ভিতৰত এক অদ্বিতীয় হিচাপে খ্যাত হৈছে 'দেৱতা'। মন্ত্ৰৰ চৈতন্য বা অধিষ্ঠাতা হ'ল 'দেৱতা'। দেৱতাৰ স্বৰূপ সম্বন্ধে কোৱা হয় : 'দেবো দানাৎ বা দীপনাৎ বা দ্যোতনাৎ বা ভৱতি।' — অৰ্থাৎ যিজনে দান কৰে তেওঁ দেৱতা অথবা যিজন স্বয়ং প্ৰকাশমান আৰু আনকো প্ৰকাশিত কৰে তেওঁ দেৱতা। প্ৰবাদ আছে যে দেৱতাৰ উদ্দেশ্যে মন্ত্ৰ পাঠ কৰিলে, স্তুতি-গীত-

বন্দনা কৰিলে বা যজ্ঞৰ অনুষ্ঠান কৰিলে মানুহৰ অভীষ্ট সিদ্ধি হয়, সেইবাবেই তেওঁ অভীষ্টদাতা অৰ্থাৎ ইচ্ছা পূৰণ কৰোতা। দান কৰিলে দেৱতা জ্যোতিষ্মান হয় আৰু প্ৰাণকো উদ্ভাসিত কৰে। মন্ত্ৰ বিশেষে দেৱতা ভিন্ন হোৱা পৰিলক্ষিত হয়, গতিকে নিকপিত মন্ত্ৰৰ দ্বাৰা সেই দেৱতাৰ আহ্বান বা প্ৰশংসা কৰা হয়।

দেৱতা এক নহয়, ই সীমাহীন। বেদত আমি এই সম্বন্ধে সুন্দৰকৈ উল্লেখ পাবোঁ। যাক্ষাৰ মতে মূলতঃ দেৱতাৰ সংখ্যা মাত্ৰ তিনিজন। এই বিষয়ে তেওঁ নিৰুক্ত গ্ৰন্থৰ দৈৱতকাণ্ডৰ সপ্তম অধ্যায়ৰ দ্বিতীয় পাদৰ প্ৰথমতেই উল্লেখ কৰিছে — 'তিস্ৰ অব দেৱতা ইতি নৈৰুক্তাঃ। অগ্নিঃ পৃথিৱীস্থানঃ। বায়ুৰ্বা ইন্দ্ৰো বা অন্তৰীক্ষস্থানঃ। সূৰ্যো দুস্থানঃ।' — অৰ্থাৎ মূল দেৱতা তিনিজন। অগ্নি, ইন্দ্ৰ আৰু বায়ু। অগ্নি পৃথিৱীস্থানীয় দেৱতা, ইন্দ্ৰ অন্তৰীক্ষস্থানীয় দেৱতা আৰু সূৰ্য্য দুলোকস্থানীয় দেৱতা।

অৱশ্যে দেৱতা বুলিলে যে অলৌকিক অভিব্যক্তিয়েই হ'ব পাৰে এনে নহয়। সূক্তৰ বৰ্ণিত বিষয় বস্তুৰেই দেৱতা। সূক্ত ঋষিয়ে যি বিষয় সম্বন্ধে বৰ্ণনা কৰে, সেই বিষয়টোৱেই সেই সূক্ত 'দেৱাত'। যিসূক্তত ইন্দ্ৰ সম্বন্ধে লিখা আছে, সেই সূক্তৰ দেৱতা ইন্দ্ৰ। ঠিক সেইদৰে যিসূক্তত ঋষিয়ে নিজৰ বিষয়ে লিখিছে সেই সূক্তৰ দেৱতা ঋষি নিজেই হয়।

বৈদিক তথা লৌকিক সংস্কৃত কাব্য সাহিত্যত এক বিশেষ স্থান লাভ কৰি আহিছে 'ছন্দ'। মন্ত্ৰৰ অক্ষৰ পৰিমাণক বোলা হয় 'ছন্দ'। বৈদিক সাহিত্যৰ আৰম্ভণিৰ পৰা ছন্দৰ প্ৰয়োজনীয়তা উপলব্ধি কৰি বেদৰ মন্ত্ৰৰ বিশুদ্ধতা আৰু লয়বদ্ধ গতিৰ বাবে ছন্দৰ সৃষ্টি কৰা হয়। কাৰণ মন্ত্ৰৰ ছন্দহীন উচ্চাৰণৰ পৰা অভীষ্ট ফল পোৱা নাযায়। সেয়ে বেদৰ ছয় অংগৰ ভিতৰত ছন্দও এক অন্যতম অংগ।

ছন্দৰ সম্বন্ধে কোনো কোনোৱে মতপোষণ কৰে যে ঋষিসকলৰ ওচৰত মন্ত্ৰসমূহৰ যেতিয়া প্ৰকাশ হৈছিল তেতিয়া তেওঁলোকৰ মনত যি হিল্লোল অনুভৱ কৰে সেই হিল্লোলেই ছন্দ ৰূপে গ্ৰহণ কৰে।

বেদৰ ছন্দসমূহৰ ভিতৰত গায়ত্ৰী, উষিক, অনুষ্টুপ, বৃহতি, পংক্তি, ত্ৰিষ্টুপ আৰু জগতি এই সাতটা হৈছে মুখ্য তথা অন্যতম। বৈদিক ছন্দৰ এই সপ্তছন্দৰ দ্বাৰাই বেদৰ মন্ত্ৰৰ ছন্দ নিৰূপণ কৰা

হৈ লোৱা হৈছে : 'বেদৰ পৰিচয়', 'নিক্ৰম' আৰু 'সংস্কৃত সাহিত্যৰ ইতিহাস'।

হয়। এই বৈদিক ছন্দক অক্ষৰ ছন্দ বুলিও জনা যায়। কাৰণ একোটা মন্ত্ৰৰ অক্ষৰ সংখ্যা গণি ছন্দ নিৰ্ণয় কৰা হয়। ইয়াত অক্ষৰৰ অৰ্থ বৰ্ণ (Alphabet) নুবুজায়, অক্ষৰ Syllable অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

বৈদিক ছন্দৰ দৰে লৌকিক ছন্দও কাব্যত দৃষ্টিমান হয়। লৌকিক ছন্দক গণছন্দ বুলি কোৱা হয়। ই অক্ষৰৰ পৰা পৃথক হয়। লৌকিক ছন্দত তিনিটা তিনিটাকৈ আখৰ লৈ এটা গণ হয়। এটা পাদৰ প্ৰতি তিনি বৰ্ণৰ আদি, মধ্য আৰু অন্তত গুৰু-লঘুৰ স্থানানুসৰি গণসমূহ নিৰ্ণয় কৰা হয়।

মন্ত্ৰৰ সম্যক জ্ঞান জনাৰ বাবে উক্ত তিনি শাখাৰ লগতে বিনিয়োগৰ জ্ঞানো অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। বিনিয়োগে আমাক কৈ দিয়ে মন্ত্ৰ কোন যজ্ঞত কোন অনুষ্ঠানত কি ধৰণে ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে। যজ্ঞ কৰ্মত মন্ত্ৰৰ যি প্ৰয়োগ তাক বিনিয়োগ বুলি কোৱা হয়। সেয়েহে বিনিয়োগ সম্বন্ধে উল্লেখ আছে — 'অনেদং তু কৰ্তব্যং বিনিয়োগঃ প্ৰকীৰ্তিতঃ'। সায়নাচাৰ্যই তেওঁৰ বেদৰ ভাষ্যত প্ৰত্যেক মন্ত্ৰৰ বিনিয়োগ শ্ৰীতসূত্ৰ প্ৰবচন উদ্ধৃত কৰি দেখুৱাইছে। এই বিনিয়োগক আকৌ 'সামান্য' আৰু 'বিশেষ' ভেদে দুই প্ৰকাৰত ভাগ কৰা হৈছে। সামান্য বিনিয়োগ সম্বন্ধে সংহিতাত উল্লেখ আছে যে উক্ত বিনিয়োগটো ব্ৰহ্মযজ্ঞত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ঠিক সেইদৰে বিশেষ বিনিয়োগ সূক্ত আৰু সূক্তগত মন্ত্ৰৰ আশ্বালায়ন প্ৰদৰ্শনত ব্যৱহৃত হয়। এই দুই প্ৰকাৰৰ বিশেষ বিনিয়োগক পুনৰ ঋক বিনিয়োগ, তৃচ বিনিয়োগ আৰু সূক্ত বিনিয়োগ হিচাপে ভাগ কৰা হৈছে। ঋক বিনিয়োগ হৈছে মন্ত্ৰ আৰু মন্ত্ৰৰ নাম। কাৰণ ঋক মন্ত্ৰবিলাকৰ চৰণ ব্যৱস্থা অৰ্থৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি কৰা হয়। আকৌ তিনিটা ঋকৰ সমাহাৰে তৃচ বিনিয়োগৰ সৃষ্টি হয়। ঠিক সেইদৰে সূক্ত বিনিয়োগত কেইবাটাও মন্ত্ৰ সংযুক্ত হৈ থাকে। শেষত বিনিয়োগ সম্বন্ধে এক বাক্যত ক'ব পাৰি যে 'বিশেষ ৰূপে নিয়োগ অৰ্থাৎ প্ৰয়োগ 'বিনিয়োগ'।

ওপৰৰ আলোচনাৰ পৰা শেষত সুন্দৰভাৱে ক'ব পাৰি যে, বেদত সন্নিবিষ্ট বিষয়বস্তুৰ অৰ্থ কেৱল মাত্ৰ এখন গ্ৰন্থতে সীমাবদ্ধ হোৱা নাই; বৰঞ্চ বেদ মন্ত্ৰ, ছন্দ, আৰণ্যক, উপনিষদ আদিৰে পৰিবেষ্টিত এক বিশাল গ্ৰন্থাগাৰ বুলি ক'লেও কোনো ধৰণৰ অত্যুক্তি কৰা নহ'ব।

শিক্ষা : পেষ্টালজিৰ দৃষ্টিৰে

ড° মনোজ কুমাৰ চুতীয়া, সহকাৰী অধ্যাপক, শিক্ষা বিভাগ

আধুনিক শিক্ষা জগতৰ পুৰুষা ব্যক্তিসকলৰ এজন হ'ল পেষ্টালজি। তেখেতৰ সম্পূৰ্ণ নাম জোহান হেনৰিক পেষ্টালজি (Johann Heinrich Pestalozzi)। ১৭৪৬ চনৰ ১২ জানুৱাৰী তাৰিখে ছুইজাৰলেণ্ডৰ জুৰিখত এই গৰাকী মহান শিক্ষাবিদৰ জন্ম হয়। তেনেই ল'ৰালি বয়সতে তেওঁ ককাকৰ সৈতে গ্রামাঞ্চলৰ বিভিন্ন ঠাই ভ্ৰমণ কৰাৰ সুবিধা লাভ কৰে। এই ভ্ৰমণতে তেওঁ দৰিদ্ৰ কৃষক পৰিয়ালৰ আৰ্থিক যত্ননা নিজ চকুৰে দেখা পোৱাৰ লগতে তেওঁলোকৰ দুৰৱস্থা মৰ্মে মৰ্মে উপলব্ধি কৰে। এনে পৰিয়ালৰ শিশুসকলে শৈশৱত শিক্ষালাভৰ পৰিৱৰ্তে বিভিন্ন কল-কাৰখানাত কাম কৰাৰ চাক্ষুস অভিজ্ঞতা পেষ্টালজিয়ে আহৰণ কৰে। এই অভিজ্ঞতাসমূহক সাৰথি কৰি পৰৱৰ্তী সময়ত পেষ্টালজিয়ে তেখেতৰ শৈক্ষিক দৰ্শন আগবঢ়ায়।

পেষ্টালজিৰ শৈক্ষিক দৃষ্টিভঙ্গী মূলত শিক্ষার্থী কেন্দ্ৰিক। তেওঁ বিশ্বাস কৰে যে প্ৰত্যেক ব্যক্তিয়েই শিকাৰ সামৰ্থ আছে আৰু সেয়ে প্ৰত্যেকে শিক্ষাৰ অধিকাৰ পোৱা উচিত। শিক্ষার্থীৰ ব্যক্তিগত স্বাধীনতাত বিশ্বাস কৰা পেষ্টালজিয়ে ছুইজাৰলেণ্ডৰ জাৰ্মান আৰু ফৰাচী অধ্যুষিত বিভিন্ন অঞ্চলত বহুতো বিদ্যালয় স্থাপন কৰে। এই শিক্ষানুষ্ঠানসমূহত তেখেতে তেখেতৰ দৰ্শন প্ৰয়োগ কৰে আৰু তাৰ পৰা শিক্ষাজগতলৈ বৈপ্লৱিক পৰিৱৰ্তন আনিবলৈ সক্ষম হয়। তেখেতে আগবঢ়োৱা শিক্ষাৰ মূলমন্ত্ৰ আছিল 'Learning by Head, Hand and Heart'। অৰ্থাৎ শিকিবৰ বাবে প্ৰত্যেকে নিজৰ চিন্তা, বিচাৰ, বুদ্ধি তথা বিবেক প্ৰয়োগ কৰিব লাগে আৰু সেই অনুসৰি হাতে-কামে কৰ্মত প্ৰবৃত্ত হ'ব লাগে। তেতিয়াহে শিকন কাৰ্য ফলপ্ৰসূ হৈ উঠিব। একেদৰে শিকিবৰ বাবে বিষয়বস্তু হৃদয়েৰে উপলব্ধি কৰাৰ ওপৰতো পেষ্টালজিয়ে গুৰুত্ব আৰোপ কৰে। তেখেতৰ মতে আত্মিক উপলব্ধিৰ অবিহনে কোনো শিকন কাৰ্য ফলপ্ৰসূ হৈ উঠিব নোৱাৰে।

শিক্ষাৰ ধাৰণা সম্পৰ্কে বিশ্বৰ বৰণ্য শিক্ষাবিদসকলে বিভিন্ন দৃষ্টিকোণৰপৰা তেওঁলোকৰ মতামত আগবঢ়াইছে। এই শিক্ষাবিদসকলৰ ভিতৰত পেষ্টালজিও অন্যতম। তেখেতে নিজস্ব দৃষ্টিভঙ্গীৰে অতি সুন্দৰকৈ শিক্ষাৰ ধাৰণা ব্যক্ত কৰিছে। পেষ্টালজিৰ মতে শিশু বিকাশৰ মূল আধাৰ বংশগতি (Heredity)। ইয়াতে নিহিত হৈ থাকে ভৱিষ্যত বিকাশৰ সম্ভাৱনীয়তা। অৰ্থাৎ জন্মতে

কোনো শিশুৱেই সম্পূৰ্ণ শূন্য হৈ নাহে, লগত লৈ আছে ভৱিষ্যত সামৰ্থৰ প্ৰচুৰ সম্ভাৱনীয়তা। জন্মসূত্ৰে লাভ কৰা এই সম্ভাৱনীয়তাসমূহক সৰ্বোত্তম ৰূপত বিকাশ সাধন কৰি তোলাতোৱেই শিক্ষা, তাতেই শিক্ষাৰ সাৰ্থকতা। এতিয়া প্ৰশ্ন হ'ল এই জন্মজ গুণ বা সম্ভাৱনীয়তাসমূহ কি? পেষ্টালজিৰ মতে জন্মজ গুণসমূহ আন একো নহয়, বৰঞ্চ প্ৰতিজন ব্যক্তিৰ দেহত নিহিত হৈ থকা আৰু জন্মসূত্ৰে উপৰিপুৰুষৰপৰা জিন আৰু ক্ৰ'মজমসমূহে বহন কৰি অনা সামৰ্থৰ সম্ভাৱনীয়তা। এটা প্ৰজন্মৰপৰা আন এটা প্ৰজন্মলৈ ক্ৰ'মজমৰ যোগেদি সঞ্চালিত হোৱা এই গুণসমূহ পূৰ্বপুৰুষৰ

বহুকেইটা প্ৰজন্মলৈ ব্যাপ্ত হৈ থাকে। সেয়ে এটা বংশৰ বৈশিষ্ট্য বা গুণসমূহ আন এটা বংশৰ বৈশিষ্ট্য বা গুণসমূহৰ সৈতে হুবহু একে নহয়। ইয়াৰ বিপৰীতে একে বংশৰ বিভিন্ন প্ৰজন্মৰ গুণসমূহৰ মাজত সাদৃশ্য বা মিল দেখা যায়। এজন ব্যক্তিৰ সামৰ্থৰ সম্ভাৱনীয়তাসমূহত পূৰ্বপুৰুষৰ কিমানটা প্ৰজন্মৰ অৱদান থাকে তাৰ এক সুন্দৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়াইছে ব্ৰিটিছ পৰিসংখ্যাবিদ ফ্ৰান্সিচ গেল্টনে (Francis Galton)। তেখেতে ইয়াৰ এক সুন্দৰ পৰিসংখ্যিক বিশ্লেষণ আগবঢ়াইছে। তেখেতৰ মতে প্ৰত্যেক প্ৰজন্মৰপৰা এক নিৰ্দিষ্ট অনুপাতৰ সম্ভাৱনীয়তা পাছৰ প্ৰজন্মলৈ সঞ্চালিত হয়। সেই অনুসৰি এটি শিশুৰ সামৰ্থৰ সামগ্ৰিক সম্ভাৱনীয়তাৰ আধা মাক-দেউতাকৰপৰা, এক চতুৰ্থাংশ ককা-আইতাকৰপৰা, এক অষ্টমাংশ দুয়োপক্ষৰ আজুককা আজু-আইতাকৰপৰা, এক ষষ্ঠাদশ অংশ তাতোতকৈ ওপৰৰ প্ৰজন্মৰপৰা আহে। এনেদৰে বহু উপৰিপুৰুষলৈকে বংশগতিৰ সম্ভাৱনীয়তাসমূহ জড়িত হৈ থাকে। গেল্টনৰ ভাষাত 'The two parents between them contributed on the average one-half of each inherited faculty ; each of grand parent contributing one quarter of it ; the four great grand parents one eighth, or each of great great grand parent one sixteenth and so on ; the sum of the series $\frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{8} + \frac{1}{16} + \dots$ is equal to 1 or the total inheritance of the organism.'

প্ৰাথমিক অৱস্থাত জন্মজ সম্ভাৱনীয়তাসমূহ সুপ্ত অৱস্থাত থাকে, সেয়ে সেইবোৰক যথোপযুক্তভাৱে চিনাক্ত কৰিব পৰা নাযায়। কিন্তু সময় বাগৰাৰ লগে লগে অনুকূল পৰিৱেশ আৰু পৰিস্থিতিত এই সুপ্ত সম্ভাৱনাসমূহে প্ৰকাশ আৰু বিকাশৰ বাট বিচাৰে। উপযুক্ত পৰিৱেশত এই সম্ভাৱনীয়তাসমূহ লাহে লাহে প্ৰস্ফুটিত হ'বলৈ ধৰে আৰু ক্ৰমান্বয়ে পৰিপূৰ্ণতা লাভ কৰে। পেষ্টালজিৰ দৃষ্টিত সুপ্ত সম্ভাৱনীয়তাৰ পৰিপূৰ্ণ বিকাশেই শিক্ষা।

স্বাভাৱিকতা প্ৰকৃতিৰ এক সাধাৰণ নীতি। শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰতো একে কথাই প্ৰযোজ্য। পেষ্টালজিয়ে শিশুৰ গাত নিহিত হৈ থকা সম্ভাৱনীয়তাসমূহ স্বাভাৱিকভাৱে বিকাশ লাভৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে। তেখেতৰ মতে জন্মসূত্ৰে লাভ কৰা সম্ভাৱনীয়তাসমূহক সম্পূৰ্ণ স্বাভাৱিক ৰূপত স্বতস্ফূৰ্তভাৱে বিকাশৰ সুবিধা প্ৰদান কৰিব লাগে। তেতিয়াহে সম্ভাৱনাই পৰিপূৰ্ণতা লাভ কৰে। পেষ্টালজিৰ মতে সম্ভাৱনীয়তাসমূহৰ মৌলিকতা অক্ষুণ্ণ ৰাখি স্বাভাৱিক গতিৰে সৰ্বোত্তমৰূপত বিকাশই তুলিব পৰাটোৱেই শিক্ষাৰ সাৰ্থকতা। এতেকে আমি এক সুন্দৰ, সুস্থ আৰু সৱল পৰিৱেশ সৃষ্টিতহে মনোনিৱেশ কৰা উচিত। কাৰণ উপযুক্ত প্ৰাকৃতিক তথা অনুকূল পৰিৱেশ পালে সুপ্ত সম্ভাৱনাই স্বতস্ফূৰ্তভাৱেই বিকাশৰ দিশে অগ্ৰসৰ হ'ব। এতেকে কোনো অস্বাভাৱিকতা বা কৃত্ৰিমতা অথবা কোনো বাহ্যিক হেঁচা প্ৰয়োগ কৰা অনুচিত। সুন্দৰ, স্বাধীন

আৰু অনুকূল পৰিৱেশত সুপ্ত সম্ভাৱনীয়তাই আপোনা-আপুনি বিকশি উঠি উচ্চ শিখৰ লাভ কৰিব। এইক্ষেত্ৰত পেষ্টালজিৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰ সৈতে ৰুছ'ৰ চিন্তাধাৰাৰ মিল পোৱা যায়। ৰুছ'ৱেও প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশত স্বাভাৱিক পৰিণতিৰে শিক্ষা লাভৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে। তেখেতে আৰু এথোজ আগুৱাই গৈ শিশুক সমাজৰপৰা নিলগাই ৰাখি প্ৰকৃতিৰ মুক্ত বুকুত অবাধ বিচৰণেৰে নিষ্কলুষভাৱে বিকাশৰ সুবিধা দিয়াৰ ওপৰত অধিক জোৰ দিয়ে। তেখেতৰ 'প্ৰকৃতিলৈ ঘূৰি ব'ল' (Back to Nature) বাণীত উক্ত চিন্তাধাৰাৰ প্ৰতিফলন ঘটা দেখিবলৈ পোৱা যায়। ৰুছ'ৱে বিশ্বাস কৰে যে মানৱ সমাজসমূহ কলুষতাৰে পৰিপূৰ্ণ আৰু সেয়ে এনে কলুষতাৰে পৰিপূৰ্ণ সমাজত প্ৰতিপালিত হোৱা প্ৰত্যেক মানৱ শিশুৱে বেয়া কথা-বতৰাহে শিকিব। অৰ্থাৎ শিশুৱে শিকা সমস্ত বেয়া কথা আৰু কামৰ গুৰিতে হ'ল কুলুথিত সমাজ ব্যৱস্থা। ৰুছ'ৰ নিজৰ ভাষাতে "Everything is good when it comes from the hands of the creator, but it degenerates in the hands of man." পেষ্টালজিৰ চিন্তাধাৰাতো ৰুছ'ৰ চিন্তাধাৰাৰ অনুৰণন শুনিবলৈ পোৱা যায়। পেষ্টালজিয়ে শিশুৰ জন্মজ গুণসমূহৰ চৰম বিকাশৰ বাবে এক নিষ্কলুষ, সুন্দৰ আৰু পৰিত্ৰ পৰিৱেশ সৃষ্টিত গুৰুত্ব আৰোপ কৰে যাতে গুণসমূহৰ বিকাশ স্বাভাৱিক পৰিণতিৰে হয়।

সামৰ্থৰ সমন্বয়পূৰ্ণ বিকাশ পেষ্টালজিৰ শিক্ষা ধাৰণাৰ অন্য এক গুৰুত্বপূৰ্ণ দৃষ্টিকোণ। এই সমন্বয়পূৰ্ণ বিকাশ সাধনৰ মূল অৰ্থ হৈছে সম্ভাৱনীয়তাসমূহৰ পাৰস্পৰিক বিকাশ অৰ্থাৎ সমূহ সামৰ্থৰ মাজত সমন্বয় ৰক্ষা কৰি সকলোৰে সৰ্বোত্তম বিকাশ। এটি মানৱ শিশুৰ সামৰ্থৰ সম্ভাৱনীয়তা অনেক। ইয়াৰ ভিতৰত শাৰীৰিক সক্ষমতা আহৰণ, বৌদ্ধিক উত্তৰণ, মানসিক উৎকৰ্ষ সাধন, নৈতিক আৰু আধ্যাত্মিক পৰিশীলন, নান্দনিক অনুভূতিৰ উপলব্ধি, কাল্পনিক তথা সৃষ্টিশীল অনুভূতিৰ চৰম বিকাশ সাধন ইত্যাদি। এই সম্ভাৱনীয়তাসমূহ একক বা গাইণ্ডটীয়া ভাৱে সৰ্বোত্তম ৰূপত বিকাশ সাধন কৰাত কোনো কৃতিত্ব থাকিব নোৱাৰে। কৃতিত্ব প্ৰকাশ পাব তেতিয়াহে যেতিয়া সমূহ সম্ভাৱনীয়তাক একত্ৰিতভাৱে সৰ্বোত্তমৰূপত বিকাশ সাধন কৰিব পৰা যায়। এনে কৰিব পাৰিলেহে শিক্ষাৰ প্ৰকৃত সাৰ্থকতা প্ৰকাশ পাব। সেয়ে পেষ্টালজিয়ে সম্ভাৱনাসমূহৰ পাৰস্পৰিক বিকাশত অধিক গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে। অৰ্থাৎ যিকোনো এবিধ সম্ভাৱনাক অধিক গুৰুত্ব দি আনবোৰক অৱহেলা কৰাতো শিক্ষাৰ প্ৰকৃত অৰ্থ নহয়। প্ৰত্যেককে সমানভাৱে গুৰুত্ব প্ৰদান কৰি সকলোকে সমভাৱে আগবঢ়াই লৈ যোৱাটোহে শিক্ষাৰ প্ৰকৃত অৰ্থ। সেয়ে সম্ভাৱনাসমূহক স্বতন্ত্ৰ বুলি ভবাতকৈ এটাক আনটোৰ পৰিপূৰক বুলি বিবেচনা কৰাতহে পেষ্টালজিয়ে অধিক গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে। এনে ব্যৱস্থাই শিশু ব্যক্তিত্বৰ পৰিপূৰ্ণ বিকাশ সাধনত সহায়ক হ'ব বুলি পেষ্টালজিয়ে বিশ্বাস কৰে। সেয়ে তেওঁৰ মতে সুপ্ত সম্ভাৱনীয়তাসমূহৰ সমন্বয়পূৰ্ণ বিকাশ সাধনেই শিক্ষাৰ প্ৰকৃত অৰ্থ।

পেষ্টালজিৰ শিক্ষা ধাৰণাত নিহিত হৈ থকা আন এক গুঢ়াৰ্থ হৈছে সম্ভাৱনাসমূহৰ প্ৰগতিশীল বিকাশ। অৰ্থাৎ সময়ৰ লগে লগে

সম্ভাৰনাসমূহে উদ্ধমুখী বিকাশ লাভ কৰি উন্নতিৰ সৰ্বোচ্চ শিখৰত আৰোহণ কৰা। পেঞ্চালজিৰ দৃষ্টিত এনে বিকাশেই হ'ল প্ৰগতিশীল বিকাশ। তেখেতৰ মতে কোনো শিশুৰ সম্ভাৰনাসমূহে যদি বিকাশৰ উল্লেখমুখী দিশৰ বিপৰীতে সমান্তৰাল বা আনুভূমিক পথেৰে অগ্ৰসৰ হয়, তেন্তে তেনে বিকাশক কেতিয়াও প্ৰগতিশীল বিকাশ বুলি অভিহিত কৰা নাযায়। তেনে বিকাশক এক নিৰ্দিষ্ট স্তৰতে স্থবিৰ হৈ পৰে, যিটো শৈক্ষিক দৃষ্টিকোণৰপৰা কেতিয়াও অৰ্থবহ বুলি অভিহিত কৰিব পৰা নাযায়। বিকাশৰ পথত অগ্ৰসৰ হওঁতে সম্ভাৰ্য গুণৰাজিয়ে যাতে কেতিয়াও থমকি নৰৈ অবিবত উদ্ধমুখী যাত্ৰা অব্যাহত ৰাখে

তাৰ ওপৰত পেঞ্চালজিয়ে সৰ্বোচ্চ গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে।

ওপৰৰ আলোচনাত এই কথাই প্ৰতীয়মান হৈছে যে শিশুৰে জন্মসূত্ৰে লাভ কৰা সমূহ সম্ভাৰনাক সম্পূৰ্ণ স্বাভাৱিক আৰু পাৰস্পৰিকভাৱে বিকশাই তোলাটোৱেই শিক্ষাৰ প্ৰকৃত অৰ্থ। মাত্ৰ প্ৰয়োজন হয় এক অনুকূল পৰিৱেশ সৃষ্টিৰ। পেঞ্চালজিয়েও শিক্ষাৰ অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিবলৈ গৈ সেয়ে সঠিকভাৱেই কৈছে — “Education is natural, harmonious and progressive development of man's innate powers.”

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী:

1. Goswami, R. (1996). Great Educators and Educational Classics. Guwahati : Lawyer's Book Stall.
2. Mathur, S. S. (2007). Educational Psychology. Agra: Vinod Pustak Mandir.
3. Rousseau, J. J. (2008). Confessions. New York : Oxford University Press.
4. Taneja, V. R. (2004). Educational thought and Practice. Delhi : Sterting Publishers Private Limited.

কুইজ

- 1। ভাৰতৰ শ্ৰেষ্ঠ সন্মাতো কি?
☞ ভাৰতৰত্ন।
- 2। মাজৰাতি সূৰ্য উঠা দেশ কোনখন?
☞ নবৰে।
- 3। ভাৰতৰ কোনখন ৰাজ্যত আটাইতকৈ বেছি সংখ্যক জিলা আছে?
☞ উত্তৰ প্ৰদেশত, ৭০ খন।
- 8। দূৰদৰ্শনৰ প্ৰথম অসমীয়া ধাৰাবাহিকখনৰ নাম কি?
☞ জীৱনৰ বাটত
- 5। ভাৰতৰ প্ৰথম বেংকটোৰ নাম কি?
☞ পাঞ্জাৰ নেচনেল বেংক
- 6। পৃথিৱীৰ দীৰ্ঘতম কবিতা পুথিখনৰ নাম কি?
☞ মহাভাৰত
- 9। ১৮৬১ চনত নগাঁৱত হোৱা অসমৰ প্ৰথম কৃষক বিদ্ৰোহটোক কি নামেৰে জনা যায়?
☞ ফুলগুৰিৰ বিদ্ৰোহ (খেৱা)

সংগ্ৰহ - দুৰ্গা ডেকা, স্নাতক প্ৰথম বাৰ্ষিক

“সাহসী পদক্ষেপ” — সুদৃঢ় মনৰ অধিকাৰী অসম জীয়াৰী সীমা বিশ্বাসৰ সৈতে এখন্তেক

ড° নমিতা কলিতা, সহকাৰী অধ্যাপিকা, দৰ্শন বিভাগ

জীৱনটো সংগ্ৰামেৰে পৰিপূৰ্ণ। ইয়াত হেনো সাহসী আৰু কৰ্মপটুজনেহে জয়লাভ কৰিব পাৰে। অগ্নিকবি “কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য্য”দেৱৰ কবিতাবোৰত কবিয়ে অসমৰ কোনো ভবিষ্যত নাই বুলি উনুকিয়াই গৈছে। কোনে কৈছে অসমৰ মানুহ সাহসী নহয়, কোনো উজ্জ্বল ভৱিষ্যত নাই বুলি? তেনে এক অসমৰ সাহসী জীয়াৰী নলবাৰীৰ “সীমা বিশ্বাস”। সীমা বাইদেউ আমাৰ সকলোৰে গৌৰৱৰ উৎস। ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ৰ পুৰস্কাৰ লাভ কৰিও সেই একেই সাধাৰণ অহঙ্কাৰহীন হৈয়ে আছে।

ব্যক্তিত্ব সম্পন্ন ব্যক্তিৰ কথা বহুবাৰ বহুঠাইত শুনিছো, কিতাপতো পঢ়িছো, কিন্তু ইমান অসাধাৰণ ব্যক্তিত্বসম্পন্ন নাৰী ইয়াৰ আগতে লগ পোৱা মনত নপৰে। কি এক অপূৰ্ব ব্যক্তিত্ব

লগতে শান্ত, সৌম্য, ধীৰ-স্থিৰতাৰ পয়োভৰ সমগ্ৰ আচৰণত (সীমা বাইদেউ অসমলৈ আহিছিল ১৭ জানুৱাৰীৰ দিনা লাল-গণেশ যুৱ ছাত্ৰ এডভাইছৰ পৰিষদৰ আমন্ত্ৰণক্ৰমে। তেওঁলোকে সীমা বিশ্বাসক “নেতাজী সৌৰভগী স্বৰ্ণপদক” প্ৰদান কৰিছিল।) সীমা বাইদেউৰ লগত এক অন্তৰংগ মুহূৰ্তত থকাৰ সৌভাগ্যকণৰ কথা হয়তো মোৰ দুচকুত সপোন সাৰে থকাৰ দৰে তাৰ প্ৰভাৱ মোৰ স্মৃতিৰ দলিছাতো পৰিপূৰ্ণ হৈ থাকিব একান্ত নিজস্বতাৰে। দিন বাতি জুৰি সীমা বাইদেউৰ সান্নিধ্য লাভ কৰি অভিভূত হৈ পৰিছিলো। এনে এক সান্নিধ্য লাভ কৰি যাক অবজ্ঞা কৰিব নোৱাৰি অথচ ওচৰত আহিলে মুখৰ মাত নিস্তদ্ধ হৈ পৰে। সম্পূৰ্ণ ঘৰুৱা পৰিৱেশত দেখিছিলো। আহি ঘৰৰ সকলোৰে খবৰ লৈছে, মৰম

কৰিছে আৰু সৰু সৰু কথাবোৰতো নিজকে বিলাই দিছিল। ইমান সাধাৰণ অথচ অসাধাৰণ। প্ৰতিটো কথা কামত মনৰ দৃঢ়তা, জীৱনৰ বাস্তৱ সত্যক গ্ৰহণ কৰাৰ সুদৃঢ় মনোবল। সীমা বাইদেউক সৰু সৰু বহুতো প্ৰশ্ন কৰিছিলো আৰু মোৰ প্ৰশ্নবোৰ অতি আত্মীয়তাৰে ধীৰভাৱে উত্তৰ দি গৈছিল। প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিছিল এনেধৰণে —

● আপুনি আধুনিক যুগৰ আধুনিক মনৰ নাৰী। চলচিত্ৰও আধুনিক মাধ্যম। আপোনাৰ আধুনিকতাৰ পৰশ থকা আধুনিক মনটোৰ খোৰাক চলচিত্ৰই পূৰণ কৰিব পাৰিছে বুলি ভাবেনে?

উত্তৰঃ আধুনিকতাৰ ধাৰণাটো সকলোৰে নিজস্ব ধৰণৰ। আধুনিকতাৰ মাধ্যম সকলোৰে কাৰণে বেলেগ বেলেগ। মোৰ মনৰ খোৰাক অন্যৰ দ্বাৰাইও পূৰণ হ'ব পাৰে।

● সমাজত চলচিত্ৰৰ প্ৰভাৱ মূলতঃ ধনাত্মক নে ঋণাত্মক বুলি ভাবে?

উত্তৰঃ এইটো নিৰ্ভৰ কৰিব চিনেমাৰ ওপৰত। বাহিৰৰ চিনেমাৰো চাই ভাল লাগে। কাৰণ তাৰ বিষয়ৰ বাচনি খুব সুন্দৰ কিন্তু তেনে বিষয়বস্তুৰে আমাৰ দেশত চিনেমা নচলে মানে কোনেও চাবলৈ নাহিব। বাহিৰৰ মানুহৰ সমাজৰ লগতে মনেও আধুনিক পৰশ পাইছে। গতিকে Technique বোৰ Change কৰি নতুনত্ব আনে কিন্তু সেইখিনি ভাৰতত গ্ৰহণযোগ্য নহয়। ভাৰতৰ জনসাধাৰণ অৰ্থনৈতিক সমস্যাবে জুৰুলা। তেনেকৈয়ে ১২০-১৫০ টকা খৰছ কৰি চিনেমাহললৈ কোনেও যাব নিবিচাৰে। নিজৰ কামনাৰ জগতখন চিনেমাখনৰ জৰিয়তে পাব বিচৰাসকলে তদ্ব গধুৰ চিনেমাতে মনোনিৱেশ কৰিব নোৱাৰে। গতিকে মোৰ দৃষ্টিত চলচিত্ৰৰ প্ৰভাৱ ঋণাত্মকেই হৈ আছে বৰ্তমান, যিহেতু ইয়াৰ জৰিয়ত বিশেষ লাভবান হ'ব পৰা নাই। কিন্তু চলচিত্ৰ মাধ্যমটো এটি উপযুক্ত মাধ্যম কৰা “মাডাৰ” চোৱাতকৈ সৰ্বসাধাৰণে “মাধুৰী”ৰ চিনেমা এখন চোৱাৰ তাগিদাহে বেছি অনুভৱ কৰে।

● টেলিভিছন মাধ্যমে চলচিত্ৰ মাধ্যমটোত কিবা প্ৰভাৱ পেলাইছে বুলি ভাবেনে?

উত্তৰঃ চলচিত্ৰ মাধ্যমৰ জনপ্ৰিয়তাৰ আৰত আচলতে টেলিভিছন; কিয়নো টেলিভিছনৰ বেছিভাগ দৰ্শনীয়ে চিনেমাৰ গানেৰে পৰিপূৰ্ণ হৈ থাকে।

● “বেণ্ডিত কুইন”ত চুক্তিবদ্ধ হোৱাৰ পাছত চৰিত্ৰৰ সৈতে নিজকে বিলাই কৰি দিবলৈ মানসিকভাৱে কেনেদৰে প্ৰস্তুতি কৰিছিল?

উত্তৰঃ ফুলনদেৱীক মই লগ পাব বিচাৰিছিলো। কাৰণ যিখিনি তেখেতৰ বিষয়ে জানো সেইখিনি খুবই কম। প্ৰথমতে অনুমতি পোৱা নাছিলো। ফুলনদেৱী সম্পৰ্কে সকলো কিতাপ সংগ্ৰহ কৰি খৰছি মাৰি পঢ়িছিলো। বাতৰি কাকতৰ

পৰা ফুলনদেৱী সম্পৰ্কীয় সকলো তথ্য সংগ্ৰহ কৰি পঢ়িছিলো। মোৰ ইচ্ছা আছিল মই মোৰ আভ্যন্তৰীণ সম্পূৰ্ণ সত্ত্বাৰে দৰ্শকক ভাবিব বাধ্য কৰিম যে মই “সীমা” নহয় মই “ফুলন”হে।

● ভৱিষ্যতলৈ যদি অসমীয়া ছবিত অভিনয় কৰিবলৈ আমন্ত্ৰণ পায় গ্ৰহণ কৰিবনে?

উত্তৰঃ কৰিম। নিশ্চয়কৈ কৰিম।

● আপুনি যে ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ত পুৰস্কাৰ পাব সেই কথা এবাৰলৈ হ'লেও মনলৈ আহিছিলনে?

উত্তৰঃ নাই। অহা নাছিল।

● বৰ্তমান কবি থকা ছবিখনৰ নাম?

উত্তৰঃ Ladies Only.

● জীৱনৰ স্মৰণীয় মুহূৰ্ত?

উত্তৰঃ (বহুসময় নীৰৱতা) জীৱনৰ স্মৰণীয় মুহূৰ্ততো গোপনেই থাকক বাক। পিছত লগ পালে জনাম কেতিয়াবা।

● স্মৰণীয় বিৰক্তিকৰ মুহূৰ্ত?

উত্তৰঃ (হাঁহিৰে) আহ! ভাষণৰ মুহূৰ্তবোৰ।

● অৱসৰৰ সময় কেনেদৰে কটায়?

উত্তৰঃ আগতে অকলশৰে চিন্তা কৰি থাকি ভাল পাইছিলো। কিন্তু বৰ্তমানৰ সময়বোৰত Exercise, গান শুনি, টি.ভি. চাই আৰু কিতাপ পঢ়ি কটায়।

● আপোনাৰ কৃতকাৰ্যতাত আপুনি সন্তুষ্টনে?

উত্তৰঃ নহয়, কৰিবলগীয়া বহুতেই আছে।

● আপোনাৰ সফলতাৰ বহস্য?

উত্তৰঃ সফলতাৰ বহস্য কি মই নিজেই নাজানো। হয়তো মনৰ দৃঢ়তা।

● এই পৰ্যায়লৈ আহোতে কিবা অসুবিধা?

উত্তৰঃ মই চিনেমা কৰিম বুলি ভবা নাছিলো। কিন্তু মনত কিবা এটা কৰাৰ মানসিকতা আছিল। মই "Dream of Passion" চাইছিলো। ঠিক তেনে চৰিত্ৰত অভিনয় কৰাৰ ইচ্ছা আছিল আৰু “বেণ্ডিত-কুইন”ৰ প্ৰস্তাৱ পাওঁতে ঠিক সেই ছবিখনলৈ মনত পৰি গৈছিল। শ্বেখৰকো কৈছিলো। NSDত থাকোতেই ভাবিছিলো Course সম্পন্ন হোৱাৰ পিছত ঘৰলৈ আহিম। কিন্তু ১-২ বছৰ নাটকত কাম কৰাৰ ইচ্ছা আছিল আৰু নিজে কি শিকিলো, কিমানখিনি জানিলো তাক চোৱাৰ/ জনাৰ ইচ্ছা আছিল। আচলতে NSDত থাকিবৰ বাবে স্কুলীয়া জীৱনৰ পৰাই প্ৰস্তুতিৰ প্ৰয়োজন। মই বহুতো অসুবিধাৰ সন্মুখীন হৈছো। কেতিয়াবা জনসাধাৰণে অভিনয় চাই হাঁহিছেও। Language ৰ অসুবিধাও বহুতো হৈছিল। বাতিপুৰা ৬ বজাত ক্লাচ থাকিলে ৪ বজাত উঠি Language ঠিক কৰিবৰ কাৰণে অভ্যাস কৰিছিলো। আনহাতে চৰিত্ৰটো বহুসময়ত ধুনীয়া ছোৱালীৰ হ'লেও মোক ঠাট্টা কৰে। কিন্তু সকলো নেওচি মই আঙুৰাই আহিব

বিচাৰিছিলো। মোৰ Family background নাই। মই সৎ, hard working আৰু মোৰ প্ৰচেষ্টাৰে ৰহ কষ্টেৰে আগবাঢ়িছো।

● অভিনয় নকৰিলে কি কৰিলেহেঁতেন?

উত্তৰঃ উকীল হ'লোহেঁতেন। উকীল হ'লে কথা বেছি ক'ব লাগে। কিন্তু মই কামৰ দ্বাৰা জীয়াই থাকিব বিচাৰো। সেয়েহে নিশ্চয় মই উকীল হ'লে অকৃতকাৰ্য হ'লোহেঁতেন।

● জীৱনলৈ কেতিয়াবা হতাশা আহেনে?

উত্তৰঃ আহে। জীৱিকাটোত অনিশ্চয়তা থকা বাবে।

● আপোনাৰ দৃষ্টিত বৰ্তমান সময়ৰ শ্ৰেষ্ঠ অভিনেতা আৰু অভিনেত্ৰী?

উত্তৰঃ আমিন খান, কামাল হাছান, শ্ৰীদেৱী আৰু কাজল।

● জীৱনত আপুনি কাৰ পৰা সাহস বেছিকৈ পালে?

উত্তৰঃ মাৰ পৰা।

● বাস্তৱৰ ফুলনদেৱী ৰাজনীতিলৈ আহিল, চলচিত্ৰৰ নায়িকাৰ ৰাজনীতিলৈ অহাৰ সম্ভাৱনা আছে নেকি?

উত্তৰঃ এতিয়ালৈকে ৰাজনীতিলৈ অহাৰ কথা ভবা নাই।

● জীৱনৰ প্ৰথম অভিনয়?

উত্তৰঃ নলবাৰীত প্ৰথম একাঙ্কিকা নাটত অভিনয় কৰিছিলো। “মহিষ মৰ্দ্দিনী”ত (MAHISA MARDINI)

● পৰিচালনা কৰাৰ সম্ভাৱনা? শিল্পী হিচাপে কাক নিৰ্বাচন কৰিব?

উত্তৰঃ ইচ্ছা আছে। বিষয়বস্তু হিচাপেহে শিল্পীৰ কথা ভাবিব পাৰি।

● জন্ম কেতিয়া, ক'ত?

উত্তৰঃ প্ৰথম জানুৱাৰী, গুৱাহাটীত।

● প্ৰথম শ্বট কি আছিল?

উত্তৰঃ “আগলা মৌচমত”ত। পংকজ কাপুৰ, সুপ্ৰিয়া পাঠকহঁত আছিল।

● জীৱনৰ ওপৰত বিতৃষ্ণা জন্মেনে?

উত্তৰঃ নজন্মে।

● চকুপানী কেতিয়া আহে?

উত্তৰঃ মোৰ মনৰ অৱস্থাৰ ওপৰত। কেতিয়াবা মাৰিলেও চকুপানী নোলায়। কিন্তু মোৰ সৈতে কোনোবাই অবিচাৰ কৰিলে মোৰ চকুপানী ওলায়। দুখত নহয় খঙত।

● দীৰ্ঘদিনীয়া সপোন?

উত্তৰঃ অভিনেত্ৰী হোৱাৰ।

● জীৱন সম্পৰ্কে ধাৰণা?

উত্তৰঃ জীৱনটো জীৱনেই য'ত পৰিপূৰ্ণতা থাকে। জীৱন, য'ত সত্যক, মৃত্যুক স্বীকাৰ কৰি ল'ব লাগে।

● আপোনাৰ প্লাছ পইন্ট?

উত্তৰঃ মোৰ Simplicity।

● আপোনাৰ মাইনাছ পইন্ট?

উত্তৰঃ খঙ।

● কাৰ সৈতে জীৱনৰ শ্ৰেষ্ঠ ভালপোৱা?

উত্তৰঃ এতিয়াও নাই।

● জীৱনৰ প্ৰতি কিবা অভিযোগ নাইবা অসমীয়া বাইজৰ প্ৰতি কিবা ক্ষোভ?

উত্তৰঃ কোনো অভিযোগ নাই, কাৰো প্ৰতিয়ে।

● নতুন প্ৰজন্মৰ প্ৰতি কিবা ক'বলগীয়া?

উত্তৰঃ নতুন চাম খুব বেছি misguided হৈ আছে। কিন্তু নতুন চামৰ energy আছে। ভাল কথাত লগালে ভাল হ'ব। এটা চামে কৰা বেয়াখিনিক অইন এটা চামে বাধা দিব লাগিব। আজিকালি মানৱীয়তাৰ অভাৱবোধ পৰিলক্ষিত হয়। সেয়ে try to being a human being.

এনেদৰে আমাৰ কথোপকথনৰ অন্ত পৰিছিল। পিছতো সীমা বাইদেউৰ লগত অনেক কথাই পাতিছিলো। মনৰ কিছু দুৰলৈ আভাস পাইছিলো। সীমা বাইদেউৰ ভাষ্যমতে মোক মানুহে নগ্ন ছবি কৰা বুলি কৈছে, ঠিক আছে মই ছবিহে নগ্ন কৰিছো; কিন্তু তোমালোকে নগ্ন দৃষ্টিৰে চালে সকলোতে নগ্নতাই পাবা। সীমা বাইদেউৰ খুউব ইচ্ছা আছে “আলফা”ৰ ওপৰত ছবি কৰিলে অভিনয় কৰাৰ। ঘটনাটো কেনে হ'ব তাৰো সম্পূৰ্ণ বৰ্ণনা দিছিল। তেখেতৰ ভাল লগা ছবিবোৰৰ ঘটনাবোৰ কৈছিল — খুব অন্তৰ ছুই যোৱাকৈ।

সীমা বিশ্বাসৰ নলবাৰীৰ ৰাজনগৰৰ ঘৰত যেতিয়া পদাৰ্পণ কৰিছিলো, তেতিয়া সীমা বাইদেউৰ মাক মীৰা বিশ্বাসে কান্দি পেলাইছিল আবেগত। সীমা বাইদেউ যেন মাৰ্কৰ বুকুৰ মাজৰ এজনী কণমানি “সীমা”। অলপ পিছতে সকলো আবেগ আঁতৰাই সীমা বাইদেউৰে নিজহাতে বন্ধা-বঢ়া কৰি আমাক আপ্যায়ন কৰিলে। সঁচাকৈয়ে সেই সময়খিনিত মই নিজকে বিশ্বাস পৰিয়ালৰ মাজত হেৰুৱাই পেলাইছিলো। আহিবৰ সময়তো সীমা বাইদেউ আৰু মাকে মৰমৰ চুমাৰে বিদাই দিছিল যেন মই ঘৰৰ কোনোবা আপোনজনহে। এনেদৰে ওলাই আহিছিলো আকৌ আহি কেতিয়াবা আমনি দিয়াৰ প্ৰতিশ্ৰুতিৰে। নীলিম আকাশৰ স্বপ্নৰ ফুলন দেৱীক এৰি আহি মোৰ মনত প্ৰশ্ন উত্থাপন হৈছিল — পুনৰ কঢ়িয়াই আনিবনে আমাৰ অসমৰ বাবে গৌৰৱ?

অসমত অভিনয়ৰ দীৰ্ঘলীয়া ইতিহাস এটা যে সু-প্ৰতিষ্ঠিত হ'বলৈ আগবাঢ়িছে সেই বিষয়ে সন্দেহ কৰিবৰ থল নাই। ‘সীমা’ বাইদেউৰ অভিনয়ে যে এক নতুন মাত্ৰালৈ গতি কৰিলে সেই বিষয়ে হয়তো কাৰো দ্বিমত নহ'ব।

বি.দ্র. পিছৰ পৰ্যায়ত তেখেতৰ মোহাইত থকা ঘৰটোত দুপৰীয়া নিজহাতে বনোৰা ভাত এসাজ খোৱাৰ সৌভাগ্য হৈছিল।

অসমৰ শিক্ষা ব্যৱস্থা আৰু কৰ্মসংস্থাপনহীন যুৱ সমাজ

মৃগালী শইকীয়া, কাৰ্যালয় সহায়িকা

‘যদিহে চাব জানা এই সুন্দৰ জগত
শিক্ষাৰ বিষয় পাবা অতি মহৎ।’

অসমৰ শিক্ষাৰ অৱস্থা বহু ৰাজ্যৰ তুলনাত ভাল। কিন্তু পৰিতাপৰ কথা যে শিক্ষিতৰ হাৰ বৃদ্ধি হৈছে যদিও তাৰ তুলনাত অসমৰ যুৱক-যুৱতীসকলৰ মাজত কৰ্মসংস্থাপনহীনতাৰ হাৰ বহু বেছি।

অসমৰ শিক্ষিতৰ হাৰ ২০১১ৰ পিয়লমতে ৬৪.২৮ শতাংশ। কেইখনমান ৰাজ্যৰ তুলনাত অসমৰ শিক্ষিতৰ হাৰ সামান্য ভাল হ'লেও আমাৰ ৰাজ্যৰ যুৱক-যুৱতীয়ে কৰ্মসংস্থাপন নাপায়, যাৰ বাবে বহু যুৱক-যুৱতী আজি হতাশাগ্ৰস্ত হৈ পৰিছে। ভৱিষ্যতৰ কথা চিন্তা কৰি কোনো কোনোৱে আকৌ পঢ়ি থকা অৱস্থাতে স্কুল-কলেজ এৰি আহে। আৰ্থিক দুৰৱস্থাৰ কাৰণতো বহুতেই স্কুল-কলেজ এৰে। অসমত এনে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ হাৰ ১৮ শতাংশ। অসমৰ গ্ৰামাঞ্চলৰ ৩৩.২০ শতাংশ আৰু চহৰাঞ্চলৰ ৪৬.৩০ শতাংশ যুৱক-যুৱতীয়ে উচ্চ-শিক্ষাৰ বাবে বিশ্ববিদ্যালয়ত নামভৰ্তি কৰে যদিও উল্লিখিত কাৰণত তেওঁলোকৰ কিছু সংখ্যকে মাজবটতে পঢ়া এৰি দিয়ে। বহুতেই ধাৰণা কৰে যে উচ্চ শিক্ষা লাভ কৰিব পাৰিলে চাকৰি লাভত সুবিধা হয়। পিছে ইয়াৰ জানো নিশ্চিতি আছে? অধিক্ষিত হৈয়ে বহুলোক হতাশাগ্ৰস্ত হয়। আকৌ ৰাজ্যৰ বহু শিক্ষিত যুৱক-যুৱতীয়ে সৰ্বভাৰতীয় সংস্থাপন বিষয়ৰ পৰীক্ষাবোৰত বহিও কৃতকাৰ্য হ'ব নোৱাৰে। ইয়াে সংস্থাপনহীনতাৰ আন এটা কাৰণ। বিষয়টো নিশ্চয় চিন্তনীয়। আমাৰ ৰাজ্যই নহয়, উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলত শিল্পোদ্যোগ, কল-কাৰখানাবো অডাৰ যে নিবনুৱাসকলে সেইবোৰত মূৰ গুজিব পাৰিব। ৰাষ্ট্ৰীয় স্তৰত নিয়োগ-নিযুক্তিৰ সংবাদ প্ৰকাশ পায় কিন্তু সেইবোৰ বাহিৰৰ ৰাজ্যত হোৱা বাবে বহু এৰাব নোৱাৰা কাৰণত তালৈ যাবলৈ সাহস নকৰে।

সাম্প্ৰতিক সময়ত অসমত টেকনিকেল শিক্ষানুষ্ঠান, পলি টেকনিকছ শিক্ষানুষ্ঠানৰ বৰ প্ৰয়োজন। অসম চৰকাৰে সৰ্বশিক্ষা অভিযানত গুৰুত্ব দিছে। সেইবাবে প্ৰাথমিক শিক্ষা স্তৰত লক্ষণীয়ভাৱে ছাত্ৰ-শিক্ষকৰ অনুপাত, জনসংখ্যা-শিক্ষানুষ্ঠানৰ অনুপাত বৃদ্ধি পাইছে। বিভিন্ন বিভাগে প্ৰচুৰ পৰিমাণে ফাণ্ডবো যোগান ধৰিছে। এনেদৰে সুবিধা প্ৰদানত বৰ্ধিত শিক্ষাৰ হাৰে কিন্তু কৰ্মহীন সমস্যা হ্ৰাস কৰিব পৰা নাই, বৰং বৃদ্ধিহে হৈছে। ৰাজ্যৰ

নিয়োগ বিনিময় কেন্দ্ৰবোৰত কৰ্মসংস্থাপনহীন শিক্ষিত যুৱক-যুৱতীয়ে নাম ৰেজিষ্টাৰ কৰাৰ সংখ্যা ২০১১ পৰ্যন্ত কুৰি লক্ষাধিক হৈছে। নিয়োগ বিনিময় কেন্দ্ৰবোৰৰ জৰিয়তে সংস্থাপন পোৱা যুৱক-যুৱতীৰ সংখ্যা নগণ্য। অধিকাংশ যুৱক-যুৱতীয়ে অসংগঠিত খণ্ডত বা আত্মনিয়োজনৰ ব্যৱস্থা কৰিবলৈ বাধ্য, যিসকল এতিয়াও চৰকাৰী খণ্ডত নিয়োগৰ আশ্ৰয়ী। আকৌ একাংশই চৰকাৰী খণ্ডত বা ৰাজহুৱা খণ্ডত যেতিয়ালৈ সংস্থাপন নাপায়, তেতিয়ালৈ নিবনুৱা হৈয়ে থাকি যায়। অৱশ্যে ৰাজ্যৰ বহু যুৱকে স্ব-ৰাজ্যত সংস্থাপন নাপাই বাহিৰৰ ৰাজ্যলৈ গৈ সংগঠিত খণ্ডৰ উদ্যোগত বা কাৰখানাবোৰত নিযুক্ত হ'বলগীয়া হৈছে। এনেদৰে নিজৰ লগতে পৰিয়ালবোৰো ভৰণ-পোষণ দিছে।

২০১১ চনৰ লোকপিয়ল মতে, অসমৰ জনসংখ্যা ৩১,১,৬৯,২৭২ জন। ২০০১ চনত এই সংখ্যা আছিল ২৬,৬,৫৫,৫২৮ জন। বিগত দহ বছৰত অসমৰ জনসংখ্যা বৃদ্ধি হয় ৪৫,১৩,৭৪৪ জন। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ তুলনাত নিত্য ব্যৱহাৰ আৰু খাদ্য সামগ্ৰীৰ উৎপাদন যথেষ্ট নহয়। বৰ্ধিত জনসংখ্যাৰ বাবে খাদ্য সামগ্ৰী, স্বাস্থ্য সেৱা, শিক্ষা ব্যৱস্থা, আন্তৰ্গাঁথনি ব্যৱস্থা উন্নত নহয়। ফলত অসমৰ দীনতা, অপৰাধ, চুৰি, ডকাইতি, মহিলাৰ ওপৰত নিৰ্যাতন আদি ঘটনা বৃদ্ধি পাইছে। প্ৰয়োজনীয় শিক্ষাৰপৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল বঞ্চিত হ'বলগীয়া হৈছে। শিক্ষাবিধি অনুযায়ী শিক্ষক-ছাত্ৰৰ অনুপাত হ'ব লাগে ১:২৫। কোনো কোনো বিদ্যালয়ত ছাত্ৰ অনুপাতে শিক্ষকৰ সংখ্যা অধিক। এনে অৱস্থা আৰু পৰিৱেশত অসমৰ প্ৰাথমিক শিক্ষা প্ৰহসনত পৰিণত হ'বলৈ বাধ্য। তুলনামূলকভাৱে প্ৰাথমিক বিদ্যালয়তকৈ উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয় স্তৰত শিক্ষক-ছাত্ৰৰ অনুপাত ভাল। কিন্তু বিগত ছবছৰত হাইস্কুল শিক্ষান্ত পৰীক্ষা উত্তীৰ্ণৰ হাৰ সিমান উন্নত বুলি ক'ব পৰা নাযায়। হাইস্কুল শিক্ষান্ত পৰীক্ষাৰ উত্তীৰ্ণৰ হাৰ আছিল ২০০৯ ত ৬৯.৫৫ শতাংশ, ২০১০ ত ৬৩.২১ শতাংশ, ২০১১ ত ৭০.৩৮ শতাংশ, ২০১২ ত ৬৯.৬০ শতাংশ, ২০১৩ ত ৭০.৭১ শতাংশ আৰু ২০১৪ ত ৬১.৪২ শতাংশ। আনহাতে, উচ্চতৰ মাধ্যমিক চূড়ান্ত পৰীক্ষাৰ উত্তীৰ্ণৰ হাৰ আছিল ২০০৯ ত ৭৩.৪৪ শতাংশ, ২০১০ ত ৭৫.৭১ শতাংশ, ২০১১ ত ৮০.০৯ শতাংশ, ২০১২ ত ৭৮.৯৯ শতাংশ, ২০১৩ ত ৭৮ শতাংশ আৰু ২০১৪ ত ৮০.৬৪ শতাংশ।

এই তথ্যৰপৰা দেখা যায় প্ৰতিবছৰে এক বৃহৎ সংখ্যক ছাত্ৰ-ছাত্ৰী চূড়ান্ত পৰীক্ষাবোৰত অকৃতকাৰ্য হৈ আছে।

ইয়াৰ বাবে সাধাৰণতে শিক্ষক সমাজকে দোষাৰোপ কৰা হয়। অভিযোগ কৰা হয় যে শিক্ষকসকলৰ বহুতেই নিজৰ দায়িত্ব সুচাৰুৰূপে পালন নকৰে। বহুতে আকৌ শিক্ষা দানত পাল মাৰি ব্যৱসায়ত মনোযোগ দিয়ে।

ভাৰতৰ প্ৰথমগৰাকী ৰাষ্ট্ৰপতি ড° ৰাজেন্দ্ৰপ্ৰসাদে কৈছিল

— "India needs today nothing more than a set of men (teachers) who will have the interest of the country before then."

শিক্ষা এনে এটা বস্তু যাক টকাৰে কিনিব নোৱাৰি। গুণগত শিক্ষাই দেশৰ সভ্যতা-সংস্কৃতি পোহৰাই তোলে। ই সমাজৰ মেৰুদণ্ড। সেয়ে দেশৰ সোণালী দিন অনাৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষক, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগতে অভিভাৱকসকলো যত্নপৰ হ'ব লাগিব।

কি, কিয়, কেনেকৈ?

দূৰ্বা ডেকা, স্নাতক প্ৰথম ষাণ্মাসিক

- * ডাক্তৰে দৰৰ লিখা কাগজখনত (Prescription) প্ৰথমে Rx বুলি কিয় লিখে?
 - Rx চিহ্নটোৱে প্ৰকৃততে গুৰু বৃহস্পতি গ্ৰহটোক বুজায়। R আখৰটো কাটি দিয়া ডেছ চিহ্নডালে ৰোমানসকলৰ বিশ্বাস অনুসৰি বৃহস্পতি গ্ৰহৰ এজন সেৱকক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। দৰৰ লিখা কাগজখনত Rx প্ৰতীকৰ উল্লেখৰে অতীত চিকিৎসকসকলে নিজকে গুৰু বৃহস্পতিৰ এজন সেৱক হিচাপে স্মৰণ কৰাৰ লগতে কাগজখনত হ'ব পৰা যিকোনো অনিচ্ছাকৃত তুলৰ পৰা ৰোগীসকলক ৰক্ষা কৰি তেওঁলোকৰ মংগল আৰু শুভ কৰিবলৈ গুৰু বৃহস্পতিৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা জনাইছিল।
 - বৰ্তমান বিশ্বৰ সকলো প্ৰান্তৰ কাগজখনে বহলভাৱে ব্যৱহৃত Rx প্ৰতীকটোৱে এটা ৰোমান শব্দ "Recipe" ক বুজায়। ইয়াৰ ইংৰাজী ভাৱাৰ্থ 'আপুনি লওঁক'। অৰ্থাৎ প্ৰতীকটোৰ দ্বাৰা তাৰ তলতে উল্লেখ কৰা ঔষধসমূহ যথা নিয়মে ৰোগীজনক গ্ৰহণ কৰিবলৈ বিধান দিয়া হয়।
- * মেগাজিন শব্দটোৰ উৎপত্তি কেনেকৈ হ'ল?
 - ইংৰাজী 'মেগাজিন' (magazine) শব্দৰ অৰ্থ হ'ল নানা বিষয় সামৰি লোৱা সাময়িক পত্ৰিকা। ইংৰাজী "Megazine" শব্দটোৰ অসমীয়া প্ৰতিশব্দ "আলোচনী"। এইটো শব্দ আৰবী ভাষাৰ "মাখাজিন"ৰ পৰা অহা। আৰবী ভাষাত "মাখাজিন"ৰ অৰ্থ চিপাহী চতুৰীৰ বয়-বস্তু থোৱা ভঁৰাল — মালখানা। তাৰপৰাই যিকোনো বস্তু বাহিনী মজুত কৰি থোৱা ঠাইকে বোলা হ'ল "মেগাজিন"। সৈন্যৰ লগত সম্পৰ্ক থকা বাবেই খাৰ-বাৰুদৰ চৰকাৰী বা বেচৰকাৰী ভঁৰালৰ নাম হ'ল 'মেগাজিন'। বন্ধুক, ৰাইফল, পিষ্টল আদিৰ গুলীবোৰ ব্যৱহাৰৰ উপযোগীকৈ কুন্দাত বা ট্ৰিগাৰৰ তলত সুমুৱাই থোৱা অধাৰটোক 'মেগাজিন' বোলে। যুদ্ধক্ষেত্ৰৰ পৰা ভাষা-সাহিত্যৰ পথাৰলৈ আহি "মেগাজিন" বা "মেগাজিন" শব্দটোৱে বুজালে সাহিত্যিক সভাৰ ভঁৰাল, সাময়িক ভঁৰাল, অৰ্থাৎ আমি যাক সাময়িক পত্ৰিকা বা আলোচনী বোলে।
- * কাৰফিউ (Curfew) শব্দটো ক'বপৰা আছিল?
 - অভিধানৰ মতে কাৰফিউ (Curfew) হ'ল সামাজিক শৃংখলা অটুট ৰখাৰ স্বাৰ্থত জনসাধাৰণক নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ বাবে নিজ ঘৰৰ ভিতৰতে সোমাই থাকিবলৈ বাধ্য কৰা আইন বিশেষ। শব্দটোৰ মূল অৰ্থ 'জুই নুমুওৱা'। একাদশ শতিকাত ইংলেণ্ডৰ ৰজা প্ৰথম উইলিয়ামৰ (William I, ১০২৮-১০৮৭) ৰাজত্বকালত ইউৰোপৰ বহু ঠাইত এটা নিয়ম আছিল যে সন্ধিয়া এক বিশেষ ঘণ্টাধ্বনি হ'লেই সকলো ঘৰৰে জুই ঢাকি দিব লাগিব। এই নিয়মৰ উদ্দেশ্য জুইৰপৰা সাৱধান হোৱা। কাৰণ সেইসময়ত অধিকাংশ ঘৰেই আছিল কাঠৰ। পাছত ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ পাছত কোনো ঘৰৰ বাহিৰলৈ ওলাব নোৱাৰিব।
 - উল্লেখিত ঘণ্টা ধ্বনিৰ নাম হ'ল কুভৰ ফ্ (Couvre feu)। এইটো ফৰাচী শব্দ। পাচলৈ এই শব্দটোৱেই অপভ্ৰংশ হৈ কাৰফিউ হ'লগৈ। অসমীয়াত আমি কওঁ সন্ধ্যা আইন।
- * ফোৰেণ্স নাইটিংগেলক "The lady with the Lamp" বোলা হয় কিয়?
 - ফোৰেণ্স নাইটিংগেল (Florence Nightingale) আছিল ইংৰাজ শুশ্ৰূষাকাৰিণী। ইতিহাসখ্যাত ক্ৰিমিয়াৰ যুদ্ধৰ (১৮৫৪) সময়ত নাইটিংগেলে আহত আৰু ৰুগীয়া সৈনিকসকলৰ শুশ্ৰূষাৰ বাবে অক্লান্ত শ্ৰম কৰে। আনকি মাজনিশা অকলেই বন্তি এগছ হাতত লৈ তেওঁ ৰোগী চাই ফুৰিছিল। সেয়ে ৰোগীসকলে তেওঁৰ নাম ৰাখিছিল — "The lady with the Lamp"

অসমৰ চাহ জনগোষ্ঠীৰ বৰ্ণময় সংস্কৃতি

ডিম্পী ভট্টাচাৰ্যী, স্নাতকোত্তৰ তৃতীয় ষাণ্মাসিক

অসমীয়া সংস্কৃতি বাবেবৰণীয়া ৰূপেৰে উদ্ভাসিত এক সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি। ই কোনো নিৰ্দিষ্ট জনগোষ্ঠীৰ সংস্কৃতি নহয়। অসমীয়া সংস্কৃতি বিভিন্ন জাতি-জনজাতিৰ সংমিশ্ৰণত গঢ় লোৱা এক গৌৰৱময় সংস্কৃতি।

বিচিত্ৰতাৰে ভৰা সংস্কৃতিৰ পটভূমিত অসমৰ অন্যতম জনগোষ্ঠী চাহ জনগোষ্ঠীৰ বৰ্ণময় সাংস্কৃতিক উপাদানসমূহে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ বিচিত্ৰতাক অধিক সমৃদ্ধ কৰি তুলিছে। কৰম পূজা, টুচু পূজা, গ্ৰাম পূজা আদি অসমীয়া লোক সংস্কৃতিৰ অংগ হৈ পৰিছে।

‘বাৰ মাসে তেৰ পূজা’ বুলি গৌৰৱ অনুভৱ কৰা চাহ জনজাতি লোকসকলে বছৰৰ প্ৰতিটো ঋতুতে বিভিন্ন উৎসৱ-পাৰ্বন পালন কৰে। বিভিন্ন জাতি-জনজাতিৰ সংমিশ্ৰণত গঢ় লৈ উঠা চাহ-জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে কিন্তু নিজৰ সংস্কৃতিক মামৰে ধৰিবলৈ দিয়া নাই। চাহ জনগোষ্ঠীৰ সমাজে পালন কৰা কেইটামান উল্লেখযোগ্য উৎসৱ হ’ল:

সূৰ্যাহী পূজা:

বংগ আৰু বিহাৰৰ পৰা অহা চাহ-জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলৰ মাজত এই পূজাৰ প্ৰচলন আছে। এই পূজা কোনোৱে পাঁচবছৰৰ আৰু কোনোৱে বাৰ বছৰৰ মূৰত পাতে। এই পূজাৰ স্থান হৈছে

হাবিৰ মাজ নাইবা নৈৰ পাৰ। বেলি ওলোৱাৰ লগে লগে আৰম্ভ হয় এই পূজাৰ পদ্ধতি আৰু দুপৰীয়া ভাগত পূজা শেষ হয়। এই পূজাৰ আন এক নাম উষা পূজা। এই পূজাত বলি দিয়া নিয়ম আছে। ভূত-প্ৰেত, অপায়-অমঙ্গল আদিৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পাবলৈ এই পূজা পতা হয়।

গ্ৰামপূজা:

ব’হাগৰ পৰা শাওন মাহৰ ভিতৰত কোনো এক নিৰ্দিষ্ট দিন-বাৰ ঠিক কৰি পালন কৰা এই পূজা ব্যক্তিগত আৰু সামাজিক দুই ধৰণে পালন কৰা হয়। এই পূজা আৰাৰ মাহত বেছিকৈ পতা হয় বাবে এই পূজাক — ‘আষাঢ়ীয়া’ পূজা নামেৰেও জনা যায়। সমূহীয়াভাৱে পতা পূজাৰ স্থানক ‘দেওথান’ বা ‘দেওঘৰ’ বোলে।

টুচু পূজা:

মাঘ বিহুৰ উৰুকাৰ দিনা পালন কৰা এই পূজাৰ আন এটা নাম পৌষ পৰব। ই মহিলা প্ৰধান পূজা। টুচু আছিল এগৰাকী মহাসতী। তেওঁৰ পতিৰ মৃত্যুতে পতিৰ চিতাত আত্মজাহ দিছিল বাবে এই পূজাৰ নাম টুচু পূজা। এই পূজা মাঘ বিহুৰ উৰুকাৰ দিনা আৰম্ভ হৈ বিহুৰ দিনা অন্ত পৰে। তিল পিঠাক মুখ্য কৰি ভিন ভিন পিঠা বনোৱা হয়। চেৰা ঘৰ, মেজি পোৰা, আনৰ বাৰীৰ বস্ত্ৰ চুব কৰা এই পূজাৰ মূল

অসমীয়া বিভাগৰ হাতেলিখা আলোচনী ‘সুৰাস’ৰপৰা উদ্ধৃত

কাম। এনেবোৰ ক্ষেত্ৰত আমাৰ মাঘ বিহুৰ লগত এই পূজাৰ মিল থকা দেখা যায়।

সঁহৰাই পৰব:

চাহ জনজাতিসকলৰ অন্যতম প্ৰধান উৎসৱ সঁহৰাই পৰব বা গৰয়া পূজা। ইয়াক কালী পূজা বুলিও কোৱা হয়। কাতি মাহৰ অমাৱস্যাৰ পাছত ন জোন ওলোৱাৰ দিনা এই পূজা পালন কৰা হয়।

কৰম পূজা বা কৰম পৰব:

কৃষিভিত্তিক এই পূজা ভাদ মাহৰ শুক্লা একাদশী তিথিত পালন কৰা হয়। ভাদ মাহৰ বাহিৰে আহিন-কাতি মাহৰ কৃষ্ণ-অষ্টমীৰ দিনাও এই পূজা পতা হয়। কৰম গছৰ ডাল পুতি এই পূজা কৰা হয়। কৰম পূজাত কৰম বুঢ়াই কৰমপূজাৰ কাহিনী বৰ্ণনা কৰে। ওৰে ৰাতি মাদলৰ তালে তালে ডেকা-গাভৰুৱে ঝুমুৰ নৃত্য কৰে। এই পূজাত কুমাৰী ছোৱালীয়ে উপবাসে থাকে আৰু উপবাসে থকা কুমাৰী ছোৱালীক ‘কৰমতী’ বোলা হয়।

হোলিকা:

ফাগুন বা চ’ত মাহৰ পূৰ্ণিমাৰ দিনা অনুষ্ঠিত হোৱা দৌল

উৎসৱক চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে ‘ফাগুন পৰব’ বা ‘হোলিকা’ উৎসৱ বোলে। এই উৎসৱৰ দিনা ডেকাসকলে গাত ভিন্ন ৰঙী ফাকু সানি হাতত দুফুটমান কাঠী এডাল হৈ বৃত্তাকাৰে ঘূৰি ঘূৰি মাদলৰ ছেঁৱে ছেঁৱে নৃত্য-গীত কৰে। এই নৃত্যক ‘কাঠী-নাচ’ বোলা হয়। এই উৎসৱত ডেকাসকলে বয়স্কসকলৰ ভৰি আৰু কপালত বং সানি আশীৰ্বাদ লোৱাৰ নিয়ম আছে। আমাৰ মাঘ বিহুত মেজি জ্বলোৱাৰ দৰে এওঁলোকে হোলীৰ আগদিনা ৰাতি ‘হোলিকা’ দাহ কৰে।

বড় পাহাৰী পূজা:

প্ৰতি তিনি বছৰৰ মূৰে মূৰে মাঘ বা ফাগুন মাহৰ কোনো এটা শুভ দিনত এই পূজা পালন কৰা হয়। এই পূজাত কোনো নিৰ্দিষ্ট দিন-বাৰ নাই। মহিলা বিহীন এই পূজা ঘৰৰ বাহিৰত পতা হয়। বলি দিয়া নিয়ম এই পূজাতো দেখা যায়।

বাৰ মাহত তেৰ পূজা পতা এই চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে অসমীয়া সংস্কৃতি অধিক সমৃদ্ধিশালী কৰি তুলিছে। শেষত ক’ব পাৰি যে বাহিৰৰ পৰা আহিলেও ‘অসম মৰিলে হামৰাও মৰিব’ বুলি সকলো ফালৰপৰা অসমীয়াত্ব গ্ৰহণ কৰি অসমীয়াৰ মাজত সম্প্ৰীতিৰে বসবাস কৰা এই জনগোষ্ঠীৰ লোকসমূহৰ সংস্কৃতি সচাকৈয়ে বৰ্ণময় সংস্কৃতি।

ভাৰতৰ মুখ্য নৃত্যসমূহ

নৃত্য	ৰাজ্য
ভাংৰা	: পাঞ্জাব
ভাৰত নাট্যম	: তামিলনাড়ু
সত্ৰীয়া নৃত্য	: অসম
গৰবা	: গুজৰাট
কথক	: উত্তৰ ভাৰত
লাহো	: মেঘালয়
মন্ত্ৰে	: গোৱা
নাটি	: হিমাচল প্ৰদেশ
ৰুফ	: জম্মু আৰু কাশ্মীৰ
কথাকলি	: কেৰেলা
য়াকচাগান	: কৰ্ণাটক
মানটুস্ম	: মিজোৰাম

সংগ্ৰহ - স্বৰ্ণালী দাস,
স্নাতক প্ৰথম ষাণ্মাসিক

চন্দ্ৰধৰ শৰ্মা গুলেৰী আৰু তেখেতৰ গল্প 'ওসনে কথা থা'

ড° মণিকা শইকীয়া, সহকাৰী অধ্যাপিকা, হিন্দী বিভাগ

পঞ্জাবৰ গুলেৰ নামৰ ঠাইত ১৮৮৩ চনত জন্ম গ্ৰহণ কৰা চন্দ্ৰধৰ শৰ্মা গুলেৰীৰ দেউতাক শিৱৰাম শাস্ত্ৰী আছিল জয়পুৰৰ এখন সংস্কৃত কলেজৰ আচাৰ্য। দেউতাকৰ তত্ত্বাৱধানত থাকি ৮-৯ বছৰ বয়সতেই সংস্কৃত ভাষাৰ যোগ্যতা অৰ্জন কৰা গুলেৰীয়ে প্ৰাৰম্ভিক শিক্ষা ঘৰতেই থাকি অৰ্জন কৰিছিল। জীৱনৰ মাত্ৰ ৩৯ টা বসন্ত গৰকিয়েই বৈকুণ্ঠধামলৈ গতি কৰা এইজনা পণ্ডিতে সাহিত্যৰ লগতে ইতিহাস, পুৰাতত্ত্ব, ভাষা-শাস্ত্ৰ, লিপি-বিজ্ঞান, দৰ্শন-শাস্ত্ৰ আদিতো অগাধ পাণ্ডিত্য লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। সংস্কৃত, পালি, প্ৰাকৃত, অপভ্ৰংশৰ দৰে প্ৰাচীন ভাষাৰ লগতে হিন্দী, বাংলা, মাৰাঠী আদি আধুনিক ভাৰতীয় ভাষা আৰু ইংৰাজী, জাৰ্মান, ফৰাচী ভাষাতো তেখেতৰ সমানেই দখল আছিল। হিন্দী সাহিত্যৰ গল্পকাৰ, প্ৰবন্ধকাৰ আৰু সম্পাদক হিচাপে গুলেৰীয়ে বিশেষ খ্যাতি অৰ্জন কৰিছিল। 'সুখময় জীৱন', 'বুদ্ধ কা কাঁটা' আৰু 'ওসনে কথা থা' — মাত্ৰ এই তিনিটা উল্লেখনীয় গল্প লিখিয়েই তেখেত হিন্দী সাহিত্যত অমৰ হৈ ব'ল।

'সৰস্বতী' নামৰ আলোচনীত ১৯১৫ চনত প্ৰকাশিত তেখেতৰ যুগজয়ী গল্প 'ওসনে কথা থা' — বিষয় আৰু শিল্প দুয়ো দিশৰ পৰাই মহত্বপূৰ্ণ। এশ বছৰ গৰকা এই গল্পটো আজিও সমানে জনপ্ৰিয়। তাৰ মূলতেই হ'ল গল্পটোৰ নায়ক লহনাসিঙৰ চৰিত্ৰ। হিন্দী গল্প সাহিত্যৰ মাইলৰ খুটি স্বৰূপ এই গল্পটোৰ পটভূমি হৈছে প্ৰথম বিশ্বযুদ্ধ। জাৰ্মানীৰ বিৰুদ্ধে ইংৰাজৰ হৈ ভাৰতীয় সেনাৰ শিখ বেজিমেণ্টৰ এটা সৈন্যদলে বিদেশৰ মাটিত গৈ যুদ্ধ কৰিছিলগৈ। সেই যুদ্ধৰ পটভূমিতে লিখিত গল্পটোৰ আটাইতকৈ হৃদয়স্পৰ্শী দিশটো হৈছে প্ৰেম আৰু কৰ্তব্যৰ হকে নায়ক লহনাসিঙৰ আত্ম-বলিদান। কাহিনীটোত ঘটনা আৰু চৰিত্ৰৰ সমন্বয় এনেদৰে ঘটোৱা হৈছে যে গল্পটো 'চৰিত্ৰ প্ৰধান হৈয়ো ঘটনা প্ৰধান' বুলি কোৱাৰো থল আছে।

অমৃতসৰৰ ঠেক গলিত চলা একা গাড়ী চালকৰ মধুৰ মাত-কথাৰ এক সুকীয়া মাধুৰ্য আছে। তাৰেই এটা পৰিবেশ সৃষ্টি কৰি গল্পকাৰে ১২ আৰু ৮ বছৰীয়া এহাল ল'ৰা-ছোৱালীৰ সংযোগ

ঘটোৱাইছে। দুয়ো মোমায়েকৰ ঘৰত ফুৰিবলৈ আহিছে। ল'ৰাটোৱে লগ পালেই ছোৱালীজনীক সোধে — 'তোমাৰ খোজা বঢ়া হ'লনে?' ছোৱালীজনীৰ পৰা উত্তৰ পায় — 'থোৎ'। কেয়েই ছোৱালীজনী দৌৰি গুচি যায়। এইদৰে আকৌ এদিন সোধাত উত্তৰ পালে — 'ওঁ হ'ল। দেখা নাইনে বুটা বহু উৰণা।' শূনি ল'ৰাটো অশান্ত আৰু নিৰাশ হ'ল। বাটত আহোতে আৰ-তাৰ জগৰ লগাই আহিল। ২৫ বছৰ পাৰ হ'ল। সেই বাৰ বছৰীয়া ল'ৰাটোৱে ৭৭ নং শিখ বেজিমেণ্টৰ জমাদাৰ হৈ জাৰ্মানীৰ বিৰুদ্ধে যুদ্ধ দিলেগৈ। ছুটা শেষ কৰি কৰ্মক্ষেত্ৰলৈ ঘূৰি যোৱাৰ সময়তে ওপৰৱালাৰ ছুকুম মতে তেওঁৰ ঘৰত সোমাই যাবলগীয়া হোৱাত তেখেতৰ ঘৰতে লগ পালে পছিশ বছৰৰ আগতে অমৃতসৰৰ গলিত লগ পোৱা ছোৱালীজনীক চুবেদাৰণীৰ ৰূপত। চুবেদাৰণীয়ে কান্দি-কান্দি চাদৰৰ আঁচল পাতি ভিক্ষা খুজিলে — 'যুদ্ধভূমিত যেন তেওঁৰ পতি-পুত্ৰক ৰক্ষা কৰে। যেনেদৰে অমৃতসৰৰ ঠেক গলিত এদিন ঘোঁৰাৰ ভৰিৰ গচকৰ পৰা তেওঁক বচাইছিল।' চুবেদাৰণীয়ে কোৱা কথাষাৰ বাখিবৰ বাবেই যুদ্ধভূমিত গুলিবদ্ধ হোৱা সত্ত্বেও নিজে এশ্বুলেপত নগৈ চুবেদাৰণীৰ পতি আৰু পুত্ৰ বোধাসিঙক পঠিয়াই দি নিজে তিলতিলকৈ মৃত্যুক সাবটি ল'লে। 'তেওঁ' যি কৈছিল লহনাসিঙে তাক পালন কৰিলে। কাহিনীটোৰ সাৰভাগ ইমানেই যদিও তাৰ মাজতেই লহনাসিঙ নামৰ শিখ যুৱকজনৰ বচনবদ্ধতা, যুদ্ধভূমিত বীৰোচিত কাৰ্যদক্ষতা, সময়োচিত যুদ্ধকৌশলৰ লগতে উপস্থিত বুদ্ধিৰ সুন্দৰ সমন্বয় দেখুৱাইছে।

সম্পূৰ্ণ কাহিনীটো তিনিটা ভাগত ভগোৱা হৈছে— অমৃতসৰৰ বজাৰত ল'ৰা-ছোৱালীহালৰ পৰিচয়, যুদ্ধৰ পৰিবেশত এজন দেশপ্ৰেমিক সৈনিকৰ কৰ্তব্যপালন আৰু প্ৰেমিকাৰ কাতৰ অনুৰোধ স্মৰণ কৰি নায়কৰ মৃত্যু। এনেদৰে সংযোগ, ঘটনা আৰু ক্ৰিয়াৰ সুসমন্বয় কৰাত গল্পকাৰ সম্পূৰ্ণৰূপে মনোবৈজ্ঞানিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা সজোৱা হৈছে। বাল্যকালৰ প্ৰেমত কোনো ধৰণৰ বাসনাৰ কথা নাথাকে। সেয়েহে বাল্যবস্থাৰ এই নিৰ্ভীৰ, নিৰ্দোষ প্ৰেমেই গৈ পূৰ্ণ যৌৱন কালত কৰ্তব্যৰ ৰূপত ধৰা দিছে আৰু প্ৰেমৰ ত্যাগ

কামনা কৰিছে। এই প্ৰেমৰ অন্তিম পৰিণতি হৈছেগৈ আত্মোৎসৰ্গ। লহনাসিঙে নিজৰ প্ৰাণ দি চুবেদাৰণীয়ে (পূৰ্বৰ প্ৰেমিকা) যি কৈছিল, সেয়া পালন কৰি প্ৰেমৰ চৰম ত্যাগৰ নিদৰ্শন দেখুৱাইছে। কৰ্তব্য পালনৰ লগে লগে কামনা ৰহিত আৰু ত্যাগপূৰ্ণ নিঃস্বার্থ প্ৰেমৰ উদাত্ত ৰূপ অংকণ কৰাটোৱেই হ'ল গল্পটোৰ মূল উদ্দেশ্য।

নায়ক লহনাসিঙে যুদ্ধৰ বিতীৰিকৰ মাজতো সহযোগীৰ সেৱাৰ কথা, ওপৰৱালাৰ নিৰ্দেশ পালনৰ লগতে আপোন ভাতৃৰ স্নেহ পাহৰা নাই। গুলেৰীদেৱে গল্পটোৰ জৰিয়তে দেখুৱাব বিচাৰিছে যে বস্তপাত, মৃত্যুৰ কিবিলীৰ মাজতো এজন সৈনিকৰ হৃদয়ত জীপাল হৈ থকা দয়া, মমতা, স্নেহ আদি কোমল ভাৱবোৰ শেষ হৈ নাযায়। যিগৰাকীয়ে সুদীৰ্ঘ পঁছিশ বছৰৰ আগতে তেওঁৰ প্ৰেম প্ৰত্যাখ্যান কৰিছিল, সেই গৰাকীৰ কথা ৰাখিবলৈ গৈ নিজৰ প্ৰাণবলি দিয়াতো কম কথা নহয়। লহনাসিঙে এজন প্ৰেমিক, কিন্তু তেওঁ প্ৰেমৰ প্ৰতিদান বিচৰা নাছিল। হিন্দী গল্প সাহিত্যৰ অমৰ চৰিত্ৰ লহনাসিঙৰ উজ্জ্বল চৰিত্ৰ আৰু আদৰ্শৰ উমান আমি অমৃতসৰৰ বজাৰতেই পাবোঁ। পৱিত্ৰ প্ৰেমৰ প্ৰতীক স্বৰূপ লহনাই যুদ্ধভূমিত মৌনভাবেই সকলো দায়িত্ব পালন কৰি গৈছে। চুবেদাৰণীৰ কথা ৰাখিয়েই তেওঁৰ পতি-পুত্ৰৰ প্ৰাণ-ৰক্ষা কৰিছে। কিন্তু নিজৰ যত্ননা কাৰোৰে আগতে ব্যক্ত কৰা নাই। বিপদৰ সময়তো ধৈৰ্য নেহেৰুৱাই প্ৰত্যুতপন্নমতিতাবে সতীৰ্থক ৰক্ষা কৰাৰ লগতে ছদ্মবেশী লেফটেনেণ্টক (লেপটন চাহাবক) ধৰা পেলাই ধৰাশায়ী কৰা লহনা প্ৰকৃততেই বীৰ আছিল।

'ওসনে কথা থা' গল্পটোৰ আনটো উল্লেখনীয় দিশটো হ'ল ইয়াৰ সংবেদনশীলতা। কৰ্তব্যৰ খাতিৰত আপোন ভূমিৰ পৰা শত যোজন আঁতৰত থকা লহনাসিঙৰ মৃত্যুৰ সময়ত মনত পৰিছে আপোন ঠাইখনলৈ, আপোন ঘৰখনলৈ, আপোন পৰিয়াললৈ। মৃত্যু যত্নগত ছটফটাই থকা লহনাসিঙৰ স্মৃতি পটত ভাঁহি উঠিছে তেওঁ নিজহাতে পুতেকৰ জন্মদিনত ৰোপণ কৰা আমজোপা। মৃত্যুৰ ক্ষণ গনা লহনাই কল্পনা কৰিছে, তেওঁ যেন ককায়েকৰ কোলাত মূৰ থৈ শেষ নিশ্বাস ত্যাগৰ বাবে সাজু হৈছে। ককায়েকক কৈছে 'এই আমজোপা তোমাৰ ভতিজাৰ জন্ম হোৱা বছৰতেই ৰইছিলো। যেতিয়া

আম লাগিব বৰদেউতা আৰু ভতিজাই মিলি খুউব খাবা।' যুদ্ধভূমিৰ ক্ষণে ক্ষণে সলনি হোৱা পৰিবেশ, বিতীৰিকা, তাৰ মাজতে সৈনিকৰ অদম্য সাহসৰ শিহৰণকাৰী বৰ্ণনাৰ পিছতে নায়কৰ কৰুণ পৰিণতিৰ দৃশ্য অংকন কৰি পাঠকৰ সমবেদনা আদায় কৰাত লেখক পূৰ্ণৰূপে সফল হৈছে।

হিন্দী গল্প সাহিত্যৰ বিকাশ পৰম্পৰালৈ লক্ষ্য কৰিলে আমি দেখিবলৈ পাবো যে যি সময়ত গুলেৰী দেৱৰ এই হৃদয়স্পৰ্শ গল্পটো প্ৰকাশ পাইছিল (১৯১৫) তাৰ ঠিক এটা দশক পূৰ্বেহে হিন্দীৰ মৌলিক গল্প লিখাৰ কাম আৰম্ভ হৈছিল। ১৯০০ চনৰ জুন মাহত প্ৰকাশিত 'সৰস্বতী' আলোচনীৰ পাতত প্ৰকাশিত 'ইন্দুমতী' নামৰ গল্পটোকে যদিও বিদগ্ধ মহলে প্ৰথম আধুনিক গল্প হিচাপে অভিহিত কৰিছে, কিন্তু সেই গল্পটোত শ্বেল্পপীয়েৰৰ 'টেম্পেপ্ৰ' নাটকৰ ছাপ স্পষ্টভাবে দেখিবলৈ পোৱা যায়। তাৰ পৰৱৰ্তী সময়ছোৱাত প্ৰকাশিত আচাৰ্য ৰামচন্দ্ৰ শুল্কদেৱৰ 'গ্যাৰহ বৰ্ষ কা সময়' (১৯০৩), বংগমহিলা (ৰাজেন্দ্ৰবালা ঘোষ)ৰ দ্বাৰা লিখিত 'দুলাইৱালী' (১৯০৫) আদি গল্পক প্ৰথম হিন্দীৰ মৌলিক গল্প হিচাপে প্ৰতিষ্ঠিত কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে যদিও অধিকসংখ্যক আলোচকে কেইবা দিশৰ পৰা সফল চন্দ্ৰধৰ শৰ্মা গুলেৰীদেৱৰ 'ওসনে কথা থা' গল্পটোকে প্ৰাৰম্ভিক মৌলিক, আধুনিক গল্প হিচাপে মান্য হোৱাটো উচিত বুলি বিবেচনা কৰিছে। 'হিন্দী সাহিত্য কা ইতিহাস'ত স্পষ্টভাৱে লিখিছে—

"প্ৰথম বিশ্বযুদ্ধৰ পৃষ্ঠভূমিত লিখিত এই গল্পটো ৰচনা শিল্পৰ দৃষ্টিৰে সময়ৰ বহু আগতেই লিখিত গল্প। আধুনিক হিন্দী গল্পৰ আৰম্ভ এই গল্পটোৰ পৰাই মান্য হোৱাটো উচিত। ইয়াত নিহিত ত্যাগময় প্ৰেমৰ আদৰ্শ ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ উদাত্ত ৰূপটোৰ অনুকূল।" (হিন্দী সাহিত্য কা ইতিহাস, সম্পাদক ডঃ নগেন্দ্ৰ, ১৯৯৭, পৃষ্ঠা ৫১৪)

সি যি কি নহওক, থোৰতে ক'ব পাৰি, আধুনিক সফল চুটি গল্পৰ যিকৈটো গুণৰ কথা কোৱা হৈছে সকলো কেইটা গুণেৰে গুণান্বিত, প্ৰথম পঠনতে পাঠকৰ প্ৰাণ আলোড়িত কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা 'ওসনে কথা থা' আজি এশ বছৰৰ পিছতো সমানেই জনপ্ৰিয়তাৰ শিখৰত জিলিকি আছে।

অসমীয়া সাহিত্যৰ ক্ৰমবিকাশত সাহিত্যিকসকলৰ অৱদান

তৃষণ শইকীয়া, স্নাতক দ্বিতীয় ষাণ্মাসিক

সাহিত্য হৈছে সমাজৰ দাপোন স্বৰূপ। এখন সমাজ বা জাতিৰ স্বৰূপ প্ৰতিচ্ছবি সাহিত্যৰ জৰিয়তে প্ৰকাশ কৰা হয়। প্ৰাচীন কালত ভাৰতবৰ্ষত সংস্কৃত সাহিত্যই বিশেষ স্থান লাভ কৰিছিল। কাৰণ সেইসময়ত সমাজত সংস্কৃত ভাষা বেছিকৈ প্ৰচলিত হৈছিল। অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰায়বোৰ শব্দই সংস্কৃতৰ পৰা ওলোৱা। সেইহে অসমীয়া সাহিত্য পৰিপূৰ্ণ হৈ পৰিছে সংস্কৃত সাহিত্যৰ প্ৰভাৱত। তাৰোপৰি ভাৰতবৰ্ষৰ বাহিৰৰ পৰা অহা বিভিন্ন ভাষাৰ প্ৰভাৱেই অসমীয়া সাহিত্য সমৃদ্ধ কৰি তুলিছে। সংস্কৃত সাহিত্যত শ্ৰেষ্ঠ কবিকপে পৰিগণিত কালিদাসে ‘শকুন্তলা’ নাটক ৰচনা কৰি থৈ গৈছে। কালিদাসৰ সেই নাটকৰ কথাবস্তু অৱলম্বন কৰি কবিৰাজ চক্ৰৱৰ্তীয়ে ‘শকুন্তলা’ কাব্য ৰচনা কৰিছে। সেইদৰে মাধৱ কন্দলীয়ে বাৰ্মীকিৰ ‘ৰামায়ণ’ সুৱলা পদত অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰি অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত বৰঙণি যোগাই থৈ গৈছে। বাম সৰস্বতীয়েও মহাভাৰতৰ বিভিন্ন পৰ্ব অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰে।

আহোমৰ ৰাজত্বকালত ইছলাম ধৰ্ম প্ৰচাৰক আজান ফকিৰে জিকিৰ গীত ৰচনা কৰি অসমীয়া সাহিত্যলৈ যি অৱদান আগবঢ়াই থৈ গৈছে অসমীয়া সমাজে তাক স্বীকাৰ কৰিব লাগিব। তেওঁলোকৰ দিনতে কেইবাখনো শাস্ত্ৰ-সাহিত্য অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰা হৈছে। উদাহৰণ স্বৰূপে শঙ্কৰাচাৰ্যৰ ‘সৌন্দৰ্যলহৰী’ আৰু ৰুচীনাথ কন্দলীৰ ‘চণ্ডী’ এই দুখনৰ নাম উল্লেখ কৰিব পাৰি। জয়দেৱৰ ‘গীত-গোবিন্দ’ও অনুবাদ কৰা হৈছিল।

আধুনিক সাহিত্য পশ্চিমীয়া সাহিত্যৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত হৈছে। অসমীয়া সাহিত্যৰ তিনিটা শাখা তিনিখন যুগান্তকাৰী পুথিৰ প্ৰদৰ্শনেৰে পৰাধীন যুগৰ অমানিশাৰ অন্ত পৰে। বীণা বৰুৱাৰ ‘জীৱনৰ বাটত’ দেৱকান্ত বৰুৱাৰ ‘সাগৰ দেখিছ’ আৰু জ্যোতিপ্ৰসাদৰ ‘কাৰেঙৰ লিগিৰী’ এই তিনিখন যুগ শ্ৰেষ্ঠ সৃষ্টি। চল্লিছৰ পৰা পঞ্চাছ-ষাঠি দশকৰ ভিতৰত অসমীয়া সাহিত্য জগতত বহু কবি সাহিত্যিকৰ জন্ম হৈছিল। সেইসকলৰ ভিতৰত নীলমণি ফুকন, নৱকান্ত বৰুৱা, হীৰেণ ভট্টাচাৰ্য, নিৰ্মল প্ৰভা বৰদলৈ আদিৰ নাম উল্লেখযোগ্য।

স্বাধীনতাৰ পিছৰ পৰা অসমীয়া সাহিত্যত উপন্যাসৰ গতি লাহে লাহে আগবাঢ়ি যোৱা দেখা যায়। এই সময়চোৱাত উপন্যাসৰ

উৎপত্তি আৰু বিকাশত কেৱল মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীয়েহে বিশেষভাৱে বৰঙণি আগবঢ়াইছিল। ক্ৰমান্বয়ে শিক্ষিতৰ সংখ্যা বৃদ্ধি পোৱাৰ লগে লগে লিখক আৰু পাঠকৰ সংখ্যাও বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰিলে। কেইবাজনো সাহিত্যিক ঔপন্যাসিক হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। সেইসকলৰ ভিতৰত চৈয়দ আব্দুল মালিক, পদ্ম বৰকটকী, হিতেশ ডেকা আদিয়েই প্ৰধান। পঞ্চাছ দশকৰ শেষৰফালে আন এজন ঔপন্যাসিকৰ উপন্যাস প্ৰকাশ পায়। তেওঁৰ নাম প্ৰেমনাৰায়ণ দত্ত। এওঁলোকৰ ভিতৰত চৈয়দ আব্দুল মালিকৰ উপন্যাসে উপন্যাস সাহিত্যক বহল পৰিসৰলৈ আঙুৰাই লৈ যোৱাত সহায় কৰে। তেখেতৰ উপন্যাসৰ ভিতৰত ‘অঘৰী আঘাৰ কাহিনী’ আৰু ‘আধাৰশিলা’ উল্লেখযোগ্য। পিছৰ লিখকসকলৰ ভিতৰত ত্ৰৈলোক্য ভট্টাচাৰ্য, নবীন বৰুৱা, ক্ষিত্তি বৰা আদিৰ নাম উল্লেখ কৰিব পাৰি। ইয়াৰ বাহিৰেও লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ ‘গাঙা চিলনীৰ পাখি’, নিৰুপমা বৰগোহাঞিৰ ‘সেই নদী নীৰবধি’, লীলা গগৈৰ ‘নৈ বৈ যায়’ আদি কেইখনমান নদীকেন্দ্ৰিক উপন্যাস প্ৰকাশ পায়।

উপন্যাসৰ দৰে প্ৰবন্ধ, চুটিগল্প আদি গদ্য-সাহিত্যয়ো জোনাকী যুগৰ পৰা ক্ৰমবৰ্ধমান গতিত আগবাঢ়ি গৈছে। এই সময়তে প্ৰকৃত চুটিগল্পৰ সৃষ্টি হয়। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ ‘সুৰভি’ আৰু ‘জোনবিৰি’ অসমীয়া সাহিত্যৰ উল্লেখযোগ্য সম্পদ। শৰৎচন্দ্ৰ গোস্বামীয়ে ‘গল্পাঞ্জলী’, ‘ময়না’, ‘বাজীকৰ’ এই তিনিখন চুটিগল্প পুথি ৰচনা কৰি সাহিত্য জগতত নিজৰ নাম প্ৰতিষ্ঠা কৰি থৈ গৈছে। চুটিগল্পৰ মাজত মানুহে নতুন মাধুৰ্য বিচাৰি পালে। সেইবাবে চুটিগল্পৰ প্ৰতি মানুহৰ অনুৰাগ বাঢ়ি আহিল আৰু ক্ৰমোন্নতিৰ বাটত গল্প-সাহিত্যই ক্ষীপ্ৰগতিত খোজ দিলে। নতুন লেখকসকলে নতুন কলা-কৌশল উদ্ভাৱন কৰাৰ ফলত চুটিগল্পৰ গঢ়-গঠন সম্পূৰ্ণ নতুন হৈ পৰিল। যোগেশ দাসৰ ‘পপীয়া তৰা’, ‘আন্ধাৰৰ আঁৰে আঁৰে’ আৰু ‘মদাৰৰ বেদনা’ এই তিনিখন গল্পপুথিৰ লিখনিয়ে বৰ্তমান সমাজৰ লোকসকলক বাৰুকৈয়ে আকৰ্ষিত কৰিছে। তেওঁৰ আন দুখন ‘সঁহাৰি পাই’ (১৯৫৫) আৰু ‘পৃথিৱীৰ অসুখ’ পুথিও উল্লেখযোগ্য। ষাঠি দশকৰ পৰা আশী দশকৰ ভিতৰত ‘অশান্ত ইলেকট্ৰন’, ‘দুপৰীয়া’ (১৯৭৩), ‘গোলাম’ আদি ৰচনা কৰি পাঠকক বসাস্বাদন কৰাত সহায় কৰে সৌৰভ

কুমাৰ চলিহাই। ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াই ‘প্ৰহৰী’, ‘শৃঙ্খল’, ‘তৰঙ্গ’ আদি সৃষ্টি কৰি আধুনিক সাহিত্যৰ বিকাশ লাভ কৰাত সহায় কৰে। সেইদৰে লক্ষ্মীনন্দন বৰাই ‘অচিন কইনা’ আৰু ‘গোপাল গধূলি’ আদি কৰি বহুকেইখন গল্পপুথি প্ৰকাশ কৰি উলিয়ায়। মামণি বয়ছম গোস্বামীয়ে ‘চিনাকী মৰম’ আৰু নিৰোদ চৌধুৰীয়ে ‘মোৰ গল্প’ ৰচনা কৰে। ‘স্নেহদেৱীৰ শ্ৰেষ্ঠ গল্প’ প্ৰকাশে আধুনিক গল্প সাহিত্যক বিকশিত কৰাত সহায় কৰে।

অসমীয়া সাহিত্যৰ ক্ৰমবিকাশত কবিসকলেও যথেষ্ট পৰিমাণে অৰিহণা যোগাই আহিছে। স্বাধীনতাৰ পূৰ্বে পৰা স্বাধীনতাৰ পিছলৈকে বহু অসমীয়া কবিৰ আৰ্হিভাৱ হৈছে। উত্তৰ স্বাধীনতা যুগত কেইজনমান বিশিষ্ট কবিৰ সৃষ্টি হয়। তেওঁলোকৰ ভিতৰত প্ৰসন্নলাল চৌধুৰী, নলিনীবালা দেৱী আৰু অম্বিকাগিৰি ৰায়চৌধুৰী আদি উল্লেখযোগ্য। যুদ্ধোত্তৰ কবিতাৰ দ্বিতীয় ধাৰাটোক বৰ্তমান যুগৰ কাব্য প্ৰবাহৰ প্ৰধান সূঁতি ৰূপে পৰিগণিত। হীৰেণ

গোহাঁই, হীৰেণ ভট্টাচাৰ্য, কেশৱ মহন্ত, নীলমণি ফুকন, নিৰ্মলপ্ৰভা বৰদলৈ, হোমেন বৰগোহাঞি, হীৰেণ দত্ত আদিয়ে তেওঁলোকৰ ৰচনাৰাজিৰ দ্বাৰা কবিতাৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰে। নতুন নতুন আদৰ্শ আৰু চিন্তাধাৰাই অসমীয়া সাহিত্যৰ উন্নতি সাধন কৰিবলৈ ধৰিলে। নৱকান্ত বৰুৱা একেধাৰে কবি, সাহিত্যিক আৰু ঔপন্যাসিক হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয় এই সময়ত। ক্ৰমান্বয়ে আধুনিক কবিতাৰ শ্ৰীবৃদ্ধি হৈ আহিবলৈ ধৰে। প্ৰফুল্ল বৰাৰ মুষ্টিমেয় কবিতা, বীৰেশ্বৰ বৰুৱাৰ ‘অচিন আৰাও’ আদি কবিতাই সেই সময়ৰ কবিসকলক কাব্যিক প্ৰতিভা বিকাশত সহায় কৰে। নীলমণি ফুকন নামৰ আন এজন প্ৰতিষ্ঠিত কবিয়ে ‘নিৰ্জনতাৰ শব্দ’, ‘গোলাপী জামুৰ লগ্ন’, ‘ফুলি থকা সূৰ্যমুখী ফুলটোৰ ফালে’ আদি স্বৰচিত কবিতা সংকলন প্ৰকাশ কৰে।

এনেদৰে অসমীয়া সাহিত্যই ক্ৰমানুসাৰে আগবাঢ়ি গৈ বৰ্তমানৰ অৱস্থা পাইছেহি।

‘তিনি’ৰ কথা

- তিনিজন উপকাৰীৰ উপকাৰ পৰিশোধ কৰা কঠিন
☞ পিতা-মাতা, অভিভাৱক, শিক্ষাগুৰু।
- তিনিটা কথা অন্তৰৰ পৰা দূৰ কৰা
☞ লোভ, খং আৰু অহংকাৰ।
- তিনিজনৰ সংগ এৰা
☞ জুৰাৰী, মদাহী, ব্যভিচাৰী
- তিনিটা কথা নিজৰ কৰি লোৱা
☞ ভদ্ৰতা, নম্ৰতা, সৰলতা।
- তিনিটা বস্তু কাৰো বাবে নৰয়
☞ সময়, মৃত্যু, গ্ৰাহক।
- তিনিটা কথা নাপাহৰিবা
☞ প্ৰতিজ্ঞা পূৰণ কৰিবলৈ, ধাৰ লৈ পৰিশোধ কৰিবলৈ, আশা দি পূৰণ কৰিবলৈ।
- তিনিজনক বাধা নিদিবা
☞ ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰোতাক, দান দিওঁতাক, শুশ্ৰূষা কৰোতাক।
- তিনিটা বস্তু নাচাবা
☞ নিজৰ গুণ, আনৰ দোষ, দুষ্টৰ মহত্ব।

সংগ্ৰহ - দেৱশ্ৰী মহন্ত, স্নাতক দ্বিতীয় ষাণ্মাসিক

অসমীয়া সাহিত্য-সংস্কৃতিতলৈ মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ অৱদান

তৃষ্ণা হাজৰিকা, স্নাতক প্ৰথম বাণাসিক

চতুৰ্দশ আৰু পঞ্চদশ শতাব্দীৰ মাজভাগত অসমত ধৰ্ম বিপৰ্যয় ঘটিছিল। অধৰ্মৰ প্ৰভাৱে মানুহবিলাকক অন্ধ কৰি তুলিছিল। দেৱ-দেৱতাৰ সঙ্ঘটি লাভ কৰি বাঞ্ছিত ফল লাভৰ বাবে জীৱ-জন্তু বলি দিয়াটো নীতিত পৰিণত হৈছিল। মানুহে শদিয়াৰ কেঁচহিখাতী আৰু অন্যান্য খান আদিত উদ্দেশ্য সিদ্ধিৰ বাবে মানুহো বলি দিছিল, ৰজাঘৰীয়া অপায়-অমঙ্গলৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পোৱাৰ উদ্দেশ্যে। বলিবোৰক “ভোগী” আখ্যা দিয়া হৈছিল। ধৰ্মৰ নামত মানুহৰ ওপৰত নানা অত্যাচাৰ, অনাচাৰ চলিছিল। ইতিহাসৰ এইছোৱা কলঙ্কিত সময়তে পঞ্চদশ শতাব্দীৰ মাজভাগত মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ আৰিভাৱ হৈছিল। জন-জীৱনলৈ ধৰ্ম চেতনা ফিৰি আহিছিল। শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ আৰিভাৱ হৈছিল ১৪৪৯ শকৰ আহিন মাহৰ গুৱা দশমী তিথিত, নগাঁও জিলাৰ বৰদোৱা ওচৰৰ আলিপুখুৰী নামৰ গাঁৱত। তেওঁৰ পিতৃৰ নাম কুসুম্বৰ ভূঞা, মাতৃৰ নাম সত্যসন্ধ্যা। তেওঁ একাধাৰে কবি, দাৰ্শনিক, নাট্যকাৰ আছিল। ধৰ্মীয় জীৱন, সামাজিক জীৱন, ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতি বহুমুখী প্ৰতিভাৰ ছত্ৰছায়াত অসমীয়া জাতিয়ে ভেদা-ভেদ পৰিহৰি একতাৰ দোলেৰে বান্ধ খাই অসমৰ বুকুত এক মহান সাম্যৰাজ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। ধৰ্মীয় জীৱন, সামাজিক জীৱন, ভাষা, সাহিত্য-সংস্কৃতি আদি সকলো ক্ষেত্ৰতে নবোন্মেষৰ সৃষ্টি কৰি অসমৰ নৱ-জাগৰণৰ সূচনা কৰিছিল। মহাপুৰুষজনাৰ জ্ঞান-জ্যোতিৰ পৰশে সমগ্ৰ অসম উদ্ভাসিত কৰি তুলিছিল।

শংকৰদেৱে ভাগৱত কাহিনীক লৈ সুকীয়াকৈ হৰিচন্দ্ৰ উপাখ্যান, অজামিল উপাখ্যান, বলিছলন ইত্যাদি আৰু অন্যান্য গ্ৰন্থৰ ভিতৰত ভক্তি প্ৰদীপ, অনাদি পাতন, ভক্তি বন্ধাকৰ, গুণমালা, নিমি-নৱ সিদ্ধি সংবাদ, ৰামায়ণৰ উত্তৰাকাণ্ড আদি বহুতো গ্ৰন্থ প্ৰণয়ন কৰি ধৰ্মৰ জগতখনক কিন্দীয়া ৰূপেৰে সজাই থৈ গৈছে এনে নহয়, অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্যকো উৰ্ভেন্দী সন্তাৰেবে চহকী কৰি অসম ভূমিক গজ-গজীয়া কৰি থৈ গৈছে। তদুপৰি এই গ্ৰন্থবোৰৰ মাজত অসমীয়া জাতিৰ বীতি-নীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, অসমীয়া সংস্কৃতি, অসমৰ মনোৰম বৰ্ণনা আদি সন্নিবিষ্ট কৰি সমগ্ৰ

অসমীয়া জাতিটোকে গ্ৰহায়িত কৰি গৈছে। এই ক্ষেত্ৰত কোচৰাজা নৰনাৰায়ণৰ আৰু চিলাৰায়ে গুৰুজনালৈ আগবঢ়োৱা অসীম মহানুভূতি চিৰ-স্বৰ্গীয়। জনসামাৱেশ ঘটাই, সামূহিকভাৱে হৰিনাম-কীৰ্তন কৰা, গীত-মাত, ভাওনা আদিৰ ক্ষেত্ৰত ‘নামঘৰ’ উদ্ভাৱন গুৰুজনাৰ আন এটা বিশিষ্ট অৱদান।

শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ সময়ত ধৰ্মৰ নামত চলিছিল প্ৰচণ্ড ভণ্ডামি, গোৰামি আৰু কু-সংস্কাৰ। সমাজত অভিজাত ব্ৰাহ্মণে ভগৱানৰ সঙ্ঘটিৰ বাবে নৰবলি, নাৰীক ভোগ-বিলাসৰ সামগ্ৰী হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰি ধৰ্মৰ মাজত হীনতা-নীচতা বিচাৰ কৰিছিল। এনেবোৰ সামাজিক, ধৰ্মীয় কু-সংস্কাৰ, ব্যক্তিচাৰ দেখিয়েই শংকৰদেৱে একেশ্বৰবাদৰ মাজেৰে প্ৰচাৰ কৰিলে “এক শৰণ হৰিনাম ধৰ্ম”। গুৰুজনাই আছিল অসমৰ নৈতিক আৰু আধ্যাত্মিক আন্দোলনৰ স্ৰষ্টা। তেওঁ ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰা প্ৰথম আৰু প্ৰধান চিন্তা অসমৰ পাহাৰ-পৰ্বত ভৈয়াম অঞ্চলত সিঁচৰতি হৈ থকা জাতি উপজাতি আৰু জনজাতিৰ মাজত এটা ধৰ্মীয় আৰু সাংস্কৃতিক ঐক্য স্থাপনৰ দ্বাৰা এক বৃহৎ অসমীয়া জাতি গঠন কৰা। তেওঁ ভালকৈ জানিছিল যে ধৰ্মীয় ঐক্যমতে সামাজিক ঐক্যৰ এনাৰ্জীডাল সদৃশ কৰিব পাৰে। সেইবাবে আৰ্য-অনাৰ্য, কছাৰী, বাঙা, ডিমাচা, চুতীয়া, ডফলা, চণ্ডাল, ৰজক, ভূৰক সকলোৰে মাজত ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিছিল। আকৌ গাৰোৰ গৌৰিন্দ, মিৰিৰ জয়হৰি, নগাৰ নবোন্তম, মুছলমানৰ ছান্দখাই, কছাৰীৰ ৰমাই, কৈৰ্বন্তৰ পূৰ্ণানন্দ আদিক ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ সঙ্গী কৰি লৈছিল। ধৰ্মৰ নামত শোষিত নিস্পেৰিত মানুহক ধৰ্মীয় শোষণৰ পৰা মুক্ত কৰাৰ কাৰণে শংকৰদেৱে হাতত লৈছিল এখন বৃহৎ আঁচনি। এই আঁচনিৰ যোগে একশৰণ হৰিনাম ধৰ্মৰ ভেঁটি কৰি লৈ শৰণ আৰু ভজন ব্যৱহাৰ দ্বাৰা মানুহৰ মাজত মানুহক মানুহ হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। মানুহ কেৱল মানুহৰ বাবেই নহয়, অন্য প্ৰাণীসমূহৰ বাবেও এই শিক্ষা দিয়া হয়। মানুহক মানুহৰ মাজত ভগৱানক বিচাৰি লোৱাৰ চিন্তা জগোৱা। মানুহেই দেৱতা, মানুহেই ঈশ্বৰ এই মানৱতাৰ বীজ ৰোপণ কৰাই আছিল গুৰুজনাৰ সকলোবোৰ সৃষ্টিৰ

মূলভাৱ তথা দৰ্শন।

শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ ধৰ্মৰ চিৰ স্থাশত পৰিচয় হ’ল তেৰাৰ সৃষ্টি বিন্যাস “নামঘৰ”। পৃথিৱীৰ সকলোবোৰ ধৰ্মৰে একোটা উপাসনা গৃহ আছে। ভাৰতৰ উপাসনা স্থল হিচাপে দেৱ-দেৱীৰ মন্দিৰ প্ৰধান, কিন্তু অসমত উপাসনাৰ কাৰণে শংকৰদেৱে যি গৃহ নিৰ্মাণ কৰি থৈ গৈছে সেয়ে নামঘৰ। য’ত নিগুৰ্ণ ভগৱানৰ গুণময় কীৰ্তন কৰা হয়।

শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ ধৰ্মীয় আদৰ্শৰ ‘নামঘৰ বা কীৰ্তনঘৰ’বোৰত ঈশ্বৰ উপাসনাৰ লগতে বিভিন্ন উৎসৱ-পাৰ্বণ অনুষ্ঠান উদযাপন কৰাৰ উপৰিও কীৰ্তন ঘোষা, ভাগৱত, নামঘোষা, গুণমালা, দশম, উত্তৰাকাণ্ড, ৰামায়ণ, হৰিচন্দ্ৰ উপাখ্যান, অংকীয়া নাটসমূহ, গোপী উত্তৰ সংবাদ, মাধৱদেৱৰ ৰচিত নাট, কাব্য, গীত আৰু গ্ৰন্থসমূহ নামঘৰত ৰখা হয়। নামঘৰ অসমীয়া জাতিৰ উপাসনা, কলা-সংস্কৃতিৰ কেন্দ্ৰ।

শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ দিনৰ পৰা প্ৰায় তিনিশ বছৰলৈকে অসমৰ সৰ্বত্ৰতে নাটো শিল্প বিকশিত হৈ উঠিছিল। দুৰ্ভাগ্যৰ বিষয় এই যে কালৰ ‘চুনামি’ৰ প্ৰকোপত অসমৰ প্ৰগতিৰ সন্মুখলৈ অন্ধকাৰ নামি আহিল। আহোম ৰাজত্বৰ বেলিমাৰ, মানৰ আক্ৰমণ, ইংৰাজৰ ৰাজত্ব, বহিৰাগত প্ৰব্ৰজনে অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতিৰ জগতত জোকাৰণিৰ সৃষ্টি কৰিলে। ফলত অন্যান্য সাংস্কৃতিক দিশসমূহৰ দৰে শংকৰী নাটশিল্পৰ ওপৰতো কল্যা ডাবৰৰ চামনি পৰিল। মাথোন গ্ৰাম্যঞ্চলৰ নামঘৰক কেন্দ্ৰ কৰি বৰ্তি থকা গঞাই তাক আৱৰি সামৰি টিমিক-টামাক ছলাই ৰাখিছিল।

সাম্প্ৰতিক কালত গুৰুজনাৰ আদৰ্শৰ অনুসৰণ কৰাটো অতি প্ৰয়োজনীয় হৈ পৰিছে। আমাৰ সমাজখনৰ পৰা হিংসা দূৰ কৰিবৰ কাৰণে শংকৰদেৱৰ ‘একশৰণ নামধৰ্ম’ত থকা মূল নীতিসমূহ পালন কৰা আৰু প্ৰয়োগ কৰাটোহে শ্ৰেষ্ঠ পন্থা। কাৰণ এখন শ্ৰেণীহীন, শোষণহীন আৰু অসূয়া অপ্ৰীতি নথকা সমাজৰ প্ৰতিফলন শংকৰদেৱৰ প্ৰবৰ্তিত একশৰণ নাম ধৰ্মৰ মূল নীতিত সুস্পষ্টকৈ প্ৰতিফলিত হৈ আছে। এই প্ৰতিফলিত ছবিখনি জনসমাজত প্ৰকাশ কৰিবৰ কাৰণে শংকৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱৰ নাটসমূহৰ প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰৰ প্ৰয়োজন বৰকৈয়ে অনুভৱ কৰিব লাগে। কাৰণ সেই নাটসমূহত উল্লেখ আছে, যি এই নাট শুনে, ভনে আৰু অভিনয় কৰি জনসাধাৰণক দেখুৱায় এই সকলবোৰ কৃষ্ণত ভক্তি বাঢ়ে, তেওঁলোকে মুকুতি সাধন কৰে। সেয়েহে আমি শংকৰদেৱৰ আৰ্হিৰে তেখেতৰ নাটশৈলী চৰ্চা কৰি জনগণৰ কল্যাণ সাধনত ব্ৰতী হ’ব লাগে। আজিৰ পৰা প্ৰায় পাঁচশ বছৰৰ পূৰ্বে অসমীয়া ভাষা, সাহিত্য, সংস্কৃতিৰ জনক তথা অসমীয়া সমাজ সংস্কাৰক আৰু ধৰ্ম সংস্কাৰক মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱে এই ভূমিতে আৰিভাৱ হৈ, খানবান হৈ অস্তিত্ব নাইকীয়া হোৱা অসমীয়া জাতিক, অসমীয়া ঐতিহ্যক একত্ৰিত কৰি সু-প্ৰতিষ্ঠিত কৰিছিল। বিভিন্ন দেশৰ যিসকল মহান ব্যক্তি বা মহাপুৰুষৰ ওচৰত সঞ্জীৱনী মন্ত্ৰ বিচাৰি পাব পাৰে সেইসকলৰ ভিতৰত পঞ্চদশ

শতিকাত জন্ম গ্ৰহণ কৰা জগত গুৰু শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱে অন্যতম। মহাপুৰুষ জনাৰ আৰিভাৱৰ সময়ত আজিৰ দৰে সু-সংগঠিত হোৱা নাছিল। সেই সময়ত অসমত নানা জাতি নানা ধৰ্ম আৰু অনেক ভাষা উপভাষা কোৱা মানুহে বাস কৰিছিল। সেই মানুহবোৰে অন্ধ বিশ্বাসৰ কবলত পৰি নিজৰ সন্তানকো দেৱীৰ আগত বলি দিছিল স্বৰ্গ প্ৰাপ্তিৰ আশাত। ফলত অসমখন হৈ পৰিছিল তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰ, পূজা-পাতলৰ দেশ। গুৰুজনাৰ সুদীৰ্ঘ জীৱন কালত মানৱ প্ৰগতিৰ বাটত হেঙাৰকাপে থিয় দিয়া দুষ্কৃতিসমূহ অপসাৰণ কৰিবৰ বাবেই তেৰাই এক আপোচহীন সংগ্ৰামত অৱতীৰ্ণ হৈছিল। এই সংগ্ৰামত তেৰাৰ অতি বিশ্বাসী মাধৱদেৱৰ উপৰি দামোদৰদেৱ, হৰিদেৱ প্ৰমুখ্যে আতাপুৰুষসকলে এই সংগ্ৰামৰ গতি স্বৰাধিত কৰিছিল। তেৰাই যুদ্ধ কৰিছিল কলমেৰে, যুক্তিৰে, উক্তিৰে, অস্ত্ৰেৰে নহয়। মানুহক হত্যা কৰা তেওঁৰ উদ্দেশ্য নহয়। উদ্দেশ্য-সংস্কাৰ কৰি কৃষ্ণ সংস্কৃতিৰ আশ্ৰয় লোৱা। গুৰুজনাৰ আৰিভাৱৰ মহোৎসৱ আৰু তিবোভাৱ তিথিত যিবোৰ ৰাজহুৱা সভা-সমিতি অনুষ্ঠিত হয় তাত অংশ গ্ৰহণকাৰী বক্তাসকলে প্ৰায়ে এইয়াৰ কথা কয় — ‘অসমৰ বাহিৰত শংকৰদেৱৰ মহত্ব যিমান প্ৰচাৰ তথা প্ৰসাৰ হ’ব লাগিছিল সিমান হোৱা নাই’। কথাষাৰ যে সত্য ইয়াত অলপো সন্দেহ নাই।

শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ নীতি, আদৰ্শ আছিল এক বিশ্বজনীন উদাৰ আৰু প্ৰগতিশীল আদৰ্শ বিজ্ঞান আৰু মানৱতাৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত। তেৰাৰ আদৰ্শ বিজ্ঞান আৰু মানৱতাৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত। তেৰাৰ আদৰ্শ শিক্ষা অৱদান কেৱল অসমীয়াৰ কাৰণেই নহয় সমগ্ৰ বিশ্বমানবৰ কাৰণে। এই কথা আমি সকলো ধৰ্মাৱলম্বী মানুহক বুজাব পাৰিব লাগিব।

গুৰুজনাৰ ধৰ্ম দৰ্শনৰ আটাইতকৈ উত্তম আৰু সৰ্বকালৰ সৰ্বলোকৰ বাবে প্ৰাসঙ্গিক হৈছে আদৰ্শ। নিজৰ দেহ মন চিন্তিত সমৰ্পণ কৰি একান্ত ভক্তিৰ মাধ্যমেৰে মানৱীয় প্ৰমূল্যবোধৰ বিকাশ সাধন কৰি জীৱনৰ কৰ্মপথত আগবাঢ়ি যাবলৈকে গুৰুজনে আমাক পোনপটীয়াভাৱেই সোঁৱৰাই দিছে। গতিকে কোনোৱে কয় যে গুৰুজনাই ধৰ্ম কেৱল ধৰ্মৰ বাবেই ব্যৱহাৰ কৰিছিল বুলি। মানুহে কেৱল ধৰ্ম খৰি মোক্ষকেই চূড়ান্ত লক্ষ্য হিচাপে লৈ এক যাবৰী জীৱন-যাপন কৰিলেই নহ’ব। এক সামাজিক জীৱ হিচাপে নিজৰ লগতে দহৰ কল্যাণৰ বাবে আৰ্থিক কাম কাজতো লিপ্ত হ’ব লাগিব। ইয়াৰোপৰি পৃথিৱীত এই শ্ৰেষ্ঠতম জীৱটোৰ শ্ৰেষ্ঠতম অৱস্থান বৰ্তাই ৰাখিবলৈ গাৰ্হস্থ্য জীৱনত মানুহ সততা আৰু নিষ্ঠা অক্ষুণ্ণ ৰাখিব পাৰিব লাগিব। এই সকলোবোৰ কাৰ্য আমি গুৰুজনাৰ ধৰ্ম আদৰ্শৰে কৰিব পাৰো।

শংকৰদেৱে মৰ্মে মৰ্মে উপলব্ধি কৰিছিল শিক্ষা অবিহনে সাধাৰণ জনতা ধৰ্মৰ নামত চিৰকাল শোষিত হৈ থাকিব। সেয়ে নামঘৰক তেখেতে কলা, সংস্কৃতি আৰু ধৰ্ম শিক্ষাৰ কঠিনাতলী কৰি তুলিছিল। সেই সমাজত সেই সময়ত ৯০ শতাংশ মানুহেই নিৰক্ষৰ আছিল। তেওঁ নামঘৰত স্বাক্ষৰজনক শাস্ত্ৰ পাঠ আৰু ব্যাখ্যা কৰিবলৈ পৰামৰ্শ দিছিল। নিৰক্ষৰসকলে শ্ৰৱণৰ দ্বাৰা জ্ঞান

আহৰণ কৰিছিল। গায়ন-বায়ন, অংকীয়া ডাওনা আৰু শংকৰী সংস্কৃতিৰ শিক্ষায়ো এইদৰেই নামঘৰৰ পৰা আৰম্ভ কৰা হৈছিল। সত্ৰ সমাজ প্ৰতিষ্ঠা কৰি সামাজিক ন্যায় আৰু ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ মাজেৰে সামগ্ৰিকভাৱে কু-সংস্কাৰ, অন্ধ বিশ্বাসৰ অৱসান ঘটাবলৈ চেষ্টা চলোৱা হৈছিল। গুৰুজনাই সৃষ্টি কৰা নামঘৰৰ সিংহাসনত আছিল আপুৰুগীয়া বৈষ্ণৱ পুথিৰ ভঁৰাল।

শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ দৰে সৰ্বতোমুখী বহু প্ৰতিভাৰ মহাপুৰুষ সেই সময়ত কিয়, আজিৰ পৃথিৱীতো বিবল বুলিব পাৰি। শংকৰদেৱ, প্ৰগতিশীল সমাজৰ ভেঁটি গঢ়োতা বিশ্ব সাম্যবাদী আদৰ্শৰ প্ৰতিষ্ঠাতা, এক তুলনা বিহীন ব্যক্তিত্ব। নতুন ধৰ্ম প্ৰবৰ্তক, চিত্ৰকৰ, দাৰ্শনিক, বিদগ্ধ পণ্ডিত, সংস্কৃতি, শিক্ষা, সাহিত্য, নাট্য সাহিত্যৰ মাজেৰে আধ্যাত্মিক জগতৰ জ্যোতিৰে বিশ্ববাসীক জ্যোতিস্মান কৰা তেওঁ অদ্বিতীয় জগতগুৰু। তেওঁ সমাজৰ সংগঠক, নব্য সংস্কৃতিৰ প্ৰস্তু। তেওঁ নাট্যকাৰ, অভিনেতা, নাটকীয় কলা-কৌশলৰ উদ্ভাৱক, পৰিচালক। নতুন সংগীত ধাৰাৰ প্ৰবৰ্তক, গীতিকাৰ, সুৰকাৰ, মহান সংগীতজ্ঞ, গায়ক, নৃত্যৰ প্ৰস্তু, নৃত্য বিশাৰদ, নতুন বাদ্য-বাজনা, খোল, তাল, ভোবতাল আদিৰ প্ৰস্তু আৰু সকলো বাদ্যৰ ওজা বায়ন।

গুৰুজন্যৰ সংস্কৃতি আৰু সাহিত্যিক আধ্যাত্মিক দৰ্শনেৰে যি অনন্ত গভীৰ গান্ধীৰ্যতা প্ৰদান কৰি গ'ল ই সঁচাকৈয়ে তুলনাবিহীন। জাতিভেদ, উচ্চ-নীচ, ধনী-দুখীয়া এই সংকীৰ্ণতাৰ পৰা মুক্ত কৰি সমাজৰ সুন্দৰ সেৱনী আলিলৈ নেতৃত্ব দিব পৰা, সমাজ উত্তৰণৰ গভীৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰ অংকীয়া নাট্য সাহিত্যৰ প্ৰস্তু শংকৰদেৱে বিশ্বৰ দৃশ্য কাব্যত নোহোৱা-নোপজা যি নাট্য পৰম্পৰাৰ সৃষ্টি কৰি গ'ল তাৰিলে আঁচৰিত নহৈ নোৱাৰি। নৃত্য, গীত আৰু বিভিন্ন বসব

সমাহাৰেৰে সেই যুগত সৃষ্টি হোৱা এই ধৰণৰ নাটক সমগ্ৰ বিশ্ব সাহিত্যত পাবলৈ নাই। বৰ্তমান সময়ৰ আধুনিক নাটক, চিনেমা আদিত সংযোজন কৰা সংগীত, বাদ্যযন্ত্ৰৰ ব্যৱহাৰৰ প্ৰথম নিদৰ্শন আৰু ভেঁটি শংকৰদেৱেই প্ৰতিষ্ঠা কৰি গৈছে। সংস্কৃত নাটকত সূত্ৰধাৰৰ ভূমিকা গৌণ, কিন্তু অংকীয়া নাটকত সূত্ৰধাৰক মুখ্য চৰিত্ৰ কৰি শংকৰদেৱেই নাটকীয় ঘটনাক আৰম্ভণিৰ পৰা শেষলৈ বলিষ্ঠ ৰূপ দিবলৈ সক্ষম হৈছিল। নান্দী শ্লোক, ভটিমা, গান্ধীৰ্যপূৰ্ণ সংস্কৃতি শ্লোকেৰে সজাই পৰাই অংকীয়া নাটকক যি মধুৰতাৰে সৃষ্টি কৰি গ'ল, সি তুলনাবিহীন। এই সৃষ্টিৰ বাবেই বিশ্বৰ নাট্যজগতত তেওঁ সমাদৃত হৈ থাকিব। আমি শংকৰদেৱৰ জীৱনৰ মহত্তম কৰ্মবাজিক উগলকি কৰি সযতনে সংৰক্ষণ কৰাটো আমাৰ পবিত্ৰ কৰ্তব্য।

মুঠতে গুৰুজনাই ছকুৰি বছৰীয়া মানৱ লীলাৰ কালছোৱাত অসমীয়া সমাজখন আটক ধুনীয়াকৈ সজাই-পৰাই বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ মহিমাৰে পৱিত্ৰ কৰি ভাষা, সাহিত্য, সংস্কৃতিৰ বৰঘৰ গুৱনি কৰি, অসমীয়াৰ কণ্ঠত গৌৰৱ-গৰিমা-মহিমাৰ জয় মাল্য পিন্ধাই থৈ গৈছে। এইজনা পুৰুষেই ধৰ্ম, ভাষা, সাহিত্য, সংস্কৃতি আৰু সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠাত ইমানবোৰ অৱদান, অবিহণা দি যাবলৈ সক্ষম হোৱা মহাপুৰুষ ভাৰত কিয়, পৃথিৱীৰ বুৰঞ্জীত দ্বিতীয় এজন অৱতাৰ হোৱা নাই। তেওঁ মানৱ লীলা সম্বৰণ কৰোঁতেও এপাহ পদুম ফুলৰ ৰূপতহে অৱশিষ্ট ৰাখি থৈ গৈছে। এইজনা মহান গুৰুৱে ১৫৬৮ চনত কোচবিহাৰত এই পৃথিৱীৰ পৰা ইহলীলা সম্বৰণ কৰে। এই জাতি থাকে মানে মহাপুৰুষ জনাক কোনেও পাহৰিব নোৱাৰে।

.....

কোনজন বিজ্ঞানীয়ে কি আৱিষ্কাৰ কৰিছিল ?

- অনুৰীক্ষণ যন্ত্ৰ ✎ এণ্টনি ডন লিউৱেন হুক
- বেৰমিটাৰ ✎ টেৰিছেলি
- টেলিফোন ✎ আলেকজাণ্ডাৰ গ্ৰাহাম বেল
- বেডিঅ' ✎ মাৰ্কনী
- উৰাজাহাজ ✎ উইলবাৰ ৰাইট আৰু অৰভিল ৰাইট
- থ্ৰেচাৰ কুকাৰ ✎ ডেনিছ পেপিন
- কম্পিউটাৰ ✎ ছাৰ চাৰ্লছ বেবেজ
- দিয়াচলাই ✎ জন ৱাকাৰ
- পেৰাচুট ✎ এলিছা ওটিজ
- বৈদ্যুতিক বাহু ✎ টমাজ আলভা এডিছন

সংগ্ৰহ - দেৱশ্ৰী মহন্ত, স্নাতক দ্বিতীয় বাৰ্ষিক

ৰোমান্টিক কবিতা : চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা

ইন্দুশ্ৰী কলিতা, স্নাতকোত্তৰ তৃতীয় বাৰ্ষিক

ভূমিকা:

ৰোমান্টিক শব্দটো শুনিলেই মনলৈ আহে কিছুমান আলসুৰা অনুভৱ। সাহিত্যৰ আন আন বিভাগৰ দৰে কাব্য সাহিত্যকো দুটা ভাগত ভগাব পাৰি — ক্লাছিকেল আৰু ৰোমান্টিক। এই দুই বিভাগে পূৰ্ণতা লাভ কৰিছিল প্ৰাচ্য আৰু পাশ্চাত্য জগতৰ সাহিত্যৰ বিভিন্ন স্তৰত। ক্লাছিকেল অৰ্থাৎ প্ৰাচীন সাহিত্য পৃথিৱীৰ বিভিন্ন সাহিত্যৰ আদিম যুগৰে সৃষ্টি। কিন্তু দ্বিতীয়বিধ অৰ্থাৎ ৰোমান্টিক সাহিত্যৰ সৃষ্টি হয় পাশ্চাত্য জগতত। অষ্টাদশ শতিকাৰ অন্তিম ভাগত পাশ্চাত্য সাহিত্য জগতত যি নৱৰূপে দেখা দিলে তাৰ মূলতে আছিল ঘাইকৈ ফৰাচী বিপ্লৱৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা মানুহৰ নতুন চেতনা। সাহিত্যৰ এই নৱতম ৰূপটোকে 'Romanticism' বা 'ৰোমান্টিক' আখ্যা দিয়া হয়। অসমীয়াত ইয়াক কোৱা হয় 'নৰন্যাস', 'বমন্যাস'। মানুহৰ কল্পনা-প্ৰৱণতা, অনুভূতিৰ মুক্ত প্ৰকাশ আৰু তীব্ৰতাই ৰোমান্টিকতাত ঠাই পালে।

প্ৰাচীন সাহিত্যৰ সংকীৰ্ণ পৰিৱেশৰ বিৰুদ্ধে সুস্থ আৰু সবল সাহিত্য সৃষ্টি কৰিবৰ বাবে সূচনা হোৱা উক্ত ৰোমান্টিক বিপ্লৱৰ গুৰি ধৰিছিল ব্লেক (Blake), বাৰ্ণচ (Burns), চেটাৰটন (Chattarton), থমচন (Thomson), ৱৰ্ডছৱৰ্থ (Wordsworth), শ্বেলী (Shelley), কীট্চ (Keats) আদি কবি-সাহিত্যিক।

কবিতাক কবিতাকপেৰে বোধকৰো ৰোমান্টিকতাই প্ৰথম প্ৰতিষ্ঠা কৰে। ৰোমান্টিকতাৰ স্বৰূপ বুজিবলৈ হ'লে ক্লাছিকেল বা প্ৰপদী সাহিত্যৰ লগত ইয়াৰ তুলনা কৰি চাব পাৰি। "প্ৰপদী সাহিত্যৰ বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত হয়, সৌন্দৰ্যৰ ধীৰ আৰু অচঞ্চল অভিব্যক্তিত। ইয়াৰ নিৰন্তৰ অভিব্যক্তনা, নিটোল বিন্যাস আৰু পৰিচ্ছন্ন স্পষ্টতা প্ৰপদী সাহিত্যৰ প্ৰশংসনীয় লক্ষণ। আনহাতে বমন্যাসিক সাহিত্য উচ্ছল আবেগময়, শিথিল-বিন্যস্ত আৰু ধুৱলী-কুঁৱলী ভাৱমিহলি।"

বমন্যাসিক সাহিত্যৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ ফাঁহিয়াই চালে দেখা যায়—
ক) বমন্যাসিক কবিৰ কবিতাত বৰ্ণনীয় বিষয়ৰ কেৱল যথার্থ ছবি এখনকে পোৱা নাযায়, ইয়াত থাকে অভিব্যক্ত এটি গুণ। কবিৰ ব্যক্তিগত অভিজ্ঞতা আৰু অনুভৱে ইয়াত সাৰ্বজনীন ৰূপ পৰিগ্ৰহণ কৰে। ফলত বমন্যাসিক কবিতাৰ ৰূপ-ছবিবোৰ পাঠকৰো আপোন আপোন যেন লাগে।

খ) এক অপূৰ্ব বিশ্বয়ৰ মনোভাৱ বমন্যাসিক কবিতাৰ অন্যতম লক্ষণ। কবিসকলে সকলোতে সৌন্দৰ্য দেখা পায়, নতুনত দেখা পায়। স্বাখ্যাহীন মনোভাৱৰ বিশ্বয়ৰ অনুভূতিয়ে এইবোৰ কবিতাত সৌন্দৰ্যৰ সৃষ্টি কৰে।

গ) বমন্যাসিক কবিতাৰ আন এটি লক্ষণ হ'ল অতীতলৈ ঘূৰি চোৱাৰ প্ৰবৃত্তি। অতীতৰ বুকুত কল্পনাৰে বিচৰণ কৰি কবিসকলে আশা-নিৰাশা, সপোন-দিষ্টকৰ মায়ায় ছবি আঁকে।
ঘ) বমন্যাসিক কবিতাৰ এক মনোবম বৈশিষ্ট্য হ'ল প্ৰকৃতিৰ চিত্ৰায়ণ। প্ৰপদী সাহিত্যত কাহিনীৰ অঙ্গকাৰৰূপে থকা প্ৰকৃতি ইয়াত হৈ পৰে কাহিনীৰ প্ৰাণ।

ঙ) বমন্যাসিক কবিতাৰ শ্ৰেষ্ঠতম অৱদান হ'ল মানুহৰ অসীম সম্ভাৱনাৰ স্বীকৃতি। প্ৰপদী সাহিত্যৰ দেৱতা আৰু ৰজা-ৰাজপুৰুষ আদিৰ ঠাইত বমন্যাসিক কবিতাই স্বীকৃতি দিলে সুখে-দুখে ভবা সাধাৰণ মানুহৰ।

চ) কেতিয়াবা অতি প্ৰকৃতিবাদেও বমন্যাসিক কবিতাত ভূমুকি মাৰে। কবিসকলে আৱিষ্কাৰ কৰে ইহজগতৰ মাজতে থকা এখন অলৌকিক জগত। উক্ত জগততো সৌন্দৰ্য আৰু বিশ্বয়ৰ অন্ত নাই।

অসমীয়া সাহিত্যত বমন্যাসবাদ বা ৰোমান্টিকতাৰ আগমণ ঘটে 'জোনাকী' (১৮৮৯) আলোচনীখনৰ যোগেদি। কলিকতা প্ৰবাসী অসমীয়া ছাত্ৰসকলৰ চকুত পৰা পাশ্চাত্য জগতৰ পোহৰৰ বেঙণি 'জোনাকী'ৰ মাজেদি বিৰিঙি ওলাইছিল। 'জোনাকী' প্ৰকাশৰ মূলতে আছিল চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা, লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা আৰু হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী। আগৰৱালা আছিল আলোচনীখনৰ প্ৰথম সম্পাদক। এই সকলকে অসমীয়া সাহিত্যলৈ ৰোমান্টিকতা কঢ়িয়াই অনা তিনিজন হোতা বুলি স্বীকৃতি দিয়া হয়। 'জোনাকী'ৰ প্ৰথম বছৰ প্ৰথম সংখ্যাত প্ৰকাশিত 'বনকুঁৱৰী'ক এই ধাৰাৰ প্ৰথম কবিতা বুলি কোৱা হয়। অসমীয়া সাহিত্যত চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাকেই প্ৰথম ৰোমান্টিক কবি বোলা হৈছে যদিও তেওঁৰ পূৰ্বৰ কবি ভোলানাথ দাসৰ 'মেঘ', 'কিয়নো নজাগে আমাৰ মন' আদি কবিতাত ৰোমান্টিকতাৰ সুৰৰ আভা অতি স্পষ্টভাৱে পোৱা গৈছে। অৱশ্যে অকলশৰীয়া সেই সুৰটিয়ে অসমীয়া কাব্যজগতত ওখলমাখল লগাব নোৱাৰিলে। 'জোনাকী'ত প্ৰথম বছৰ দ্বিতীয় সংখ্যাত প্ৰকাশ পোৱা হেমচন্দ্ৰ

interrelationships among man, his culture and his biophysical surroundings.'

EE is not totally a new concept to Indians. It is being preached from the Vedic period. There are a number of evidences which can be stated in support of the role of Indian traditions in the maintenance of healthy environment. Our epic Isha Upanishad uttered long ago, "... this universe is the creation of the supreme power and is meant for the benefit of all; Individual species must therefore learn to enjoy its benefits by regarding themselves as a part of the system in close relationship with other species; therefore let not anyone species encroach upon the right of others." Our customs, traditions and rituals are linked with plants, animals, mountains, rivers etc. worshipping plants and animals are some of the examples of it.

The Indian Constitution laid down the responsibility of the Government to protect and improve the environment (Constitution of India, Article 48-A) and made it a "fundamental duty of every citizen to protect and improve the natural environment including forests, lakes, rivers and wild life" (Constitution of India, Article 51-G).

EE has assumed great importance in recent years since the life on this planet depends to a large measure, on our response to emerging problems related to environment. The National Policy on Education 1986 (renewed in 1992) stated "There is a paramount need to create a consciousness of the environment. It must permeate all ages and all sections of society beginning with the child. Environmental consciousness should inform teaching in schools and colleges. This aspect will be integrated in the entire educational process (p.39). Accordingly, the National Curriculum for Elementary and Secondary Education: A Framework 1988 presented NCERT's view "The school curriculum should highlight the measures for protection and care of the environment, prevention of pollution and conservation of energy" (p.6).

The National Curriculum Framework for School Education (NCFSE) 2000 also highlighted the need for introducing environmental concerns at all levels of schooling. At the primary level, EE has been integrated suitably in social sciences,

languages, science and technology. At the secondary level, besides integrating topics related to environment in various subjects appropriately, conservation education and disaster management education has been included as potential subject choices along with the traditional subjects.

The concerns were reflected at different levels particularly in University Grants Commission and the Ministry of Human Resource Development. There are now several Indian universities old and new offering or planning to start the discipline of Environmental Science/Biology/Engineering/or related subjects at undergraduate or at the post-graduate level after getting clearance from UGC. UGC issued notices to all universities in India for compulsory implementation of six month module for environmental studies for undergraduate courses in all branches of higher education with effect from the academic year 2003-04. For this purpose, the course outline of the module has also been developed and sent by UGC to different universities. The core module syllabus for Environmental Studies proposed by UGC is quite comprehensive. It has eight different units, (i) The multi disciplinary nature of Environmental Studies (ii) Natural Resources (iii) Ecosystems (iv) Biodiversity and its Conservation (v) Environmental pollution (vi) Social Issues and Environment (vii) Human Population and the Environment and Field Work.

EE therefore, aims at cognitive, affective and conative behavior modification. This is an action-oriented, project centered and participatory process leading to development of self confidence, positive attitudes and personal commitment to environmental protection and its improvement. EE is not teaching-learning transaction alone. It has to become a way of life of all the stakeholders in the school, as also the community. Therefore, the process needs to permeate the school system and be reflected in both in the physical environment of the school (e.g. water and sanitation facilities, garbage management, green school campuses, energy conservation etc.) and the attitudes and actions of all those who are part of the school education system-teachers, parents, administrative staff and the management. Field activities like camping and trekking provide

opportunity for students to experience nature first hand, develop life skills and encourage their spirit of adventure. Nature camps have proved to be an effective way of introducing children to the wonders of nature, awakening their concern for it and laying the foundations of a conservation ethics.

The teacher is the main means for implementing the programmes and realizing the objectives of EE and organization of co curricular activities in school and outside the school. As because EE is more outdoor activity than class room, teachers can plan his/her lessons with methods like exploratory and heuristic methods which will enable them to explore nature. Local environmental issues should be discussed and students should be made to think in that perspective. Teachers can plan the environmental activities co-related with the customs and traditions of the society. Celebration of important days relating to environment viz., World Forest day, World Population Day, World Conservation Day should be made practice. Teachers can direct each student to plant a tree on his/her birthday every year either in school or elsewhere and nurture its growth. Field visits can be conducted to industries and polluted areas to enable the students to feel the need and importance of environmental protection. Students can be asked to take up projects like rain water harvesting, recycling, building of nests, making decorative items from waste, survey of plants, survey of utilization of energy resources.

Our environment determines our lifestyle. Development of contemporary civilization also depends on the environment. The younger generation, specially students of higher education who are supposed to be the future leaders and decision makers may opt for changes in their life

styles. For this the affective domain needs to be given much priority for developing a wide range of soft skills, viz., positive attitudes, feelings, interest, commitments, ethical values and responsibilities with respect to protection and improvement of environment due consideration given to future generation. It should be the prime task of higher education to nurture and generate planners and implementers of future with environmental awareness, as well as appropriate methodology to be accorded to EE. Finally, merely raising awareness is not enough to promote EE. EE must go beyond awareness raising. It must inspire interest and encourage people to pilot-test new ideas and then, based on their evaluation, adopt them as integral part of their lives. For this, more projects and actions are required to provide role models for successful EE efforts.

Through EE, every individual must be enlightened on environmentally vulnerable issues with an objective of 'think globally and act locally'. It should be deeply rooted in people that exploitation of the environment is a threat to man's existence itself. EE must utilize diverse learning environment and a broad array of educational approaches to teaching learning about and from the environment with due stress on practical activities and first hand experiences. It should help learners to discover the symptoms and real causes of environmental problems and thus to develop critical thinking and problem solving skills. EE should be a continuous life long process, beginning at the pre school stage level and continuing through all formal and non formal stages and should be interdisciplinary discipline or making possible a holistic and balanced perspective.

References :

1. Ghanchi, D.A. (2006). "Sustainable Environment as a Curricular Value in Education for a Civil Society". University News, 44 (12), 108-113.
2. National Policy on Education, Ministry of Human Resource Development, Govt. of India, New Delhi, Aug. 1986.
3. Pardiwala, R.N. (2005). "Environmental Education Experience Nature". The Hindu Survey of the Environment, 145-148.
4. Ramakrishna, A. (2003). "A Study of Environmental Awareness among High School Students." School Science, XLI (2), 78-90.
5. Roy, R. (2005). "Society, Culture and Education". Indian Science Cruiser, 19 (2), 29-36
6. Sailaja, S. (2006). "Role of Teachers in Environmental education" University News, 44 (12), 180-182.

♦♦♦♦♦

What is the Future

Deepti Devi, B.A. 5th Sem.

Today the whole world is caught in the net of drug addiction. They are in it so badly that they are not able to move even. The awful thing is that they are unaware of their being in trap. Drug is used for medicinal purpose throughout, but today more than medicinal purpose it is used as narcotic. People use narcotic freely all over the world. Though some people are fighting against this contagious disease, there are many more who are using and spreading it.

Cancer is said to be the most dangerous of all diseases as it is a direct way to death. But drug addiction is more dangerous than cancer. Cancer kills only the person suffering from it, but drug addiction kills each and every member of the family of the addict. It affects each and every person, near and dear to him. Cancer, painful only to the patient, it is detrimental to the health of a single person. But drug addiction is painful to the whole family, it is detrimental to the health of the whole society. Because of one person the whole family suffers and eventually the other members of the family take the sufferings for granted and sometimes they fall in this trap.

Drug addition is to a certain extent similar to tuberculosis, because as Tuberculosis spreads from one to another, anyone who comes within its contact, it engulfs him. Just like that anyone who comes within the contact of the narcotic gets addicted.

Tuberculosis and cancer at times are curable but drug addiction is never curable.

In almost each and every house there is a drug addict. Specially the young generation is badly affected by drug addiction. Behind almost all the crimes lie this addiction. Men being drunk loses the

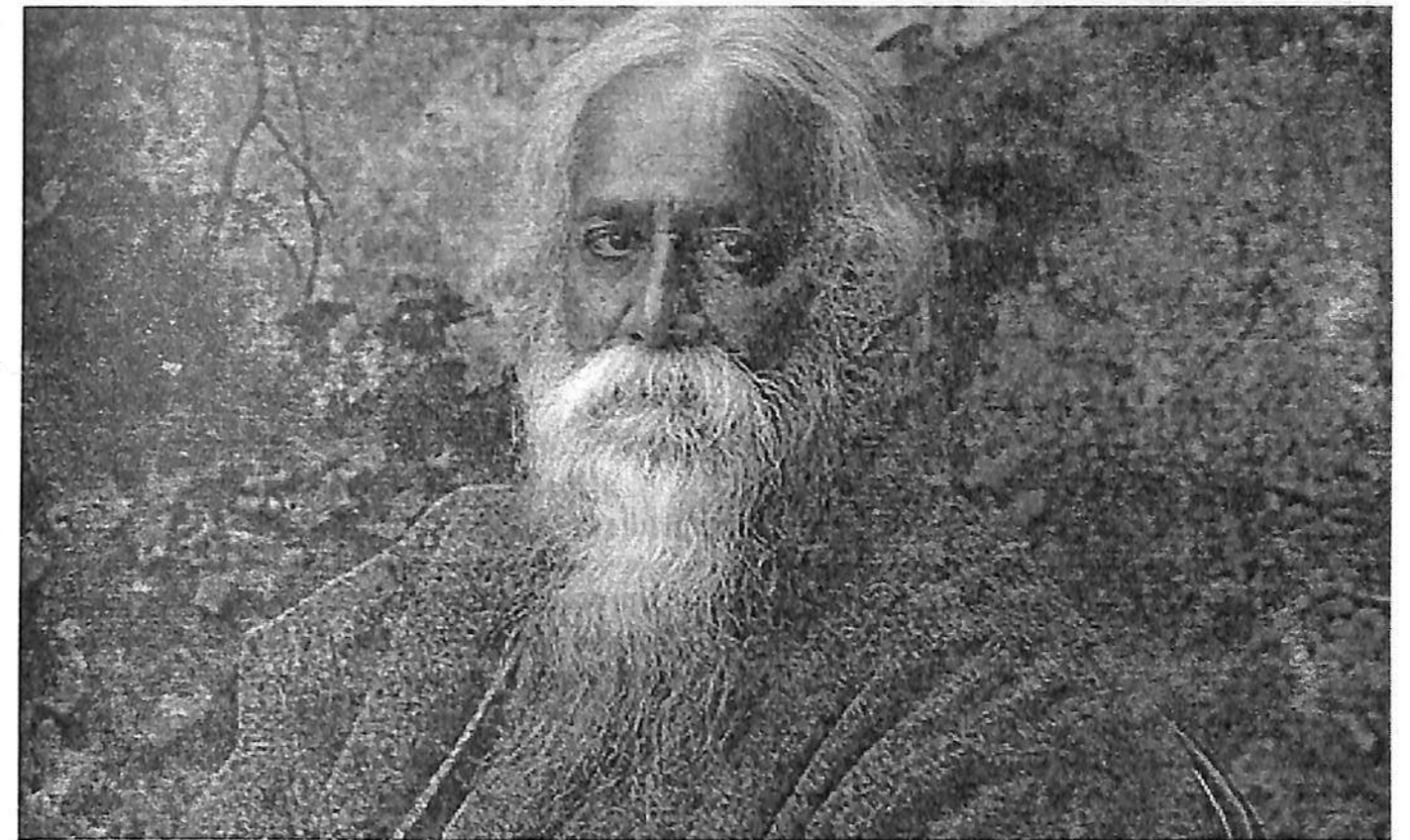
control of their selves and torture their wives and families. Sometimes they come out of their homes and start shouting and disturb others also. Young people take drugs and drive which results in many of the accidents today. Being addicted, even for small reasons they fight with each other which sometimes lead to brutal crimes, such as murders and rapes. These people not only destroy themselves but also harm the culture and morality of the whole society. Such incidents are a shame to the humanity.

An example will help us to understand this brutality. I saw that one day a man was beating his wife brutally. She was beaten so severely that being panic stricken she helplessly ran away shouting and crying. That man owned a wine shop, had two wives at different places, had one girl child from the first wife and two from the second and his first wife is again pregnant. He often beats them. Once she was beaten so badly that she almost became deaf. The man and his two wives are alcoholic. They even feel proud to say that their husband has two wives and often beats them.

Through this narrative I want to bring to fore the mentality of people, how they take suffering as their lot. How they don't even try to come out of all these things. If the situation remains the same "What is our future" then.

Now, we are technologically advancing day by day. We claim to be developed and modern, but what about these people? These people are also a part of our society. Our advancement and development is incomplete without them. We can't go ahead without taking them with us. We, as responsible citizens have to do something to secure our future and to develop ourselves as civilized beings.

.....

Education as Envisaged by Rabindranath

Kalyan Bora, Asst. Professor, Deptt. of History

As one of the earliest educators to think in terms of the global village, Rabindranath Tagore's educational model has a unique sensitivity and aptness for education within multi-racial, multilingual and multi-cultural situations, amidst conditions of acknowledged economic discrepancy and political imbalance.

Rabindranath Tagore (1861-1941), Asia's first Nobel Laureate, was born into a prominent Calcutta family known for its socio-religious and cultural innovations during the 19th century Bengal Renaissance. The profound social and cultural involvement of his family would later play a strong role in the formulation of Rabindranath's educational priorities. His grandfather Dwarkanath was involved in supporting medical facilities, educational institutions and the arts, and he fought for religious and social reform and the establishment of a free press. His

father was also a leader in social and religious reform, who encouraged a multi-cultural exchange in the family mansion Jorasanko. Within the joint family, Rabindranath's thirteen brothers and sisters were mathematicians, journalists, novelists, musicians, artists. His cousins, who shared the family mansion, were leaders in theatre, science and a new art movement.

The tremendous excitement and cultural richness of his extended family permitted young Rabindranath to absorb and learn subconsciously at his own pace, giving him a dynamic open model of education, which he later tried to recreate in his school at Santiniketan. Not surprisingly, he found his outside formal schooling to be inferior and boring and, after a brief exposure to several schools, he refused to attend school. The only degrees he ever received were honorary ones bestowed late in life.

His experiences at Jorasanko provided him with a lifelong conviction concerning the importance of freedom in education. He also realized in a profound manner the importance of the arts for developing empathy and sensitivity, and the necessity for an intimate relationship with one's cultural and natural environment. In participating in the cosmopolitan activities of the family, he came to reject narrowness in general, and in particular, any form of narrowness that separated human being from human being. He saw education as a vehicle for appreciating the richest aspects of other cultures, while maintaining one's own cultural specificity. As he wrote:

"I was brought up in an atmosphere of aspiration, aspiration for the expansion of the human spirit. We in our home sought freedom of power in our language, freedom of imagination in our literature, freedom of soul in our religious creeds and that of mind in our social environment. Such an opportunity has given me confidence in the power of education which is one with life and only which can give us real freedom, the highest that is claimed for man, his freedom of moral communion in the human world. *"I try to assert in my words and works that education has its only meaning and object in freedom—freedom from ignorance about the laws of the universe, and freedom from passion and prejudice in our communication with the human world. In my institution I have attempted to create an atmosphere of naturalness in our relationship with strangers, and the spirit of hospitality which is the first virtue in men that made civilization possible. I invited thinkers and scholars from foreign lands to let our boys know how easy it is to realise our common fellowship, when we deal with those who are great, and that it is the puny who with their petty vanities set up barriers between man and man".* (Rabindranath Tagore 1929: 73-74)

Growing up in a household that was the meeting place for leading artists and intellectuals from India and the West, Rabindranath had a further experience which was unusual for someone of his upbringing. In the 1890s, he was put in charge of the family's rural properties in East Bengal. His

first experiments in adult education were carried out there as he gradually became aware of the acute material and cultural poverty that permeated the villages, as well as the great divide between the uneducated rural areas and the city elites. His experiences made him determined to do something about rural uplift, and later at Santiniketan, students and teachers were involved with literacy training and social work and the promotion of cooperative schemes. As an alternative to the existing forms of education, he started a small school at Santiniketan in 1901 that developed into a university and rural reconstruction centre, where he tried to develop an alternative model of education that stemmed from his own learning experiences.

Rabindranath composed his first poem at the age of eight, and by the end of his life, had written over twenty-five volumes of poetry, fifteen plays, ninety short stories, eleven novels, thirteen volumes of essays, initiated and edited various journals, prepared Bengali textbooks, kept up a correspondence involving thousands of letters, composed over two thousand songs; and - after the age of seventy - created more than two thousand pictures and sketches. He dedicated forty years of his life to his educational institution at Santiniketan, West Bengal. Rabindranath's school contained a children's school as well as a university known as Visva-Bharati and a rural education Centre known as Sriniketan.

Key ideas:

Rabindranath did not write a central educational treatise, and his ideas must be gleaned through his various writings and educational experiments at Santiniketan. In general, he envisioned an education that was deeply rooted in one's immediate surroundings but connected to the cultures of the wider world, predicated upon pleasurable learning and individualized to the personality of the child. He felt that a curriculum should revolve organically around nature with classes held in the open air under the trees to provide for a spontaneous appreciation of the fluidity of the plant and animal kingdoms, and seasonal changes. Children sat on hand-woven mats beneath the trees, which they

were allowed to climb and run beneath between classes. Nature walks and excursions were a part of the curriculum and students were encouraged to follow the life cycles of insects, birds and plants. Class schedules were made flexible to allow for shifts in the weather or special attention to natural phenomena, and seasonal festivals were created for the children by Tagore. In an essay entitled "A Poet's School," he emphasizes the importance of an empathetic sense of interconnectedness with the surrounding world:

"We have come to this world to accept it, not merely to know it. We may become powerful by knowledge, but we attain fullness by sympathy. The highest education is that which does not merely give us information but makes our life in harmony with all existence. But we find that this education of sympathy is not only systematically ignored in schools, but it is severely repressed. From our very childhood habits are formed and knowledge is imparted in such a manner that our life is weaned away from nature and our mind and the world are set in opposition from the beginning of our days. Thus the greatest of educations for which we came prepared is neglected, and we are made to lose our world to find a bagful of information instead. We rob the child of his earth to teach him geography, of language to teach him grammar. His hunger is for the Epic, but he is supplied with chronicles of facts and dates ... Child-nature protests against such calamity with all its power of suffering, subdued at last into silence by punishment". (Rabindranath Tagore, *Personality*, 1917: 116-17)

In Tagore's philosophy of education, the aesthetic development of the senses was as important as the intellectual—if not more so—and music, literature, art, dance and drama were given great prominence in the daily life of the school. This was particularly so after the first decade of the school. Drawing on his home life at Jorasanko, Rabindranath tried to create an atmosphere in which the arts would become instinctive. One of the first areas to be emphasized was music. Rabindranath writes that in his adolescence, a 'cascade of musical emotion' gushed forth day after day at Jorasanko. 'We felt we would try to test everything,' he writes,

'and no achievement seemed impossible ... We wrote, we sang, we acted, we poured ourselves out on every side.' (Rabindranath Tagore, *My Reminiscences* 1917: 141)

In keeping with his theory of subconscious learning, Rabindranath never talked or wrote down to the students, but rather involved them with whatever he was writing or composing. The students were allowed access to the room where he read his new writings to teachers and critics, and they were encouraged to read out their own writings in special literary evenings. In teaching also he believed in presenting difficult levels of literature, which the students might not fully grasp, but which would stimulate them. The writing and publishing of periodicals had always been an important aspect of Jorasanko life, and students at Santiniketan were encouraged to create their own publications and put out several illustrated magazines. The children were encouraged to follow their ideas in painting and drawing and to draw inspiration from the many visiting artists and writers.

Most of Rabindranath's dramas were written at Santiniketan and the students took part in both the performing and production sides. He writes how well the students were able to enter into the spirit of the dramas and perform their roles, which required subtle understanding and sympathy without special training.

As Rabindranath began conceiving of Visva-Bharati as a national centre for the arts, he encouraged artists such as Nandalal Bose to take up residence at Santiniketan and to devote themselves full-time to promoting a national form of art. Without music and the fine arts, he wrote, a nation lacks its highest means of national self-expression and the people remain inarticulate. Tagore was one of the first to support and bring together different forms of Indian dance. He helped revive folk dances and introduced dance forms from other parts of India, such as Manipuri, Kathak and Kathakali. He also supported modern dance and was one of the first to recognize the talents of Uday Sankar, who was invited to perform at Santiniketan.

The meeting-ground of cultures, as

Rabindranath envisioned it at Visva-Bharati, should be a learning centre where conflicting interests are minimized, where individuals work together in a common pursuit of truth and realise 'that artists in all parts of the world have created forms of beauty, scientists discovered secrets of the universe, philosophers solved the problems of existence, saints made the truth of the spiritual world organic in their own lives, not merely for some particular race to which they belonged, but for all mankind.' (Tagore 1922:171-2)

To encourage mutuality, Rabindranath invited artists and scholars from other parts of India and the world to live together at Santiniketan on a daily basis to share their cultures with Visva-Bharati. The Constitution designated Visva-Bharati as an Indian, Eastern and Global cultural centre whose goals were:

1. To study the mind of Man in its realisation of different aspects of truth from diverse points of view.
2. To bring into more intimate relation with one another through patient study and research, the different cultures of the East on the basis of their underlying unity.
3. To approach the West from the standpoint of such a unity of the life and thought of Asia.
4. To seek to realise in a common fellowship of study the meeting of East and West and thus ultimately to strengthen the fundamental conditions of world peace through the free communication of ideas between the two hemispheres.
5. And with such Ideals in view to provide at Santiniketan a centre of culture where research into the study of the religion, literature, history, science and art of Hindu, Buddhist, Jain, Zoroastrian, Islamic, Sikh, Christian and other civilizations may be pursued along with the culture of the West, with that simplicity of externals which is necessary for true spiritual realisation, in amity, good-fellowship and co-operation between the thinkers and scholars of both Eastern and Western countries, free from all antagonisms of race, nationality, creed or caste and in the name of the One Supreme Being

who is Shantam, Shivam, Advaitam.

In terms of curriculum, he advocated a different emphasis in teaching. Rather than studying national cultures for the wars won and cultural dominance imposed, he advocated a teaching system that analysed history and culture for the progress that had been made in breaking down social and religious barriers. Such an approach emphasized the innovations that had been made in integrating individuals of diverse backgrounds into a larger framework, and in devising the economic policies which emphasized social justice and narrowed the gap between rich and poor. Art would be studied for its role in furthering the aesthetic imagination and expressing universal themes.

It should be noted that Rabindranath in his own person was a living icon of the type of mutuality and creative exchange that he advocated. His vision of culture was not a static one, but one that advocated new cultural fusions, and he fought for a world where multiple voices were encouraged to interact with one another and to reconcile differences within an overriding commitment to peace and mutual interconnectedness. His generous personality and his striving to break down barriers of all sorts gives us a model for the way multiculturalism can exist within a single human personality, and the type of individual which the educational process should be aspiring towards.

Tagore's educational efforts were ground-breaking in many areas. He was one of the first in India to argue for a humane educational system that was in touch with the environment and aimed at overall development of the personality. Santiniketan became a model for vernacular instruction and the development of Bengali textbooks; as well, it offered one of the earliest coeducational programs in South Asia. The establishment of Visva-Bharati and Sriniketan led to pioneering efforts in many directions, including models for distinctively Indian higher education and mass education, as well as pan-Asian and global cultural exchange.

One characteristic that sets Rabindranath's educational theory apart is his approach to education as a poet. At Santiniketan, he stated, his goal was

to create a poem 'in a medium other than words.' It was this poetic vision that enabled him to fashion a scheme of education which was all inclusive, and to devise a unique program for education in nature and creative self-expression in a learning climate congenial to global cultural exchange.

Conclusion:

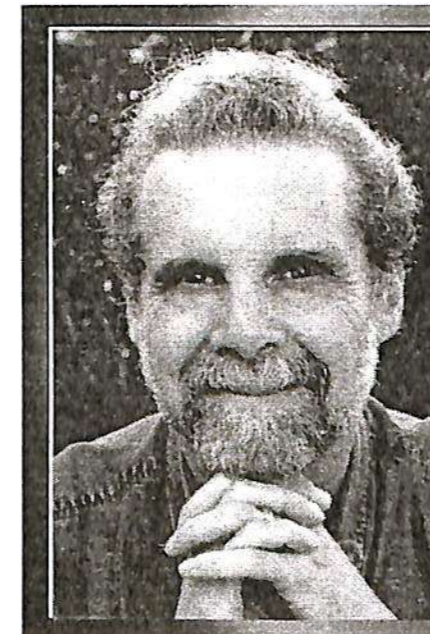
Rabindranath Tagore, by his efforts and achievements, is part of a global network of pioneering educators, such as Rousseau, Pestalozzi, Froebel, Montessori and Dewey—and in the contemporary context, Malcolm Knowles—who have striven to create non-authoritarian learning systems appropriate to their respective surroundings. In a poem that expresses Tagore's goals for international education, he writes:

Where the mind is without fear
and the head is held high,

Where knowledge is free;
Where the world has not been broken
up into fragments by narrow domestic
walls;
Where words come out from the
depth of truth;
Where tireless striving
stretches its arms towards
perfection;
Where the clear stream of reason
has not lost its way into the
dreary desert sand of dead habit;
Where the mind is led forward
by thee into ever-widening
thought and action into
that heaven of freedom,
my Father,
Let my country awake.

References:

1. Chakravarty, A. (1966). A Tagore Reader. Bostan: Beacon Press (ed).
2. Outta, Krishna & Andrew, Robinson. (1995). *Rabindranath Tagore: The Myriad-Minded Man*, London: Bloomsbury.
3. Kripalani, Krishna (1980), *Rabindranath Tagore* (1980) Calcutta: Visva-Bharati.
4. O'Connell, Kathleen. (2002), *Rabindranath Tagore: The Poet as Educator*, Calcutta: Visva-Bharati.
5. Tagore, Rabindranath. (1980). *Our Universe*. Bombay: Jaico Publishing House
6. Tagore, Rabindranath. (1961). *The Religion of Man*. Boston: Beacon Press.
7. Tagore, Rabindranath (1985) *Rabindranath Tagore: Selected Poems*. Translated by William Radice. Harmondsworth, Middlesex: Penguin Books.
8. *Selected letters of Rabindranath Tagore* (1997) edited by Krishna Outta and Andrew Robinson.
9. Tagore, Rabindranath. (1922). *Creative Unity*. London: Macmillan & Co.
10. Tagore, Rabindranath. (1961). *Towards Universal Man*. New York: Asia Publishing House.
11. Tagore, Rabindranath. (1917). *My Reminiscences*. New York: The Macmillan Company.
12. Tagore, Rabindranath. (1917). *Personality*. London: Macmillan & Co.
13. Tagore, Rabindranath. (1929). "Ideals of Education", *The Visva-Bharati Quarterly* (April-July), 73-4.

Daniel Goleman

Born on March 7, 1946. Daniel Goleman is an author, psychologist and science journalist. He is associated with the concept of emotional intelligence. His book "Emotional Intelligence" (1995) has 5,000,000 copies in print worldwide in forty languages. As a science journalist, he reported on the brain and behavioural science for the New York Times for many years. His famous books are *Vital Lies*, *Simple Truths* (1985), *Primal Leadership* (2002), *Social Intelligence* (2006), *Focus: The Hidden Driver of Excellence* (2013).

Under the night sky

Pinaki Das, B.A. 3rd Semester

If you don't have a good pastime
Then you can be a part of the night sky.
Up above in the night sky
Lie millions of gems, diamonds and crystals,
Which are none other than our own planets, comets and stars !
Oh ! look at the night sky !
Twinkling stars, zooming comets, rotating satellites !
Stars twinkle in the dark,
To show the travellers the way !
Even if there is no sunlight,
There is always the moon light ...
Here we can see the Milky way
Which runs in the sky like a highway
And what's this ?
It's none other than the Urso Major !
The solar system has a meaning of its own,
Venus is the brightest object,
Saturn is the king of rings.
Oh ! I just saw a shooting star
It few past me in the northern sky.
The night sky is full of such wonders !
So, if you don't have a good pastime,
Take a break and sit under the night sky ! ■

বাংলা বিভাগ

*“উত্তম নিশ্চিন্তে চলে অধমের সাথে,
তিনিই স্মরণ্য যিনি চলেব তফাতে।”*

— রবীন্দ্র নাথ

আধুনিক ভারতীয় ভাষা চর্চার গুরুত্ব

ড° জয়ন্তী সাহা, মুরব্বী অধ্যাপিকা, বাংলা বিভাগ

মানুষের ভাষাটুকু অর্থ দিয়ে বন্ধ চারিদিকে
ঘোরে মানুষের চতুর্দিকে।

— রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর

মানবশাস্ত্রের অন্তর্গত ভাষার আলোচনার আধুনিক ভারতীয় ভাষার প্রসঙ্গ সঙ্গত কারণেই এসে পড়ে। ভাষা বলতে আমরা বুঝি বক্তা এবং শ্রোতা, লেখক এবং পাঠক পারস্পরিক ভাব বিনিময়ের মাধ্যম হিসেবে যে অর্থবহু ধ্বনিসমষ্টি ব্যবহার করে তাকে ভাষা বলে। সুকুমার সেন বলেছেন, “ভাষার কাজে বিশেষ একটি নির্দিষ্ট ধ্বনিসমষ্টি ব্যবহারকারী জনমণ্ডলীকে ভাষা-সম্প্রদায় বলে।” (দ্র. সুকুমার সেন, ভাষার ইতিবৃত্ত)। কিন্তু একই ভাষা সম্প্রদায়ের অন্তর্গত সকলের মুখের ভাষা প্রায়ই এক হয় না। আবার কোন একটি উপভাষা ক্রমশ শক্তি সঞ্চয় করে একচ্ছত্র হয়ে ভাষারূপে পরিগণিত হয়ে উপভাষা সৃষ্টি করে থাকে। যেমন - খ্রি. পূর্ব ১০০০ অব্দে যে ইরানীরা ভারতে এল তারা হল প্রাচীন ভারতীয় আর্য (পরবর্তীকালে দেখা গেল যে ইন্দো-ইউরোপীয় ভাষাগোষ্ঠীর অন্তর্গত ইরানীয় এবং ভারতীয় আর্যরা একে অপরের ভাষা বুঝতে পারে না) কালক্রমে এই প্রাচীন ভারতীয় আর্য ভাষা থেকে সংস্কৃত, প্রাকৃত, পালি এই ত্রিবিধ ভাষার জন্ম হল। প্রাকৃতের (মধ্য-ভারতীয় আর্য) বিভিন্ন ভাগ উপবিভাগ দেখা যায়। মধ্য-ভারতীয় আর্য ভাষার এমনই একটি উপভাষা হচ্ছে মাগধী-প্রাকৃত। এই মাগধী-প্রাকৃত থেকে ডোজপুরী, মৈথিলী, মগহী এবং বাংলা, অসমীয়া, ওড়িয়া প্রভৃতি ভাষা বা উপভাষার জন্ম হয় (বর্তমানে এগুলো ভাষা বলেই পরিচিত এবং এই প্রত্যেকটিই আধুনিক ভারতীয় ভাষাসমূহের অন্তর্গত)। এখন প্রশ্ন হচ্ছে আধুনিক ভারতবর্ষে এই আধুনিক ভারতীয় ভাষাসমূহের গুরুত্ব কোথায়? এবং এর প্রয়োজনীয়তাই বা কতটুকু?

সমাজ ও জনগোষ্ঠীর সামগ্রিক বোধ ও চেতনাই ভাষায় ব্যক্ত হয়। ড° Taraporewala লিখেছেন, “The word man is from ✓ man to think.” চিন্তা ও ভাষা একই সত্যের দুটি দিক মাত্র। আমরা জানি যে সমাজ জীবনের প্রতিচ্ছবি নিয়েই সাহিত্য গড়ে ওঠে। আর সেই সাহিত্যই বেশি জীবন্ত রূপ পায় যে সাহিত্য সেই সেই অঞ্চলের ভাষায় রচিত হয়। জীবন্ত রূপ পায় এই জন্যই যে সেই অঞ্চলের বাস্তব রূপকে পরিস্ফুট তথা সম্প্রসারিত করতে আঞ্চলিক ভাষার জুরি মেলা ভার। যেমন, মানিক

বন্দোপাধ্যায়ের ‘পদ্মানদীর মাঝি’ উপন্যাস। সেখানে কুকের বলেছিল — “যদু হে মাছ কিবা?” পুত-স্বর যুক্ত এই বাক্যটি সেই সমাজ আবহের সঙ্গে সুপ্রযুক্ত। তাছাড়া সাহিত্যে ব্যবহৃত প্রবাদ-প্রবচনতো আছেই। যেমন -

১। আহক বারিষা কাটক ধান রৈ যা ভিনিহি খাই যা ভাত। (অসমীয়া)

২। গাছে কাঁঠাল গোফে তেল। (বাংলা)

তাহলে দেখা যাচ্ছে, যে কোন আধুনিক ভারতীয় ভাষায় রচিত সাহিত্যগুলোতে সেই সেই অঞ্চলের দেশজ রূপটি প্রতিফলিত হচ্ছে যা আধুনিক ভারতীয় সাহিত্যের এক অবিচ্ছেদ্য অঙ্গ, এবং এপ্রসঙ্গে এ কথাও মনে রাখতে হবে যে বিশ্বের দরবারে ভারতীয় সাহিত্য বলতে কোন একটি নির্দিষ্ট ভাষায় রচিত সাহিত্যকে বোঝায় না। অনেকগুলি ভাষায় রচিত ভিন্ন ভিন্ন সাহিত্যের সমষ্টিই ভারতীয় সাহিত্য, যা সাহিত্য সাংস্কৃতিকে সমৃদ্ধ থেকে সমৃদ্ধতর করে তুলছে। যা আমাদের কাছে গৌরবের ধন।

এবার আসছি Collegiate education এ এই আধুনিক ভারতীয় ভাষা সমূহের গুরুত্ব বা প্রয়োজনীয়তা কোথায় কোথায়। প্রথমে বলে নেই Collegiate School এ এর প্রয়োজনীয়তার কথা।

আমরা জানি যে মাতৃভাষা মাতৃদুগ্ধের সমান। অর্থাৎ একটি শিশু যেমন অতি সহজেই মাতৃদুগ্ধ হজম করতে পারে ঠিক তেমনিভাবে একটি শিশুকে মাতৃভাষার মাধ্যমে শিক্ষাদান করলে বা শিশুটি মাতৃভাষার মাধ্যমে শিক্ষা লাভ করলে অতি সহজেই বুঝতে, শিখতে, লিখতে এবং হৃদয়ঙ্গম করতে পারে, তাকে পদে পদে হাঁচট খেতে হয় না। কিন্তু অন্য অর্থাৎ অপর কোন বিজাতীয় ভাষার মাধ্যমে সেই শিশুকে শিক্ষা দান করলে সে স্বতঃস্ফূর্ত শিক্ষা লাভ থেকে বঞ্চিত হয় অর্থাৎ তাকে একরকম বঞ্চিত করা হয়। গান্ধীজি ১৯২১ সালের ১ সেপ্টেম্বরের ‘ইয়ং ইণ্ডিয়া’ পত্রিকায় লিখেছিলেন — “বিদেশী শিক্ষামাধ্যম মস্তিস্কে ক্লান্তি আনিয়া দিয়াছে, আমাদের শিশুদের স্নায়ুর উপর অহেতুক চাপ দিয়াছে, উহাদের মুখস্থবিদ ও অনুকারক করিয়া তুলিয়াছে। আমার যদি আজ স্বৈচ্ছাচারী শাসনকর্তার মতো ক্ষমতা থাকিত, তবে আজই আমি বিদেশী ভাষার মাধ্যমে আমাদের বালক-বালিকাদের শিক্ষা বন্ধ

করিয়া দিতাম।” (দ্র. কান্তি বিশ্বাস, প্রসঙ্গ : শিক্ষা ব্যবস্থা, পৃঃ ৪৬৬)। আর রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর বলেছিলেন, “শিক্ষা যদি জীবন্ত মাতৃভাষার মধ্যে বিগলিত হইয়া চিরস্থায়িত্ব লাভ না করে, তবে সমাজের উপরিভাগে যতই অবিশ্রাম নৃত্য করুক এবং ফেনাইয়া উঠুক তারা ক্ষণিক শোভার কারণ হইতে পারে, চিরন্তন জীবনের উৎস হইতে পারে না।” (ঐ, পৃঃ ৪৬৬)। অর্থাৎ তাঁরা উভয়ের মাতৃভাষার মাধ্যমে শিক্ষা দান এবং গ্রহণকেই শ্রেষ্ঠ উপায় বলে বিবেচনা করেছেন। এই একই কথা বর্তমান কালে অর্থাৎ এই শতিকায়ও সমানভাবে গুরুত্বপূর্ণ এবং মহৎ উপদেশ বলেই মনে করি। আর তা একই সঙ্গে Collegiate education এর ক্ষেত্রেও সমানভাবে প্রয়োজনীয় বলেই উপলব্ধি করি। এখনো অনেক অঞ্চলে দেখা যায় যে ইংরেজি মাধ্যমের বিদ্যালয় গুলো থেকে মাতৃভাষা মাধ্যমের বিদ্যালয় গুলোর রেজাল্ট ভাল হচ্ছে। যেমন - পশ্চিমবঙ্গের রহড়া আর, কে, মিশন; নরেন্দ্রপুর আর, কে, মিশন ইত্যাদি। তাই বলে আমি বলছি না আমরা কেবল আধুনিক ভারতীয় ভাষারই চর্চা করব বা মাতৃভাষার মাধ্যমেই শিক্ষাদান এবং শিক্ষালাভ করব অন্য কোন বিদেশি ভাষার চর্চা করব না বা তার কোন প্রয়োজন নাই, তা নয়। পাশ্চাত্যের মনীষীগণও প্রাচ্য বিদ্যায় আকৃষ্ট হয়ে এদেশের ভাষা সাহিত্যের চর্চা করেছেন। যেমন - স্যার উইলিয়াম জেন্স কলকাতায় রয়্যাল এশিয়াটিক সোসাইটির তৃতীয় বার্ষিক প্রতিষ্ঠা দিবস উপলক্ষে ১৭৮৬ খ্রীষ্টাব্দে যে বক্তৃতা দান করেন তাতেই তুলনামূলক ভাষাতত্ত্বের (Comparative philology) সূচনা হয়। (দ্র. রামেশ্বর শ, সাধারণ ভাষাবিজ্ঞান ও বাংলা ভাষা পৃঃ ৭১)। জেন্স জয়দেবের ‘গীতগোবিন্দ’রও ইংরেজি অনুবাদ প্রকাশ করেন। কার্ল ফ্রিড্রিশ গেল্ডনার ১৯২৩ খ্রিস্টাব্দে ঋগ্বেদের অনুবাদ প্রকাশ করে ভবিষ্যতের ভাষা-জিজ্ঞাসুদের জন্য পথ প্রশস্ত করে যান। (ঐ, পৃঃ ৮৫) আমাদেরও ঠিক তেমনি পাশ্চাত্য বা অপর কোন বিদেশি ভাষা চর্চার প্রয়োজন নিশ্চয়ই আছে। তবে নিজ মাতৃভাষাকে অশ্রদ্ধা করে নয়। এ প্রসঙ্গে প্রাবন্ধিক অল্লান দত্তের কথা প্রনিধান যোগ্য। তিনি বলেছিলেন, “আমাদের উচ্চ শিক্ষার ব্যবস্থা এমন প্রয়োজন যে, এ দেশের ছাত্রেরা ইংরেজী ও আঞ্চলিক ভাষা উভয়ের মাধ্যমেই শুধু পাঠেই সক্ষম হবেন না, বিদ্বজ্জন সমাজে নিজেদের প্রকাশ করতেও পারবেন। রামমোহন থেকে জগদীশ বসু পর্যন্ত অনেকেই এটা পারতেন ; কিন্তু আজ শিক্ষার সুপরিষ্কার ছাড়া বিশ বছর পর এ আর সম্ভব হবে না। অথচ দেশের ঐক্য ও প্রগতির জন্য এটা আমাদের না হলেই নয়।” (দ্র. অল্লান দত্ত, শিক্ষা ও ভাষা সমস্যা, প্রবন্ধ সংগ্রহ, পৃঃ ৩৬৬) অর্থাৎ রবীন্দ্রনাথের ভাষায় বলতে পারি “অন্নপূর্ণার সঙ্গে বৈরাগীর যে মিলন সেই হল প্রকৃত মিলন।” (দ্র. রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর, শিক্ষার মিলন, কালান্তর, পৃঃ ১৭৪)

এত কিছু বলার এবং জানার পরও আধুনিক ভারতবর্ষের একশ্রেণির জনগণ ইংরেজি ভাষাকেই শিক্ষার একমাত্র বাহন বলে অন্ধবিশ্বাসে আকড়ে ধরে রাখতে চান — বিশ্বায়নের দোহাই দিয়ে,

যন্ত্র সভ্যতার দোহাই দিয়ে, বিজ্ঞানের দোহাই দিয়ে। এটা অত্যন্ত পরিতাপের বিষয়। আর সচেতনতাই এবং আপন ভাষার প্রতি শ্রদ্ধাই পারে এর থেকে পরিত্রাণ করতে। এ প্রসঙ্গে উল্লেখ করতে চাই ‘একুশে ফেব্রুয়ারী’র কথা। ১৯৪৭ সালের ১৯ শে মে উর্দু সম্মেলনে মুসলিম লিগ নেতা চৌধুরী খালেদুজ্জামান ঘোষণা করেছিলেন উর্দুই হবে পাকিস্তানের একমাত্র রাষ্ট্রভাষা। মুহম্মদ শহিদুল্লাহ, কাজি মোতাহার হোসেন, আবুল মনসুর আহমদ প্রমুখ লেখক সাহিত্যিকগণ এর বিপদ যথার্থভাবে উপলব্ধি করতে পেরে এর বিরোধিতা করেছিলেন। ছাত্র সমাজের সামনে এর যুক্তিগ্রহণ্যতা উপস্থাপিত করেছিলেন। তারই পরিণতিতে ঐতিহাসিক আত্মপ্রকাশ ১৯৫২ এর ২১ শে ফেব্রুয়ারি। আজ সারা বিশ্ব এই দিনটিকে বিশ্ব মাতৃভাষা দিবস উপলক্ষে পালন করে থাকে। (দ্রঃ কান্তি বিশ্বাস, বিশ্ব মাতৃভাষা দিবস ও ফেব্রুয়ারির ভাষা আন্দোলনের সুবর্ণ জয়ন্তী, প্রসঙ্গ : শিক্ষা ব্যবস্থা, পৃঃ ৪৫২)। কাজেই এটা ভাবার বা ভয় পাবার কোন কারণ নেই যে ইংরেজি ছাড়া গতি নেই। এক সময় গ্রিক ভাষার দাপট ছিল। তারপর তার জায়গা নিয়েছিল ল্যাটিন ভাষা। আর বর্তমানে ইংরেজি ভাষার প্রতিপত্তি। অদূর ভবিষ্যতে অন্য আরেকটি ভাষা এই ইংরেজির আসন যে দখল করবে না তা কে বলতে পারে? কারণ ভাষা তো বহুতা নদীর মত ক্রমপরিবর্তনশীল। এবার আসছি আধুনিক ভারতীয় ভাষাসমূহকে নিয়ে কাজের বাজারে।

এক্ষেত্রে প্রথমেই বলে রাখি যে সংবিধানে অষ্টম তফসিলে ভারতের ২২ টি ভাষাকে জাতীয় ভাষার মর্যাদা দেওয়া হয়েছে। এই ২২ টি ভাষা ছাড়াও আরও অনেক ভাষা-ভাষীর লোক এই ভারতবর্ষে বসবাস করছে। সে যাই হোক। কাজের বাজারেও এই ভাষাসমূহের চাহিদা প্রচুর তার গুণগত উৎকর্ষের জন্যই। তার একটি উদাহরণ ইতিমধ্যে দিয়েছি। (জেন্স, ম্যাক্সমুলার, কার্ল ফ্রীড্রিশ প্রমুখ)। এছাড়া -

- ক) তুলনামূলক ভাষা-সাহিত্যের চর্চার ক্ষেত্রে
- খ) অনুবাদকের কাজ
- গ) দোভাষী বা বহুভাষীকের কাজ
- ঘ) বিজ্ঞাপন সংস্থায় Copy writing-এর কাজেও এর প্রচুর সুযোগ রয়েছে। যেমন - বহুজাতিক কোম্পানি গুলোর বিভিন্ন প্রোডাক্টের বিজ্ঞাপনের ক্ষেত্রে মাঝে মাঝেই ঝিলিক দিয়ে উঠছে আঞ্চলিক ভাষার একটু কথা-গান-সুর ইত্যাদি। যেমন - কোকাকোলার বিজ্ঞাপনে আছে — ঠাণ্ডা মতলব কোকাকোলা / ও কাঙ্ক্ষি ঠাণ্ডা মতলব ছে কোকাকোলা ইত্যাদি।

আর সর্বোপরি আছে হৃদয়ের কথা, আত্মার কথা তার শান্তির কথা - যা আধুনিক ভারতীয় ভাষা অর্থাৎ আমরা আমাদের নিজ নিজ মাতৃভাষায় সাহিত্য সংস্কৃতির চর্চা করে যে আনন্দ পাই তেমন আর কোথায়! আর কি কেবল আনন্দই পাই এদিয়ে যে লক্ষ্মীর ঝাঁপিও ফুলে ফেঁপে ওঠে। একবার ভাবুন তো যদি সবাই ইংরেজিতে সাহিত্য চর্চা বা অন্যান্য লেখালেখি করতাম তাহলে বৈচিত্র্যের

আনন্দটুকু কোথায় পেতাম? অনুবাদের কাজ, দোভাষীর কাজ যারা করছে বা করে আনন্দ পাচ্ছে তাদের কোথায় বসাতাম? কবিগুরুর উক্তি দিয়ে এই প্রবন্ধের যে বৃত্তটির শুরু করেছিলাম তাঁরই ঝাঁপি দিয়ে সেই বৃত্তটিকে পূর্ণ রূপ দিতে পারি। তিনি বলেছিলেন -
পশ্চিম আজি খুলিয়াছে দ্বার,
সেথা হতে সবে আনে উপহার,

সহায়ক গ্রন্থ :

- ১। Irach J.S. Taraporewala, Elements of the Science of language
- ২। অল্লান দত্ত, প্রবন্ধ সংগ্রহ, ১ম খণ্ড
- ৩। কান্তি বিশ্বাস, প্রসঙ্গ : শিক্ষা ব্যবস্থা
- ৪। রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর, কালান্তর
- ৫। রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর, গীতাঞ্জলি
- ৬। রামেশ্বর শ, সাধারণ ভাষাবিজ্ঞান ও বাংলা ভাষা
- ৭। সুকুমার সেন, ভাষার ইতিবৃত্ত

দিবে আর নিবে, মিলাবে মিলিবে,
যাবে না ফিরে —
এই ভারতের মহামানবের
সাগরতীরে।
(রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর, গীতাঞ্জলি, ১০৬ সংখ্যক কবিতা)

বাংলা বানান : সমস্যা ও শুদ্ধ প্রয়োগ

রঞ্জয় সাহা, সহকারী অধ্যাপক, বাংলা বিভাগ

বাংলা ভাষা। পৃথিবীর অন্যতম একটি মিষ্টি ভাষা। শুধু তাই নয় এই ভাষাতেই পৃথিবীর সবচেয়ে বেশি সংখ্যক মানুষ তাদের জাতীয় সঙ্গীত গায়। এরপর ক্রমে চাইনিজ ও ইংলিশ। ২০১০ সালের এক সমীক্ষায় দেখা গেছে সারা বিশ্বের দুটি পৃথক দেশে (ভারত ও বাংলাদেশ) প্রায় একশ ত্রিশ কোটি লোক এই ভাষার মাধ্যমেই তাদের জাতীয় সঙ্গীত গেয়ে থাকে। (দ্র. www.google.com)

বিশ্বের প্রায় ত্রিশ কোটি লোকের মাতৃভাষা বাংলা ভাষা। হাজার বছরের পুরোনো বিশ্বের অন্যতম সমৃদ্ধ এই ভাষাটির বানান নিয়ে বিভ্রান্তি ও বিশৃঙ্খলার যেন শেষ নেই। এর অন্যতম কারণ হচ্ছে একটি শব্দের একাধিক বানান। যতদিন বাংলায় সাধু ভাষারই একাধিপত্য ছিল ততদিন বাংলা বানানে সমস্যা কিছু কম ছিল। বাংলা ক্রিয়াপদের বানান নিয়ে কোনো সমস্যা ছিল না। হইত, হইল, করিয়াছে, গিয়াছে, যাইবে, মুমায় প্রভৃতি শব্দের একাধিক বানান ছিল না। কিন্তু ক্রিয়াপদ ছাড়া অন্যান্য শব্দের বানানে সমস্যা ভালরকমই ছিল। অতৎসম শব্দের বানানে দীর্ঘ-ঈ কারের অকারণ ও অযৌক্তিক প্রবণতা ছিল, বিদেশি শব্দে মুর্ধন্য-ণ ও মুর্ধন্য-ষ এর ব্যাপক প্রচলন ছিল। একটী-দুটী (একটি-দুটি), দীঘী/দীঘি/দীঘী, ষ্টোর, ষ্টেশন, কর্ণ্যালিশ, খ্রীষ্টাব্দ/খৃষ্টাব্দ, ওয়ারিস/ওয়ারিশ, আফিস (আফিস), বর্ধমান, পূর্ব, সূর্য্য, কর্ম - এসব বানান যত্র তত্র দেখা যেত।

সময়ের সঙ্গে সঙ্গে বিংশ শতকের গোড়ার দিকে চলিত বাংলা অর্থাৎ রাঢ় অঞ্চলের বাংলা চালু হবার পর বাংলা গদ্যে একটা হাওয়া এল, কিন্তু বাংলা বানান রাজ্যে দেখা গেল একটা বিরীতি বিশৃঙ্খলা, একটা আগোছালো ভাব। একই ক্রিয়াপদ নানাভাবে লেখা হতে লাগল। একই শব্দ বিভিন্ন লেখক বিভিন্ন বানানে লিখতে লাগলেন। হল, হ'ল, হলো, হ'লো, হোল, হোলো একটা হল ক্রিয়াক এভাবে ছয় রকম বানানে লেখা হতে লাগল। এরকম প্রচুর উদাহরণ পাওয়া যাবে। এই সমস্যার কারণ একদিকে বাংলা বর্ণমালার উচ্চারণের সঙ্গে কোনো কোনো ক্ষেত্রে তার লিখন পদ্ধতির অসঙ্গতি, অন্যদিকে বাংলা বানানের নিয়ম সম্পর্কে আমাদের ইচ্ছাকৃত বা অনিচ্ছাকৃত অজ্ঞতা।

এই সমস্যার প্রথম দিকটি, অর্থাৎ উচ্চারণ ও লিপি পদ্ধতির

মধ্যকার অসঙ্গতিগুলি মোটামুটি এই রকমঃ

প্রথমত, একই ধ্বনির জন্য একাধিক বর্ণচিহ্ন বা হরফ এর ব্যবহার। বাংলা বর্ণমালায় কয়েকটি ধ্বনির ক্ষেত্রে এরকম দেখা যায়। যেমন : ই-ধ্বনির দুটি (ই, ঈ), উ-ধ্বনির দুটি (উ, ঊ), ঙ-ধ্বনির দুটি (ঙ, ঞ), জ-ধ্বনির দুটি (জ, য), ত-ধ্বনির দুটি (ত, ঠ), ন-ধ্বনির দুটি (ন, ণ), শ-ধ্বনির তিনটি (শ, ষ, স) হরফ। ফলে বহু সমোচ্চারিত শব্দের উচ্চারণ অভিন্ন হলেও বানান ও অর্থ আলাদা (উদাহরণ : দিন, দীন)।

দ্বিতীয়ত, সমধ্বনি যুক্ত ব্যঞ্জনের আধিক্য। যেমন : শু, স্ব, ত্ব, ত্য কিংবা শ্ব, ষ্ব, স্য, শ্য, য্য, স্য ইত্যাদি। এর ফলেও বহু সমোচ্চারিত শব্দ গড়ে উঠেছে (উদাহরণ : সত্য, স্বত্ব)।

তৃতীয়ত, কোনো কোনো ধ্বনির জন্য প্রয়োজনীয় বর্ণচিহ্ন বা হরফের অভাব। যেমন : / অ্যা / স্বর ধ্বনির কোনো বর্ণচিহ্ন বা হরফ বাংলায় নেই। তাই এটি লেখার জন্য (বিশেষ করে বিদেশগত শব্দের ক্ষেত্রে) বহু বিকল্প চিহ্নের ব্যবহার লক্ষ্য করা যায়। উদাহরণ : এসিড, এ্যাসিড, অ্যাসিড, য্যাসিড ইত্যাদি।

চতুর্থত, একই হরফের একাধিক রূপের ব্যবহার। যেমন : স্বরধ্বনি / উ / যখন স্বাধীন বর্ণরূপে ব্যবহৃত হয় তখন তার ওই রূপ বহাল থাকে। কিন্তু উ-কার হিসেবে তার চিহ্নের সংখ্যা কয়েকটি। তুলি, রুচি, শুভ, ছতান, বস্তু ইত্যাদি শব্দের প্রত্যেকটিতে উ-কারের চিহ্ন আলাদা।

পঞ্চমত, তৎসম শব্দ ও অ-তৎসম শব্দের বানানের নিয়মের পার্থক্য। বাংলায় তৎসম শব্দের বানানে মূলত সংস্কৃত ব্যাকরণের নিয়ম মেনে চলা হয়। কিন্তু অ-তৎসম (তদ্ভব, দেশি, বিদেশি) শব্দের বানানে ওই নিয়ম মেনে চলা হয় না। কোনো শব্দ তৎসম বা অ-তৎসম তা সবার জানা নেই বলেও নিয়ম প্রয়োগের ক্ষেত্রে বিভ্রান্তি হয়ে থাকে। (দ্র. হক, মাহবুবুল; বাংলা বানানের নিয়ম, সাহিত্য প্রকাশ, ঢাকা, মার্চ ১৯৯৯)

প্রাচীন ও মধ্য যুগে পুঁথিতে বাংলা ভাষা লিপিবদ্ধ হওয়ার সময়ে বাংলা বানানের বিশৃঙ্খলার শুরু তখন সর্বজনসম্মত মানরূপ ছিল না। শব্দের বানান ভিন্নতা তখন থেকেই গড়ে উঠতে শুরু করে। ছাপাখানার মাধ্যমে বাংলা ভাষা মুদ্রণ ও প্রকাশনার যুগে প্রবেশ করার আগে পর্যন্ত বাংলা বানানের বিশৃঙ্খলার মূলে ছিল

লিপিকরদের ইচ্ছেমতো বানান ব্যবহার।

বাংলার অন্যতম শ্রেষ্ঠ অভিধান সংকলক জ্ঞানেন্দ্র মোহন দাস বাংলা বানানের বিশৃঙ্খলার মুখোমুখি হন এবং বাঙ্গালা ভাষার অভিধান (১৯১৭) এর ভূমিকায় বাংলা বানানের সমস্যার দিকে সবার দৃষ্টি আকর্ষণ করেন। (দ্র. দাস, জ্ঞানেন্দ্র মোহন; বাঙ্গালা ভাষার অভিধান, দ্বিতীয় সংস্করণ, কলিকাতা, ১৯৭৯)

এরপর ১৯২৬ সালে ড° সুনীতি কুমার চট্টোপাধ্যায় লিখেছেন,

"Seribs were careless and they were careless even with regard to the Sanskrit words. There was no uniformity, the same word being written differently in the same page and even in the same line" (দ্র. Chatterji, Suniti Kumar ; The Origin and Development of the Bengali Language, London, 1970)

বঙ্গীয় শব্দকোষ (১৯৩৬) অভিধানের সংকলক হরিচরণ বন্দ্যোপাধ্যায়ের মতামত অনুরূপ। তিনি লিখেছেন,

লিপিকররা ইচ্ছামত কলম চালাইয়াছেন ; ফলে, একই লিপিকরের প্রতিলিপিতে একই শব্দের নানা বানান পাওয়া যায়। (দ্র. বন্দ্যোপাধ্যায়, হরিচরণ, বঙ্গীয় শব্দকোষ, দ্বিতীয় সংস্করণ, নিউ দিল্লি, ১৯৬৬)

বঙ্গীয় শব্দকোষে এর ভূমিকাতে বাংলা বানানের সমস্যা নিয়ে তিনি হতাশা ব্যক্ত করে লিখেছেন,

"বাঙলায় শব্দের বানান এক বিষম সমস্যা, এখনও ইহার সমাধান হয় নাই, হইবে কিনা জানি না।"

এই অবস্থায় একটা সুষ্ঠু সমাধান করবার জন্য ১৯৩৫ সালে কলকাতা বিশ্ববিদ্যালয়ের উপচার্য শ্যামাপ্রসাদ মুখোপাধ্যায়ের আগ্রহে, রবীন্দ্রনাথের শুভেচ্ছা নিয়ে রাজশেখর বসু সুনীতিকুমার চট্টোপাধ্যায় প্রভৃতি বিদ্বজ্জনদের নিয়ে গঠিত হ'ল একটা বানান-সংস্কার সমিতি। এই সমিতির ১৯৩৬ সালের প্রস্তাবে বলা হল যে,

- ১। রেফের নীচে ব্যঞ্জনবর্ণের দ্বিত্ব হবে না। কর্তা কর্তব্য পূর্ব মুর্ছা লেখা হবে। কর্তব্য, পূর্ব, মুর্ছা নয়।
- ২। শব্দের শেষে হস্চিহ্ন ও বিসর্গ হবে না; শব্দের মধ্যে তা থাকতে পারে।
- ৩। অ-সংস্কৃত ও বিদেশি শব্দে মুর্ধন্য ণ বা মুর্ধন্য ষ হবে না।
- ৪। অ-সংস্কৃত ও বিদেশি শব্দে ঈ-কার বা উ-কার হবে না, ই-কার বা উ-কার হবে তার স্ত্রীলিঙ্গে ও জাতিবাচক শব্দে দীর্ঘ ঈ-কার চলবে।
- ৫। উর্ধ্বকমা যথাসম্ভব এড়িয়ে চলতে হবে।
- ৬। যে সব শব্দ সংস্কৃত থেকে বদলে বাংলায় এসেছে তাদের বানান মূলের মতো হবে - মশা (মশক), আঁশ (অংশ)

৭। বিদেশী শব্দে S থাকলে স এবমং Sh থাকলে শ হবে।

৮। ক্রিয়াপদে কেবল অনুজ্ঞায় ও-কার হবে, অন্যত্র নয়। এগুলিই প্রধান নিয়ম। (দ্র. ভট্টাচার্য, সুভাষ; ভাষা ও শৈলী, বঙ্গীয় সাহিত্য সংসদ, কলকাতা ২০০৬)

কলকাতা বিশ্ববিদ্যালয়ের বানান সমিতিতে ছিলেন সেকালের শ্রেষ্ঠ বিদ্বানরা। সমিতির উদ্দেশ্য মহৎ ছিল, সন্দেহ নেই। সমিতির প্রস্তাবের মধ্যে কিছু ত্রুটি ছিল। তাই তাদের তৈরি করা প্রস্তাব নিয়ে তুমুল বিতণ্ডাও হয়েছে। অনেক ক্ষেত্রেই সমিতি বিকল্প ব্যবস্থা রেখেছিলেন। রঙ / রং, সঙ / সং দুই-ই হবে। তেমনি পিসি / পিসী, মাসি / মাসী দুই-ই চলবে। অ-সংস্কৃত শব্দে মুর্ধন্য ণ হবে না বলার পর তাঁরা বললেন ঠাণ্ডা লঠন এসব বানান লেখা যাবে। এই বিকল্প ব্যবস্থায় বিভ্রান্তি আর বিশৃঙ্খলা পুরোপুরি দূর হয়নি। তবু এই প্রথম প্রচেষ্টাকে রবীন্দ্রনাথ স্বাগত জানিয়েছেন। "রবীন্দ্রনাথ চেয়েছিলেন অসংস্কৃত সমস্ত স্ত্রীলিঙ্গবাচক শব্দে হ্রস্ব-ই কার ব্যবহার করতে, কেননা সেটাই বাংলা ভাষার পক্ষে স্বাভাবিক - বাঘিনি, তাঁতিনি, সাপিনি ইত্যাদি। আজ থেকে সত্তর-আশি বছর আগে রবীন্দ্রনাথ যা ভাবতে পেরেছিলেন, বানান সমিতির সদস্যরা যথেষ্ট ধীমান হওয়া সত্ত্বেও ততদূর অগ্রসর হতে পারেন নি।" (দ্র. ঐ)

পশ্চিমবঙ্গ বাংলা অকাদেমিও বানানের ক্ষেত্রে কিছু পরামর্শ দিয়েছে। সেগুলি সংক্ষেপে এরকম - (এক) অতৎসম শব্দে দীর্ঘ-ঈ কার ও দীর্ঘ-উ-কার হবে না। স্ত্রীলিঙ্গেও না। (দুই) কী ও কি এই দুটিকে অর্থভেদে আলাদা রাখতে হবে - প্রশ্নমূলক সর্বনামে ও বিশেষণের বিশেষণে 'কী' (কী খাবে তুমি? কী সুন্দর ফুল)। প্রশ্নমূলক অব্যয়ে 'কি' (তুমি কি এখন বাড়ি যাবে?) (তিন) কোন (which) আর কোনো কে (any, some) আলাদা রাখতে হবে। (চার) too অর্থে ও-কে আলাদা রাখা হবে - আজো নয়, আজও ; রামেরো নয়, রামেরও। (পাঁচ) জোলো, ঘোরালো, প্যাঁচলো - তে লো হবে। (ছয়) নৌকো, ঝোড়ো, পোড়ো-তে ও-কার। (সাত) তো, হয়তো, নয়তো - তে ত-য় ও-কার। (আট) ক্রিয়াপদে কেবল অনুজ্ঞায় ও-কার হবে করো, ধরো। ভবিষ্যৎ অনুজ্ঞায় দরকার মতো একাধিক ও-কার করো, শুয়ো। (নয়) সাধিত ধাতু থেকে নিষ্পন্ন ক্রিয়াবাচক বিশেষ্যের শেষে-নো হবে- করানো, দেখানো গেলানো। (দশ) কই দই মই হইচই পইতে, কিন্তু মৌমাছি, চৌবাচ্চা, মৌলবি। (এগারো) যে সমস্ত তৎসম শব্দের দুটো করে বানান আছে তাদের মধ্যে সহজতরটি লেখা হবে। হ্রস্ব-ই, দীর্ঘ-ঈ দুই-ই থাকলে হ্রস্ব-ই নেওয়া হবে - তারি সৃষ্টি ধর্মণি শ্রেণি অন্তরিক্ষ। (বারো) তৎসম শব্দের শেষে বাংলা প্রত্যয় যোগ হলে মূল অংশের বানান বদলাবে না। ভূত থেকে ভূতুড়ে (ভূতুরে নয়), পুণ্য থেকে পুণ্যি (পুণ্যি নয়)। (তেরো) ক্ষিদে ক্ষুদ্র ক্ষেত ক্ষ্যাপা এসব তদ্ভব শব্দে ক্ষ না লিখে খ লেখা হবে - খিদে খুব খেত খ্যাপা। (চৌদ্দো) কাঙাল, আঙুল, ভাঙা, ডাঙা, প্রভৃতি শব্দে ঙ হবে না। তবে লুঙ্গি জঙ্গি হাঙ্গামা-য় ঙ উচ্চারণে আছে বলে বানানে তাই রাখা হবে। (পনেরো) আরবি ফারসি শব্দে অভ্যাস অনুযায়ী শ বা স হবে - কুর্নিশ

মজলিশ কিশমিশ উশুল বালিশ। অন্যদিকে সাদা সাহেব সাবান সেলাম ফারাসি হবে। (মোলো) বিদেশী শব্দে ঝ-কার নয়, র-ফলা হবে খ্রিস্ট, ব্রিটিশ। (সতেরো) ব্যক্তি নামে ও পদবিতে প্রয়োজনে আধুনিক বানান হবে। বানান নিয়ে আরও অনেক নিয়ম থাকলেও এগুলিই প্রধান। (দ্র. ভট্টাচার্য, সুভাষ; ভাষা ও শৈলী, বঙ্গীয় সাহিত্য সংসদ, কলকতা - ৯)

বিশ ডিসেম্বর উনিশ শ পঁচানব্বই গোঁহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ের বাংলা বিভাগে বাংলা বানান সংক্রান্ত একটি কর্মশালার আয়োজন করা হয়েছিল। সেই কর্মশালায় নব্য বাংলা বানানের নিয়ম সম্পর্কে কিছু সূত্র প্রস্তুত করা হয়েছিল। সেগুলি কোন নির্দেশ বা সিদ্ধান্ত রূপে নয়।

সূত্রগুলি এই রকম :

সংস্কৃত / তৎসম শব্দ

- ১। বাংলা ভাষায় আনুমানিক পঞ্চদশ শতাব্দী সংস্কৃত শব্দ ব্যবহৃত হয়। বাংলায় তিরিশ হাজার জনপ্রিয় সংস্কৃত শব্দ আছে এসব শব্দের বানান অবিকৃত রাখা বাঞ্ছনীয়।
- ২। সংস্কৃত শব্দের বানানে যেখানে ই/ঈ এবং উ/ঊ উভয় ধ্বনির শুদ্ধ রূপ প্রচলিত, সেখানে কেবল /ই/ এবং/ঊ/ ধ্বনিরূপ যুক্ত বানানই বাংলাতে ব্যবহৃত হওয়া উচিত। যেমন, অঙ্গুরি / অঙ্গুরী, পল্লি / পল্লী, ক্র / ক্র, উষা / উষা প্রভৃতি যুগলের কেবল হ্রস্বরূপের ব্যবহারই গ্রহণযোগ্য।
- ৩। রেফাক্রান্ত ব্যঞ্জে দ্বিত্ব প্রয়োগ হওয়া উচিত নয়; যথা কর্ম-কর্ম, কার্তিক-কার্তিক, চক্রবর্তী-চক্রবর্তী, ভট্টাচার্য-ভট্টাচার্য।
- ৪। কোন সংস্কৃত শব্দের সংযুক্ত ব্যঞ্জন ধ্বনি ভেঙে বানান রচনা করা উচিত নয়।
- ৫। সংস্কৃত শব্দের প্রচলিত বাংলা বানানে দীর্ঘ ঈ/ঊ থাকলে তা অবশ্যে বর্জন বা পরিবর্তন না করাই উচিত, অন্য শব্দের সহযোগে প্রস্তুত যুক্ত শব্দ হলেও যেমন - আগামীকাল, বন্দীগণ, বংশীবদন, স্ত্রীসভা, হস্তীদল ইত্যাদি।
- ৬। সংস্কৃত অব্যয় পদসমূহ বহুক্ষেত্রে বিসর্গান্ত হয়, যেমন অন্ততঃ, আপাততঃ, ক্রমশঃ, বস্তুতঃ প্রভৃতি। এই সব বানানে অধুনা আমরা বিসর্গ ব্যবহার করি না। এই রকমের সমস্ত বানান বিসর্গহীন হওয়া প্রয়োজন।

বাংলা শব্দ

- ৭। বিশেষ্য, বিশেষণ, অব্যয় নির্বিশেষে বহু বাংলা শব্দ অ-স্বরান্ত যথা - অত, কত, তত, মত, যত, ছোট, বড়, ভাল, কাল প্রভৃতি। এসব শব্দান্ত 'অ' কতকটা 'ও' এর কাছাকাছি উচ্চারিত বলে অনেকে অতো, যতো, কতো, ততো, মতো, ছোটো, বড়ো, ভালো, কালো, প্রভৃতি লেখেন। রবীন্দ্রনাথ 'বড়ো' এবং 'মতো' লিখতেন। এরূপ বানানের সপক্ষে কোন যুক্তি নেই তাই এগুলি পরিত্যজ্য। এখানে মনে রাখতে হবে মিতব্যয়িতা একটি মস্ত গুণ, কি শব্দে কি ভাষায়, কি ব্যবহারে।

অনাবশ্যক একটি স্বর যোজনা করে বানান গঠন করলে তা অমিতব্যয়িতার সৃষ্টি করে। যেটি সমর্থনযোগ্য নয়।

কিন্তু বাংলা ক্রিয়া বিশেষ্য পদগুলির শব্দান্তে যথার্থই 'ও' উচ্চারিত হয়; প্রসারিত 'অ' নয়, যথা চালানো, খেলানো, পাকানো, সাজানো, গোছানো, এরূপ ক্ষেত্রে 'ও' কার যুক্ত বানানই সিদ্ধ।

- ৮। ল-কারান্ত অতীত বাংলা ক্রিয়াপদে কোথাও 'ও' কার যুক্ত লো হয়ে ব্যবহৃত হবে না, সর্বত্র / করল, সরল, পড়ল, গেল, হল / প্রভৃতি হবে, / করলো, মরলো, পরলো, গেলো, হলো প্রভৃতি নয়।

এইভাবে ত-কারান্ত নিত্য অতীত বাংলা ক্রিয়ায় 'ও' কার যুক্ত 'ত' (অর্থাৎ 'তো' ব্যবহৃত হবে না, 'ত') হবে যেমন. চলত, বলত, মারত, হত দেখত, পড়ত / প্রভৃতি।

ভবিষ্যৎ ক্রিয়াতেও 'ব' অন্ত ক্রিয়া 'ব' রূপে সর্বত্র ব্যবহৃত হবে, 'বো' রূপে লেখা চলবে না, যথা - হব, খাব, খেলব, যাব, ধরব, মারব ইত্যাদি।

কিন্তু বর্তমান ক্রিয়াতে আদেশ কিংবা অনুরোধ বোঝাতে অর্থাৎ সংস্কৃত অনুজ্ঞা ভাবে বাংলায় কতকক্ষেত্রে 'ও' ব্যবহার সিদ্ধ, যথা - নিও, দিও, হয়ো, চেয়ো, শোও প্রভৃতি। লক্ষণীয় যে এই শব্দগুলির ধাতু একধ্বনিমূলক (monophonic) সেজন্যে এই 'ও' কিংবা 'য়ো' ব্যবহার না করলে উচ্চারণ সূচিত হয় না। 'য়ো' যুক্ত শব্দের উচ্চারণে যথেষ্ট পার্থক্য আছে, তা অস্বীকার করা চলে না। কিন্তু দ্বিধ্বনিমূলক (polyphonic) ধাতুযুক্ত ক্রিয়ায় এরূপ ক্ষেত্রে 'ও' কার ব্যবহারের কোন সার্থকতা নেই, যথা (কর, ধর, বল, চল, বস, দেখ, লেখ, শেখ, এস প্রভৃতি)। এই রকম বানান সম্পূর্ণ বৈজ্ঞানিক।

- ৯। সংস্কৃত উৎস থেকে জাত সমস্ত বাংলা হ্রস্ব 'ই' ব্যবহার বিধেয়, দীর্ঘ 'ঈ' নয়, যেমন কড়ি, পাখি, ঘটি, পিসি, পিঠা, বাটি, বড়ি, বাড়ি, মাটি, রাখি, মাসি প্রভৃতি। এই নিয়মে বহু বিদেশী উৎস জাত শব্দ 'ই' হবে যথা - কাকি, খুশি, পাজি, কাজি ইত্যাদি।

- ১০। খাঁটি বাংলা শব্দে মূর্ধ্য 'ণ' এবং মূর্ধ্য 'য' এর ব্যবহার কোথাও হবে না।

বিদেশী শব্দ

- ১১। বাংলা শিশু ধ্বনির মধ্যে বেশির ভাগ ক্ষেত্রে কেবল তালব্য 'শ' পাওয়া যায়, অল্প সংখ্যক শব্দে দন্ত্য 'স' এর ব্যবহার হয়। বিদেশী শব্দের বাংলা উচ্চারণ অনুসারে এই ভাবে তালব্য 'শ' এবং দন্ত্য 'স' নিয়ে বানান গঠন হওয়া উচিত, যেমন কাইণেনেস, গ্লাস, চাইল্ডনেনেস, ননসেন্স, হেল্লেস্, সেন্সলেস এবং আইরিশ, চাইল্ডিশ, ফরমাইশ, ফিনিশ, র্যাডিশ, রাবিশ প্রভৃতি।

- ১২। বিদেশী শব্দে / র / সহযোগে গঠিত সংযুক্ত ব্যঞ্জন ধ্বনির ক্ষেত্রে সাধারণত এই / র / (r) এর প্রতি অল্প উচ্চারণ হয়। এরূপ ক্ষেত্রে বাংলায় 'রেফ' দিয়ে বানান করা উচিত। যথা - arch - আর্ক, cork - কর্ক, mark - মার্ক, shirt - শার্ট, part - পার্ট ইত্যাদি। এভাবে বিদেশী শব্দে সংযুক্ত 'rd' থাকলে তার সামনে 'ড' হওয়া উচিত। যথা - card - কার্ড, third - থার্ড, bird - বার্ড, lord - লর্ড, board - বোর্ড ইত্যাদি।

- ১৩। বিদেশী শব্দের 'u' বা 'iu' ধ্বনির ব্যহার থাকলে বাংলা বানানে তার প্রতিরূপ হওয়া উচিত 'ইউ', যেমন - ইউনাইটেড, ইউরোপ, ইউরোপিয়ান, ইউক্রিড, ইউনিভার্সিটি ইত্যাদি। কেউ কেউ এই শব্দগুলির বানান 'য়ু' দিয়ে লেখেন, যথা - যুনাইটেড, যুরোপ, যুনিভার্সিটি ইত্যাদি। রবীন্দ্রনাথ 'য়ুরোপ' লিখতেন, এরূপ বানান অভিপ্রেত নয়। (দ্র. Journal of the Department of Bengali; Gauhati University, 1995-96)

আমরা যখন লিখি তখন নির্দিষ্ট বাগধনিকে প্রচলিত বানানে সাজিয়ে প্রকাশ করি। বানান সবচেয়ে সহজ হতো, যদি এক একটি - বাগধনীর জন্য একটি করে হরফ অথবা যুক্ত ব্যঞ্জনের ব্যবহার থাকতো। যেকোনো লেখার বানান শুদ্ধ হওয়া চাই। তা না হলে লেখা যেমন যথাযোগ্য মানের বলে বিবেচিত হয় না তেমনি ভুল বানান অনেক ক্ষেত্রে লেখকের বক্তব্যকেও বিভ্রান্তির মধ্যে ঠেলে দিতে পারে। তাই শুদ্ধ বানান যে-কোনো লেখা ও লেখকের জন্য একটি অপরিহার্য গুণ। তবে একথাও মানতে হবে যে, বানানের ক্ষেত্রে নিরঙ্কুশ নির্ভুলতা আয়ত্ত করা খুব সহজ নয়। প্রয়োজনমতো সময় দিয়ে নিয়মিত প্রচেষ্টা চালিয়ে সহজে এক্ষেত্রে দক্ষতা অর্জন সম্ভব।

বানান দক্ষতার জন্য কিছু পরামর্শ

ক. কোনো হরফ ভুল ক্রমে যেন বাদ না যায়।

যেমন -

উচ্চারণ	সচ্ছ	কিন্তু	বানান	স্চ্ছ
উচ্চারণ	জর	কিন্তু	বানান	জ্বর
উচ্চারণ	উভ্যক্ত	কিন্তু	বানান	উভ্যক্ত

খ. কোনো বাড়তি হরফ ভুল ক্রমে যেন যুক্ত না হয়।
যেমন -

উচ্চারণ	ব্যাথা	কিন্তু	বানান	ব্যথা
---------	--------	--------	-------	-------

সহায়ক তথ্যসূত্র

১. দাশ, জ্ঞানেন্দ্র মোহন; বাঙ্গালা ভাষার অভিধান, দ্বিতীয় সংস্করণ, কলিকাতা, ১৯৭৯
২. বন্দ্যোপাধ্যায়, হরিশচন্দ্র; বঙ্গীয় শব্দকোষ, দ্বিতীয় সংস্করণ, নিউ দিল্লি, ১৯৬৬
৩. ভট্টাচার্য, সুভাষ; ভাষা ও শৈলী, বঙ্গীয় সাহিত্য সংসদ, কলকতা, ২০০৬
৪. হক, মাহবুবুল; বাংলা বানানের নিয়ম, সাহিত্য প্রকাশ, ঢাকা, মার্চ ১৯৯৯
৫. Chatterji, Sunti Kumar: The Origin and Development of the Bengali Language, London, 1970
৬. Journal of the Department of Bengali, Gauhati University, 1995-96
৭. www.google.com

উচ্চারণ	ন্যাস্ত	কিন্তু	বানান	ন্যস্ত
উচ্চারণ	ব্যাক্তি	কিন্তু	বানান	ব্যক্তি

- গ. কোনো হরফের জায়গা যেন বদল না হয়। যেমন-
ভুল শুদ্ধ
পৃথিবী পৃথিবী
মুমূর্ষু মুমূর্ষু
বাণ্মিকী বাণ্মীকি
- ঘ. অভিধানের সাহায্য নেওয়া
- ঙ. বানানের ক্ষেত্রে অসাধবানতা ও অমনোযোগিতা পরিহার করা
- চ. শব্দকে ছবির মতো দৃষ্টিগ্রাহ্য করার চেষ্টা
- ছ. লিখন অভ্যাস গড়ে তোলা
- জ. নতুন শব্দ শেখা
- ঝ. মনে রাখার কৌশল অবলম্বন করা
- ঞ. বানানের নিয়ম সাধ্যমত আয়ত্ত করা

এ ছাড়া নিম্নলিখিত বিষয় গুলির উপর সমধিক জোর দেওয়া উচিত।

- ১। বানানে সর্বথা বিকল্প রূপ পরিত্যজ্য;
- ২। বানান সব সময় সরল ও সহজ হবে;
- ৩। সর্বত্র মিতব্যয়িতা রক্ষা করা প্রয়োজন;
- ৪। একটি শব্দের একটি বানানই বাঞ্ছনীয়

বাংলা বানান নিয়ে বিভ্রান্তি আজকের নতুন নয়। তথাপি পশ্চিমবঙ্গ বাংলা অকাদেমি, কলকাতা বিশ্ববিদ্যালয় সহ বিভিন্ন বিশ্ববিদ্যালয়, আনন্দ বাজার পত্রিকা, সাহিত্য সংসদ, দেশ বিদেশের পণ্ডিতবর্গ ইত্যাদি সবাই মিলে এক সর্বজনগ্রাহ্য বানান সংক্রান্ত তালিকা (অভিধান) প্রস্তুত না হওয়া পর্যন্ত বানান নিয়ে কিছুটা বিভ্রান্তি হয়ত থাকবে।

নিবন্ধের শেষে আমার সংস্কৃত বিষয়ের গৃহশিক্ষক স্বর্গীয় করুণাকমল পণ্ডিত (স্বর্ণপদক প্রাপ্ত) মহাশয়ের কাছ থেকে পাওয়া 'ণ' ঘটিত অশুদ্ধি বিষয়ত অমূল্য উক্তি আজ আমি শ্রদ্ধার সঙ্গে স্মরণ করছি -

“ঋ, র, ষ আগে যদি থাকে, 'ন'র মাথা তুলে দিতে কেবা তারে রাখে।”

অর্থাৎ ঋ, র, ষ এর পর সর্বদা 'ণ' হবে যেমন - ঋণ, তৃণ, রণ, পূর্ণ, বর্ণ, কৃষ্ণ, উষ্ণ ইত্যাদি।

সুচিত্রা ভট্টাচার্যের হৃদয় অতল : একটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন

ড° রীতা রাণী দে, সহকারী অধ্যাপিকা, বাংলা বিভাগ

সুচিত্রা ভট্টাচার্য (জন্ম - ১৯৫০) বাংলা সাহিত্যের একজন বিখ্যাত ঔপন্যাসিক তিনি অনেক উপন্যাস লিখেছেন। সেগুলোর মধ্যে হৃদয় অতল একটি অন্যতম বিখ্যাত উপন্যাস। এই উপন্যাসের প্রধান চরিত্র চাকরিজীবী সুদীপা। শ্বশুর-শাশুড়ি, একমাত্র পুত্রসন্তান এবং স্বামী চন্দনকে নিয়ে ছিল তাঁর পরিবার। ধীরে ধীরে তাঁর শ্বশুর-শাশুড়ি গত হয়েছেন। পারিবারিক জীবনে তিনি কখনোই সুখী ছিলেন না। উপন্যাসের অন্যান্য চরিত্রগুলো সুদীপাকে ঘিরেই আবর্তিত হয়েছে। সুদীপার জীবনের বেশ কিছু গুরুত্বপূর্ণ ঘটনা এবং সুদীপার জীবনে সেই ঘটনাগুলোর প্রভাব, ঔপন্যাসিক সুচিত্রা ভট্টাচার্য এই উপন্যাসে তুলে ধরেছেন। সুদীপার মানসিক উত্থান-পতনের বিবর্তনমূলক বর্ণনা আমরা তাঁর এই উপন্যাসে লক্ষ্য করি। উপন্যাসটি শুরু হয়েছে, টেলিফোনের মাধ্যমে চন্দনের হার্ট অ্যাটাকের খবর প্রাপ্তির মধ্য দিয়ে। — এই খবর পেয়েছেন চন্দনের স্ত্রী সুদীপা। এই ঘটনাকে কেন্দ্র করে সুদীপার ও চন্দনের পরিবার এবং তাঁদের আত্মীয়-স্বজনকে ঘিরে কাহিনি অগ্রগতি লাভ করেছে। এই ঘটনাকে সামনে রেখে ঔপন্যাসিক ফিরে গেছেন তাঁদের অতীত জীবনে। তাঁদের বিয়ে কীভাবে হয়েছিল, তাঁদের পারিবারিক জীবন কেমন ছিল, আত্মীয়-স্বজনদের সঙ্গে তাঁদের সম্পর্ক কেমন ছিল, বৈধব্য সম্পর্কে সুদীপার ধারণা কেমন ছিল — ইত্যাদির পুঙ্খানুপুঙ্খ বর্ণনা ঔপন্যাসিক এই উপন্যাসে দিয়েছেন। চন্দনের মৃত্যুতে উপন্যাসের পরিসমাপ্তি ঘটেছে। — চন্দনের মৃত্যু সুদীপার মনে কেমন ধরণের প্রভাব ফেলেছিল — ঔপন্যাসিক সে বিষয়েও আমাদের জানিয়েছেন। — এই সমস্ত বিষয়গুলো আমরা আমাদের সুচিত্রা ভট্টাচার্যের হৃদয় অতল: একটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন - প্রবন্ধে আলোচনা করব।

আমরা প্রথমেই আলোচনা করছি সুদীপা এবং চন্দনের বিয়ের প্রসঙ্গ নিয়ে। সুদীপা রায় এবং চন্দন সিনহার বিয়ে হয়েছিল খবরের কাগজের বিজ্ঞাপন দেখে। বিয়ে দিয়েছিলেন তাঁদের পরিবার। পাত্রপক্ষ এসেছিলেন সুদীপাকে দেখতে। চন্দন, চন্দনের বাবা, মা এবং দিদি সাধারণ মেয়ে। তাই সুদীপার জন্য ডিপ্লোমা ইঞ্জিনিয়ার চন্দন সিন্হা ছিল পারফেক্ট পাত্র। ঔপন্যাসিক বলেছেন, “শ্যামলা শ্যামলা রং, পেটা চেহারা, হাইটটাও চলনসই, ডিগ্রিধারী না হলেও ডিপ্লোমা ইঞ্জিনিয়ার। এর বেশি আর কী চাই তার

(সুদীপা) মতো এক সাধারণ মেয়ের। রংটা তার ফর্সা বটে, কিন্তু ডানা কাটা পরী তো নয়।” (দ্রষ্টব্য : সুচিত্রা ভট্টাচার্য : হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৫) প্রথম দেখাতেই সুদীপার পছন্দ হয়েছিল চন্দনকে। সুদীপাকেও পছন্দ হয়েছিল চন্দনের।

বিশ বাজার টাকা পণের জন্য বড়দের মধ্যে কথা কাটাকাটি হয়ে তাঁদের বিয়ে ভেঙে গিয়েছিল। কিন্তু চন্দন হার মানেননি। টাইপ ক্লাসের সামনে চন্দন এসেছিলেন সুদীপার সঙ্গে দেখা করতে। চেষ্টা করেছিলেন পণের টাকাটা সুদীপাকে দিয়ে ভাঙা বিয়ের সম্বন্ধটা জোড়া লাগাতে। তারপরও সুদীপা মানছেন না দেখে, তিনি সুদীপার কাছে তাঁর মনের কথা প্রকাশ করেন। ঔপন্যাসিক বলেছেন, “স্থান কাল পাত্র ভুলে খপ করে সুদীপার হাত চেপে ধরেছে চন্দন, বিশ্বাস করো সুদীপা, তোমাকে দেখার পর থেকে আমার কী যেন হয়েছে! বিয়ে করলে তোমাকেই করব, নইলে আর কাউকে নয়। তোমাকে ছাড়া আমি বাঁচব না।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য : হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৬) পারেননি সুদীপা আর চন্দনের প্রেমকে প্রত্যাখ্যান করতে। বাধ্য হয়েছিলেন চন্দনের প্রেমের ডাকে সাড়া দিতে। সুদীপার জেদের ফল স্বরূপ তাঁর পিতা এই বিয়েতে মত দিয়েছিলেন। এ বিষয়ে তাঁকে অবশ্য তাঁর মা এবং দিদিরা সাহায্য করেছিলেন।

প্রণ প্রথা:

সুদীপার বিয়ের জন্য বিশ হাজার টাকা পণ চেয়েছিলেন চন্দনের বাবা। সুদীপার বাবা পণ দিয়ে মেয়ের বিয়ে দিতে অস্বীকার করেন। তাই ভেঙে যায় সুদীপার বিয়ে। ঔপন্যাসিক বলেছেন, “পাত্রপক্ষের নতুন দাবি, বিশহাজার নগদ চাই। শুনে সুদীপার বাবা খেপে লাল। নতুন করে ওই টাকার জোগাড় হবে কোথেকে! হলেও পণ দিয়ে মেয়ে পার করবেন কেন! অত-এব ওই বিয়ে বাতিল,।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৫) তিনি তাঁর মেয়েকে লেখাপড়া শিখিয়ে মানুষ করেছেন। সেই কন্যার জন্য তিনি কিছুতেই যৌতুক দিতে রাজি হননি। বিয়ে ভেঙে গেছে তথাপি তিনি পরিস্থিতির সঙ্গে আপোষ করেন নি। আমরা দেখেছি, শেষ পর্যন্ত চন্দনের সঙ্গেই সুদীপার বিয়ে হয়েছিল।

বিবাহিত জীবন:

সুদীপা এবং চন্দনের বিবাহিত জীবন সুখের ছিল না। যেকোন পুরুষকে সুদীপার কাছে দেখলেই চন্দনের মনে জাগত সন্দেহ। সুদীপার জামাইবাবুরা, দিদির দেওর, অফিসের লোক, আত্মীয়-অনাত্মীয় — কেউ-ই বাদ পড়েননি চন্দনের সন্দেহের গণ্ডি থেকে। ঔপন্যাসিক বলেছেন, “সংশয়ের। সন্দেহের। অবিশ্বাসের। হীনম্মন্যতার। ওই বিবাহ রসেই জারিত হয় শঠতা ক্রুরতা নীচতা। কাকে না জড়িয়ে সুদীপাকে সন্দেহ করেছে চন্দন! পিতৃতুল্য না হলেও রমেনদা তো বড় দাদার চেয়ে কম নয়, তাকে নিয়ে পর্যন্ত কী অশালীন ইঙ্গিত! বেচারি অফিসের টেকো বাণীব্রতও ছাড় পায়নি।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৯) চন্দনের এই স্বভাবের জন্যে তাঁদের সম্পর্কে ফাটল ধরে।

হানিমুন থেকে ফিরে আসার সঙ্গে সঙ্গে চন্দনের মনের এই সন্দেহের রোগ ডানা মেলতে শুরু করে। চন্দন সুদীপাকে জিজ্ঞাসা করেন, “একটা খবর বেমালুম চেপে গেছ?” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৭) সুদীপা আশ্চর্য হয়ে যান চন্দনের কথা শুনে। স্বামী চন্দন সুদীপাকে প্রশ্ন করেন ... “বড়দির দেওরের সঙ্গে তোমার বিয়ের কথা চলছিল?” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৭) উত্তরে সুদীপা বলেন, “ওমা, সে তো তোমার বাবার সঙ্গে কথাবার্তা ভেঙে যাওয়ার পর।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৭) সুদীপা খুব সরলভাবেই চন্দনের প্রশ্নের উত্তর দেন। চন্দন সুদীপার মুখের ওপর একে একে তাঁর মনের সন্দেহ ব্যক্ত করে চলে। তিনি সুদীপাকে বলেছেন, “আমি জোর করে মাঝখানে ঢুকে পড়াতে তোমার খুব লস হয়ে গেল!” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৭) আবার “আমি জাবপত্রে বসে না পড়লে রাতুলদার মতো একটা বকবাকে বর তুমি পেয়ে যেতে। ডিপ্লোমার বদলে ডিগ্রিধারী ইঞ্জিনিয়ার।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৭) — এখানে আমরা বুঝতে পারি সুদীপাকে চন্দন গভীরভাবে সন্দেহ করছেন। সুদীপার দিদির দেওর রাতুলকে নিয়ে সুদীপার প্রতি চন্দনের সন্দেহ যে কত গভীর ছিল, তখনও সুদীপা বুঝতে পারেননি। তিনি চন্দনের কথা হেসে উড়িয়ে দিয়েছেন। সুদীপা ব্যঙ্গ করে চন্দনকে বলেছেন, “উফ, কী আফশোস যে হয়! জানো তো, কোম্পানি কী দারুণ একটা ফ্ল্যাট দিয়েছে রাতুলদাকে! ওয়েল ফারনিশড। ফ্রিজ টিভি টেলিফোন, কী নেই?” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৮) সুদীপার কথা শুনে চন্দন হয়ে যান পাথরের মতো কঠিন। দুচোখে জ্বলে উঠেছিল আগুন। — সেটা লক্ষ্য করে সুদীপা ছুটে গিয়ে চন্দনকে জড়িয়ে ধরে বলেন, “এমা, কী বোকা গো তুমি! আরে দূর, রাতুলদার সঙ্গে আমার বিয়ে হয় নাকি? ওরা কত হাইফাই ফ্যামিলি। তাছাড়া রাতুলদাকে আমার

তত ভালো লাগে না। বড্ড কেতা। সাহেব সাহেব। তার চেয়ে আমার বাবা ডিপ্লোমা বরই ভালো!” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৮) সুদীপার এই কথাগুলো শুনে চন্দনের মনে বিশেষ কোন পরিবর্তন আসে না।

সুদীপার মনে রাতুলের ভালবাসা কতটা গভীর, তা যাচাই করার জন্য চন্দন সুদীপার বিরুদ্ধে ষড়যন্ত্র করেন। স্ত্রীর মন পরীক্ষা করার জন্য তিনি তিনটে চিঠির মাধ্যমে রাতুলের নামে প্রেম নিবেদন করেন সুদীপাকে। সুদীপার মনে হয়, রাতুলের ভিন্নমতি হয়েছে। তিনি বিবাহিতা, কোন ধরণের অবৈধ সম্পর্কে জড়িয়ে পড়ার কথা ভাবতেই পারেন না। তিন নম্বর চিঠিতে তিনি দেখেন, রাতুলদা মেট্রো সিনেমার কাছে তাঁর সাথে দেখা করার জন্য অনেক কাকুতি-মিনতি করেছেন। তাঁর মনে হয়, অনেক হয়েছে, রাতুলদার এই অবৈধ আবেদনের একটা হস্তান্তর করা দরকার। এই মনে করে তিনি মেট্রো সিনেমার কাছে তাঁর সঙ্গে দেখা করতে যান। সেখানে গিয়ে তিনি মুখোমুখি হন তাঁর স্বামী চন্দনের সঙ্গে। চন্দনের ধৃত ষড়যন্ত্রের কথা ঔপন্যাসিক সুচিত্রা ভট্টাচার্য বর্ণনা করেছেন এভাবে, — “চন্দনের ঠোঁটে ধৃত হাসি, কী, ধরা পড়ে গেলে তো? এর পরও বলবে তোমার রাতুলদার ওপর কোনও দুর্বলতা নেই?” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৯) চন্দনের কুটিল সন্দেহের ফাঁদে পা দিয়েছেন সুদীপা। সুদীপা উপলব্ধি করতে পারেন স্বামী চন্দনের সন্দেহ রোগগ্রস্ত মানসিকতাকে। চন্দনের মনে হয়, তিনি তাঁর কুলটা স্ত্রীকে হাতেনাতে ধরে ফেলেছেন, অপরদিকে সুদীপার মনের সুন্দর পবিত্র স্বামীপ্রেম, চন্দন-প্রদত্ত অবিশ্বাসের আঘাতে চূর্ণ-বিচূর্ণ হয়ে যায়।

স্বামী চন্দনের সন্দেহ রোগের জন্য তাঁদের বিবাহিত জীবন বিষাক্ত হয়ে ওঠে। চন্দনের সঙ্গে লড়াই করতে সুদীপা কাটায় তাঁর বিবাহিত জীবনের চক্ৰিকাট। — এমন স্বামী চন্দনের হার্ট অ্যাটাক হয়েছে। চন্দনকে রাখা হয়েছে হাসপাতালের আই-সি-ইউতে। আত্মীয়-স্বজনদের কারো সঙ্গে চন্দনের সম্পর্ক ভালো ছিল না; তবে অফিসের সহকর্মীদের সঙ্গে তাঁর সম্পর্ক ভালো ছিল। সুদীপার অবিশ্বাস্য মনে হয়, কিন্তু তা সত্যি। তাঁবাই চন্দনকে হাসপাতালে নিয়ে এসেছিলেন।

অফিসে ফোনের মাধ্যমে খবর পেয়ে সুদীপা বেরিয়ে পড়েন হাসপাতালের উদ্দেশ্যে। চন্দনের হার্ট অ্যাটাকের খবর শুনে সুদীপা খুব দুঃখী হয়ে উদ্ভ্রান্তের মতো তাঁর স্বামীকে সুস্থ করে তোলার জন্য হাসপাতালে ছুটে যাননি। লড়াই করে করে তাঁদের দুজনের মধ্যের পুরনো প্রেমময় আন্তরিকতা হারিয়ে গেছে।

হাসপাতালে যাবার পুরো পথে সুদীপার মনে ভেসে উঠছিল চন্দনের বিগত দিনের বাজে ব্যবহারের টুকরো টুকরো ছবি। চন্দনের কুব্যবহারের ফলে সব কাছের সম্পর্কে এসে গেছে আন্তরিক ব্যবধান। চন্দনের দিদির সম্পর্কে সুদীপা ভাবছিলেন, “দিদিও ভাইয়ের স্বভাব জানে, ভাইবোনে তেমন মাখামাখিও নেই,

মরে গেলে কাঁদতে হয়তো আসবে। ব্যস, ওই টুকুনি।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১১) একথা মাথায় আসার সঙ্গে সঙ্গে তিনি নিজেই নিজেকে প্রশ্ন করেন, “চন্দনের মৃত্যুচিন্তা আসছে কেন মাথায়? এখনই?” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১১) — এভাবেই নানা কথা ভাবতে ভাবতে সুদীপা পৌঁছেন সেই হাসপাতালে। হাসপাতালের নিয়ম অনুসারে বিকেল পাঁচটার পূর্বে চন্দনকে দেখা যাবে না। সুদীপা হাসপাতালে বসে অপেক্ষা করছেন কখন পাঁচটা বাজবে। এভাবে অপেক্ষা করাটা সুদীপার একেবারেই ভাল লাগছিল না। তাঁর মনে হচ্ছিল তিনি নিরর্থক বসে আছেন। মন তাঁর ভালবাসার চন্দনকে দেখার জন্য চঞ্চল হয়ে উঠেনি। ঔপন্যাসিক হাসপাতালে অপেক্ষারত সুদীপার মনের অবস্থার বর্ণনা দিয়েছেন এইভাবে — “চন্দনকে দেখার জন্য সে যে উতলা হয়ে উঠেছে তা ঠিক নয়। এই নিরর্থক বসে থাকাটাই অসহ্য। এ যেন বাতাসহীন শূন্যতায় আটকে থাকা।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৩)

অসুস্থ চন্দনকে দেখে সুদীপার মনে হচ্ছিল তাঁর পুরনো পরিচিত চন্দন যেন কয়েক ঘণ্টার মধ্যে অপরিচিত হয়ে গেছে। সুদীপা চন্দনের পরিবর্তিত চেহারার ভাষা পড়তে চেষ্টা করছিলেন। — চন্দনের কোন ধরণের কষ্ট হচ্ছে না তো, দাপুটে চন্দন এখন অসহায় অনুভব করছে না তো, তাঁর মনে মৃত্যুভয় জেগে ওঠেনি তো — ইত্যাদি অনুভূতির লক্ষণ সুদীপা খুঁজছিলেন চন্দনের মধ্যে। ঔপন্যাসিক সুদীপার মনের অবস্থার বর্ণনা দিয়েছেন এভাবে — “সুদীপার গা শিরশির করছিল। এতদিনের চেনা চন্দন যেন অচেনা সহসা। এমন আচ্ছন্ন অবস্থায় কখনও দেখিনি চন্দনকে। জেগে আছে কি? ডাকবে? চন্দনই খুলেছে চোখ।এবার যেন চোখের মণি চঞ্চল সামান্য। কোনও ভাষা ফুটল কী? কষ্টের? অসহায়তার? মৃত্যুভয়ের? কিংবা বিরক্তি? খুশি? নাকি সব অনুভূতিই এখন মিলেমিশে একাকার।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৪)

অসুস্থ স্বামীর চিকিৎসা করিয়ে সুদীপার জমানো টাকা প্রায় শেষ। স্বামীর চিকিৎসা করানোর মধ্যেও সুদীপার কোন আন্তরিক অনুভূতি ছিল না। তিনি খরচ করছিলেন, আর সঙ্গে সঙ্গে হিসেব করছিলেন — আর কতদিন চন্দনকে নাসিংহোমে রাখা হবে, আরও কত খরচ হবে, — ইত্যাদি। এর সঙ্গে তিনি এ-ও ভাবছিলেন — চন্দন একটু সুস্থ হয়ে উঠলে, হাসপাতালের খরচ তাঁর থেকে কড়ায়-গাণ্ডায় আদায় করবেন। ঔপন্যাসিক আমাদের জানিয়েছেন — “সুদীপার ভাঁড়ার তো ফুরিয়ে এল। সংকট কাটলেও চন্দনকে নিশ্চয়ই রাখবে দিন পনেরো। কী ভাবে সামাল দেবে বোঝাটা? চন্দন একটু সুস্থ হলেই, যে চেকবই সে কখনও ছুঁয়েও দেখেনি সেটা নিয়ে গিয়ে ছুঁড়ে দেবে নাসিংহোমে? বলবে সেই করে দাও? তোমার চিকিৎসার ব্যয় তুমি সামলাও?” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৬) — এ কথা মনে

আসার সঙ্গে সঙ্গে সুদীপা নিজেকে নিজে বলছেন — “ছি, সুদীপা কি অত নীচে নামতে পারে?” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৬) কিন্তু পর মুহূর্তেই সুদীপা সচেতন হয়ে তাঁর চিকিৎসাধীন স্বামীর সঙ্গে পরবর্তী যুদ্ধের জন্য নিজেকে প্রস্তুত করেন। তিনি হাসপাতালের খরচ সম্পর্কে বলেছেন, “বরং (খরচের কথা) না বলাটাই তো চন্দনকে থাণ্ডার মারা।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৬) — একথা শোনার পর আমাদের মনে হয়, যাঁর স্বামী হৃদরোগে গভীরভাবে আক্রান্ত হয়ে হাসপাতালে চিকিৎসাধীন; এবং মৃত্যুর দিন গুনছেন, এমন সময় স্ত্রীর মুখে এমন কথা কোন মতেই শোভা পায় না।

স্বামী অসুস্থ, তাই স্বাধীন স্ত্রীর দুঃখী থাকার কথা। প্রেমময়ী প্রতিভা নারী অসুস্থ স্বামীকে কীভাবে সুস্থ করে তুলবেন, তা নিয়ে দুশ্চিন্তাগ্রস্ত হয়ে এক এক সেকেণ্ড অনেক কষ্টে অতিবাহিত করেন। কিন্তু আমরা সুদীপার মধ্যে এধরণের কোন অনুভূতির তীব্র প্রকাশ লক্ষ্য করি না। হাসপাতালে সুদীপা যখন চন্দনের দিদির সঙ্গে মুখোমুখি হন, তখন তাঁর মনে হয় — আড্ডারত সুদীপাকে দেখে চন্দনের দিদির হয়তো ভালো লাগেনি। চন্দনের দিদির দৃষ্টি অনুসরণ করে সুদীপার মধ্যে ক্ষণিকের আত্ম-সমালোচনা দেখা যায়। ঔপন্যাসিক এই প্রসঙ্গে বলেছেন, “পলকের জন্য ঈষৎ আড়ষ্ট বোধ করল সুদীপা। এখানে দাঁড়িয়ে তারা আড্ডা মারছে বলে নন্দিতাদি আবার কিছু ভাবল না তো? পরক্ষণে নিজেকে শক্ত করল, ভাবলে বয়েই গেছে। চন্দন অসুস্থ বলে মুখে সব সময়ে দুখিনী যোগিনী পারা ভাব ফুটিয়ে রাখা তার পক্ষে সম্ভব নয়।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:৩০) — একথাগুলো থেকে আমরা বুঝতে পারি, যে অবস্থায় কোন স্ত্রীর মধ্যে খুব সহজে স্বতঃস্ফূর্তভাবেই ‘দুখিনী যোগিনী পারা ভাব ফুটে’ ওঠার কথা, সে অবস্থায় নাটকীয় দুঃখী ভাবমূর্তি বেশিক্ষণ ধরে রাখা অসম্ভব।

মানসিক রোগী চন্দন :

চন্দন যে একজন মানসিক রোগী, সে বিষয়ে ঔপন্যাসিক সুচিত্রা ভট্টাচার্য উপন্যাসে ইঙ্গিত আমাদের জানিয়েছেন। টাইপস্কুলের সামনে চন্দন যখন সুদীপার হাত চেপে ধরে প্রথম প্রেম নিবেদন করেছিলেন, তাঁর সে আচরণ সম্পূর্ণ স্বাভাবিক ছিল না। এই বিষয়ে ঔপন্যাসিক বলেছেন, “তখনই কি সুদীপার বোঝা উচিত ছিল, চন্দন পুরোপুরি স্বাভাবিক নয়? কিন্তু যুক্তি বুদ্ধি তখন কাজ করল কোথায়!” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১৬-১৭) — আমরা বুঝতে পারি, ঔপন্যাসিকের এই প্রশ্নের আড়ালেই ছিল সেই প্রশ্নের উত্তর; অর্থাৎ চন্দনের ব্যবহার পুরোপুরি স্বাভাবিক ছিল না।

চন্দনের অস্বাভাবিক আচরণের অনেক উদাহরণ আমরা উপন্যাসে পাই — যেমন ক) চন্দনের কাছে সুদীপার প্রতি

প্রতিশোধ নেবার উপায় ছিল বাবানকে প্রহার করা। খ) সুদীপাকে যে-কোন পুরুষের সঙ্গে অকারণ সন্দেহ করা, কোনমতে স্বাভাবিক হিসেবে গণ্য হতে পারে না। গ) চন্দনের ঝগড়ার ফলে, সুদীপা কখনো তাঁকে ছেড়ে চলে যেতে চাইলে, তিনি আত্মহত্যা করার হুমকি দিতেন; এবং কয়েকবার একটু আধটু আত্মহত্যার চেষ্টাও করেছেন। ঘ) সুদীপার মাতা-পিতার প্রতি একটা অকারণ ‘বিজ্ঞাতীয় আক্রোশ’ মনে পুষে রেখেছিলেন চন্দন। ঙ) চন্দনের মনে হত অর্থ উপার্জনকারী সুদীপা টাকা পয়সা জমিয়ে কেটে পড়বে। — এগুলো ছিল তাঁর অস্বাভাবিক আচরণ — ইত্যাদি।

চন্দনের প্রতিদিনের অস্বাভাবিক আচরণে সুদীপার কখনো কখনো মনে হয়েছে, চন্দন একজন মানসিক রোগী। তাঁকে মনোবিশেষজ্ঞের কাছে নিয়ে যাওয়া উচিত। চন্দনের মুখের ওপর তিনি একদিন বলেও দিয়েছিলেন, তাঁর মনোবৈজ্ঞানিক বিশেষজ্ঞের কাছে যাওয়া উচিত। তাতে চন্দন খুব রাগ হয়ে বলেন, “আমায় পাগল প্রতিপন্ন করতে চাও, এত বড় আত্মপর্থা! তুমি যাও ডাক্তারের কাছে, তুমি তুমি তুমি।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৯)

সুদীপার মতো উপন্যাসের অন্যান্য ব্যক্তিরও ভেবেছেন মানসিক রোগী চন্দনের বিষয়ে। সুদীপার জামাইবাবু অমিত বলেছেন, “ওর আচরণে অন্যের কী প্রতিক্রিয়া হতে পারে সেটা ভাবারই ক্ষমতা নেই ওর। অনেক আগেই ধরে বেঁধে ওকে সাইকিয়াট্রিস্টের কাছে নিয়ে যাওয়া উচিত ছিল।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৯) আত্মীয়রা চন্দনকে সাইকিয়াট্রিস্টের কাছে নিয়ে যেতে পরামর্শ দিয়েছিলেন ঠিকই, তবে চন্দনকে ডাক্তারের কাছে নিয়ে যাওয়া খুব সহজ ছিল না। সুদীপা মনে মনে জানতেন, — চন্দন কোন মতেই নিজে নিজে মনোবৈজ্ঞানিক বিশেষজ্ঞের কাছে যেতে রাজি হবে না। উপন্যাসে তিনি বলেছেন, “বন্ধ উন্মাদ হলে ধরেবেঁধে তার চিকিৎসা করানো যায়, কিন্তু সেয়ানা পাগলদের মনোবিশেষজ্ঞের কাছে নিয়ে যাওয়া কী যে কঠিন! চন্দনের ক্ষেত্রে তো অসম্ভব।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৯) তাই শেষ পর্যন্ত এই বিষয়ে চন্দনের চিকিৎসা হয়ে ওঠেনি।

— তবে একথা বলা যায়, আজকের বিজ্ঞান চিকিৎসা জগতে অনেক উন্নতি সাধন করেছে। এই ধরণের মানসিক রোগীদের এখন চিকিৎসা করানো যেতে পারে। চিকিৎসার উন্নত ফল প্রাপ্তির সম্ভাবনাও রয়েছে। — এই উপন্যাসের মাধ্যমে ঔপন্যাসিকের এই সন্দেহ যথেষ্ট গুরুত্বপূর্ণ।

সুদীপার বৈধব্য চিন্তা:

আমাদের সমাজে বৈধব্যকে নারী জীবনের চরম অভিশাপ বলে মনে করা হয়। এই উপন্যাসে আমরা দেখি, সুদীপার বিবাহিত জীবন সুখের ছিল না। স্বামী চন্দনের উৎপাতে অসহ্য যন্ত্রণার মধ্য দিয়ে দিন কাটত সুদীপার। সুদীপার এমন স্বামী হৃদরোগে আক্রান্ত

হয়ে হাসপাতালে ভর্তি। সুদীপা হাসপাতালে তাঁর স্বামীর সঙ্গে দেখা করে বড়ি ফিরে এসেছেন। ফ্ল্যাটে তিনি একা। তাঁর মনে আসছে চন্দনের মৃত্যুর প্রসঙ্গ। একটা ভৌতিক আবহাওয়ায় তাঁর শরীরমন ভারী হয়ে ওঠে। তৎক্ষণাৎ সুদীপার মনে লাগে মুক্তির বাতাস। ঔপন্যাসিক বলেছেন, “ওই অশান্ত ধনি কি মৃত্যুর সংকেত? সুদীপার গা ছমছম করে উঠল। নির্জন ফ্ল্যাট, নির্জনতর বাথরুমে দাঁড়িয়ে সুদীপার মনে হচ্ছিল, চন্দন বোধহয় মরে যাচ্ছে। এবার বুঝি মুক্তি পেতে চলেছে সুদীপা।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২১)

সুদীপার মা সুদীপার কাছে জানতে চেয়েছেন চন্দনের বিপদ কেটেছে কিনা, সেই প্রসঙ্গে সুদীপার মনে এসেছে — “কোনটা বিপদ? চন্দনের মরে যাওয়া? না বেঁচে থাকা।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৮) সুদীপার মনে হয়েছে চন্দনের মরে যাওয়ার থেকে বেঁচে থাকাটা বেশি বিপদের। চন্দনের মৃত্যু সংবাদ সুদীপাকে খুব বেশি বিচলিত করেনি, তাই তিনি কান্নাকাটি জুড়ে দেননি। তবে তিনি বিরাট একটা মুক্তির স্বাদ অনুভব করেছেন, সেটাও নয়। ঔপন্যাসিক তার মনের অবস্থার বিশ্লেষণ করেছেন এইভাবে — “অন্তিম ঘোষণা শুনে সুদীপা কি ডুকরে উঠেছিল? না। শেল বিঁধেছিল তার বুকে? তাও না। অপার মুক্তির স্বাদ অনুভব করল? উঁহ, তাও তো নয়।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:৩৪-৩৫) চন্দনের মৃত্যু সংবাদ শুনে বুকে একটা চাপ অনুভব করেছিলেন সুদীপা। সেটাকে ভাষা দিয়েছেন ঔপন্যাসিক এইভাবে — “কেনম একটা ভেঁতা ভার ভার ভাব শুধু ছড়িয়ে গেল বুকে। দুঃখ বা যন্ত্রণা নয়, এ যেন অন্যকিছু।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:৩৫) মুহূর্তের জন্য সুদীপা বিগত দিনের চন্দনের কুব্যবহার ভুলে গেছেন। তাঁর সামনে একটাই সত্য জেগে উঠেছে, তা হল-মৃত্যু। চন্দনের মৃত্যুর সঙ্গে সঙ্গে তাঁর চরিত্রের হিংস্রতা, হীনমন্যতা, নীচতা এক মুহূর্তে যেন ধূয়ে মুছে পরিস্কার হয়ে গেল। ঔপন্যাসিক বলেছেন, সুদীপার “এখন দৃশ্যপটে একটাই মুখ। চন্দন। হিংসে সন্দেহ ত্রুণতা নীচতা হীনমন্যতা, সব কিছুর উর্ধ্বে উঠে যাওয়া একটা মৃত মুখ।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:৩৫) স্বামীর মৃত্যুর মধ্যদিয়ে সুদীপার জীবনে বৈধব্য নামক কোন অভিশপ্ত জীবনের সূত্রপাত ঘটতে চলেছে, উপন্যাসে আমরা এমন কোন ইঙ্গিত পাইনা।

শিক্ষিতা সুদীপার অর্থ উপার্জন:

সুদীপা চাকরি করবে কখনো ভাবেননি। তাঁর ছোড়দি তাঁকে বার বার চাপ দিয়েছেন চাকরি করার কথা ভাবতে। তথাপি সুদীপা সে পথে পা বাড়াতে পেড়ে উঠছিলেন না। তার পেছনে বেশ কিছু কারণ ছিল। প্রথম কারণ ছিল তাঁর নিজের আলস্য। এবং প্রধান কারণ ছিল, তাঁর মনের ভয়। তাঁর ভয়ের নামগুলো ছিল — প্রথম

ভয়-বাইরের সমাজ, দ্বিতীয় ভয়-তাঁর শ্বশুর মহাশয়, তৃতীয় ভয় ছিল তাঁর আদরের ভয়ানক স্বামী চন্দন। ঔপন্যাসিক বলেছেন, “প্রথম দিকে সুদীপা ততটা গা করেনি। কিছুটা আলস্যে, অনেকটাই ভয়ে। বাইরের দুনিয়াকে ভয়। দাপুটে শ্বশুরকে ভয়। সব চেয়ে বেশি ভয় চন্দনকে। চাকরির নাম শুনলে সে আবার কী অনর্থ বাধিয়ে বসে।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:৩২) আমাদের সমাজে নারীরা চাকরি করতে শুরু করেছিলেন ১৮৫৭ সাল থেকে। (দ্রষ্টব্য: অনিন্দিতা বন্দ্যোপাধ্যায়: মেয়েদের ভাবনা মেয়েদের সম্পাদিত পত্রিকায় (১৮৭০-১৯৪৭) নারী বিশ্ব, পুলক চন্দ কতৃক সম্পাদিত, পৃ:১৭৮) নারীদের চাকরি করাকে সেকালের সমাজ ভাল দৃষ্টতে দেখেনি। সেকালে সমাজের ভয় কাটিয়ে খুব কম সংখ্যক নারী, খুবই ধীর গতিতে শিক্ষিতা হয়ে চাকরি করার পথে পা বাড়াতে সক্ষম হয়েছিলেন। কালের ব্যবধানে আকৃতি-প্রকৃতির কিছুটা পরিবর্তনের মধ্য দিয়ে সমাজের সেই ভয় আজও আমাদের নারীদের মধ্যে বর্তমান।

পুরুষ প্রধান সমাজের অর্থ উপার্জনকারী পুরুষেরা তাঁদের স্ত্রীদের শাসনে রাখার জন্য সর্বকালের যে সমস্ত সাধারণ বাণীকে অস্ত্ররূপে প্রয়োগ করতেন, তা ঔপন্যাসিক চন্দনের মুখে আমাদের শুনিয়েছেন। — উপন্যাসে চন্দন সুদীপাকে লক্ষ করে বলেছেন, “আমারই খাবে, আমারই পরবে, আর আমার ঘরে বসে লীলাখেলা চালাবে, এ আমি বরদাস্ত করব না.....।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:৩২) — এখানে স্বামী চন্দন-প্রদত্ত খাওয়া-পরা-ঘর সুদীপা গ্রহণ করেছেন। চন্দন তাঁর কুলটা স্ত্রী সুদীপাকে শাসন করতে এই ধরণের ভাষা ব্যবহার করেছেন। চন্দনের ওপর জেদ করেই সুদীপা চাকরি করার পথে এগিয়ে যান।

সুদীপা খুব শীঘ্রই তাঁর মনের ভয় কাটিয়ে বাইরের দুনিয়াকে জয় করতে সক্ষম হয়েছিলেন। তখন সুদীপার মনে হয়েছে চাকরিটা করছেন বলে রক্ষা। তা না হলে চন্দনের তৈরি জেলে এতদিনে তাঁর দম বন্ধ হয়ে যেত। ঔপন্যাসিকের ভাষায়, “দেরি হলেও নিঃশ্বাস নেওয়ার মতো একটা জায়গা। অটুকু না থাকলে সুদীপা বুঝি অ্যাদিনে অন্ধরূপে দম আটকে মরেই যেত।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:৩২)

চন্দন সুদীপাকে তারপরও শাস্তি দেননি। চন্দন ক্রোধে দিশেহারা হয়ে পড়েন। তিনি সুদীপাকে শাস্তি দেবার জন্য সংসারে পয়সা দেওয়া পূর্ণরূপে বন্ধ করে দেন। ঔপন্যাসিক বলেছেন, “যেই না সুদীপা চাকরিতে ঢুকল, ক্রোধে অন্ধ হয়ে সংসারে একটা কানাকড়ি দেওয়াও বন্ধ করে দিল চন্দন।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৫) — এভাবে প্রায় এক বছর চলার পর আবার চন্দন কাঁটা বাজার করা আরম্ভ করেন। ছেলের পড়ার খরচ অবশ্য দিয়ে গেছেন বরাবর। বাদ বাকি সমস্ত খরচ সামলেছেন সুদীপা। কোন ধরণের খরচের জন্য সুদীপা

কোনদিন চন্দনের কাছে হাত পাতেননি। যে স্বামী অহঙ্কারের বশবর্তী হয়ে সুদীপাকে বলেছিলেন, “চালাও সংসার, দেখি কত তেল!” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৫) সুদীপা তাঁর সেই স্বামীকে বুঝিয়ে দিয়েছিলেন, সংসার চালানোর ক্ষমতা তাঁর পূর্ণ মাত্রায় আছে।

পত্নী হিসাবে সুদীপা:

চন্দনের প্রতিদিনের কুব্যবহারে সুদীপা অতীষ্ট হয়ে উঠেছিল। সুদীপার প্রতি চন্দনের ব্যবহার মোটেই ভাল ছিল না। চন্দন সারাক্ষণ নানা বাহানায় সুদীপাকে কথা শোনাতে। হার্ট অ্যাটাকের পর হাসপাতালে কাটানো জীবনের অবশিষ্ট দিনগুলোতেও চন্দনের মধ্যে কোন ধরণের পরিবর্তন আসেনি। হাসপাতালে সুদীপা যখন চন্দনের সঙ্গে দেখা করতে গেছেন, তখনও সুদীপাকে লক্ষ করে চন্দনের মুখে আমরা বাজে ধরণের বক্তব্য শুনতে পাই। যেমন — “এখানে অনেক খরচ, না?” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:৩৪) আবার “তোমার অনেক টাকা হয়েছে, না? তলে তলে অনেক জমিয়েছ? একবার এখান থেকে বেরোতে দাও, তোমার প্রতিটি পাই পয়সা আমি গুনেগুনে শোধ করে দেব।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:৩৪) চন্দনের কুব্যবহারের পূর্ণরূপে প্রতিবাদ করেছেন সুদীপা। যেমন - একদিন সুদীপার অফিস থেকে বাড়ি ফিরতে বেশ একটু দেরি হয়ে যায়। বাড়িতে পা দেওয়া মাত্র চন্দন ফেটে পড়ে সুদীপার ওপর। চন্দন সুদীপাকে জিজ্ঞাসা করেন, “কোথায় ঢলাচ্ছিলে এতক্ষণ?” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৩) উত্তরে সুদীপা বলেন, “একটা হোট্টেলে। পুরষবন্ধু নিয়ে ফুর্তি মারছিলাম।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৩) চন্দন আবার বলেন, “— সেখানেই রাতটা কাটাতে পারতে।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৩) উত্তরে সুদীপা বলেন, “ভুল হয়ে গেছে। এবার থেকে তাই করব।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৩) এখানেই শেষ নয়, একটু বড় হবার পর তাঁদের ঝগড়ায় বাবানও যোগ দেয়। সে অবশ্য তাঁর আদরের মায়ের পক্ষেই থাকে। ছেলের সহযোগ পেয়ে মা সুদীপা মনে মনে খুশি হন। ঔপন্যাসিকের ভাষায়, “ছেলে যে মায়ের দলে এসে বাবাকে যন্ত্রণা দিচ্ছে। এ ভাবনায় এক ধরণের সুখ তো আছেই। হয়তো বা চোরা তৃপ্তিও।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৪)

— এমন স্বামীকেও সুদীপা ভালবাসেন। তাই সুদীপা আন্তরিক ঘৃণা নিয়েও স্বামীর সঙ্গে গোটা চব্বিশটা বছর কাটাতে পারেন। ঔপন্যাসিক সুচিত্রা ভট্টাচার্যের ভাষায়, সুদীপা “যেন্না নিয়েও এক বিছানায় শুতে পারে।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৩) চন্দনের প্রতিদিনের অনেক

অনেক কুব্যবহার সহ্য করার পরও সুদীপা তাঁর স্বামীকে কখনোই ডিভোর্স দিতে চাননি। সুদীপার পুত্র বাবান তার মাকে বলেছে, “বিকজ ইউ আর ষ্টিল ইন লাভ উইথ দ্যাট পারসন। ঘাটিয়া পতিকা পেয়ারমে ফাঁসি ছয়ি টিপি কাল ভারতীয় আওরত।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৫) আবার চন্দনকে সবাই যখন হাসি-তামশা করেন, তখন সুদীপা মনে মনে আঘাত পেয়েছেন। (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:৩৩)

চন্দনের মৃত্যুর পর সুদীপা যখন ভালো করে চন্দনের মুখটাকে দেখছিলেন, তখন চন্দনের সঙ্গে কাটানো চন্দন-প্রদত্ত তাঁর জীবনের সবচেয়ে সুখের মুহূর্তটি মনে পড়েছে। আজকের এই মৃত ব্যক্তিটি সেদিন টাইপস্কুলের সামনে দাঁড়িয়ে তাঁর বাবার অমতে সুদীপাকে যেকোনো উপায়ে বিয়ে করতে চেয়েছিলেন। ঔপন্যাসিক সুদীপার মনের অবস্থার বর্ণনা দিয়েছেন এভাবে, “খরখরে চোখে মুখটাকে দেখছিল সুদীপা। আশ্চর্য, টাইপস্কুলের সামনে দাঁড়িয়ে থাকা সেই যুবকটিকেও হঠাৎ মনে পড়ে কেন?” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:৩৫) চন্দনের জন্য সুদীপার মনের কোণে লুকিয়ে থাকা ভালবাসা আমাদের ভাবাগ্রস্ত করে তোলে। সুদীপার প্রতি চন্দনের ভালবাসার জন্য এবং তাঁর এই অভাবনীয় মৃত্যুর জন্য আমাদের মনেও সহানুভূতি জাগে।

পিতা এবং পুত্রের সম্পর্ক:

পিতা চন্দনের সঙ্গে তাঁর পুত্র বাবানের সম্পর্ক মোটেই ভাল ছিল না। পিতার ইচ্ছার বিকল্পে কাজ করা বাবানের প্রতিদিনের অভ্যাসে দাঁড়িয়ে ছিল। ঔপন্যাসিক বলেছেন, “একটু চোখ কান খুলতেই শুরু হল তার বিদ্রোহ। বাবা যা চাইবে তার উলটো পথে চলবে সে। বাবার ইচ্ছেকে অগ্রাহ্য করার জন্যই সায়েন্স নিয়ে পড়ল না, কম্পিউটার ট্রেনিং-এ গেল না, বি-এ পাশ করে ভিভল গিয়ে গানের জগতে। সাত আট জন বন্ধু মিলে দল বানিয়েছে বাংলা ব্যান্ডের। ধুমকেতু। গান লেখে দলেরই একটি ছেলে, বাবান সুর দেয়, মুখ্য গায়কও বাবানই। প্রথম কয়েকদিন নিজের ঘরে রিহার্সালের আয়োজন করে তুমুল অশান্তি ডেকে এনেছিল বাড়িতে। এ ঘরে চন্দন মুঠো পাকাচ্ছে, গজরাচ্ছে, ও ঘরে ঝাং ঝাং বাজনা। ছেলেগুলো চলে যেতেই ফেটে পড়ছে বাপ, তাকে তুড়ি মেরে উড়িয়ে দিচ্ছে ছেলে,।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৪)

পিতা চন্দনের হার্ট অ্যাটাক হওয়ার পর অফিস থেকে সুদীপা বাবানকে ফোনে বলেছেন, “তোমার বাবার স্ট্রোক হয়ে গেছে ... গ্রিন ল্যান্ডসে আছে। তুই এম্বুলি চলে যা। দেরি করিস না। এটা কিন্তু সিরিয়াস ম্যাটার।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:১০) পিতার হার্ট অ্যাটাক হয়েছে। একমাত্র ছেলেকে বলে দিতে হচ্ছে ‘এটা সিরিয়াস ম্যাটার।’ —

এখানে আমরা বুঝতে পারি — পিতা এবং পুত্রের সম্পর্ক যথেষ্ট খারাপ হয়ে গেছে। — এর জন্য দায়ী ছিল চন্দনের প্রতিদিনের বাজে ব্যবহার। এই বিষয়ে ঔপন্যাসিক ছোট ছোট কয়েকটি ঘটনার বিবরণ দিয়েছেন। যেমন, — একদিন সুদীপা অফিস থেকে দেরি করে বাড়ি ফিরেছিল। সেই উপলক্ষে সুদীপা এবং চন্দনের মধ্যে খুব ঝগড়া হয়। তাঁদের ঝগড়ার মাঝখানে বাবান “কাতর স্বরে বলে ফেলেছিল, চূপ করো না বাবা। মা তো ঠাম্মাকে বলেই গেছে দেরি হবে।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৩) ছেলের মুখের এই সত্যি কথাটা চন্দনের ভাল লাগেনি। চন্দন ছেলের গালে খুব জোরে চড় বসিয়ে দেয়। সেই চড়ে ছিটকে পড়ে গিয়ে বাবানের কপাল ফেটে রক্ত বেরোয়।

আবার একদিন সুদীপা ও তাঁর পুত্র বাবান সুদীপার দিদির বাড়িতে খাওয়া-দাওয়া সেরে বাড়ি ফিরে এসে বিরিয়ানি চাঁপ নিয়ে গল্প করছিল, হঠাৎ চন্দন অগ্নিমূর্তি ধরে বাবানকে চুলের মুঠি ধরে ঝাঁকাতে ঝাঁকাতে বলেন, “এত কিসের নোলা, অ্যাঁ! বাড়িতে খেতে পাস না! তোরা সেখানে কুকুরের মতো পাত চেটে এলি?” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৩) চন্দনের এধরণের ব্যবহার পিতার প্রতি ধীরে ধীরে বাবানের মনকে বিস্ময় করে তুলেছে। উপন্যাসে সুদীপা বলেছেন, “বাপ ছেলের যা সম্পর্ক! সর্বক্ষণ দুজনে যেন যুযুধান প্রতিপক্ষ, শান দিচ্ছে তলোয়ারে।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২২)

চন্দনের মৃত্যুর পর যখন তাঁর শেষ যাত্রার প্রস্তুতি চলছে, তখন বাবান সুদীপাকে বলেছে, “বাবাকে নামানো হয়েছে।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:৩৫) — বাবান তার পিতাকে ‘বাবা’ বলে সম্বোধন করা পছন্দ করতো না। বাবান তাঁর মাকে বলত, “তোমার পতিদেবতার মুখে আমি ঝামা ঘসে দেব।” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:২৪) বাবানের এ জাতীয় বক্তব্যে সুদীপা মনে মনে শাস্তি অনুভব করতেন। তার মা সুদীপা দীর্ঘদিন ছেলের মুখে ‘বাবা’ ডাক শোনেননি। ঔপন্যাসিক এই প্রসঙ্গে বলেছেন, “কত দিন পর ছেলের মুখে বাবা ডাকটা শুনল সুদীপা!” (দ্রষ্টব্য: সুচিত্রা ভট্টাচার্য: হৃদয় অতল, সেরা দশটি উপন্যাস, পৃ:৩৫)

আমরা আমাদের আলোচনা শেষ করার পূর্বে কয়েকটি গুরুত্বপূর্ণ বিষয়ের দিকে পুনরায় দৃষ্টি আকর্ষণ করছি —

ক) চন্দনের প্রতিদিনের অস্বাভাবিক আচরণ অনেক অনেক সহ্য করার পরও সুদীপার বিবাহিত জীবনে কোন ধরণের সুখ-শান্তি ফিরে আসেনি। সুদীপার প্রতি তাঁর স্বামীর কুব্যবহার শেষ হয়েছে চন্দনের শেষ নিঃশ্বাসের সঙ্গে। যেমন — চন্দন শেষ নিঃশ্বাস ত্যাগ করার পূর্বে হাসপাতালের বিছানায় থেকেও সুদীপার সঙ্গে খারাপ ব্যবহার করেছেন।

খ) সুদীপা চন্দনের কুব্যবহার থেকে মুক্তি লাভ করেছেন চন্দনের মৃত্যুর মধ্য দিয়ে। হাসপাতালে যখন চন্দন

চিকিৎসাধীন ছিলেন, তখন সুদীপার মনে মুক্তি লাভের সেই পথের কথা উঁকি দিয়েছে। ভাবা যায় না স্ত্রী অসুস্থ স্বামীর মৃত্যুর কথা ভাবেন।

- গ) স্বামী-স্ত্রীর ঝগড়ার কু-প্রভাব পড়ে সন্তানের জীবনে। তার উজ্জ্বল ভবিষ্যতের গঠনে লাগে গ্রহণ। যেমন — বাবা চন্দনকে যন্ত্রণা দেবায় জন্য বাবান গান-বাজনাকে পেশা হিসেবে বেছে নিয়েছে।
- ঘ) স্বামী-স্ত্রীর ঝগড়ার কু-প্রভাব পড়ে আত্মীয়-স্বজনদের সম্পর্কের ওপর। চন্দন এবং সুদীপার কোন আত্মীয় তাঁদের বাড়িতে এসে শান্তি পেত না। যেমন সুদীপার মা কখনো মেয়ের বাড়িতে এসে থাকতে পারেননি।
- ঙ) চাকরি করার মধ্য দিয়ে সুদীপা পায়ের নিচে জমি খুঁজে পেয়েছেন। ঔপন্যাসিক সুচিত্রা ভট্টাচার্য সৃষ্ট অর্থ উপার্জনকারী সুদীপার মধ্য দিয়ে আমরা বুঝতে পারি, বর্তমান যুগে শিক্ষিতা নারীরা চাকরি করে অর্থ উপার্জন করে নিজের পায়ে দাঁড়াতে সক্ষম হয়েছেন। এবং তার ফলে তাঁরা তাঁদের স্বামীর অত্যাচার মুখ বুজে সহ্য না করে নিজের শক্তিতে অত্যাচারী স্বামীকে ত্যাগ করার মত কঠিন সিদ্ধান্ত গ্রহণ করতে পারবে। ঔপন্যাসিকের এই সন্দেশও যথেষ্ট গুরুত্বপূর্ণ।
- চ) স্বামী-স্ত্রীর মধ্যে ঝগড়া যদি অনেক বেশি বেড়ে যায় এবং যদি মনে হয় তাঁদের ঝগড়ার মধ্যে কোন ধরনের মানসিক রোগের লক্ষণ প্রকাশ পাচ্ছে, তবে সাংসারিক সুখ ফিরিয়ে আনার জন্য অবশ্যই মনোবৈজ্ঞানিক বিশেষজ্ঞের পরামর্শ লওয়া উচিত। মনোবৈজ্ঞানিক বিশেষজ্ঞের কাছে গেলেই লোক পাগল হয়ে যায় না।
- উপন্যাসে আমরা দেখি, চন্দনের অস্বাভাবিক আচরণ অনেক বার প্রকাশ পেয়েছে। তাই বলা যায়, চন্দন ছিলেন একজন মানসিক রোগী। সময় থাকতে তাঁর মনোবৈজ্ঞানিক বিশেষজ্ঞের কাছে যাওয়া উচিত ছিল। তবে তাঁকে কেন্দ্র করে যাঁদের জীবনে অশান্তির ঝড় বয়ে গিয়েছিল, তা প্রশমিত হত। এবং চন্দনকেও সবার ঘৃণাকে পাথের করে পৃথিবী ছেড়ে চলে যেতে হত না।
- ছ) উপন্যাসে আমরা দেখি, ঔপন্যাসিক মানুষের হৃদয়ের গভীরে প্রবেশ করেছেন। হৃদয়ের গভীরতর রহস্য থেকে পর্দা উঠিয়েছেন। হৃদয়ের রহস্যের পর্দা তিনি খুব যুক্তিপূর্ণ ভাবে উঠিয়েছেন, যাকে আমরা অবাস্তব বলে উড়িয়ে দিতে পারি না। যেমন, সুদীপার হৃদয়ের গভীর থেকে তিনি আবিষ্কার করেছেন, সুদীপা তাঁর চিরকালের অপরাধী স্বামীকে ভালবাসেন।
- জ) উপন্যাসে আমরা সুদীপার পিতাকে যৌতুক প্রথার বিরোধ করতে দেখি। — এই প্রসঙ্গে আমরা খুব সংক্ষেপে যৌতুক প্রথা রোধের জন্য তৈরি আইনের দিকে দৃষ্টি আকর্ষণ

করব। আমাদের দেশে যৌতুক দেওয়া এবং নেওয়া দুটোই আইনত অপরাধ। এই বিষয়ে প্রথম আইন হয়েছিল ১৯৬১ সালে। সেই আইনে বলা হয়েছিল, যৌতুক বিষয়ে কোন ধরনের অপরাধ সাব্যস্ত হলে অপরাধীর ছয় মাসের হাজত বাস অথবা ৫০০০ টাকা পর্যন্ত জরিমানা হতে পারে। (দ্রষ্টব্য: [http://en.wikipedia.org/wiki/Dowry death](http://en.wikipedia.org/wiki/Dowry_death)) পরবর্তীকালে যৌতুক জনিত অপরাধ বেড়ে চলতে থাকায় পীড়িতা নারীদের, স্বামী এবং তাঁর পরিবারের অত্যাচারের হাত থেকে বাঁচানোর জন্য, আইন নারীদের আরো শক্তিশালী আইন উপহার দেয়। তা হল — Indian Penal Code (IPC) - এর অন্তর্গত 498A. সেখানে বলা হয়েছে, "Husband or relative of husband of a woman subjecting her to cruelty. — Whoever, being the husband or the relative of the husband of a woman, subjects such woman to cruelty shall be punished with imprisonment for a term which may extend to three years and shall also be liable to fine." (দ্রষ্টব্য : <http://www.vakilno1.com/bareacts/indianpenalcode/s498a.htm>) এত শক্তিশালী আইন থাকার পরও আমাদের সমাজে যৌতুক প্রথা বন্ধ হচ্ছে না। মেয়েরা প্রায় প্রতিদিন যৌতুক প্রথার নামে বলি হচ্ছেন। অনুসন্ধান বলে,— "Dowry Prohibition Act in India bans paying and receiving dowries but the tradition continues to exist. As long as patriarchy and misogyny exist, woman will continue to pay dowry and will continue to be harassed, humiliated, oppressed, suppressed, beaten and threatened. They will continue to be burned to death by beloved husband if they are unable to give them more money, more gold, all house furniture, a house, a car, a motorcycle, a bicycle, a branded wrist watch, a set of clothes, anything expensive." (দ্রষ্টব্য : Taslima : *Bride Burning : Men burn their wives to death if wives are unable to give them money and materials*, June 5, 2012, Web.<http://freethoughtblogs.com/taslima/2012/06/05/bride-burning/>) তাই বর্তমানে অনেক ঘরের মাতা-পিতারা যৌতুকের জন্য কন্যা সন্তান জন্ম হলে ভয় পান। যেদিন প্রতি ঘরে ঘরে সুদীপার বাবার মতো লোকেরা যৌতুক দিতে অস্বীকার করবেন এবং যৌতুক ছাড়া কন্যার বিয়ে দিতে সক্ষম হবেন, সেদিন আমাদের

ঘরের মেয়েরা পুরোপুরি সুরক্ষিত হয়ে উঠবেন। বর্তমানে আমাদের দেশে সুদীপার বাবার মতো বাবা প্রতি ঘরের মেয়েদের চাই। বর্তমান যুগে জ্বলন্ত সমস্যার প্রতি ঔপন্যাসিকের এই দৃষ্টিভঙ্গি যথেষ্ট তাৎপর্যপূর্ণ।

সুচিত্রা ভট্টাচার্যের এই উপন্যাসটি আকৃতিতে বেশি বড় নয়। এই ক্ষুদ্র আয়তনের উপন্যাসটিতে তাঁর সৃষ্ট বিভিন্ন চরিত্রের মাধ্যমে ঔপন্যাসিক অনেক গুরুত্বপূর্ণ কালজয়ী বক্তব্য আমাদের সামনে তুলে ধরেছেন। বিশেষ করে মানসিক রোগীর চিকিৎসা, সবসময় বৈধব্য অভিশাপ নয়, কখনো বৈধব্যও নারীদের জীবনে

আনে মুক্তি এবং যৌতুক প্রথার প্রতিবাদ— বর্তমান কালের এই সমস্ত বাস্তব এবং জ্বলন্ত সমস্যাগুলো তাঁর দৃষ্টি এড়ায়নি। উপন্যাসে তিনি আমাদের এই সমস্যাগুলো সমাধানের ইঙ্গিত দিয়েছেন যথেষ্ট সুন্দরভাবে। মানসিক রোগ, নারী জীবনের বৈধব্য, যৌতুক প্রথা ইত্যাদি আমাদের সমাজের চিরকালের সমস্যা। তাই আমরা বলতে পারি, এই উপন্যাসটি একটি কালজয়ী উপন্যাস এবং সুচিত্রা ভট্টাচার্য একজন বাস্তব অভিজ্ঞতা সম্পন্ন চিরকালের ঔপন্যাসিক।

সহায়ক গ্রন্থ :

- ১) চন্দ, পুলক (সম্পাদিত) : *নারী বিশ্ব*, ২০০৮, গাভ্রিচল পাবলিশার, কলকাতা
- ২) বন্দ্যোপাধ্যায়, শ্রীকুমার : *বঙ্গ সাহিত্যে উপন্যাসের ধারা*, ১৯৯৭-৯৮, মডার্ন বুক এজেন্সী প্রাইভেট লিমিটেড, কলকাতা
- ৩) বিশ্বাস, সর্বাণী : *রবীন্দ্র উপন্যাসে নারী*, ২০০৭, পুনশ্চ, কলকাতা
- ৪) ভট্টাচার্য, সুচিত্রা : *সেরা দশটি উপন্যাস*, ৪র্থ মুদ্রণ, ২০১৪, সাহিত্যম, কলকাতা
- ৫) মুখোপাধ্যায়, অরুণকুমার : *মধ্যাহ্ন থেকে সায়াহ্নে*, ২০০২, দে'জ পাবলিশিং, কলকাতা
- ৬) মুখোপাধ্যায়, অরুণকুমার : *বাংলা কথাসাহিত্য জিঙ্কাস*, ২০০৪, দে'জ পাবলিশিং, কলকাতা
- ৭) সিংহ, কঙ্কর : *মনসংহিতা এবং নারী*, ২০১০, র্যাডিক্যাল, কলকাতা

E. Sources :

1. http://en.wikipedia.org/wiki/Dowry_death
2. <http://www.vakilno1.com/bareacts/indianpenalcode/s498a.htm>
3. <http://freethoughtblogs.com/taslima/2012/06/05/bride-burning/>

আমি একা

টুম্পা রায়, স্নাতক ষষ্ঠ ষাণ্মাসিক

আমি একা

এসেছি একা

যাবও একা।

তবে কেন,

লাগছে এমন

সঙ্গী হারা?

এই বিশ্বের দরবারে কেউ কারো নয়,

চরিদিকে শুধু ভয় আর ভয়।

আলো দেখে মনে হয় মিটবে এবার ভয়;

কিন্তু —

তখনই হয় রাতের জয়,

ভয়ে মোর কাঁপছে হৃদয়।

তবুও ভাবি,

আমি একা -

এসেছি একা

যাবও একা

তবে কেন, লাগছে এমন ভয়!

এই ভয়কে করব আমি জয়। ■

মাতৃভূমি

মিতালি দত্ত, স্নাতক দ্বিতীয় ষাণ্মাসিক

অতি আদরের আমার এই মাতৃভূমি,
এখানে সুখ-দুখ সবই পাবে তুমি।
খুঁজে দেখ কোথায় কি আছে ফেলা,
মা দিয়েছেন ঘট ভরে মণি-মুক্তা-মালা।
দিতে পারিনি যে আমরা কিছুই তারে,
ব্যথিত করেছি শুধুই অশেষ যন্ত্রণারে।
বিস্তর ক্ষতি সাধন করে যে লোকেরা,
তা কখনোই কি ভেবে দেখেছি আমরা?
রাসায়নিক দ্রব্য আর প্লাস্টিক দ্বারা,
নিত্য প্রদূষিত হচ্ছে এ সসাগরা ধরা।
তাই চল আমরা করি মায়ের রক্ষণ,
পণ করেছি করব শুধুই বৃক্ষরোপণ। ■

জানি না সে কে?

রুনা পোদ্দার, দ্বাদশ মান

জানি না সে কে?

আসবে আমার জীবনে

আসবে আর করবে

আমার শূন্য মনকে পূর্ণ

জানি না সে কে?

আমার অভাবের জীবনে

ভরে দেবে তার স্বভাবে

আমি ভুলতে চাইব না তাকে

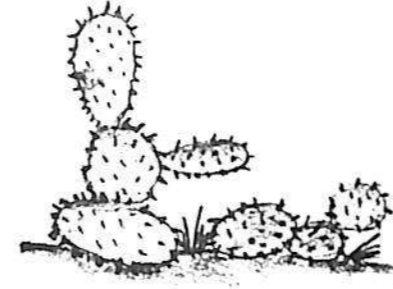
জানি না সে কে?

তাকে নিয়ে বাঁচতে চাইব

তাকে নিয়ে থাকতে চাইব

সে যে আমার জীবন

জানি না সে কে? ■

সব্যসাচী

অক্ষিতা সাহা, স্নাতক চতুর্থ ষাণ্মাসিক

অসম মায়ের সুসন্তান

লক্ষ্মীনাথ বেজবরুয়া তোমার নাম।

আঁহতগুড়িতে তোমার জন্ম

সাহিত্য চর্চাই তোমার কর্ম।।

মহর্ষি দেবেন্দ্রনাথ ঠাকুর

তোমায় দিয়েছেন সোনার লেখনী

তা দিয়ে তুমি লিখেছ

‘দীননাথ বেজবরুয়ার জীবনী’।

অসমীয়া বাংলা ইংরেজি

এই তিন ভাষাতেই তুমি দক্ষ,

তাই আজ তোমার

গুন মুগ্ধের সংখ্যা লক্ষ লক্ষ।।

তোমার অমর রচনা

‘অ’ মোর আপনার দেশ’

বিভিন্ন ভাষায় অনুদিত হচ্ছে

দেশ বিদেশ।।

ঐতিহাসিক উপন্যাস তোমার

কালজয়ী ‘পদ্মকুমারী’

নাটক তোমার ‘নোমল’, ‘পাচনি’,

‘বেলিমার’ আর ‘জয়মতী কুমারী’।।

শিশুদের জন্য লিখেছ তুমি

‘বুড়িমার সাধু’।

তোমার ‘শঙ্করদেব ও মাধবদেব’ এ আছে

ভক্তি রসের যাদু।।

সাহিত্য চর্চায় তুমি করেছ

অসম বঙ্গ জননীয়ে সেবা

তোমার মত সব্যসাচী

আর আছে কেবা! ■

কেকটাছ

টুম্পা রায়, স্নাতক ষষ্ঠ ষাণ্মাসিক

নাম তোমার কেকটাছ কাঁটা দিয়ে লিপ্ত,
হাতে পায়ে ফুটলে সবাই হয় ক্ষিপ্ত।
পথে ঘাটে পড়া দেখে আমার হ’ল কষ্ট,
ফুল নেই, ফল নেই, তাই নিন্দুক বলে দুষ্ট।
পড়েছিলে ফুটপাতে, করুণ সেই দৃশ্য,
গন্ধ পুষ্প নেই, তাই পূজারী বলে অস্পৃশ্য।
বড় লোকের ঘরে থাকলে কত হত যত্ন;
সেখানে তুমি সবার কাছে অমূল্য রত্ন।
টাঁব দিয়ে সাজিয়ে রাখা টেবিলে —
সেই ভাগ্য হয়নি তোমার কোন কালে।
তোমার এই দৃশ্য দেখে সহ্য হয়না আমার,
পূর্ণ মর্যাদায় প্রতিষ্ঠিত করব — এ আমার দৃঢ় অঙ্গীকার। ■

স্বপ্ন

অক্ষিতা পোদ্দার, স্নাতক চতুর্থ ষাণ্মাসিক

স্বপ্নের চোখে হাসি

নিত্য দুয়ার খুলে দেখি

নতুন নতুন স্বপ্ন নিয়ে

রোজই স্বপ্নের দেশে ভাসি।

স্বপ্নের দেশে ছুটে বেড়াই -

সাথি সে হবে সাথি

আর সে হবে কে?

মিষ্টি সুরের স্বপ্ন ভাসে

এই হৃদয়ের মাঝে

মন যাকে ভালবাসে

সে ই থাকে এই হৃদয়ের মাঝে।

মন যে ছুটে খুশির দেশে

স্বপ্নের ছোঁয়া পেতে

হয়ত মন ভুলে গেছে

স্বপ্ন আছে এই হৃদয়ের দেশে। ■

পরিসর পাল্টায় শুধু ...

হেমলতা কেরকেটা, সহকারী অধ্যাপিকা, বাংলা বিভাগ

জানা অজানা তীরে ভিড়ছি; অপরিচিত মুখে হাসির ছলনা।
পরিচিত মুখই বা করে ছিল পরিচিত?!?

সেমিনার আর সার্টিফিকেটের ভিড়ে হারাচ্ছি নিজেকে বারবার
লেখার অভ্যেস গেছে সেই কবেই!

তবু আজ লিখছি, শুধু লিখছি লেখার তাগিদে।
আমি আমাতে নেই, আছি অন্য কোনো জগতে।
বন্ধ ঘড়ি সময় পাল্টায় না। চোখ সরালে দেখি —
পরিসর পাল্টেছে
সময়ও অবশ্যই তবে ...

সেই রং পাল্টানো পিসেমশায়কে দূরে ছেড়ে,
শুধু প্রাণোজ্জ্বল অমলকে নিয়ে এসেছিলেম বলে গর্ব ছিল।

প্রকাশময়তার অভাবে হারিয়েছে 'সে' চোখের ভাষা।
প্রাণের ভাষা আজ পরাস্ত শব্দ বন্ধনের কাছে।
তবু আছি আমি — ■

কবিগুরু

প্রিয়ঙ্কা রায়, স্নাতক ষষ্ঠ বাৎসরিক

হে কবিগুরু

তুমি যে এক সাহসী বীর
জীবনের বিশাল রণক্ষেত্রে —
তোমার অজস্র স্বর্ণময়ী রচনা,
হাজার বছরেও বিশ্ববাসী তা ভুলবে না।
নিজ প্রতিভায়

তুমি জগৎবাসীকে দিয়েছ
আড়াই হাজার গান।
মোরা সকলে ধন্য ধন্য
এ তোমার বিশাল অবদান।
তোমার রচনাতে পথহারা সকলে পেয়েছে
এক আলোকময় পথ।
তুমিও তোমার রচনা বিশ্বদরবারে
এক অতুলনীয় সম্পদ।

হে কবিগুরু —

তুমি যে এক সাহসী বীর
সকল জাতিকে করেছ আহ্বান
গেয়েছে তুমি মহামানবের জয়গান ॥ ■

হিন্দী বিভাগ

প্রবন্ধ / কবিতা

साहित्यकार का लक्ष्य केवल महफिल सजाना और मनोरंजन का
सामान जुटाना नहीं हैं - उसका दरजा इतना न गिराइए।
वह देशभक्ति और राजनीति के पीछे चलनेवाली सच्चाई भी नहीं,
बल्कि उनके आगे मसाल दिखाती हुई चलनेवाली सच्चाई है।
- प्रेमचन्द्र

मृदुला गर्ग और इन्दिरा गोस्वामी की कहानियों में नारी : एक विहंगावलोकन

उदय भान भगत, सहकारी अध्यापक, हिन्दी विभाग

आधुनिक कहानी वर्तमान समय की बहुत सी समस्याओं को लेकर लिखी गयी हैं। लेकिन कहानी के क्षेत्र में महिलाओं का अपना संसार है। महिला कहानीकार अपनी तथा समाज की विभिन्न समस्याओं को झेलते, देखते इस समाज में आगे बढ़ रही हैं और अपनी लेखनी के माध्यम से सामाजिक विद्रूपता का चित्रण कर समस्याओं के समाधान के लिए अग्रसर हैं। महिला कहानीकारों की कहानियों में स्त्री और पुरुष के आपसी संबंधों, पुरुषों के प्रति स्त्रियों की धारणा, प्रेम का स्वरूप आदि का निरूपण हुआ है। इनकी कहानियों में कभी-कभी इतना खुलासा आ गया है कि पुरुष कहानीकारों की कहानी में बहुत कम देखने को मिलता है।

२५ अक्टूबर १९३८ को कलकता के एक सम्प्रांत परिवार में जन्मी मृदुला गर्ग हिन्दी की एक सशक्त महिला कहानीकार हैं। सन १९६० से १९६३ तक दिल्ली की इन्द्रप्रस्थ कॉलेज और जानकी देवी कॉलेज में अध्यापिका के रूप में अध्यापन का काम किया। घर-गृहस्थी में तालमेल एवं सुचारुपन से निर्वहन हेतु इन्होंने अपनी नौकरी का त्याग करने में तनिक संकोच नहीं किया। वह अपनी सफलता के पीछे पति का ही हाथ स्वीकार करती हुई कहती हैं - "हर लेखिका के पीछे कोई नहीं तो एक पुरुष अवश्य रहता है, जिसके कारण नहीं जिसके बावजूद वह लेखन करती हैं, मैं अपवाद नहीं हूँ।" अन्याय के खिलाफ लड़ने तथा यथास्थिति से विद्रोह करने की प्रवृत्ति मृदुला जी में देखी जा सकती है। वे अपनी इस वृत्ति को स्वीकार करके कहती हैं - "किसी भी मूल्य या स्थिति को मैं केवल स्वीकार नहीं कर पाती क्योंकि वह है और सर्वमान्य है, होती आयी है और सुरक्षा प्रदान करती है। अपने चारों तरफ घटते अन्याय को देखकर मैं शांत, स्थिर नहीं रह पाती। अनास्था और असंतोष से पनपा रोष उफनने लगता है। अर्थ शास्त्र के मेरे अध्ययन ने इसे और तीव्र किया है। व्यवस्था के लिए रोष और यथास्थिति को लेकर शंका इन्हीं की नींव की तह में छिपी हुई

है और परिणामतः उनके लेखन की इमारत एक बुलंद नींव पर खड़ी है। मृदुला गर्ग अपने आपको एक भारतीय औरत लेखिका मानती हैं। अपने को उन औरतों में से मानती हैं जिसने शादी के बाद हाथ में कलम पकड़ी, जब आम पढ़ी-लिखी औरत कलम साधना छोड़ पति साधना शुरू कर देती हैं। पति साधना उन्होंने भी की ऐसा उनका मानना है परन्तु शादी से पहले वाला 'अकेले कोने की तलाश' वाला प्रश्न शादी के बाद भी बना रहा। वह किसी विशेष विचारधारा से प्रेरित होकर नहीं लिखती बल्कि वैयक्तिक और सामाजिक अनुभवों से प्राप्त जीवन दृष्टियों के आधार पर लिखती हैं। मानसिक स्वाधीनता एक ऐसा मूल्य है जो आधुनिक काल में ही अधिक विकसित हुआ है और उनके साहित्य की विषय वस्तु भी रहा है।

अभिव्यक्ति को ही लेखन माननेवाली मृदुला गर्ग ने अनुकूल प्रतिकूल परिस्थितियों में उपजी अपनी कहानी लेखन की रचना के बारे में एक स्थान पर लिखा है - 'अजब फितूरी दिमाग पाया है मैंने। पता नहीं उसका ताल्लुक औरत होने से है या लेखक होने से। पर कहानी मुझे तभी सूझती है जब न लिखने के तमाम कारण एक साथ जुटे हों। बीमारी, मकान की मरम्मत, मेहमानों की आमद, बिजली-पानी में कटौती, अतिथि बिना तिथि आए, ठीक है पर आए तो तिथि से, पर नहीं। इससे तो मियादी बुखार भला। तब क्या करें जब दोनों काबिज हो और कहानी हो कि गर्भ में बढ़ती जाए। बच्चे के जन्म की तरह। वह भी रोकी नहीं जा सकती। तब होता यह है कि दवा-दारु, तीमारदारी, मेहमान नवाजी, ईंट रोड़े की खरीददारी, सामान की उठापटक के बीच, खटर-पटर चिल्लपों के बावजूद कहानी दिन पूरे कर लेती है।' रचना की प्रसव पीड़ा को झेलते हुए मृदुला जी ने अनेक कहानियों का सृजन किया है। उन्होंने क्षण, अस्तित्व, प्रेम, सेक्स आदि विषयों को लेकर रचनाएँ की हैं।

सन् १९७० से ही अहिन्दी प्रदेश के एक छोटे से कस्बे बागलकोट (कर्नाटक) में बैठी मृदुला गर्ग ने साहित्य-सृजन

आरम्भ किया है। अनेक पत्र-पत्रिकाओं के माध्यम से उनकी कहानियाँ छपने लगी थीं। सन १९७१ में उनकी पहली कहानी 'रूकावट' सारिका में कमलेश्वर के संपादन में प्रस्तुत हुई। बाद में 'हरी बिन्दी', 'लिली ऑफ दि वैली', दूसरा चमत्कार भी सारिका में ही प्रकाशित हुईं। अगली प्रकाशित कहानी 'कितनी कैदें' को कहानी पत्रिका द्वारा १९७२ में प्रथम पुरस्कार मिला। सन १९७४ में दिल्ली लौटने के बाद वे पूर्णतया स्वतंत्र रूप से लेखन में जुट गईं। उनकी कहानियों का अन्य भाषाओं जर्मन, अंग्रेजी, चेक, रूसी आदि में भी अनुवाद हुआ है, यह उनकी लोकप्रियता का एक सशक्त प्रमाण है। मृदुला जी द्वारा रचित कहानी-साहित्य का परिचय निम्नलिखित है -

(१) कितनी कैदें (१९७५), (२) टुकड़ा-टुकड़ा आदमी (१९७७), (३) डेफोडिल जल रहे हैं (१९७८), (४) ग्लेशियर से (१९८०), (५) उर्फ सैम (१९८२), (६) दुनिया का कायदा (१९८३), (७) शहर के नामा (१९९०), (८) चर्चित कहानियाँ (१९९३), (९) समागम (१९९६)। इनके अलावा कई और कहानी-संग्रह भी प्रकाशित हुए हैं।

मृदुला गर्ग की कहानियों में रोमांटिक बोध से छुटकारा पाने की तड़प अधिक है और आधुनिकता का बोध नई कहानी के दौर का है। इनकी कहानियों का दायरा तो छेद है लेकिन इनकी पकड़ गहरी है। उन्होंने स्त्री के तन और मन दोनों की स्वतंत्रता को आवश्यक माना है। उनकी कहानी और उपन्यास-साहित्य के अवलोकन से यह दृष्टिगत होता है कि नैतिकता और परम्परा दोनों से हटकर उनके स्त्री पात्र अपनी स्वच्छन्द विचारधारा के कारण अपने देह धर्म ईमानदार स्वीकृति देते हुए अपनी दैहिक, जैविक आवश्यकताओं को प्रधानता देते हैं। उनकी कहानियों में आज की चुनौतियों का सामना किया गया है और सेक्स की समस्याओं को विशेष रूप से खुलेपन से निरूपित किया गया है। इनकी 'कितनी कैदें' कहानी में फंतासी को माध्यम बनाया गया है, लेकिन इनके सीने में वास्तव झोंक-झोंक उठता है। 'अवकाश', 'एक और विवाह', 'हरी बिन्दी', 'अगर यों होता', 'अलग अलग कमरे' में सेक्स की समस्या को अलग अलग स्थितियों में उठया गया है। इनकी कहानियाँ प्रायः समकालीन बोध से जुड़ी हुई हैं। इनकी रचनाएँ भारतीय स्त्री की पीड़ा और व्यथा की जीवन्त दस्तावेज हैं।

स्त्री-स्वतंत्रता की पक्षधर बनकर मृदुला जी ने स्त्री-पुरुष सम्बंधों में सेक्स के खुलेपन पर अपना दो टूक विचार व्यक्त करते हुए नारी पर लगे हुए अनेक बन्धनों और मर्यादाओं की अर्गला को खोल दिया है। मृदुला जी स्त्री को उपभोग और प्रयोग की वस्तु नहीं, भय-भय जीवन व्यक्तित्व मानती हैं। उन्होंने जिस नारी का चित्रण अपने साहित्य में किया है, वह घर परिवार की देहरी लौंघकर बाहर आनेवाली स्वतंत्र चिन्तन और

निर्णय क्षमता से सम्पन्न नारी हैं। वह नारी को केवल भोग्य नहीं भोक्ता भी मानती हैं। उनकी नारी आत्मपीडक नहीं है। उन्होंने नारी को पुरुष के समकक्ष मानकर यह कहना चाहा है कि पुरुष की तरह नारी का भी अपना भय पूरा जीवित व्यक्तित्व होता है। यदि पुरुष नारी का भोग करता है तो नारी भी पुरुष का भोग करती है। मृदुला जी का प्रेम-चिन्तन मन को बहुत जरूरी नहीं मानता। उनके यहाँ प्रेम शुरु से लेकर अंत तक मूलतः शरीर का विषय है - शरीर का अर्थात्, शरीर की अपनी जरूरतों का।

१४ नवंबर १९४९ को गुवाहाटी में जन्मी इन्दिरा गोस्वामी असमीया साहित्य की एक श्रेष्ठ महिला कहानीकार हैं। ये मामनि रॉयसम गोस्वामी के नाम से ज्यादा परिचित हैं। गोस्वामी के अनुसार उनके द्वारा रचित कहानियों की संख्या लगभग १५० के करीब हैं, जो दैनिक असम, असम बानी, रामधेनु, नतुन असमीया, नालीचल आदि समाचार पत्रों और पत्रिकाओं में प्रकाशित हुई थी। लेकिन खोज के दौरान मिली कहानियों की संख्या ५० से ६० के बीच हैं। गोस्वामी द्वारा रचित प्रकाशित कहानी-संग्रहों की संख्या मात्र तीन ही हैं। सन १९६२ में प्रकाशित 'चिनाकि मरम', १९६५ में प्रकाशित 'कइना' और सन् १९९० में प्रकाशित 'हृदय एक नदी नाम'। इन तीनों संग्रहों के अलावा 'मामनि रयसमर प्रिय गल्प', 'निर्वाचित गल्प', 'मामनि रयसमर गल्प', 'आभा गार्डेनर आबेलि' आदि गल्प संकलन प्रकाशित हुए हैं। लेकिन इनमें एक-दो ही नई कहानियाँ हैं। वर्तमान में जुलाई २०११ को बनलता, गुवाहाटी से प्रकाशित एवं हेमन्त कुमार भगली द्वारा संकलित एवं संपादित 'मामनि रयसम गोस्वामी गल्प समग्र' उपलब्ध है। इसमें गोस्वामी द्वारा रचित ४५ मौलिक एवं प्रेमचन्द द्वारा रचित २२ अनुदित कहानियाँ संकलित हैं। मात्र १५ वर्ष की अवस्था में लिखित 'स्मृतिर मुक्ति' नामक कहानी गोस्वामी की प्रथम पूर्ण कहानी है, जो सन १९५७ में गुवाहाटी के नारायणी सन्धिके महाविद्यालय के वार्षिक 'कहानी प्रतियोगिता' में प्रथम स्थान प्राप्त किया था और महाविद्यालय के वार्षिक मुखपत्र में भी १९५७ में प्रकाशित हुआ था। इस कहानी में एक युवती विधवा की दुःख भरी जीवन गाथा वर्णित है।

किशोरवस्था में लिखित इन्दिरा गोस्वामी की कहानियों में प्रमुख हैं - 'स्मृतिर मुक्ति', 'परशमणि', 'पियन', 'संधि', 'बैरागी भोमोर', 'अमित्राक्षर', 'सहयात्री', 'अग्निदाग्ध', 'युद्ध', 'संध्या ललिता दुरैत कान्ता', 'मातृ', 'दृष्टिभूल', 'यमुनार सिपारे', 'चिनाकि मरम', 'काठफूला' आदि। इन कहानियों में मामनि रॉयसम की सहजात आवेग सर्वस्व अनुभूति कुमारी जीवन की विभिन्न संवेदनशीलता, दैहिक सौन्दर्य अथवा कौमार्य का महत्व और व्यक्तिगत जीवन की प्रतिद्वन्द्विता मूलक

आख्यान यहाँ सन्निविष्ट है। धनी शिक्षित परिवार में जन्म लेने के बावजूद छोटी अवस्था से ही सामान्य एवं साधारण लोगों के साथ उनका सम्पर्क रहा है। उनकी आवेग और अनुभूति ही उनकी कहानियों में प्रतिफलित हुई है। एक महिला कहानीकार होने के नाते गोस्वामी नारी मनोविज्ञान को अच्छी तरह जानती हैं और उनकी मानसिकता को स्वानुभव के आधार पर उजागर करती हैं। शायद किसी पुरुष कथाकार की पैठ नारी अंतर्मन में उतनी नहीं होती जितनी एक नारी होने के नाते इन्दिरा जी की रही है। अपने एक साक्षात्कार में इन्दिरा जी ने स्पष्ट कहा है कि नारी को सत्पथ पर चलकर अपनी शक्ति का परिचय देना पड़ेगा, तब पुरुषों को उसकी शक्ति के समक्ष नतमस्तक होना ही पड़ेगा। नारी को अपने अवगुण्ठन से बाहर निकलना पड़ेगा। मैं ब्राह्मण परिवार की थी, लेकिन मैंने परम्परा को अपने उपर हावी नहीं होने दिया। तर्क सहित उसका खण्डन किया। महिलाओं को बाहर निकलना ही होगा - She should come out now. इन्दिरा गोस्वामी द्वारा रचित 'सहयात्री' नामक कहानी में जीवन में कठोर परिश्रम कर बड़ी हुई मातृहीना दो युवती बार-बार कैसे ठगी जाती है, उसका चित्रण किया गया है। लेखिका ने इसलिए कहानी के अंत में कहा है - 'हाँ, वे व्यपारी हैं। दुकान के गल्लामाल को बेचते कितने मन के प्रेम को भी खरीदने-बेचने की स्थिति में आ चुके हैं।' उसी तरह से 'अग्निदाग्धा' नामक कहानी में एक युवती के प्रेम खोये वेदना, 'संध्या ललिता दुरैत कान्ता' नामक कहानी में तीन बहनों के बीच की वैचित्र्यता और प्रतिद्वन्द्विता तथा हृदय और शारीरिक सौन्दर्य की व्याख्या प्रस्तुत की गयी है। 'मातृ' नामक कहानी में गोद लिए संतान के प्रति माँ की ममता, 'दृष्टिभूल' नामक कहानी में एक बूढ़ की फ्रायडीय प्रेम और मनोविज्ञान, 'यमुनार सिपारे' नामक कहानी में एक प्रतिभावान युवती की जीवन का अधः पतन और दो युवतियों के बीच प्रतिद्वन्द्वितामूलक प्रेम और 'चिनाकि मरम' नामक कहानी में एक अभिजात परिवार के अवक्षय के साथ-साथ नारी के भीतर स्थित मातृप्रेम का रूप भी वर्णित है।

किशोरवस्था में लिखित कहानियों में 'संधि' और 'बैरागी भोमोर', निःसन्देह श्रेष्ठ कहानियाँ हैं। 'सन्धि' नामक कहानी में दो नारियों की भिन्न मानसिकता को दिखाया गया है। प्रथम नारी मातृ दृष्टि से सबको देखती है और सबके प्रति प्यार की भाव रखती है, जबकि उसकी बहु रुपमती जीवन को सिर्फ विलासिता की दृष्टि से देखती है। इस कहानी में स्त्री पुरुष के छिछले प्रेम को दर्शाया गया है। 'काठफूला' नामक कहानी में मनुष्य की मनोवैज्ञानिक रहस्यमय दिशा एवं पार्थिव प्रेम की निरव अस्थिरता को व्यक्त किया गया है। 'बैरागी भोमोर' नामक कहानी में आदर्श प्रेम को दिखाया गया है।

छठे दशक में लिखित कहानियों में प्रमुख हैं - 'माइचानपुर हर-गौरी', 'एजनी नायिकार मृत्युत', 'श्लेष', 'सेइ आन्धार पोहररो अधिक', 'पालनपुर पर पठनकोट', 'आभा गार्डेनर आबेलि', 'बीजाणु', 'मोर मौन मरमी', 'अनुभूति', 'ओरनी', 'कइना', 'मन्थन', 'दंशन', 'कुमारी मन' आदि जीवन की अभिज्ञता के साथ-साथ मामनि रॉयसम गोस्वामी की कहानियों के चरित्र भी अभिज्ञ हो जाते हैं और कहानियों की पटभूमि भी सीमा का अतिक्रम कर जाता है। 'माइचानपुर हर गौरी' नामक कहानी गोस्वामी के जीवन की ही नहीं असमिया साहित्य की श्रेष्ठ कहानी कही जा सकती है। माइचानपुर नामक गाँव की उन्नति के लिए चौधुरी बाबा एवं उनकी पत्नी के असीम त्याग को कहानी में प्रतिफलित किया गया है। 'एजनी नायिकार मृत्युत' नामक कहानी में स्त्री-पुरुष के मनोविज्ञान एवं प्रेम की फ्रायडीय विचार विश्लेषण को महत्व दिया गया है। 'श्लेष' नामक कहानी में प्रेम के ज्वार और भाटा को दिखाया गया है। 'सेइ आन्धार पोहररो अधिक' नामक कहानी में एक नारी की जीवन गाथा, उसकी रंगीन स्वप्न, स्वामी-संतान के प्रति उसका दायित्व आदि चित्रित है।

'आभा गार्डेनर आबेलि' नामक कहानी में यौवन की रंगीन स्वप्न के पीछे भागनेवाली एक युवती की कहानी है जो विलासी लोगों के साथ रात्रि का जीवन व्यतीत करती हुई कैसे प्रतिपद रिक्त हो जाती है, उसका वर्णन किया गया है। किसी के बाहरी स्वरूप, आचार-व्यवहार, रंग-रूप देखकर मनुष्य के भीतरी स्वरूप को जानना बहुत ही मुश्किल है, यह बात इस कहानी में स्पष्टतः उल्लिखित है। 'मौन मनर मरमी' नामक कहानी में एक युवक-युवती के प्रेम में किस तरह आर्थिक समस्या उत्पन्न हो जाती है उसका वर्णन किया है। 'संस्कार' नामक कहानी में निःसंतान पति की कृतकार्य को दिखाया गया है जो पत्नी से संतान प्राप्ति की आशा को छोड़कर एक विधवा युवती से यौन सम्बन्ध स्थापित करता है, वह गर्भवती हो जाती है, पर वह अपने गर्भ को नष्ट कर देती है। सामाजिक संस्कार का तीव्र संघात इस कहानी का मूल विषय वस्तु है। 'उदंबाकस' नामक कहानी में नारी प्रेम की गंभीरता को दिखाया गया है। 'रिनिकि रिनिकि देखिछू यमुना' नामक कहानी में नारी स्वतंत्रता को दिखाया गया है। इस कहानी की चरित्र आइमानो तथाकथित अभिजात्य की श्रृंखला को तोड़कर विचारों से स्वतंत्र हो जाती है, साथ ही उसमें उस चरित्र की क्रिया-कलाप में एक निरव विद्रोह की प्रतिच्छया दिख पड़ती है। 'पशु' नामक कहानी में युवती निमाई की कृष्णकांत के प्रति सरल-सहज प्रेम एवं कृष्णकांत तथा महलदार जैसे लोगों के स्वार्थपरता एवं कपटपूर्ण आचरण को दिखाया गया है।

'ईश्वरी संशय आरु प्रेम' नामक कहानी में एक सद्यः

विधवा की कहानी है जो मृत पति के प्रति श्रद्धावान होने के बावजूद धर्म बहादुर राणा के प्रेम में पड़ जाती है। लेकिन यह एक पवित्र प्रेम है। वह राय बहादुर के प्रेम से अपने हृदय की शून्यता को भरना चाहती है। 'भूल ठिकना' नामक कहानी में मनुष्य के अंतः में छिपे भावों की विचित्रता को उजागर किया गया है। इतना ही नहीं प्रेम के विभिन्न स्वरूप को भी इस कहानी में प्रतिफलित किया गया है। मोहिनी नामक विधवा स्त्री पति की मृत्यु के दस साल बाद भी उस प्रेमानुभूति को महसूस करती है। पर वही मोहिनी पता नहीं किस प्रताड़ना में एक होटल के रूम में एक अन्य पुरुष के साथ मिलित होती है। दूसरी तरफ लीलावती नामक एक युवती जो अपने प्रेमी से प्रताड़ित होती है, अपना सर्वस्व खो देती है, पर अंत में उसे क्षमा कर देती है। यहाँ नारी मन की विचित्रता को उजागर किया गया है।

'देवीपीठ तेज' नामक लम्बी कहानी में एक सम्पूर्ण कथा है जो उपन्यास की तरह विस्तृत है। कहानी की प्रधान चरित्र है - पदमप्रिया। कामाख्याधाम के निकटवर्ती अंचल के निवासी भागवती परिवार की एक लड़की पद्मा को विवाह के पश्चात उसका पति पीठ पर एक सफेद दाग देखकर चरक रोग से आक्रांत समझ कर उसे छोड़ देता है। किन्तु पद्मा अपने धैर्य और रूप-सौन्दर्य के बल पर पति को पुनः अपनी ओर आकृष्ट करती है। पद्मा का पति भूवनेश्वर धीरे-धीरे उसके नजदीक आने लगा। पद्मा गर्भवती हो जाती है और भूवनेश्वर उस संतान को अपनी संतान मानकर पद्माप्रिया को अपनाने के लिए सहमत हो जाता है। किन्तु अंत में पद्मा ने भूवनेश्वर को बताया कि वह सन्तान भूवनेश्वर का नहीं बल्कि बलि चढ़ानेवाला शम्भुदेव का

है। इस घटना से पाठक स्तम्भित हो जाते हैं। इस कहानी में एक नारी के प्रेमाधिकार एवं स्वतंत्रता तथा दृढ़ता का परिचय मिलता है। साथ ही उनसे एक नारी के साहस और आत्मविश्वास का भी चित्रण हुआ है।

मामनी रायसम द्वारा लिखित कहानियों में उनका व्यक्तित्व पूर्ण रूप से प्रतिफलित होता हुआ दिखाई पड़ता है। गोस्वामी खुद एक विधवा थी। शादी के डेढ़ साल बाद ही उनके पति का देहान्त एक दुर्घटना में हो गया। उसके बाद वह विचलित भी हुई, लेकिन पति के प्रति असीम प्रेम ने ही उन्हें जिलाए रखा एवं रचना के लिए प्रेरित किया। स्वतंत्र-चेता गोस्वामी मर्यादा का अतिक्रमण कहीं नहीं करती। उनके इस व्यक्तित्व का प्रकाशन उनकी कहानियों में देखने को मिलता है। दूसरी तरफ मृदुला गर्ग ने भी रचना के पीछे कहीं न कहीं एक पुरुष का हाथ होना जरूरी माना है। वह भी नारी स्वतंत्रता की पक्षधर तो हैं लेकिन अच्छे-खलता की नहीं।

मृदुला गर्ग एवं इन्दिरा गोस्वामी (मामनि रायसम गोस्वामी) दोनों स्त्री कहानीकार हैं। दोनों नारी मनोविज्ञान की अच्छी जानकार हैं। नारी की समस्याओं एवं मानसिकता को भली-भाँति जानती हैं। नारी मुक्ति की कामना करती हैं। उन्हें पुरुषों की दासता से स्वतंत्र करना चाहती हैं, पर मर्यादा का अतिक्रमण करके नहीं। दोनों महिला कथाकार समकालीन हैं। गोस्वामी की धारणा है कि नारी सत्य पर चलकर पुरुषों को अपने सामने नतमस्तक कर सकती हैं। उसे अपने अवगुंठन से बाहर निकलना ही होगा। मृदुला जी की धारणा भी कुछ इसी तरह की है।

अनुक्रमणिका

हिन्दी ग्रंथसूची

1. कमलेश्वर - नयी कहानी की भूमिका, अक्षर प्रकाशन प्रा. लि., दिल्ली, १९६६
2. गंगा प्रसाद विमल - आधुनिक हिन्दी कहानी, ग्रंथलोक, दिल्ली, २००२
3. जानकी प्रसाद सपी - कहानी का वर्तमान, मुस्कान प्रकाशन, दिल्ली, २००४
4. सं नगेन्द्र - हिन्दी साहित्य का इतिहास, मयूर पेपर बैक्स, २००७
5. मृदुला गर्ग - कहानी संग्रह, हिन्दी बुक सेंटर, नई दिल्ली
6. डॉ. दिनेश कुमार एस. गोहिल, मृदुला गर्ग के उपन्यासों में नर-नारी संबंध, मयूर प्रकाशन - २०१०
7. मृदुला गर्ग - मेरे साक्षात्कार - किताब घर प्रकाशन, दरियागंज, नई दिल्ली - २००२
8. सौ. मेहर दत्त पाथरीकर - साठेचौं हिन्दी महिला कथा - लेखक में आधुनिकता बोध, शैलजा प्रकाशन, कानपुर - २००७

असमीया ग्रंथ-सूची

1. निकुमनि हुसैन (सं.) - मामनि रायसम, आभा आरु प्रतिभा, चन्द्र प्रकाश, पान बजार, गुवाहाटी - 1, 2011
2. निकुमनि हुसैन (सं.) - रमांजलि, चन्द्रप्रकाश, पानबजार, गुवाहाटी - 1, 2011
3. प्रस्ताद कुमार बरुवा - असमीया चूटि गल्प अध्यायन, प्रद्युम्न शिल्पिक, दिव्यगढ़, 2005
4. मामनि रायसम गोस्वामी - आधालेखा दस्तावेज, चन्द्रप्रकाश, गुवाहाटी - 1, 2011
5. (सं.) हेमन्त कुमार भगली - मामनि रायसम गोस्वामी गल्प समग्र, बनलता, गुवाहाटी - 2011
6. (सं.) हेमन्त कुमार भगली - मामनि रायसम गोस्वामी रचना समग्र, बनलता, गुवाहाटी - 2011
7. समीन कलिता - सत्ताधिक असमीया साहित्यिक - 2011
8. सत्येन्द्रनाथ शर्मा - असमीया साहित्य समीक्षात्मक इतिवृत्त।

•••••

जातीयता बोध

नाजमुन नासरिन बेगम, सातक तृतीय षण्मासिक

जातीय चेतना, जातीय सत्ता, जातीय गौरव मानव जीवन की मूल्यवान सम्पदा हैं। इसके साथ ही हर जाति का अपनी-अपनी अलग मातृभाषा, साहित्य और संस्कृति हैं। जातीय उन्नति के क्षेत्र में हमें और कुछ बातों पर ध्यान देना जरूरी है। पहली बात यह है कि जाति के प्रति व्यक्ति को आत्मनिर्भर होना चाहिए। दूसरा यह कि जाति के प्रति व्यक्तियों का चरित्र संशोधन होना अनिवार्य है। तब ही वह जाति के रूप में परिचित होगा। एकता, जातीय और राष्ट्रीय भावों के बिना जाति की उन्नति नहीं होती।

यूरोप के देशों तथा जापान, अमेरिका आदि वर्तमान में उन्नत देश के रूप में परिगणित हैं। इसका यही कारण है कि उन देशों में लोग आत्मनिर्भरशील हैं और कोई काम अच्छी तरह से करना जानते हैं। धैर्य के साथ अपनी अपनी जाति की उन्नति में लगे हैं। ऊँचे ख्याल और ऊँची भावनाओं से अनुप्राणित हैं।

उन लोगों में निम्न वर्ग के लोग जैसे - किसान, कुली, कारीगर आदि और उच्चवर्ग लोग जैसे - कवि, दार्शनिक, राजनीतिज्ञ सबों ने मिलकर अपनी-अपनी जाति की वर्तमान को उन्नत अवस्था तक पहुँचाया है। उनलोगों के शिल्प और विज्ञान की दुनियाभर में धूम मची है। इसका कारण है - उन

लोगों के आत्मदमन, दृढ़ता, धैर्य, परिश्रम, स्थिर अध्यवसाय। ये गुण जाति उन्नति के क्षेत्र में अनुकरणीय हैं।

हमारा राज्य है असम। इस राज्य की प्रधान जाति असमीया और मातृभाषा असमीया है। असमीया जाति की उन्नति के लिए असमीया भाषा-साहित्य और सांस्कृतिक उन्नति पर जोर देना चाहिए। साथ ही आर्थिक, सामाजिक, और एकता की नींव को दृढ़ करना चाहिए। असम की जनगोष्ठियाँ इतिहास के प्रति अनुरागी हैं और इन सबके उन्नति कि चिन्ता में रहे हैं। इसके आदर्शों से अनुप्राणित होकर हमें भी जाति की उन्नति के लिए आगे बढ़ना चाहिए।

जाति की उन्नति ही समाज की उन्नति और समाज की उन्नति ही देश की उन्नति है। अतः हमारे जाति की उन्नति हेतु असमीया के प्रति व्यक्ति सचेतन, निष्ठावान, कर्तव्यपरायण होना अत्यन्त जरूरी है। साथ ही जाति की आर्थिक, सामाजिक, राजनैतिक आदि दिशाओं के प्रति ख्याल रखना चाहिए। जातीय चेतना और जातीयताबोध की भावना को नई पीढ़ी और भविष्य के नव प्रजन्म के अन्दर जगाना हो तो वर्तमान में जनसाधारण के प्रति हमदर्दी रखते हुए एक नई दिशा कायम करना लाजमी होगा।

•••••

भूमण्डलीकरण और हिन्दी

पूजा कुमारी सरोज, स्नातक द्वितीय चाण्मासिक

विगत दो दशक से 'भूमण्डलीकरण' शब्द ने भारतीय जनमानस को गहरे तक प्रभावित ही नहीं किया है, बल्कि अपने वर्तमान और भविष्य के बारे में सोचने-विचारने पर भी विवश कर दिया है। भारतीय जन-जीवन का कोई ऐसा क्षेत्र नहीं है जो 'भूमण्डलीकरण' के प्रभाव से बच पाया हो। तो पहले यह जान लें कि क्या है भूमण्डलीकरण?

भूमण्डलीकरण मूलतः उदारवादी आर्थिक संरचना की देना है, यह एक ऐसी संकल्पना है जो बहुस्तरीय विश्लेषण में अर्थतांत्रिक राजनैतिक, सांस्कृतिक और सिद्धान्तवादी को परस्पर संबंधी बनाती है। शब्दकोश में इस अवधारणा को स्पष्ट करते हुए कहा गया है - "ऐसा कोई भी कार्य या प्रसंग, जिसका प्रभाव समूची दुनिया को अपने धरे में लपेट लेता हो - 'ग्लोबलाइजेशन' कहा जा सकता है। 'ग्लोबलाइजेशन' का ही पर्याय है - भूमण्डलीकरण।

भूमण्डलीकरण के अन्तर्गत उदार आर्थिक व्यापार संरचना को अनेक देशों ने स्वीकार कर लिया है जिसके कारण उनमें व विश्व के अन्य देशों के बीच आर्थिक व्यापार अबाधित हो गया है। विश्व स्तर की बहुराष्ट्रीय कम्पनियों के उत्पादन मुक्त व्यापार के तहत दुनिया के कोने-कोने में छ गए हैं। इस तरह आर्थिक व्यापार की दृष्टि से राष्ट्र या राज्य की अवधारणा कमजोर या धुँधली पड़ती जा रही है।

यदि केवल खान-पान या दैनिक जीवन में उपयोग आने वाली तेल, साबुन, क्रीम, शैम्पू, घड़ी और वस्त्रों की हो तो हम पाएंगे कि उनकी पहुँच मेट्रो सिटी से लेकर नगर कस्बे और गावों तक बन गई है। उदाहरणार्थ-पेप्सी, कोका कोला, लिम्का जैसे पेय अब नगरों तक सीमित नहीं रह दूरवर्ती क्षेत्रों तक इनका बाजार देखा जा सकता है। इस तरह मुक्त व्यापार या उदारीकृत अर्थव्यवस्था की ही देन है कि हमारे जीवन में विदेशी या बहुराष्ट्रीय कम्पनियों के उत्पाद सहज रूप से प्रयोग होने लगे हैं।

भूमण्डलीकरण में वस्तुओं को एक व्यापक बल्कि कहीं असीमित बाजार मिलता है। संचार माध्यम इस बाजार के

विस्तार और उपयोग की सार्थक और प्रभावशाली भूमिका निभाते हैं। संचार माध्यमों को आर्थिक हितों के अनुकूल बनाया जाता है। विज्ञापन इसका प्रमुख और शक्तिशाली माध्यम है। भारत की सम्पर्क भाषा हिन्दी ही है। बोलचाल के रूप में हिन्दी देश के कोने-कोने में बोली जाती है। विगत दो-तीन दशकों में विज्ञापन में हिन्दी की भाव-व्यंजना शक्ति की इतनी वृद्धि हुई है कि इस पर अलग से शोधकार्य किया जा सकता है। विज्ञापन में हिन्दी की भावव्यंजना इतनी समृद्ध है कि वस्तुओं से संबंधित नए-नए मुहावरे बन गए हैं। जैसे - ठंडा मतलब कोका कोला। यों विज्ञापन केवल नया उपभोक्ता वर्ग ही नहीं तैयार कर रहे हैं बल्कि नई मानसिकता, नई संस्कृति का निर्माण भी कर रहे हैं, जिसके सारे स्वार्थ पूँजी के विस्तार में निहित है।

इसमें कोई संदेह नहीं कि इलेक्ट्रॉनिक संचार-माध्यमों ने दुनिया को एक गाँव में बदल दिया है। ग्लोबलाइजेशन इसी को कहते हैं। कई विदेशी चैनलों ने अब हिन्दी में चौबीस घण्टे अपने कार्यक्रम शुरू कर दिए हैं। विदेशी फिल्मों के हिन्दी संस्करण भी आने लगे हैं। हिन्दी में चौबीस घण्टे देश-विदेश की खबरें रातों दिन आती रहती हैं। प्रमुख चैनलों के संवाददाता चाहें भारत के किसी कोने में हो, ईरान-इराक के युद्ध के मैदान में हों, वाशिंगटन के 'ह्वाइट हाउस' में हों या फिर किसी अलियान के साथ दुर्गम क्षेत्रों में हों पदों पर वे हमसे हिन्दी में ही बात करते, संदेश देते दिखाई पड़ते हैं। इन्हें देखकर लगता है कि मानो हिन्दी का ही भूमण्डलीकरण हो गया है या हिन्दी अंतर्राष्ट्रीय भाषा हो गई है।

आजकल टी.वी. चैनल में खबर भी व्यापार का एक हिस्सा है। वह भी एक उत्पाद है। अतः इसे अधिक से अधिक लोगों तक पहुँचाने के लिए या टी. आर. पी. बढ़ाने के लिए अधिक से अधिक लोगों को इस भाषा का उपयोग करना ही लाभदायक होगा जो कि हिन्दी के द्वारा सिद्ध किया जा रहा है। टी.वी. चैनलों में हिन्दी के बढ़ते प्रयोग को देखकर हिन्दी प्रेमियों को खुशफहमी हो सकती है, किंतु उसके पीछे दो बातों पर ध्यान देना अति आवश्यक है।

पहली बात, हिन्दी देश की जन सम्पर्क भाषा है। उसे बोलने, समझने, पढ़ने-लिखने वालों का एक विशाल वर्ग है। यह विशाल और व्यापक हिन्दी वर्ग बहुराष्ट्रीय कम्पनियों की दृष्टि में बड़ा व्यापार है, जिससे अपने आर्थिक हित लाभ साधने के लिए वे उसी की भाषा, उसी के मुहावरे का उपयोग कर रहे हैं। किसी सेवा भाव या हिन्दी प्रेम के कारण चैनलों में हिन्दी का प्रयोग नहीं बढ़ रहा है। दूसरी बात चैनलों में जिस हिन्दी का प्रयोग हो रहा है, वह हिन्दी नहीं, उसे बोलचाल की हिन्दी का भी भ्रष्ट रूप कह सकते हैं। वह हिन्दी हिन्दी कम अंग्रेजी अधिक है। क्योंकि इन चैनलों के अन्तर्राष्ट्रीय स्तर पर दर्शक है। इसलिए वे हिन्दी अंग्रेजी के मिश्रित रूप का प्रयोग करने के लिए विवश हैं। बहुत पहले ही चैनलों की इस हिन्दी को आलोचकों ने 'हिलिश' कहते हुए हिन्दी की दुर्दशा की आलोचना की थी।

भूमण्डलीकरण में जिस प्रकार एक नई 'आर्थिक संहिता' लिखे जाने का प्रयास हो रहा है, उसी प्रकार हिन्दी को भी अपने ढंग से, अपने हित में प्रयोग करने का क्रम जारी है। भारत जैसे विशाल जनसंख्या वाले देश में बहुराष्ट्रीय कम्पनियों

का हिन्दी के प्रति बढ़ता मोह वस्तुतः भाषा के प्रति नहीं वह उसके बाजार के प्रति है। यही कारण है कि संचार तकनीक में भी हिन्दी के प्रति मोह दिखाई पड़ता है। भूमण्डलीकरण का व्यापक प्रभाव प्रिण्ट मीडिया पर भी व्यापक रूप से पड़ा है। उनमें वही प्रमुख रूप से छपता है जो समाचार पत्रों की दिन प्रतिदिन प्रसार वृद्धि में सहायता हो। सामाजिक सरोकार पत्रकारिता के मूल्य, जनहित, भाषा, संस्कृति, साहित्य हाशिए पर चले गए हैं। समाचार-पत्रों से साहित्य धीरे-धीरे हाशिए पर रहता हुआ अब बिलकुल गायब हो गया है।

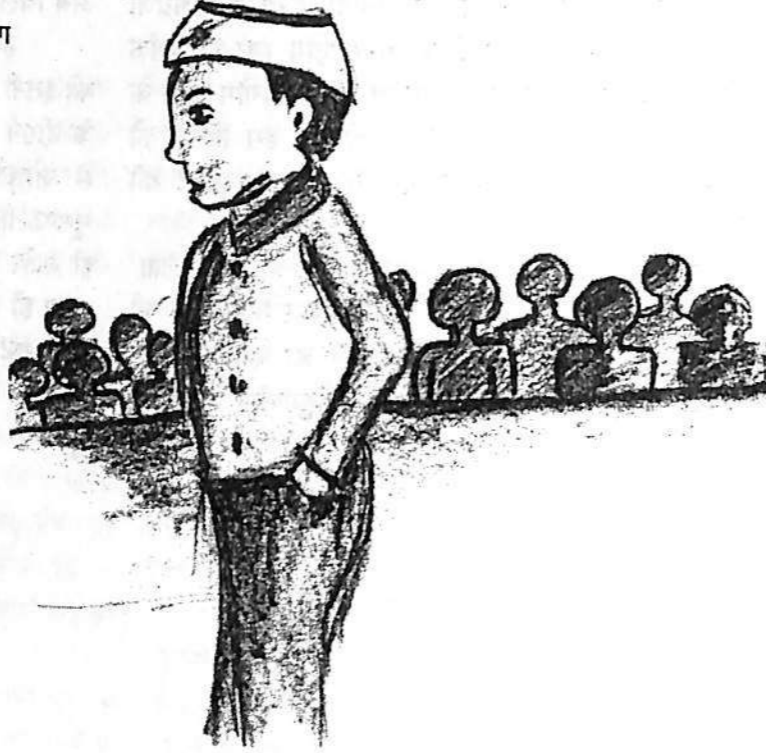
हम कह सकते हैं कि भूमण्डलीकरण के दौर में हिन्दी को इतनी लोकप्रियता मिली है जितनी कि स्वाधीनता आन्दोलन के दौरान भी नहीं मिली होगी, जब हिन्दी को राष्ट्रीय अस्मिता से जोड़ते हुए उसे राष्ट्रभाषा का गौरव दिया गया था। भूमण्डलीकरण के वर्तमान समय में हिन्दी की अपनी अस्मिता ही खतरे में है। उसके प्रयोग का जितना सीमा विस्तार हुआ है उतना ही उसका रूप अपनी जातीय चेतना, अस्मिता से दूर होता हुआ भ्रष्ट होता गया है।

.....

तेवर

विजय प्रसाद सिंह, सहयोगी अध्यापक, हिन्दी विभाग

जी हाँ
उन्हें अधिकार है,
विधान सभाओं में
कुर्सियों से मार करने का
निरपराध, निर्वसन
भोली-भाली मुक जनता के
मंसुबों पर पानी फेरने का।
उन्हें अधिकार है,
गणतंत्र पर खुलकर
अठखेलियाँ करने का।
जनता की अदालत,
उनके हाथों की कठपुतली
जैसा चाहें नचा लें
गम नहीं उन्हें।
पनपती है जहाँ
नई सृजन-शक्ति,
वहाँ भी लाठी चार्ज, आँसू गैस,
खादी वस्त्रों पर
काले धब्बों की निशानियाँ
मौजूद हैं!
झूठे वार्दों
झूठी कसमों में तिरोहित हैं
मूक निर्वस्त्र जन-जन की व्यथाएँ। ■

उन्हें क्या फिक्र
सियाचीन के ग्लेशियरों में
फँसे वीर सपूतों का ?
लाल रंग में सने
तिरंगी चादर ओढ़
जो कविता रचते हैं!
चिनगारियाँ ?
अरे! कठिन तपस्या,
त्याग, बलिदान के बावजूद
तमस दूर नहीं हो रहा
तो उन्हें अधिकार है,
आत्मचेतना का अस्त्र चलाने का।
तेवर बदलकर
मोहपाश, कायरता, नपुंसकता,
क्लीवता को चकनाचुर करने का। ■

क्या लिखूँ

निशा कुमारी सिंह, स्नातक द्वितीय षण्मासिक

कॉलेज में छप रही है पत्रिका
मिला है मुझे समाचार
दो चार आर्टिकल लिखने का
आया मन में विचार।
कविता लिखूँ, कहानी लिखूँ
या फिर कोई लेख
सोच फिर क्या लिखूँ
बैठी सिर घुटने टेक।
सोचा बहुत, पर लिखने की
मिली न कोई बात
इसी सोच में बैठी मैं
हो गई सुबह से रात।
इन्हीं विचारों में खोकर
वक्त बीत गया सारा
बाद में पता चला
मैंने तो एक कविता ही लिख डाला ॥ ■

जल-जीवन

प्रतिभा कुमारी साह, स्नातक द्वितीय षण्मासिक

स्त्री-सा जीवन तुम्हारा
स्वच्छ निर्मल जल
लहराते तरंगे आँचल तुम्हारी
पत्ते-पौधे तुमसे जीवन पाते
नदी-झरने उपवन को लुभाते
जिस रंग में डालो
उसके मित बन जाते।
बड़ा ना छोटा तुमको कोई
कैसा भी रूप लेते
प्रभात के लाली के दर्पण तुम
जिसमें वह रंग-रूप निखारे
चंचल व्यवहार तुम्हारा
शीतल मीठा स्वाद तुम्हारा। ■

जीवन एक व्यापार है

अनिता कुमारी शर्मा, स्नातक द्वितीय षण्मासिक

कल की सोचते-सोचते,
आज हमारे हाथ से निकला।
भूत भविष्य की चिंता में,
वर्तमान की बाजी हम हारते ॥

काम ना कुछ किए आज,
सब छोड़ते हए कल पर।
पर कल हमारा था ही कब ?
जो करते काम हम कल ॥

लाभ हानि के शिकजे में,
जीवन यह व्यापार हो गया।
मोल लगा बिकने वाले को,
बिना बिके बेकार हो गया ॥ ■

आँखें बिना बेरंग दुनिया

बिन्नी दूबे, स्नातक द्वितीय षण्मासिक

आँखें हैं हमारी ऐसी प्यारी अंग,
जिसके बिना सारी दुनिया बेरंग
आँखों में ही सपने सजाये जाते हैं,
उसके बिना सारे सपने बेरंग
आँखों से ही दुनिया को देखने की चाह होती है।
इसके बिना दुनिया की एक अलग ही राह होती है
इस राह पे व्यक्ति चलते तो हैं,
पर, इस राह का अंत कहीं और ही होता है
आँखों के बिना जो सपना होता है
वह कभी सच्चा तो कभी झूठा होता है।
ये मुझसे मत पूछो
उनलोगों से पूछो
जिनकी आँखें नहीं होती
उन्हें लगता है उनके जिन्दगी में रंग ही नहीं होते
इन्द्रधनुष के सात रंग उन्हें बेरंग लगते हैं।
चारो तरफ अंधेरा ही अंधेरा
बस काला रंग ही उनकी जिन्दगी का रंग होता है।
तब आओ मिलकर हाथ बढ़ाये और उनकी जिन्दगी में
रंग ही रंग लाये। ■

आत्मालाप

अंजुली कुमारी, स्नातक द्वितीय षण्मासिक

माँ बहुत दर्द सह के जा रही हूँ, तुझ से कुछ कह के जा रही हूँ।
लाल जोड़े में सजना था, सफेद चादर में जा रही हूँ।
तेरे साथ-साथ अपनी आत्मा को भी रुला रही हूँ।
होना था जिसका मुझे वो कैसे सहेगा इस दुख को
मेरे बिना कैसे संभाल पाएगा वो खुद को।
सपने संजोए वो मैंने नयी दुनिया बसाना है
जब रहूँगी परी बनके, उस जहाँ को सजाना है।

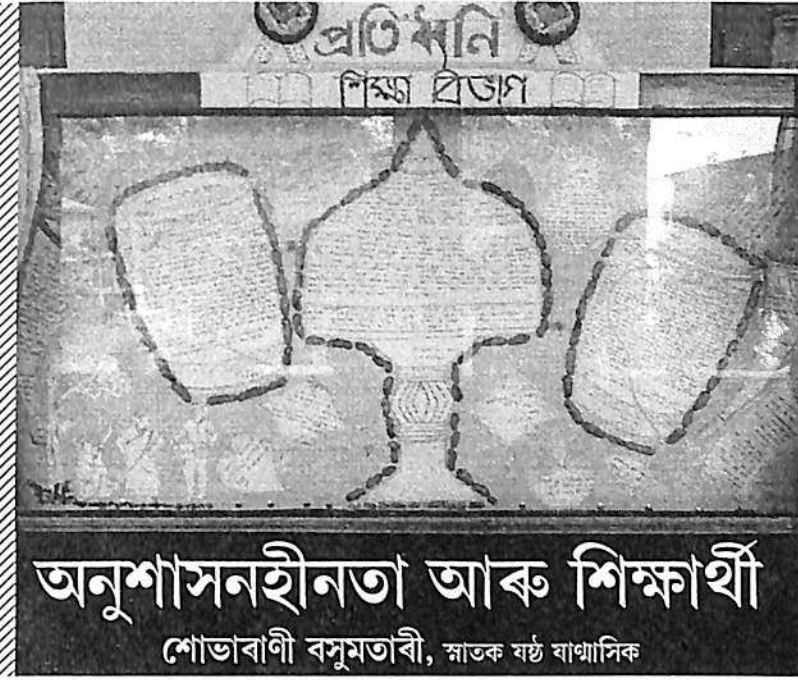
राखी पर भाई की कलाइ को, सुनी ना रहने देना
मैंने भेजी है राखी, हँस के उसे कह देना।
ना लाये तोहफा वो मेरे लिए तो उसे मेरी तस्वीर से लड़ने देना।
पापा खुद को बहुत मजबूत दिखाएंगे।
जाकर चुपचाप छत पर रो आएंगे।
काश! कुछ कर पाता, ये दर्द उन्हें बहुत सतायेगा,
उस दरिंदे की करतूत उनके दिल को काट खायेगा।

माँ तू उनकी ताकत बनके इनके साथ रहना
वो मेरी ताकत थे, वो थे मेरा गहना
मेरी सखियों से बस इतना ही कहना
इन जालिमों के सितम अब बंद करो सहना।
क्यों होते हैं हम इस हैवानियत के शिकार
जब हमारे बिना ना गढ़ सकती, आगे ये सरकार
माँ तुमसे अब मैं क्या कहूँ, तू तो सब कुछ सह पाती है
तू है माँ और माँ में दुर्गा नजर आती है।
फिर भी इतना कहूँगी कि तेरी याद मुझे बहुत सतायेगी
और वचन दें कि अगले जनम अपनी ही बिटिया बनायेगी।

इस समाज से कहने के लिए मेरे पास कुछ नहीं
लगता है औरत के जीवन में सुख नहीं। ■

प्राचीर पत्रिकाৰ বেঙনি ...

ছাত্ৰীসকলৰ সৃষ্টিশীল ভাৱ অনুভূতিসমূহক প্ৰকাশৰ
সুবিধা দিয়াৰ মানসেৰে
কলেজৰ প্ৰায় সকলোবোৰ
বিভাগেই একোখনকৈ
প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা
নিয়মীয়াকৈ
প্ৰকাশ কৰি আহিছে।
উক্ত শিতানত এই প্ৰাচীৰ পত্ৰিকাসমূহৰ
এক বেঙনি দাঙি ধৰা হৈছে।

অনুশাসনহীনতা আৰু শিক্ষার্থী

শোভাবাগী বসুমতাৰী, স্নাতক ষষ্ঠ বাৎসৰিক

বৈদিক গুৰুৰ আশ্রমত 'উপনয়ন' অনুষ্ঠানেৰে আবৃত্ত হোৱা শৈক্ষিক নিয়ম-শৃংখলা আজিও প্ৰবাহিত আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত। শৃংখলাৰ পৰিসীমাৰ মাজত আবদ্ধ জ্ঞান সাধনা। ছাত্ৰ আৰু অনুশাসন, শৃংখলা যেন এটা মুদ্ৰাৰে ইপিঠি-সিপিঠি। শিষ্যত্বৰ মনোভাৱ হ'লেহে ছাত্ৰৰ বাবে শিক্ষাগ্ৰহণ আৰু অনুশাসন বক্ষা কৰি চলাটো সম্ভৱ হৈ উঠিব পাৰে। শিক্ষাবিদ ৰচে (Ross) আঙুলিয়াই দিয়াৰ দৰে (Discipline) আৰু (Disciple) অৰ্থাৎ 'অনুশাসন' আৰু 'শিষ্য' একে জাতীয় শব্দ। গুৰুৰ প্ৰতি বিনয়, আস্থা, আত্মসমৰ্পণৰ ভাব আৰু অনুশাসনৰ মাজেৰেহে শিক্ষা সম্ভৱ হৈ উঠে। সেয়ে অনুশাসন হৈছে ব্যক্তিৰ মানসিক আৰু আত্মিক দিশৰ এক আভ্যন্তৰীণ প্ৰভাৱ। এই প্ৰভাৱৰ পৰিণতি ধীৰ-স্থিৰ আৰু মধুৰ গতিৰ কিন্তু নিশ্চিতভাৱে স্থায়ী আৰু সুদূৰপ্ৰসাৰী বিধৰ হয়।

বৰ্তমান ছাত্ৰসমাজক অনুশাসনহীনতাই বিভিন্নধৰণে প্ৰভাৱিত কৰিছে। বিভিন্ন সময়ত হোৱা ছাত্ৰ আন্দোলনৰ উদ্দেশ্যে অতি তাৎপৰ্যপূৰ্ণ হ'লেও এই আন্দোলনে একাংশ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত অনুশাসনহীনতাৰ বীজ ৰোপণ কৰাটো এক বাস্তৱ সত্য। এই পৰ্যায়ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নেতৃত্বৰ আদৰ্শ, চিন্তা-চৰ্চা আৰু অনুশাসনৰ গুণীৰ বাহিৰ হৈ অনুশাসনহীনতাত লিপ্ত হৈ পৰিছে। যিকোনো অজুহাততে শ্ৰেণী বৰ্জন, বন্ধ পালন, বিদ্যালয়-মহাবিদ্যালয়ৰ মুৰব্বীক ঘেৰাও, ৰাজহুৱা সম্পদ ধ্বংস, ছাত্ৰ-সমাজৰ ভিতৰত দলীয় সংঘৰ্ষ আদিবোৰ ঘটনাই শৈক্ষিক পৰিৱেশৰ ক্ষতি-সাধন কৰাৰ উপৰিও সমাজত অশান্তিৰ বাতাবৰণ সৃষ্টি কৰিছে। ভোগ-বিলাসৰ বাসনা পূৰণৰ বাবে বলপূৰ্বক ধন সংগ্ৰহত লিপ্ত হোৱা ছাত্ৰসকলক স্বাভাৱিক কৰ্তব্যবিমুখ, কৰ্মবিমুখ আৰু আদৰ্শচ্যুত হৈ অপৰাধ জগতৰ সক্ৰিয় সদস্য হৈ পৰিছে। ঠিক তেনেদৰেই চুৰি,

ডকাইটি, হত্যা, লুণ্ঠন, নানধৰণৰ ভাবুকি, ধৰ্মৰ অপৰাধত আজি একাংশ ছাত্ৰ যিদৰে লিপ্ত হৈ পৰা দেখা গৈছে, সি অসমৰ ছাত্ৰ সমাজৰ বাবে এক অভূতপূৰ্ব আৰু শোকাৱহ ঘটনা।

কলেজ, বিশ্ববিদ্যালয় পৰ্যায়ত একাংশ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নৱাগতা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক বেগিং কৰা কাৰ্যই প্ৰায়ে কুৎচিত আৰু অশ্লীল ৰূপ ধাৰণ কৰে। ফলত তেওঁলোকে শাৰীৰিক আৰু মানসিক নিৰ্যাতনৰ বলি হৈ শিক্ষানুষ্ঠান ত্যাগ কৰাৰ লগতে নিজৰ জীৱনকো ডাফ্ৰেপ নকৰি আত্ম-হত্যাৰ পথ বাচি লয়।

নিচায়ুক্ত দ্ৰব্য, ড্ৰাগছ আদি সেৱনত আসক্ত একাংশ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নিচাৰ সন্ধানত উদভ্ৰান্ত হৈ অপৰাধ জগতত প্ৰবেশ কৰাৰ কথাও পোহৰলৈ আহিছে।

সমস্যাৰ উদ্ভৱ হ'লে সমাধানৰ পথো নিৰ্ণয় হয়।

আমি আশাবাদী —

সাময়িকভাৱে উশৃংখল হোৱা ছাত্ৰসমাজক পুনৰ শৃংখলাৰ বাহোনেৰে সুদৃঢ় কৰি ন-ৰূপত সজাই তুলিবলৈ সহ-পাঠ্যক্ৰমিক কাৰ্যাৱলীয়ে নিশ্চয় বহু পৰিমাণে সহায় কৰিব। ইয়াৰ উপৰিও শিক্ষক-অভিভাৱকৰ সন্মিলন, শিক্ষকৰ ব্যক্তিত্ব, মূল্যবোধৰ শিক্ষা, ক্ৰিয়া-ভিত্তিক শিক্ষাপদ্ধতি আদিয়েও এইক্ষেত্ৰত নিশ্চয়কৈ বৰঙণি যোগাব। দলীয় ৰাজনীতিৰ অনিষ্টকাৰী প্ৰভাৱৰ পৰা ছাত্ৰ-সমাজক মুক্ত কৰিব পাৰিলে অনুশাসনহীনতাৰ সমস্যাও কমিব বুলি আশা কৰিব পাৰি। গতিকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে অনুশাসনহীনতা আঁতৰাবলৈ আৰু নিজৰ ভৱিষ্যত সুদৃঢ় কৰিবলৈ নিজেই আৱশ্যকীয় ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিবলৈ আগবাঢ়ি আহিব লাগিব। তেতিয়াহে আমি শিক্ষাৰ সমাজখনক গুৰু-শিষ্যৰ মধুৰ সম্পৰ্ক আৰু অনুশাসনৰ শৃংখলাৰে পুনৰ আটকধুনীয়া কৰি তুলিব পাৰিম।

শিক্ষা বিভাগৰ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা 'প্ৰতিধনি'ৰ পৰা উদ্ধৃত

শিশু শ্রমিক

অঞ্জু বসুমতাবী, চতুর্থ ষাণ্মাসিক

Child is the father of man. - William Wordsworth

শিশুসকলৰ দ্বাৰাই এখন সুস্থ দেশ আৰু সমাজ গঠন হয়। শৈশৱকাল হৈছে মানৱ জীৱনৰ প্ৰথম আৰু গুৰুত্বপূৰ্ণ অৱস্থা। কুমলীয়া বয়সত শিশুৰ মনে যিকোনো কথা গ্ৰহণ কৰিব পাৰে আৰু তাক যেনেভাৱে বিচৰা যায় তেনেভাৱে গঢ় দিব পাৰি। প্ৰত্যেক শিশুৰে শৈশৱকালটো উপভোগ কৰাৰ সম্পূৰ্ণ অধিকাৰ আছে। কিন্তু কিছুমান শিশুক বাধ্যতামূলকভাৱে কাম কৰিবলৈ দিয়া হয়। সিহঁতকেই শিশু শ্ৰমিক বোলা হয়। শিশুসকলক বলপূৰ্বকভাৱে যিকোনো কাম কৰিবলৈ দি সিহঁতৰ শৈশৱকালটোত চৰম হস্তক্ষেপ কৰা হয়। শিশু শ্ৰমিকৰ সমস্যা কেৱল ভাৰততে নহয়, সমগ্ৰ বিশ্বতে ২১৭ মিলিয়নৰো অধিক শিশু শ্ৰমিক হিচাপে বিভিন্ন কামত নিয়োজিত হৈ আছে।

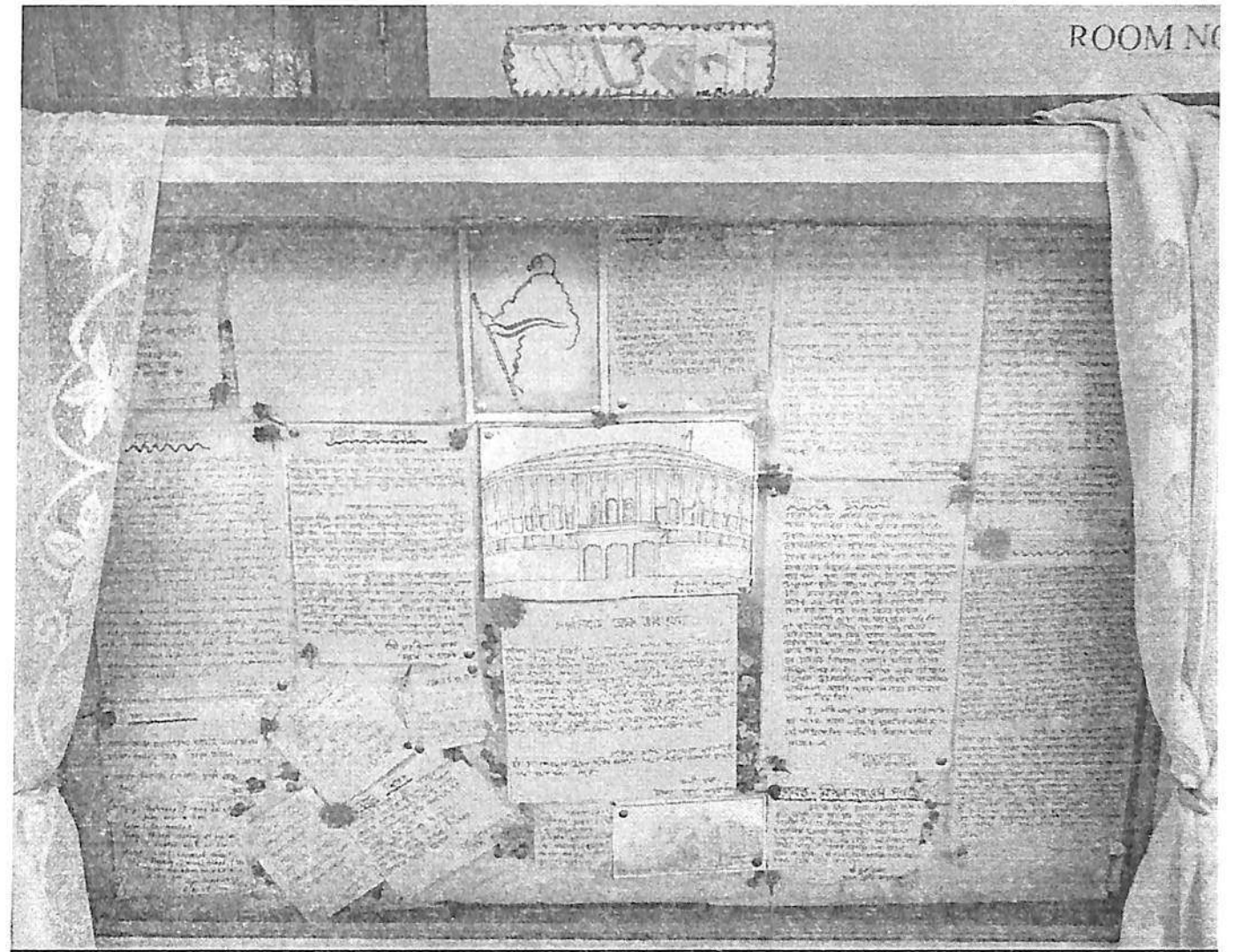
শিশু শ্ৰমিকক কৰিবলৈ দিয়া কামবোৰ হ'ল — খেতি পথাৰৰ কাম, ঘৰুৱা কাম, কল কাৰখানাৰ কাম, খনিৰ কাম, হোটেলৰ কাম, গাড়ী মটৰৰ কাম, গেবেজৰ কাম আদি। কিছুমান কাম আকৌ ৰাতিও কৰিব লগা হয়। শিশুসকল শ্ৰমিক হিচাপে

নিয়োজিত হোৱাৰ মূল কাৰণ হৈছে পৰিয়ালৰ আৰ্থিক দুৰৱস্থা। সেয়ে সিহঁতৰ পৰিয়ালে সিহঁতক স্কুললৈ পঠোৱাৰ পৰিৱৰ্তে শ্ৰম কৰিবলৈহে পঠিয়াই দিয়ে।

ভাৰতীয় সংবিধানে ১৪ বছৰৰ তলৰ শিশুসকলক কাৰখানা, খেতি বা ঘৰুৱা কামত নিয়োজিত কৰাটো নিষেধ কৰিছে। শিশু শ্ৰমিক নিয়োজনত বাধা দিবলৈ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় আইনো প্ৰণয়ন হৈছে। ১৯৮৬ চনৰ শিশুশ্ৰম নিষেধ আইনখন ২০০৬ আৰু ২০০৮ চনত পুনৰ মুকলি কৰি দিয়া হৈছে। ২০০০ চনৰ আইনখনৰ মতে শিশুক কাম কৰিবলৈ দিয়াজন অপৰাধী। তেওঁলোকে উচিত শাস্তি পাব লাগে। ২০০৯ চনৰ আইন অনুসৰি ৬ বছৰৰ পৰা ১৪ বছৰৰ শিশুসকলক শিক্ষা দিয়াটো বাধ্যতামূলক। কিন্তু পৰিতাপৰ কথা যে আইন প্ৰণয়ন আৰু বলৱৎ প্ৰক্ৰিয়াটোত ইমানেই খুত ৰৈ গৈছে যে অলিয়ে গলিয়ে আৰ্জিৰ দিনটোতো দেখা পোৱা শিশু শ্ৰমিকৰ হৃদয় বিদাৰক অৱস্থাই সচেতন ব্যক্তিক জোকাৰি যায়।

দৰ্শন বিভাগৰ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা 'দৃষ্টি'ৰ পৰা উদ্ধৃত

•••••

আঞ্চলিকতাবাদ বনাম ৰাষ্ট্ৰীয় সংহতি

তাগাশ্ৰী বৰা, স্নাতক ষষ্ঠ ষাণ্মাসিক

বৰ্তমান ভাৰতবৰ্ষ সন্ত্ৰাসবাদী সমস্যাৰ দ্বাৰা জৰ্জৰিত। সন্ত্ৰাসবাদ হোৱাৰ অন্যতম কাৰণ হৈছে আঞ্চলিকতাবাদ। অৱশ্যে বহু সময়ত সাম্প্ৰদায়িক ভিত্তিতো সন্ত্ৰাসবাদ গঢ় লোৱা দেখা যায়।

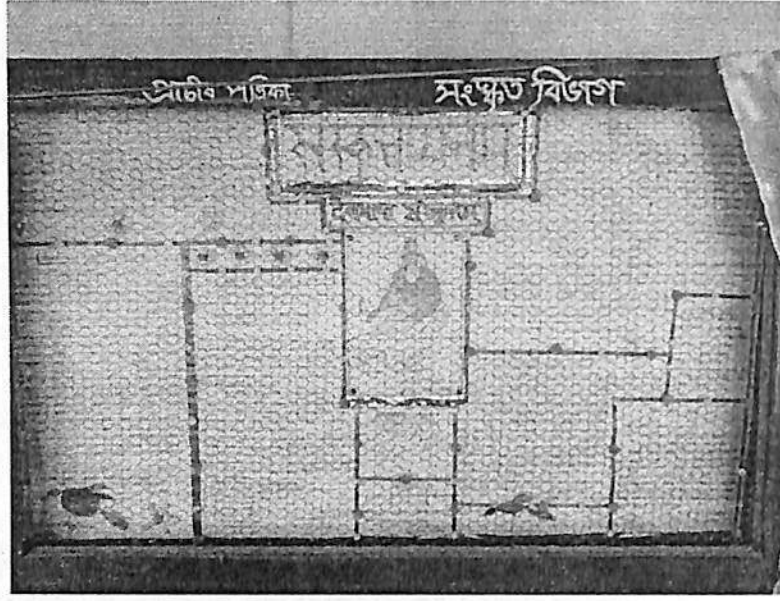
আঞ্চলিকতাবাদ হ'ল এক বিশেষ ধৰণৰ আঞ্চলিক বান্ধোন। ইংৰাজসকলে প্ৰশাসনিক নিয়ম-নীতিলৈ একৰূপতা আনিছিল যদিও একে সময়তে শাসনৰ সুবিধাৰ কাৰণে প্ৰশাসনীয় বিভাজন বা প্ৰদেশো গঠন কৰিছিল। ইয়াৰ ফলত এক প্ৰকাৰৰ জাতীয় আঞ্চলিকতাবোধ জাগ্ৰত হৈছিল। জাতীয় আন্দোলনৰ নেতাসকলে ইংৰাজৰ পোষণ আৰু অপশাসনৰ বিৰুদ্ধে ভাৰতীয়সকলক একত্ৰিত কৰি জাতি, বৰ্ণ, ধৰ্ম, ভাষা, প্ৰভৃতি বৈষম্যসমূহ আঁতৰ কৰি এক

অঞ্চল ভাৰতবৰ্ষ গঢ়ি তোলাৰ সপোন ৰচিছিল যদিও এনে সময়ত আঞ্চলিকতাবাদী শক্তিসমূহো সক্ৰিয় হৈ আছিল। আঞ্চলিক বৈষম্য, সম্পদৰ অ-সম বিতৰণ, পৃথক ভৌগোলিক অৱস্থা, ভিন্ন ৰাজনৈতিক ইতিহাস, ভাষিক ভিন্নতা আদি নানা কাৰণত ভাৰতবৰ্ষত আঞ্চলিকতাবাদে গঢ় লৈ উঠিছে আৰু বহু সময়ত ই ৰাষ্ট্ৰীয় সংহতিৰ কাৰণে ভাবুকি স্বৰূপ হৈও পৰিছে।

প্ৰকৃততে সংকীৰ্ণ আঞ্চলিকতাবাদহে ৰাষ্ট্ৰীয় সংহতিৰ পৰিপন্থী। সুস্থ আঞ্চলিকতাবাদ আৰু জাতীয় এক্য দুটা পৰস্পৰ বিৰোধী ধাৰণা নহয়। বৰঞ্চ সুস্থ আঞ্চলিকতাবাদ ৰাষ্ট্ৰীয় প্ৰগতিত সহায়ক হ'ব পাৰে।

ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগৰ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা 'উত্তৰণ'ৰ পৰা উদ্ধৃত

•••••

সংস্কৃত ভাষা আৰু পাণিনিৰ অৱদান

যুতিকা শইকীয়া, স্নাতক পঞ্চম বাৰ্ষিক

“সংস্কৃতম্‌ বা ভাষা সা সংস্কৃতভাষা।”

চিৰযুগমীয়া, সুমধুৰ, আধুনিক ভাৰতীয় ভাষাৰ জননীস্বৰূপ সংস্কৃত ভাষা। অমৃততকৈও মধুৰ বুলি কোৱা হয় এই দেৱভাষা সংস্কৃতক। অন্যান্য সুন্দৰ সংস্কৃতেই হৈছে ভাৰতীয় সকলো ভাষাৰ আদিভাষা। সংস্কৃত ভাষাৰ প্ৰসংগত আচাৰ্য দণ্ডিয়ে তেওঁৰ কাব্যাদৰ্শত কৈছে যে —

“সংস্কৃতং নাম দৈৱীবাগ্‌ অন্বাখ্যাতং মহৰ্ষিধি:।”

বিদ্বানসকলে ‘সংস্কৃত’ আৰু ‘ভাষা’ শব্দৰ ব্যুৎপত্তি কৰিছে যে সম্ - ক্ + ক্ত = ‘সংস্কৃত’। ‘সম্’ পূৰ্বক ‘ক্’ ধাতুৰ লগত ‘ক্ত’ প্ৰত্যয় যোগ কৰাত সংস্কৃত শব্দটো নিষ্পন্ন হয়। পাণিনিয়ে ‘সংস্কৃত্যং কৰোতী ভূষণে’ সূত্ৰৰ পৰা ভূষণ অৰ্থত “সুট” ৰ আগম অৰ্থাৎ স্বাদিকাৰ্য কৰি ‘সংস্কৃত’ ৰ ৰূপ নিষ্পন্ন কৰিছে। যাৰ অৰ্থ হৈছে পৰিশুদ্ধত, পৰিমাৰ্জিত আৰু অলংকৃত কৰা। সেইদৰে ‘ভাষা’ শব্দৰ বুৎপত্তি এইদৰে পোৱা যায় — ‘মনোভাৱন প্ৰকটয়ন্তি জনা:, জন্তব:, পশাবো, বালা:, বিব্ৰাস্থ যস্যাম্‌ সা ভাষা।’ ভাষ্‌ ধাতুৰ সৈতে পাণিনীয় সূত্ৰ ‘গুয়োশ্চ হল:’ সংযোগ অকাৰ যোগ হয় আৰু লগতে স্ত্ৰীলিঙ্গ ‘ত্ৰ্যপ্’ প্ৰত্যয় যোগ কৰি এই ‘ভাষা’ শব্দটো নিষ্পন্ন কৰা হৈছে।

এই সংস্কৃত ভাষাটোক স্থায়িত্ব প্ৰদান কৰাত অগ্ৰণী তথা হোতাৰ ভূমিকা লৈছিল পাণিনিয়ে। পাণিনিয়ে তেওঁৰ সমসাময়িক আৰু বৌদ্ধিক সাহিত্যৰ লগতে পালি-প্ৰাকৃত আদি ভাষাৰ মণনশীল অধ্যয়ন আৰু পৰীক্ষণ কৰি ‘অষ্টাধ্যায়ী’ ব্যাকৰণ গ্ৰন্থখন প্ৰণয়ন কৰিছিল। এই অষ্টাধ্যায়ী গ্ৰন্থখন বৰ্তমান ভাষাবিজ্ঞানৰ মূল স্তম্ভ

বুলি সকলোৰে স্বীকাৰ কৰে। সংস্কৃত ভাষাৰ শব্দবিলাকৰ পৰিশুদ্ধ ৰূপ প্ৰদান কৰাত আচাৰ্য আছিল পাণিনি। কিন্তু এই সংস্কৃত ভাষা পাণিনি ব্যাকৰণতকৈ অধিক বিস্তৃত আৰু ব্যাপক আছিল। সেইকাৰণে মহাভাৰতৰ টীকাকাৰ (১২ বিংশতি) দেৱবোধে লিখিছে —

‘যান্‌যুজ্জহাৰ মাহেন্দ্ৰাদ্‌ ব্যাসো ব্যাকৰণাৰ্ণৱান্‌।

পদংৱানি কি তানি সন্তি পাণিনিগৌম্‌দে ॥’

ইয়াৰোপৰি পাণিনিয়ে সংস্কৃত ভাষাত যিবোৰ ব্যাকৰণ লিখিছিল, সেইবোৰ লোকভাষাত আৰু জনসাধাৰণৰ ব্যৱহাৰ হোৱাকৈ ৰচনা কৰিছিল। সংস্কৃতত এনে বহু সূত্ৰ আছে; যিবোৰ সামাজিক জীৱনত ব্যৱহাৰৰ উপযোগী হোৱাকৈ ৰচনা কৰিছিল, কোনো ধৰণৰ শাস্ত্ৰীয় শব্দৰ কাৰণে নহয়। সংস্কৃত সাহিত্যত পাণিনিয়ে যে কেবল ব্যাকৰণ, সূত্ৰ আদিয়েই ৰচনা কৰিছিল এনে নহয়! তেওঁ তেওঁৰ ‘অষ্টাধ্যায়ী’ গ্ৰন্থত সেইসময়ত লোকভাষাত প্ৰচলিত সংস্কৃত সাঁথৰবোৰো প্ৰয়োগ কৰিছিল।

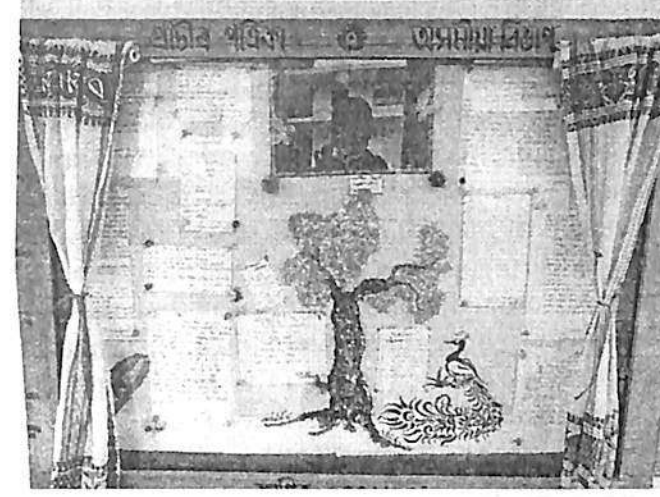
ভাষাৰ জনক পাণিনিৰ সংস্কৃত ভাষাটোলৈ যি অতুলনীয় অৱদান আগবঢ়াইছিল, সেইবোৰ এটা যুগ ক’লেও শেষ কৰিব নোৱাৰি। পাণিনিৰ শাস্ত্ৰ সম্পূৰ্ণ কৰিব পাৰিলেহে ভাষাৰ গূঢ়াৰ্থতাত সোমাব পৰা যাব। সেয়ে কিছুমান পণ্ডিতে এইদৰে মত পোষণ কৰিছে যে —

‘পাণিনীয়ং মহাশাস্ত্ৰং পদসাধুত্বলক্ষণম্‌

সৰ্বোপকাৰকং গ্ৰাথ্যং কৃষ্ণং ত্যাজ্যং ন কিস্তন ॥’

অৰ্থাৎ পাণিনীয়শাস্ত্ৰক অংশমাত্ৰও এৰিব নালাগে; এই শাস্ত্ৰক আক্ষৰিক ভাৱে অধ্যয়ন কৰিব লাগে।

সংস্কৃত বিভাগৰ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা ‘সংস্কৃতায়নম’ৰ পৰা উদ্ধৃত

মৰম

সুব্ৰী কাকতি, স্নাতকোত্তৰ চতুৰ্থ বাৰ্ষিক

মৰম, এছাতি মলয়াৰ নাম

খোলা খিড়িকীৰ পৰ্দাৰ ফাঁকেৰে

সোমাইছিল মৃদু বতাহ ছাতি,

নৱ ব’হাগৰ আগমনৰ লগে লগে

প্ৰাণ পোৱা প্ৰকৃতিৰ দৰে

সজীৱ হৈ পৰিছিল কোঠাটি।

আলফুলে কোঠাৰ ভিতৰত

ৰুই লোৱা গোলাপজুপি

তোমাৰ বা-লাগি নাচিছিল হালি-জালি।

আগফালৰ বাগিচাৰ গোলাপৰ পাহি,

তোমাৰ পৰস পাই উঠিছিল কঁপি।

কিন্তু আজি নিঠৰ বাগিচাৰ ফুলবোৰ

স্পন্দনহীন গোলাপৰ পাহি।

বহুদিন হ’ল

কোঠাৰ খিড়িকীৰ পৰ্দাৰ ফাঁকেৰে

হোৱা নাই আগমন মলয়া ছাতিৰ।

গোলাপ মৰহিব ; সৰিব পাপৰি

তথাপি খোলা থাকিব কোঠাৰ খিড়িকী।

আহিবা

মলয়া হৈ আনিম আদৰি,

পুনৰ প্ৰাণ দিম গোলাপৰ পাহিত। ■

(অসমীয়া বিভাগৰ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা ‘সুগন্ধি প্ৰয়াস’ৰ পৰা উদ্ধৃত)

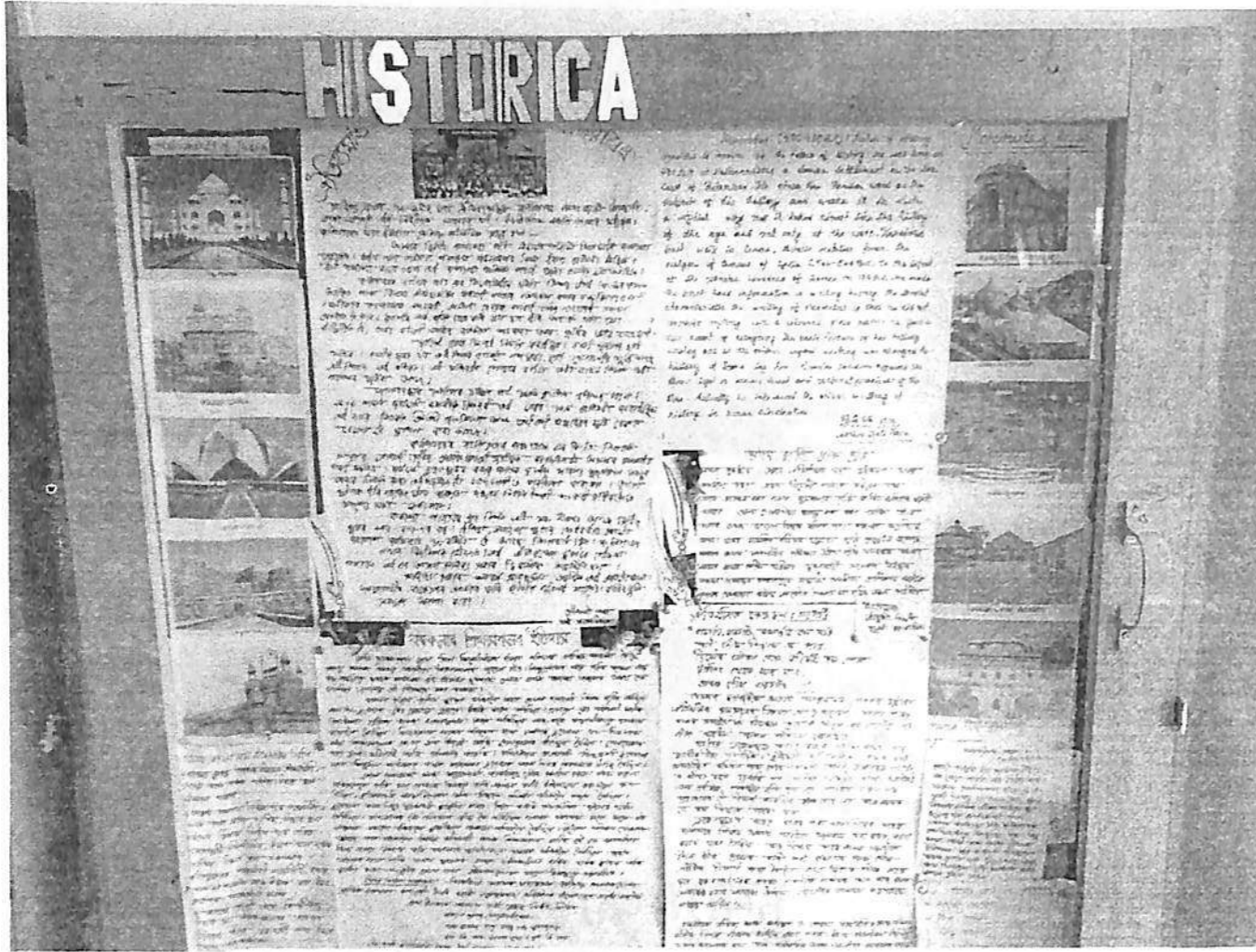

নাৰী

প্ৰিয়াঙ্কা দাস, স্নাতক ষষ্ঠ বাৰ্ষিক

সে যুগ যুগ ধৰে চলে আসা নাৰীৰ উপৰ অত্যাচাৰ,
শুননি কখনও কেউ নাৰীৰ অসহায় চিৎকাৰ।
কখনও সতী বলে পুড়িয়ে দেওয়া হয়েছে,
কখনও আৰাৰ সীতাৰ পবিত্ৰতাকে অবহেলা কৰা হয়েছে।
অনেক হল বদলে গেছে ইতিহাস...
দৰকাৰ হলে তেজে চণ্ডী হয় নাৰী আজ।
নাৰীৰ অপৰ নাম মমতাময়ী,
নানান প্ৰশ্ফুটিত ফুলে ভৰা নাৰীৰ হৃদয়খুনি।
নাৰীৰ হৃদয় এক বহুতা নদীৰ শীতল জল,
যাৰ স্পৰ্শে ক্লান্তি দূৰ হয় সকল
নাৰী ৰূপে লক্ষ্মী, তেজে দুৰ্গা, গুণে সরস্বতী,
নাৰী বিনা জগৎ সংসাৰেৰে নেই কোন গতি। ■

(বাংলা বিভাগৰ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা ‘অনন্যা’ৰ পৰা উদ্ধৃত)

১৯৪২ চনৰ ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনত নগাঁৱৰ ভূমিকা

চুমী তিছপী, স্নাতক চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক

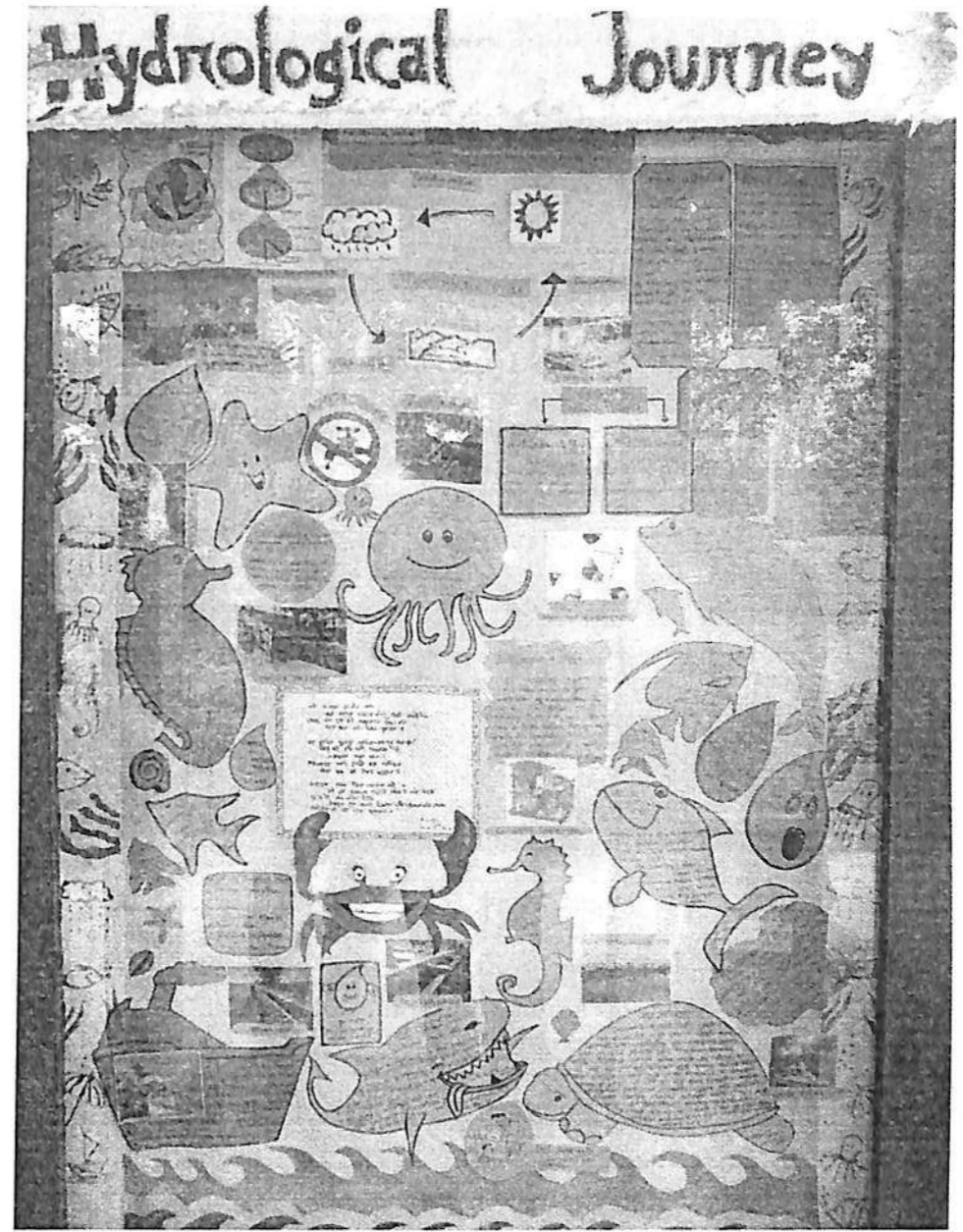
ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰামত অবিভক্ত নগাঁও জিলাৰ বিশেষ ভূমিকা আছে। অসমত জাতীয় কংগ্ৰেছৰ সংগঠন প্রতিষ্ঠা হোৱাৰ সময়ৰ পৰাই নগাঁও জিলাৰ জনসাধাৰণ কংগ্ৰেছৰ লগত জড়িত হৈ পৰিছিল আৰু স্বাধীনতা সংগ্ৰামত জপিয়াই পৰি নিৰ্যাতনৰ সন্মুখীন হৈছিল। ফুলগুৰি কৃষক বিদ্রোহৰ জৰিয়তে ঐতিহ্যমণ্ডিত নগাঁৱৰ জনসাধাৰণে '৪২ চনৰ গণ আন্দোলনত অসমৰ ভিতৰতে এক উল্লেখযোগ্য ভূমিকা পালন কৰিছিল।

নগাঁও জিলাৰ বঢ়মপুৰ আৰু বাৰপূজীয়া শ্বহীদৰ স্মৃতিৰে সজীৱ দুখন লেখত ল'বলগীয়া ঠাই। এই দুয়োটা অঞ্চলৰ বাইজে স্বাধীনতা আন্দোলনত বিশেষ ভূমিকা পালন কৰাৰ কথা সকলোৰে

মনত এতিয়াও সেউজ হৈ আছে। ভোগেশ্বৰী ফুকননী বঢ়মপুৰৰ হ'লেও তেখেত অসমৰেই এগৰাকী মহিয়সী নাৰী। '৪২ৰ গণ আন্দোলনৰ সময়ত তেখেতে বাইজক তেজস্বী নেতৃত্ব দি শ্বহীদ হৈছিল। তেখেতৰ পদাংক অনুসৰণ কৰিছিল আন তিনিজন ব্যক্তি— বনো সূত, ঠগী সূত আৰু লক্ষী হাজৰিকাই মৃত্যু বৰণ কৰিছিল।

এইকেইজন গণ্যমান্য ব্যক্তিয়ে নগাঁও তথা বঢ়মপুৰ অঞ্চলক ইতিহাসৰ পাতে পাতে জিলিকাই থৈছে। সদৌ শেষত তেওঁলোকলৈ শতকোটি প্ৰণাম যাচিছোঁ।

বুৰঞ্জী বিভাগৰ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা "Historical" ৰ পৰা উদ্ধৃত

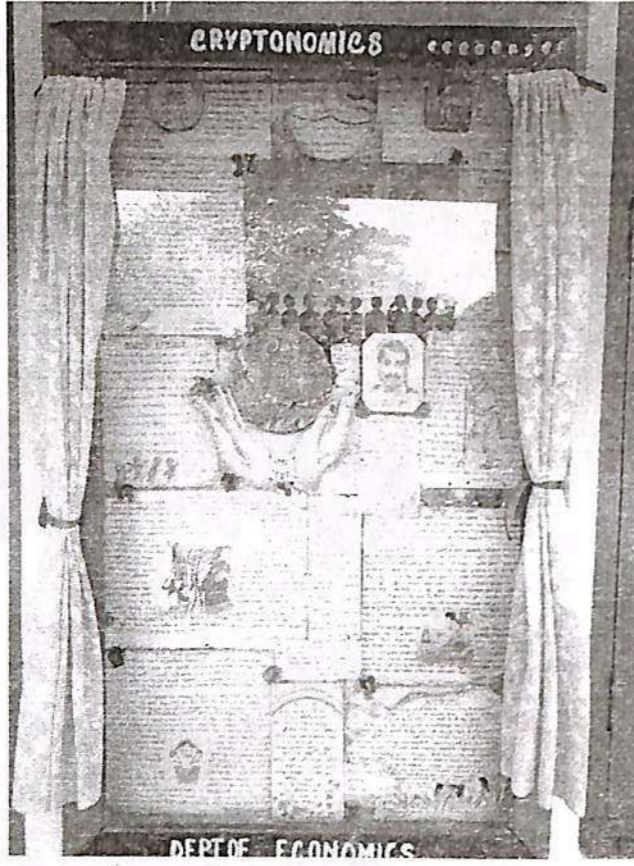
জল পৰিবহণ

অনামিকা কাকতী, স্নাতক দ্বিতীয় ষাণ্মাসিক

জলপথৰ ব্যৱহাৰ অতি পুৰণি। জল পৰিবহণৰ বাবে কোনো নিৰ্মাণ কাৰ্যৰ প্ৰয়োজন নাই। এই ব্যৱস্থাত পৃথিৱীৰ মহাসাগৰবোৰ এখনৰ লগত আনখন সংলগ্ন কৰা হয় আৰু যিকোনো আকাৰৰ জাহাজ এইবোৰে চলাচল সূচল কৰি তোলা হয়। জলপৰিবহণত খৰচ কম কিয়নো স্থলপৰিবহণৰ দৰে ইয়াত ঘৰ্ষণৰ মাত্ৰা কম। পোনতে পালতৰা নাও আৰু পিচলৈ ক্ৰমে

ভাপকল আৰু পেট্ৰলজাত সামগ্ৰীৰ ব্যৱহাৰ আৰু সাম্প্ৰতিক কালত কেইখনমান উন্নত দেশে সৌৰশক্তি ব্যৱহাৰ কৰি আন্তৰ্জাতিক বাণিজ্যত বৈপ্লৱিক পৰিৱৰ্তন আনিবলৈ সক্ষম হৈছে। এনে কাৰ্য সম্ভৱ হৈছে কিয়নো জলপথত আলিবাট আৰু ৰেলপথৰ দৰে কোনো ব্যয়সাধ্য নিৰ্মাণ বা মেৰামতিৰ প্ৰয়োজন নাই। ইয়াৰদ্বাৰা একেলগে বহুত সামগ্ৰী কম খৰচতে কঢ়িয়াব পাৰি।

ভূগোল বিভাগৰ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা "Hydrological Journey" ৰ পৰা উদ্ধৃত

সাধনা (গল্প)

মৃগালিনী শইকীয়া, স্নাতক বর্ষ বাৎসরিক

কল্পনা আছিল এজনী সাধাৰণ বিস্মাৰালাৰ ছোৱালী। বিস্মা চলাই ধীৰেণ বৰুৱাই কাণে কাণ মাৰি চাৰিজনীয়া পৰিয়ালটো পোহপাল দিছিল। কল্পনাক পঢ়াবলৈ দেউতাকৰ সামৰ্থ নাছিল। সেয়ে তাই সদায় বাতিপুৰা বিদ্যালয়লৈ যোৱাৰ আগত চহকী মানুহ এঘৰত ঘৰ ৰাডু দি, কাঁহী-বাটি ধুই মাহেকত কিছু টকা উপাৰ্জন কৰিছিল আৰু সেই টকাৰে পঢ়িবলৈ সমৰ্থ হৈছিল। এনেকৈয়ে তাই এদিন ডাঙৰ হ'ল আৰু দশম শ্ৰেণী পালে। বাতি কেবাচিন তেলৰ অভাৱত বেছি সময় পঢ়িব পৰা নাছিল। দেউতাকে বেছি সময় পঢ়ি থকা দেখিলে চাকি নুমুৱাই দিছিল। কিয়নো পেটৰ ভাত মুঠি যোগাৰ কৰিব নোৱাৰা দেউতাকে কেবাচিন তেলৰ যোগাৰ কৰিব ক'ব পৰা? সেয়েহে তাই দিনৰ ভাগতে বেছিভাগ সময় পঢ়িছিল। এদিন তাই মেট্ৰিক পৰীক্ষা দিলে আৰু ষ্টাৰসহ প্ৰথম বিভাগত উত্তীৰ্ণ হ'ল।

'দুখীয়া বুলিলেই কঠিয়া' বুলি এয়াৰ কথা আছে। তাইৰ ক্ষেত্ৰতো এই কথা প্ৰযোজ্য হ'ল। বিজাল্টৰ খবৰ পায়ো কোনেও

সঁহাৰি জনাবলৈ আগবাঢ়ি নাছিল। তাৰ পিছত তাই মানুহৰ ঘৰে ঘৰে গৈ টিউচন কৰিবলৈ ল'লে। এনেদৰে বহু দুখ-কষ্টৰ মাজেৰে তাই এদিন বি. এ. পাছ কৰিলে আৰু সিমানতে পঢ়া শেষ কৰিলে। কিয়নো বৃদ্ধ হোৱাৰ বাবে দেউতাকে বিস্মা চলাব নোৱাৰা হ'ল। সেয়েহে ভায়েকক পঢ়ুৱাৰ দায়িত্বৰ লগতে ঘৰ চলোৱাৰ দায়িত্বও বহন কৰিব লগা হ'ল তাই।

'হলা গছ দেখিলে আটাইয়ে বাগী কুঠাৰ মাৰে।' কল্পনাৰো একে দশা হ'ল। চাকৰিৰ কাৰণে কত যে ইণ্টাৰভিউ দিলে, ক'তো একো সুবিধা কৰিব নোৱাৰিলে। কাৰণ উৎকোচ নিদিলে চাকৰি নাপায়। ভাগ্যই চাকৰি নিদিয়ে। ভাগ্যৰ চকৰি কোনফালে ঘূৰে কোনেও ক'ব নোৱাৰে। কল্পনাই অনিচ্ছা স্বত্বেও যোগ্যতাৰ ভিত্তিত নিকাৰিত হোৱা টেট পৰীক্ষা দিলে আৰু সুখ্যাতিৰে সৰ্বোচ্চ নম্বৰ পাই উত্তীৰ্ণ হৈ লগে লগে চাকৰিও পালে। দৰিদ্ৰতাৰ কবলত পৰি থকা কল্পনাই তৰ পৰিয়ালটো কোনোমতে ৰক্ষা পৰিল।

অৰ্থনীতি বিজ্ঞান বিভাগৰ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা "Cryptonomics"ৰ পৰা উদ্ধৃত

কৰ্মৰত অৱস্থাত অধ্যক্ষা ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈ

নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ কৰ্মৰত অধ্যাপক-অধ্যাপিকাসকলৰ একাংশ

বহি (বাওঁফালৰ পৰা)

ড° মঞ্জু লক্ষৰ, ড° মীৰা বৰুৱা, অমিয়া পাটৰ, মৰমী গায়ন, বীতা কলিতা, ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈ (অধ্যক্ষা), স্বপ্না নেওগ, কল্পনা ভট্টাচাৰ্য্য, ব'জী ডেকা, ড° সঞ্চিতা বৰা

থিয়হৈ (বাওঁফালৰ পৰা, প্ৰথম শাৰী)

দীপক শৰ্মা, শংকৰজ্যোতি বৰা, নীতু গুপ্তা বৰুৱা, ড° বীতা বাণী দে, ড° মণিকা শইকীয়া, ড° নিলাক্ষী মিলি মেদক, ড° নমিতা কলিতা, ড° জোনালী মুদৈ

থিয়হৈ (বাওঁফালৰ পৰা, দ্বিতীয় শাৰী)

মুনীন বৰা, বঞ্জিত বৰুৱা, বিনোদ গোস্বামী, ড° বিপুল মালাকাৰ, কল্যাণ বৰা, উদয় ভান ভগত, ড° মনোজ কুমাৰ চুতীয়া

নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ কৰ্মৰত কৰ্মচাৰীসকলৰ একাংশ

বহি (বাওঁফালৰ পৰা)

মুনালী শইকীয়া, ববীন শইকীয়া, মুনিন্দ্র শইকীয়া, মুহিবাম বৰা, ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈ (অধ্যক্ষা)
ড° কিশোৰ কুমাৰ শৰ্মা (গ্ৰহাগাৰিক), কুলেন শইকীয়া, তীৰ্থজ্যোতি উজীৰ, দেবজিৎ বৰদলৈ

থিয়হৈ (বাওঁফালৰ পৰা)

মিতালী বৰা, বাণু বৰা, বামনবেশ ৰায়, বগীৰাম শইকীয়া, প্ৰাণজিৎ শইকীয়া, প্ৰশান্ত বৰা, হৰকান্ত শইকীয়া
গিৰিধৰ হাজৰিকা, টংকেশ্বৰ শইকীয়া, ৰেৰ শইকীয়া, ওম প্ৰকাশ বাল্মিকী, ভদ্ৰেশ্বৰ শইকীয়া, ৰামদেউ সিং, মৌচুমী বৰা

সম্পাদনা সমিতি

বহি (বাওঁফালৰ পৰা)

উদয় ভান ভগত (সদস্য), ড° মনোজ কুমাৰ চুতীয়া (আলোচনী তত্ত্বাবধায়ক),
ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈ (অধ্যক্ষা), ড° বিপুল মালাকাৰ (সদস্য)

থিয়হৈ (বাওঁফালৰ পৰা)

কৃষ্ণ বৈবাগী (আলোচনী সম্পাদিকা), সুপ্ৰিয়া বৰুৱা (সদস্য)

অধ্যক্ষাৰ সৈতে নগাঁও ছোৱালী কলেজ ছাত্ৰী একতা সভাৰ সদস্যসকল (২০১৩-১৪ বৰ্ষ)

বহি

ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈ (অধ্যক্ষা)

থিয়হৈ (বাওঁফালৰ পৰা)

সুমিত্ৰা তিৰাৰী, পিংকী বৰা, কৃষ্ণ বৈবাগী, বিচিত্ৰা শইকীয়া, জোনমণি দেৱী,
সংগীতা শইকীয়া, বন্দনা গগৈ, সুপ্ৰিয়া বৰুৱা, তুলসী শৰ্মা, বিজিতা বড়ো, মৌমিতা দাস

নগাঁও ছোৱালী কলেজ বাৰ্ষিক সপ্তাহ সমাৰোহৰ বিভিন্ন বিভাগৰ শ্ৰেষ্ঠ প্ৰতিযোগী সকল

ইন্দুশ্ৰী কলিতা
বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ গায়িকা

দিল্ৰাজ কৌৰ কাপুৰ
চেম্পিয়ন অব্ দ্যা চেম্পিয়নচ (পাঞ্জা)

জয়শ্ৰী গোস্বামী
বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ তাৰ্কিক ও সাহিত্য প্ৰতিযোগী

সোণালী কাথাৰপি
বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ খেলুৱৈ

মৌচুমী বৰা
বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ নৃত্য শিল্পী

বাৰ্ষিক কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহৰ বেঙণি

বাৰ্ষিক কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহৰ উদ্বোধনী অনুষ্ঠানত নগাঁও ছোৱালী কলেজ পৰিয়াল

বাৰ্ষিক কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহৰ মুকলি সভাত ভাষণৰত অবস্থাত
বিশিষ্ট সাহিত্যিক গীতা উপাধ্যায়

কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহৰ সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানত
শ্ৰেষ্ঠ গায়িকা ইন্দুশ্ৰী কলিতা

কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহৰ সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানত ছাত্ৰীসকল

বিগত বৰ্ষৰ কলেজ আলোচনী উন্মোচন

২০১৩-১৪ বৰ্ষৰ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আন্তঃ মহাবিদ্যালয় যুৱ মহোৎসৱত
নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ অংশগ্ৰহণকাৰী ছাত্ৰীসকল

স্থান : ফণীধৰ দত্ত প্ৰেক্ষাগৃহ
দিনাংক : ২৬ ২৭ ২৮ আগষ্ট, ২০১৪

ৰাষ্ট্ৰীয় একতা দিবসত অধ্যক্ষৰ সৈতে সংকল্পবত কলেজৰ শিক্ষক-কৰ্মচাৰীসকল

গান্ধী জয়ন্তী উদ্‌যাপন

স্বাধীনতা দিবস উদ্‌যাপন

ICGC ৰ উদ্যোগত নিয়মীয়া স্বাস্থ্য পৰীক্ষা

ICGC ৰ উদ্যোগত প্ৰাক্ নামভৰ্তি পৰামৰ্শদান

হেণ্ডবল অনুশীলনৰত প্ৰশিক্ষকৰ সৈতে ছাত্ৰীসকল

ভলীবল অনুশীলনৰত ছাত্ৰীসকল

টাইকোৱানডো সমৰ কলাত প্ৰশিক্ষকৰ সৈতে ছাত্ৰীসকল

গাৰ্হস্থ্য বিজ্ঞানৰ পৰীক্ষাগাৰত ছাত্ৰীসকল

মনোবিজ্ঞানৰ পৰীক্ষাগাৰত ছাত্ৰীসকল

কম্পিউটাৰ লেবট নিৰ্দেশিকাৰ সৈতে ছাত্ৰীসকল

পুথিভঁড়ালৰ বিডিং বোমত ছাত্ৰীসকল

Language Lab.ত শিক্ষয়িত্ৰীৰ সৈতে ছাত্ৰীসকল

পৰীক্ষাগৃহত নিৰীক্ষকৰ সৈতে ছাত্ৰী সকল

চাফাই অভিযানত একাংশ শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী

নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষার্থী বাহিনী (NCC)

২০১৪ বৰ্ষত অনুষ্ঠিত নগাঁও ছোৱালী কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহৰ বিভিন্ন বিভাগৰ প্ৰতিযোগিতাসমূহৰ ফলাফল

সাহিত্য আৰু আলোচনী বিভাগ

অসমীয়া কবিতা আবৃত্তি

প্ৰথম - জয়শ্ৰী গোস্বামী

দ্বিতীয় - ঝৰ্ণা বৰা

তৃতীয় - ৰেমী শৰ্মা

হিন্দী কবিতা আবৃত্তি

প্ৰথম - বিবেচিত নহ'ল

দ্বিতীয় - পূজা বায়

তৃতীয় - প্ৰতিভা শ্বাহ

ইংৰাজী কবিতা আবৃত্তি

প্ৰথম - ৰ'জলীন কাথাৰপি

দ্বিতীয় - সবস্বতী কুমাৰী

সংস্কৃত কবিতা আবৃত্তি

প্ৰথম - কৃষ্ণা মণি শৰ্মা

দ্বিতীয় - চয়নিকা দেৱী

তৃতীয় - ঝৰ্ণা বৰা

বাংলা কবিতা আবৃত্তি

প্ৰথম - বিবেচিত নহ'ল

দ্বিতীয় - বিবেচিত নহ'ল

তৃতীয় - দিপিকা দাস

ঠিতাতে লিখা কবিতা

প্ৰথম - আৰতি ডেকাবৰজা

দ্বিতীয় - পাখী বৰা

তৃতীয় - ৰেমী শৰ্মা

খিতাতে লিখা গল্প প্ৰতিযোগিতা

প্ৰথম - আৰতি ডেকাবৰজা

দ্বিতীয় - সংগীতা বৰা

তৃতীয় - পাখী বৰা

গল্প প্ৰতিযোগিতা (অসমীয়া)

উদগনিমূলক বঁটা - ৰেমী শৰ্মা

গল্প - 'অপেক্ষা এটি সুদিনৰ'

গল্প প্ৰতিযোগিতা (বাংলা)

উদগনিমূলক বঁটা - প্ৰিয়া সূত্ৰধাৰ

গল্প - 'আকাশেৰ ওপাৰে আকাশ'

বচনা প্ৰতিযোগিতা

বিষয় - 'উচ্চ শিক্ষাৰ ব্যক্তিগতকৰণ আৰু বৰ্তমান সমাজ
ব্যৱস্থাত ইয়াৰ প্ৰভাৱ'

প্ৰথম - বিবেচিত নহ'ল

দ্বিতীয় - বিবেচিত নহ'ল

তৃতীয় - ঝৰ্ণা বৰা

অসমীয়া বানান প্ৰতিযোগিতা

প্ৰথম - মমী দেৱী

দ্বিতীয় - কৃষ্ণামনি শৰ্মা

তৃতীয় - ইন্দুশ্ৰী কলিতা,
কংকনা পাটৰ

ইংৰাজী বানান প্ৰতিযোগিতা

প্ৰথম - সবস্বতী কুমাৰী

দ্বিতীয় - দিপ্তী দেৱী

তৃতীয় - ৰ'জলীন কাথাৰপি

স্মৃতিশক্তি পৰীক্ষা প্ৰতিযোগিতা

প্ৰথম - সংগীতা বৰা

দ্বিতীয় - নিশা বৰা

তৃতীয় - মমী দেৱী,
জয়াৰাণী হাজৰিকা

বাতৰি পঠন প্ৰতিযোগিতা

প্ৰথম - ৰেমী শৰ্মা

দ্বিতীয় - জয়শ্ৰী গোস্বামী

তৃতীয় - দিপিকা দাস

বিভাগীয় প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা প্ৰতিযোগিতা

প্ৰথম - 'Cryptonomics' অৰ্থনীতি বিভাগ

দ্বিতীয় - 'Historica' বুৰঞ্জী বিভাগ

তৃতীয় - 'The Curve' ইংৰাজী বিভাগ

'Hydrological Journey'

ভূগোল বিভাগ

উদগনিমূলক বঁটা : 'সংস্কৃতায়ানম' সংস্কৃত বিভাগ

শ্ৰেষ্ঠ সাহিত্য প্ৰতিযোগী : জয়শ্ৰী গোস্বামী

সংগীত প্রতিযোগিতাৰ ফলাফল

ববগীত :	বিষ্ণুবাভা সংগীত :	৩য় : বিবেচিত নহ'ল
১ম : অংগিতা বৰঠাকুৰ	১ম : ইন্দুশ্ৰী কলিতা	আধুনিক গীত :
২য় : জয়শ্ৰী গোস্বামী	২য় : কমিমণি কলিতা	১ম : ইন্দুশ্ৰী কলিতা
লোকগীত :	৩য় : জয়শ্ৰী গোস্বামী	২য় : কিনকিন মহন্ত,
১ম : অংগিতা বৰঠাকুৰ	ভূপেন্দ্র সংগীত :	কমিমণি কলিতা
২য় : কমিমণি কলিতা	১ম : ইন্দুশ্ৰী কলিতা	৩য় : নিলাক্ষী দাস
৩য় : মিতাক্ষী হাজৰিকা	২য় : মিতাক্ষী হাজৰিকা	বিহুগীত :
জ্যোতি সংগীত :	৩য় : অংগিতা বৰঠাকুৰ	১ম : অংগিতা বৰঠাকুৰ
১ম : ইন্দুশ্ৰী কলিতা	পার্বতীপ্রসাদ বৰুৱা গীত :	২য় : মিতাক্ষী হাজৰিকা
২য় : মিতাক্ষী হাজৰিকা	১ম : ইন্দুশ্ৰী কলিতা	৩য় : কিনকিন মহন্ত
৩য় : অংগিতা বৰঠাকুৰ	২য় : বিবেচিত নহ'ল	

শ্রেষ্ঠ গায়িকা : ইন্দুশ্ৰী কলিতা

ছাত্ৰী জিৰণি কোঠা বিভাগৰ প্রতিযোগিতাসমূহৰ ফলাফল

বয়ন প্রতিযোগিতা :	চান্দা প্রতিযোগিতা :	উকলি প্রতিযোগিতা :
১ম : আকলিমা বেগম	১ম : প্ৰিয়ংকা হাজৰা	১ম : সবস্বতী বসাক ৰায়
২য় : চয়নিকা দেৱী	২য় : সুবভি সূত্ৰধৰ	২য় : চুমকী মজুমদাৰ
সুচিশিল্প প্রতিযোগিতা :	বন্ধন প্রতিযোগিতা :	৩য় : কংকনা দেৱ
১ম : অনিতা মণ্ডল	১ম : বেথা প্ৰজাপতি	কেশ সজ্জা প্রতিযোগিতা :
২য় : চম্পিয়া বেগম	২য় : ৰাখী ৰায়	১ম : পূজা দাস
৩য় : চয়নিকা দেৱী	৩য় : প্ৰিয়ংকা বোষ	২য় : যুতিকা শইকীয়া
সু-কুমাৰ কলা প্রতিযোগিতা :	পিঠাপনা প্রতিযোগিতা :	৩য় : প্ৰিয়ংকা বোষ,
১ম : ঝৰ্ণা বৰা	১ম : চম্পীয়া বেগম	চিমা বাচফৰ
২য় : কংকনা দেৱ,	২য় : সুবভী সূত্ৰধৰ	আঙ্গনা প্রতিযোগিতা :
জয়শ্ৰী শইকীয়া	৩য় : অনিতা মণ্ডল	১ম : কংকনা দেৱ
৩য় : চান্দ ফিবদৌচী আহমেদ	পুষ্প সজ্জা প্রতিযোগিতা :	২য় : সুবভী সূত্ৰধৰ
মৌলিক সৃষ্টিশীল শিল্প প্রতিযোগিতা :	প্ৰিয়ংকা বোষ	৩য় : বিয়া বোষ
বিশেষ বঁটা : কুইন বেজবৰুৱা	মেহেন্দী প্রতিযোগিতা :	বংগলী প্রতিযোগিতা :
২য় : কংকনা দেৱ,	১ম : কংকনা দেৱ	১ম : চয়নিকা দেৱী
জয়শ্ৰী শইকীয়া	২য় : বেথা প্ৰজাপতি,	২য় : চালেহা ৱাচমিন চৌধুৰী
৩য় : চান্দ ফিবদৌচী আহমেদ	চান্দ ফিবদৌচী আহমেদ	৩য় : মুন্সী শৰ্মা,
	৩য় : প্ৰিয়ংকা বৰুৱা	কমা সূত্ৰধৰ

ক্রীড়া প্রতিযোগিতাৰ ফলাফল

Race : 100m	Long Jump :	সুবিয়া বেগম
প্রথম : সোনালী কাথাৰপি	প্রথম : বিমা শইকীয়া	পুনম শৰ্মা
দ্বিতীয় : জিলি ক্ৰপি	দ্বিতীয় : সোণালী কাথাৰপি	সুপ্ৰিয়া বৰুৱা
তৃতীয় : শ্যামলিমা বৰা	তৃতীয় : সুবিয়া বেগম	সঞ্জিতা শইকীয়া
Race : 200m	Badminton (Single) :	বানাব আপ : লক্ষিতা ভবালী
প্রথম : সোনালী কাথাৰপি,	প্রথম : মাস্পী দাস	দীপামনি মেচ
জিলি ক্ৰপি	দ্বিতীয় : কৃষ্ণ টিচ'পি	পল্লবী দৈমাৰী
দ্বিতীয় : শ্যামলিমা বৰা	তৃতীয় : অনিতা কুমাৰী শৰ্মা	বিজিতা বড়ো
তৃতীয় : শিবানী চাংমাই	Carrom (Single) :	কবিতা বসুমতাৰী
Race : 400m	প্রথম : আকলিমা বেগম	কৃষ্ণ টিচ'পি
প্রথম : জিলি ক্ৰপি	দ্বিতীয় : নয়নমনি বৰা	সোনালী কাথাৰপি
দ্বিতীয় : মিবলিন ইংটিপি	তৃতীয় : দিপ্তী দেৱী	ৰেণুমাই চেনাৰপি
তৃতীয় : শ্যামলিমা বৰা,	Discuss Throw :	জোনমনি শইকীয়া
বিজিতা বৰা	প্রথম : সোনালী কাথাৰপি	জিলি ক্ৰপি
Relay Race : 400m	দ্বিতীয় : বিমা শইকীয়া	Tug of War :
প্রথম : শ্যামলিমা বৰা	তৃতীয় : মইনা কাথাৰপি	প্রথম : দীপশিখা দাস
আকলিমা বেগম	Shot-Put :	বেথা বসুমতাৰী
মাস্পী দাস	প্রথম : সোনালী কাথাৰপি	মুনচুন দেৱী
বিমা শইকীয়া	দ্বিতীয় : মনজিৰ টিচ'পি	বনমিলি লেকথেপি
দ্বিতীয় : কাভেচ' টিমুঙপি	তৃতীয় : বিমা শইকীয়া	জোনমনি টেৰঙপি
সোনালী কাথাৰপি	Jevlin Throw :	টিম্পল নাইদিঙ
ভাগ্যশ্ৰী দলৈ	প্রথম : সুবিয়া বেগম	কাভেচ' টিমুঙপি
কৃষ্ণ টিচ'পি	দ্বিতীয় : সোনালী কাথাৰপি	কপমিলি বংফাৰপি
তৃতীয় : মইনা কাথাৰপি	তৃতীয় : জোনমনি দেৱী	চেৰদিহন বংফাৰপি
মিবলিন ইংটিপি	Kabaddi :	দ্বিতীয় : পল্লবী দৈমাৰী
ৰেণুমাই চেনাৰপি	চেম্পিয়ন : আকলিমা বেগম	ৰেণুমাই চেনাৰপি
কবিতা বসুমতাৰী	অঙ্কিতা সাহা	নিশা বৰা
High Jump :	বিমা শইকীয়া	মন্দিৰা গগৈ
প্রথম : সোনালী কাথাৰপি	বন্দনা গগৈ	কৃষ্ণ টিচ'পি
দ্বিতীয় : কৃষ্ণ টিচ'পি	তুলসী শৰ্মা	কবিতা বসুমতাৰী
তৃতীয় : অনিতা কুমাৰী শৰ্মা		বিজিতা বড়ো

মনজিতা টিমুঙপি
সোনালী বসুমতাৰী
জিম্পী ফুকন
অৰ্চনা হাম্পেপী
দুৰ্গাময়ী ভাৰতী
অনিতা টেৰঙপি
মুনজিৰ টিচ'পি
পূজা বসুমতাৰী

Kho-Kho :

প্রথম : লক্ষ্মিতা ভৰালী
কৃষ্ণ টিচ'পি
নিশা বৰা
দীপামনি মেচ
কবিতা বসুমতাৰী
বিউটি কেমপ্ৰাই
চালেহা য়েচমিন চৌধুৰী
বেণুমাই চেনাৰপি
পল্লবী দৈমাৰী
ভাগ্যশ্ৰী দলৈ
সুৰিয়া বেগম
বিজিতা বড়ো

দ্বিতীয় : বিমা শইকীয়া
পূজা দাস
মামনি দাস
আকলিমা বেগম
প্ৰিয়ঙ্কা হাজৰা
বেখা প্ৰজাপত
পূজা কুমাৰী বায়
সৰিতা ঠাকুৰ
পূজা কুমাৰী সৰোজ
প্ৰতিভা শ্বাহ
ধৰ্মিশ পাছেবান
দীপ্তি দেৱী
তৃতীয় : দীপশিখা দাস
বনমিলি লেকথেপি
ব'জলিন চেনাৰপি
কাভেচ' টিমুঙপি
ৰূপমিলি বঙফাৰপি
মুনজিৰ বেপী
অৰ্চনা হাম্পেপী
বেখা বসুমতাৰী
মুনচুন দেৱী
মনজিতা টিমুঙপি

সোনালী বসুমতাৰী
অনিতা টেৰঙপি

Arm Wrestling :

Below 45 Kg. :
চেম্পিয়ন : বেণুমাই চেনাৰপি
বানাব-আপ : আকলিমা বেগম

Below 50 Kg. :
চেম্পিয়ন : বিমা শইকীয়া
বানাব-আপ : মইনা কাথাৰপি

Below 55 Kg. :
চেম্পিয়ন : দিলৰাজ কৌৰ কাপুৰ
বানাব-আপ : মিতালী বড়ো

Below 60 Kg. :
চেম্পিয়ন : বন্দনা গগৈ
বানাব-আপ : বাজশ্ৰী শৰ্মা

চেম্পিয়ন অব দা চেম্পিয়নচ্ (পাঞ্জা) : দিলৰাজ কৌৰ কাপুৰ
শ্ৰেষ্ঠ খেলুৱৈ : সোনালী কাথাৰপি

উপ-সভানেত্ৰীৰ প্ৰতিবেদন...

জয়জয়তে চিৰদিন সাক্ষী হৈ কলঙৰ পাৰ পোহৰোঁৱা নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ প্ৰতিষ্ঠাতা তথা যিসকলে এই অগ্ৰণী শিক্ষানুষ্ঠানখনলৈ অৱদান আগবঢ়াই গৈছে তেওঁলোকলৈ মোৰ কোটি কোটি প্ৰণাম। নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ ২০১৩-১৪ বৰ্ষৰ ছাত্ৰী একতা সভাৰ উপ-সভানেত্ৰী হিচাপে সম্পাদিকাসকলৰ লগত থাকি তেওঁলোকলৈ সহায়-সহযোগিতা তথা উদগনি জনাবলৈ পাই মই নথৈ আনন্দিত।

মোৰ কাৰ্যকালত মহাবিদ্যালয়ৰ সকলোবোৰ অনুষ্ঠান সুকলমে পালন কৰিবলৈ যৎপৰোনাস্তি চেষ্টা কৰিছিলো। এইক্ষেত্ৰত আমাক বিশেষভাৱে সহায়-সহযোগিতা তথা উদগনি দিছিল নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ অধ্যক্ষ মহোদয়া ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈ বাইদেউ, উপাধ্যক্ষ মহোদয়, পূজনীয় শিক্ষাগুৰুসকল, কৰ্মচাৰীবৃন্দ তথা ছাত্ৰী বাঞ্চবীসকলে। সেয়েহে মই তেওঁলোকলৈ অশেষ ধন্যবাদ জনাইছোঁ।

শেষত, মই উপ-সভানেত্ৰী হিচাপে থকা দিনবোৰত যদি ভুল-ত্রুটি বৈ গৈছিল তাৰ বাবে সকলোৰে ওচৰত ক্ষমা মাৰ্জনা বিচাৰিছো আৰু নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ সৰ্বাঙ্গীণ উন্নতি কামনা কৰি মোৰ প্ৰতিবেদনখনি সামৰণি মাৰিছো।

“জয়তু নগাঁও ছোৱালী কলেজ।”

— গীতালী কোঁচ
উপ-সভানেত্ৰী

নগাঁও ছোৱালী কলেজ ছাত্ৰী একতা সভা

সাধাৰণ সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে মই নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ প্ৰতিষ্ঠাপক অধ্যক্ষ শ্ৰদ্ধাৰ মহেশ চন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামী আৰু যিসকল মহান মনিষীৰ প্ৰচেষ্টাৰ অন্তত উক্ত কলেজে আজিৰ এই অৱস্থা পাইছেহি সেই সকলোজন বিশিষ্ট মনিষীৰ শ্ৰীচৰণত শ্ৰদ্ধাৰে সেৱা নিবেদিছো। লগতে মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ মহোদয়াকে প্ৰমুখ্যে কৰি মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ শিক্ষক, কৰ্মচাৰী আৰু ছাত্ৰী বান্ধৱীসকললৈ মই মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো।

মই ২০১৩-১৪ বৰ্ষৰ নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ ছাত্ৰী একতা সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদিকা হিচাপে নিৰ্বাচিত হৈ নিৰ্বাচনৰ প্ৰাক্ মুহূৰ্তক দিয়া প্ৰতিশ্ৰুতি পূৰণ কৰিবলৈ যত্ন কৰিছিলো। লগতে ছাত্ৰীসকলক এটি প্ৰতিশ্ৰুতি দিছিলো যে আমি কিছু ব্যতিক্ৰমী হ'ম আৰু সেই অনুসৰি ছাত্ৰী একতা সভাৰ সম্পাদিকা হিচাপে মহাবিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন অভাৱ অভিযোগবোৰৰ বাস্তৱ সন্মত সমাধানৰ বাবে ঐকান্তিক চেষ্টা কৰিছিলো। ছাত্ৰী একতা সভাৰ ঐক্যৱদ্ধ প্ৰচেষ্টা তথা ছাত্ৰীসকল সদায়েই আছিল আমাৰ প্ৰধান সম্পদ। সম্পাদিকা হিচাপে দায়িত্বভাৰ গ্ৰহণ কৰি অধ্যক্ষা বাইদেউ আৰু পৰিচালনা সমিতিৰ লগত যোগাযোগ কৰি ছাত্ৰীৰ বিভিন্ন অভাৱ অভিযোগ বোৰৰ বিষয়ে অৱগত কৰিছিলো। এই ক্ষেত্ৰত আমাক অধ্যক্ষা মহোদয়ই পূৰ্ণ সহযোগিতা আগবঢ়াইছিল।

মোৰ কাৰ্যকালত মহাবিদ্যালয়ৰ সপ্তাহ সমাৰোহ, নৱাগত আদৰ্শী সভা, শংকৰদেৱৰ তিথি, সৰস্বতী পূজা, স্বাধীনতা দিৱস, গণতন্ত্ৰ দিৱস তথা মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠা দিৱস ইত্যাদি অনুষ্ঠানসমূহ সফলতাবে পালন কৰা হয় আৰু এই ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন ধৰণে সহায় আগবঢ়োৱা শ্ৰদ্ধাৰ তত্ত্বাৱধায়ক তথা ছাত্ৰী একতা সভাৰ বিষয়ববীয়াক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো।

মহাবিদ্যালয়খনত বহুতো সমস্যা আছে তেনে অৱস্থাত এবছৰীয়া কাৰ্যকালত ইমানবোৰ সমস্যা সমাধান কৰাতো সম্ভৱ নহয়। সময়ৰ সোঁতত মোৰ অস্তিত্ব এই মহাবিদ্যালয়ৰ বুকুৰ পৰা হেৰাই গ'লেও মোৰ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতি থকা কৰ্তব্যবোধ আৰু দায়িত্ববোধে মোক আকৌ এই মহাবিদ্যালয়ৰ বুকুলৈ ৰিঙিয়াই মাতিব।

আমাৰ নগাঁও ছোৱালী কলেজ এখন ঐতিহ্য মণ্ডিত শিক্ষা অনুষ্ঠান। অসমৰ শৈক্ষিক, ৰাজনৈতিক, সাংস্কৃতিক আদি বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত এই মহাবিদ্যালয়ৰ যথেষ্ট অৱদান আছে আৰু আগলৈকো থাকিব। নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ দৰে অসমৰ এখন আগশাৰী শিক্ষানুষ্ঠানৰ সাধাৰণ

সম্পাদিকা হৈ মই অতি গৌৰৱবোধ কৰো। কিন্তু সাধাৰণ সম্পাদিকা হিচাপে মই কিমান সফল সেইটো আপোনালোকৰ বিচাৰ্য। আপোনাৰ ছাত্ৰী প্ৰতিনিধি হৈ থকাৰ সময়ছোৱাত আপোনালোক সকলোৰে সমস্যাক মই নিজৰ সমস্যা হিচাপে গণ্য কৰি তাক সমাধানৰ চেষ্টা কৰিছিলো। কিন্তু তাত যদি কিবা ত্ৰুটি বৈ গৈছিল তাৰ বাবে ক্ষমা বিচাৰিছো।

মই সাধাৰণ সম্পাদিকা হৈ থকাৰ সময়ত সম্পন্ন কৰা কিছু কামৰ খতিয়ান দাঙি ধৰিলো।

১। NSUI ৰ জড়িয়তে ছাত্ৰী জিৰণীকোঠাত এটা Aquaguard সংস্থাপন।

২। ছাত্ৰী জিৰণীকোঠাক নতুন ৰূপ প্ৰদান।

৩। ছাত্ৰী একতা সভাৰ কোঠা তথা NCC ৰ বাবে সুকীয়াকৈ কোঠাৰ ব্যৱস্থা কৰি ন-ৰূপ দিয়া।

৪। ছাত্ৰীসকলক ঠাণ্ডাদিনত ইউনিফৰ্মৰ চুৱেটাৰ প্ৰচলন আৰম্ভ কৰিছিলো।

৫। বাথৰুমসমূহ চাফ চিকুন কৰি ৰখাৰ ওপৰত বিশেষ ব্যৱস্থা।

৬। ছাত্ৰীসকলৰ আই কাৰ্ড আৰু বেজ পৰিধান বাধ্যতামূলক কৰা।

৭। আজৰি সময়ত বহিবলৈ ছাত্ৰীসকলক ঠাইৰ সুবিধা।

৮। নিয়মীয়া স্বাস্থ্য পৰীক্ষা।

৯। গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ যুৱ মহোৎসৱত অংশগ্ৰহণ কৰি সফলতা অৰ্জন।

সৰ্বশেষত মোৰ আশা তথা ভগৱানলৈ প্ৰাৰ্থনা যে নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ সকলো দিশতে উন্নতি হওক আৰু উন্নতিৰ স্বৰ্ণ জখলাত দোপদোপে আগবাঢ়ি যাওক।

'জয়তু নগাঁও ছোৱালী কলেজ'

সুপ্ৰিয়া বৰুৱা

সাধাৰণ সম্পাদিকা

নগাঁও ছোৱালী কলেজ ছাত্ৰী একতা সভা

ক্ৰীড়া সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন

বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদনৰ শুভাৰম্ভতে মই চিৰপ্ৰৱাহমান কলঙৰ পাৰত পোহৰৰ কাৰেং সজাৰ প্ৰতিশ্ৰুতিৰে আগবাঢ়ি অহা নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ প্ৰতিষ্ঠাপক অধ্যক্ষ পৰম শ্ৰদ্ধাৰ স্বৰ্গীয় মহেশচন্দ্ৰ দেৱগোস্বামী দেৱক শ্ৰদ্ধাৰে স্মৰণ কৰিছোঁ। লগতে মহাবিদ্যালয়খনৰ পূৰ্ণাঙ্গ ৰূপ প্ৰদানত জড়িত শ্ৰদ্ধাৰ অধ্যক্ষা, শিক্ষাগুৰুসকল আৰু কৰ্মচাৰীসকললৈ মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ ক্ৰীড়া বিভাগৰ সম্পাদিকা পদৰ বাবে মোক যোগ্য বুলি বিবেচনা কৰি উক্ত পদত কলেজখনৰ সেৱা কৰিবলৈ সুযোগ দিয়াৰ বাবে মই সকলোৰে প্ৰতি অশেষ ধন্যবাদ আৰু কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

মোৰ কাৰ্যকালত বিভাগীয় তত্ত্বাৱধায়কসকলৰ লগতে বান্ধবীসকলৰ সহযোগিতাত মই মোৰ দায়িত্বখিনি পালন কৰিবলৈ সাহস পাইছিলো আৰু সকলোৰে আন্তৰিক সহযোগিতাৰ বাবেই 'কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহ', তথা বিভিন্ন অনুষ্ঠানসমূহ সুকলমে পৰিচালনা কৰিবলৈ প্ৰেৰণা পাইছিলো। গতিকে মই সকলো শিক্ষাগুৰু, বিভাগীয় তত্ত্বাৱধায়ক, ছাত্ৰী একতা সভাৰ বিষয়ববীয়া আৰু ছাত্ৰী-বান্ধবী সকলোলৈকে কৃতজ্ঞতাৰ শৰাই আগবঢ়ালো।

মোৰ সীমিত কাৰ্যকালত ভবা বহুখিনি কাম অসম্পূৰ্ণ হৈ থাকিল। তাৰ বাবে মই দুঃখিত। মোৰ আধৰুৱা কামখিনি সম্পূৰ্ণৰূপে ৰূপায়ণ কৰিবলৈ মই মোৰ পৰৱৰ্তী সম্পাদিকাক অনুৰোধ জনালো।

কলেজৰ সেৱা কৰোঁতে অজ্ঞাতভাৱে হয়তো বহুতো ভুল-ভ্ৰুটি হৈছে, গতিকে সন্মানীয় শিক্ষাগুৰু, কৰ্মচাৰীবৃন্দ আৰু ছাত্ৰী বান্ধৱী সকলোৰে পৰা ক্ষমা বিচাৰিছোঁ।

সদৌ শেষত মই পুনৰবাৰ সকলোলৈকে শ্ৰদ্ধা, ধন্যবাদ আৰু কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰি কলেজৰ সৰ্বাঙ্গীন উন্নতি কামনা কৰি প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিলো।

ধন্যবাদেৰে
তুলসী শৰ্মা
সম্পাদিকা, ক্ৰীড়া বিভাগ
নগাঁও ছোৱালী কলেজ ছাত্ৰী একতা সভা

আলোচনী সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে মই নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ প্ৰতিষ্ঠাপক অধ্যক্ষ শ্ৰদ্ধাৰ মহেশ চন্দ্ৰ দেৱগোস্বামীদেৱৰ পৱিত্ৰ শ্ৰীচৰণত আন্তৰিকতাৰে শতকোটি প্ৰণাম যাচিছোঁ আৰু এইখন মহাবিদ্যালয়ৰ জন্মলগ্নৰেপৰা জড়িত হৈ থাকি বিভিন্ন প্ৰকাৰে সহযোগিতা আগবঢ়াই অহা প্ৰত্যেকজন মহান ব্যক্তিলৈ মোৰ আন্তৰিক প্ৰণাম তথা শ্ৰদ্ধা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। এই মহান ব্যক্তিসকলৰ মহান চিন্তাচৰ্চাৰ ফলতেই পঞ্চাশ বছৰৰ আগৰ সমাজ ব্যৱস্থাত ছোৱালীৰ উচ্চ শিক্ষাৰ প্ৰয়োজন অনুভৱ কৰাৰ লগতে অক্লান্ত পৰিশ্ৰম তথা সাধনাৰ জৰিয়তে মধ্য অসমত নাৰীৰ উচ্চ শিক্ষাৰ উক্ত শিক্ষানুষ্ঠান প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। তেখেতসকলে এনে চিন্তা নকৰাহেঁতেন হয়তো বহুতো নাৰী উচ্চ শিক্ষাৰ পৰা বঞ্চিত হ'লহেঁতেন। তেখেতসকলৰ ওচৰত হয়তো মইয়েই নহয় উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ বহুতো নাৰীয়েই চিৰকৃতজ্ঞ।

মধ্য অসমৰ উচ্চ শিক্ষাৰ প্ৰাণকেন্দ্ৰস্বৰূপ তথা ইতিহাসেৰে পৰিপূৰ্ণ নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ আলোচনী সম্পাদিকা পদৰ দৰে গুৰুত্বপূৰ্ণ পদত অধিষ্ঠিত হ'বলৈ পাই মই নতৈ আনন্দিত হোৱাৰ লগতে যিসকল ছাত্ৰীয়ে মোক এই গুৰু দায়িত্বৰ বাবে যোগ্য বুলি বিবেচনা কৰি নিৰ্বাচিত কৰিলে মই সেই সকলোলৈকে এই সুযোগতে আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। কিয়নো এই ঐতিহ্যমণ্ডিত মহাবিদ্যালয়ত নামভৰ্তিৰ দিনাৰ পৰাই ছাত্ৰী একতাসভাৰ সদস্য হোৱাৰ মোৰ সপোনটো বাস্তবত পৰিণত কৰাত সহায় কৰিলে। তেওঁলোকৰ সহায় অবিহনে মোৰ এই সপোন বাস্তবত পৰিণত নহ'লহেঁতেন।

আলোচনী সম্পাদিকা পদৰ দায়িত্বভাৰ শিৰত লৈ মই প্ৰথমেই সুযোগ পাইছিলো মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ সমাৰোহত মহাবিদ্যালয়খনিক সহায় আগবঢ়োৱা। মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ সমাৰোহত আলোচনী বিভাগৰ সম্পাদিকা হিচাপে মোৰ বিভাগত কবিতা আবৃত্তি (হিন্দী, অসমীয়া, ইংৰাজী, বাংলা, সংস্কৃত), খিতাতে লিখা কবিতা, খিতাতে লিখা গল্প প্ৰতিযোগিতা, বানান প্ৰতিযোগিতা, প্ৰাচীৰ প্ৰতিকা প্ৰতিযোগিতা, ৰচনা প্ৰতিযোগিতা, স্মৃতিশক্তি পৰীক্ষা প্ৰতিযোগিতা আৰু লগতে এই মহাবিদ্যালয়ত প্ৰথমবাৰৰ বাবে মই এটা 'বাতৰি পঠন' প্ৰতিযোগিতা অনুষ্ঠিত কৰিছিলো। এই প্ৰতিযোগিতাসমূহত বহুসংখ্যক ছাত্ৰীয়ে অংশগ্ৰহণ কৰি প্ৰতিযোগিতাসমূহ সুন্দৰভাৱে চলাই নিবলৈ সুযোগ দিছিল। মোৰ এই আলোচনী বিভাগত অনুষ্ঠিত হোৱা প্ৰতিযোগিতাসমূহ সুচাৰুৰূপে চলাই

নিবলৈ অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিছিলো। এই ক্ষেত্ৰত মই কিমানদূৰ সফল হৈছে সেয়া আপোনালোকৰ বিচাৰ্য বিষয়।

আলোচনী সম্পাদিকা হিচাপে মোৰ প্রধান দায়িত্ব আৰু কৰ্তব্য এখন সৰ্বাঙ্গসুন্দৰ তথা উচ্চমান বিশিষ্ট আলোচনী পঢ়ুৱৈৰ হাতত তুলি দিয়াতো। অৱশ্যে এই ক্ষেত্ৰত কিমানদূৰ সফল হৈছে তাৰ হয়তো মূল্যায়ন কৰিব নোৱাৰো। ঐতিহ্যমণ্ডিত মহাবিদ্যালয়খনৰ আলোচনীৰ মানদণ্ড কেনে হোৱা উচিত সেয়া হয়তো মোৰ ক্ষুদ্ৰ জ্ঞানৰ দ্বাৰা চুকি পোৱাটো অসম্ভৱ। তথাপি মই মানদণ্ড উন্নত কৰাৰ যথেষ্ট চেষ্টা কৰিছিলো। কিন্তু আলোচনী প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত মূল অসুবিধা হ'ল পৰ্যাপ্ত সংখ্যক লেখাৰ অভাৱ। লেখা বিচাৰি মই প্ৰথমৰ পৰাই ছাত্ৰীসমূহ তথা শিক্ষাগুৰুৰ কাষ চাপিছিলো যদিও আশানুৰূপ ফল লাভ কৰা নাছিলো। তথাপিও আলোচনী প্ৰকাশৰ বাবে থকা অদম্য হেঁপাহৰ বাবে বহু কষ্ট স্বীকাৰ কৰিও লেখাসমূহ সংগ্ৰহ কৰিলো। এই ক্ষেত্ৰত মোক লেখাসমূহ সংগ্ৰহ কৰাত সহায় কৰা সুপ্ৰিয়া বৰুৱাক শলাগ নলৈ নোৱাৰো। তেওঁলৈ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছো। আলোচনী প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত গুণগত লিখনিক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া হোৱা বাবে বহু লেখাই আমি প্ৰকাশ কৰিবলৈ অপাৰগ হ'লো। তাৰবাবে আপোনালোকৰ ওচৰত ক্ষমা মাৰ্জনা বিচাৰিছো।

অৱশেষত বহু কষ্ট স্বীকাৰ কৰি হ'লেও হয়তো এখনি সৰ্বাঙ্গ সুন্দৰ আলোচনী নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ পঢ়ুৱৈৰ হাতত তুলি দিবলৈ সক্ষম হ'লো। শেষত আলোচনী প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত তথা মোৰ কাৰ্যকালত হোৱা আলোচনী বিভাগৰ অনুষ্ঠানবোৰ পৰিচালনা কৰাত যথেষ্ট সহায়ৰ হাত আগবঢ়োৱা অধ্যক্ষ মহোদয়া, উপাধ্যক্ষ মহোদয় আৰু এই আলোচনীৰ তত্ত্বাবধায়কৰ দায়িত্বত থকা শ্ৰদ্ধাৰ ড° মনোজ কুমাৰ চুতীয়া ছাৰ, মৃদুলা কাশ্যপ বাইদেউৰ লগতে মোক সকলো দিশতে দিহা পৰামৰ্শ আগবঢ়োৱা সন্মানীয় ছাৰ-বাইদেউসকলক মোৰ ফালৰপৰা এই সুযোগতে ধন্যবাদ আৰু কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছো আৰু আমাৰ এই 'নগাঁও ছোৱালী কলেজ'খনে যাতে উচ্চ শিখৰ স্পৰ্শ কৰে তাৰে কামনাৰে মোৰ প্ৰতিবেদন সামৰণি মাৰিলোঁ।

'জয়তু নগাঁও ছোৱালী কলেজ'
'জয়তু ছাত্ৰী একতা সভা'

ধন্যবাদেৰে
কৃষ্ণা বৈৰাগী
সম্পাদিকা, আলোচনী বিভাগ
নগাঁও ছোৱালী কলেজ ছাত্ৰী একতা সভা

তৰ্ক আৰু আলোচনা চক্ৰ সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ ছাত্ৰীসকলে মোক ছাত্ৰী একতা সভাৰ তৰ্ক আৰু আলোচনা চক্ৰ বিভাগৰ সম্পাদিকা হিচাপে যোগ্য বিবেচনা কৰি মহাবিদ্যালয়খনলৈ সেৱা আগবঢ়াবলৈ সুবিধা দিয়াৰ বাবে তেওঁলোকলৈ মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা, মৰম তথা কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছো।

২০১৩-১৪ বৰ্ষত তৰ্ক আৰু আলোচনা চক্ৰ বিভাগৰ সকলো দায়িত্ব পালন কৰিবৰ বাবে যথেষ্ট চেষ্টা কৰিছিলো। 'তৰ্ক আৰু আলোচনা চক্ৰ'ৰ দায়িত্বভাৰ গ্ৰহণ কৰাৰ পাছতে 'কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহ' অনুষ্ঠিত হৈছিল। কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহত আকস্মিক বজ্জতা, কুইজ প্ৰতিযোগিতা আদি অনুষ্ঠিত কৰিছিলো। ইয়াৰ উপৰিও কলেজত অনুষ্ঠিত হোৱা আন্তঃকলেজ তৰ্ক প্ৰতিযোগিতাখনি সাফল্যমণ্ডিত কৰি তুলিবলৈ যথাসম্ভৱ চেষ্টা কৰিছিলো। বিভাগীয় তত্ত্বাবধায়িকা তথা ছাত্ৰী বান্ধবীসকলৰ পৰা পোৱা প্ৰেৰণাই কৰ্ম সম্পাদনত অনেক সহায় কৰিছিল। তথাপিও সাধ্যানুসৰি কিমানদূৰ কৃতকাৰ্য হ'ব পাৰিলো আৰু কিমানখিনি সন্তোষ দিব পাৰিলো তাৰ বিচাৰ আপোনালোকলৈ এৰিলো।

মোৰ কাৰ্যকালত বিভাগীয় তত্ত্বাবধায়কসকলে প্ৰত্যেক ক্ষেত্ৰতে যি সহায় আৰু সু-পৰামৰ্শ আগবঢ়ালে তাৰ বাবে মই তেখেতসকললৈ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো।

মহাবিদ্যালয়ৰ খনৰ লগতে সদৌ শেষত মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰী একতা সভাৰ উজ্জ্বল ভৱিষ্যত কামনা কৰি বিগত দিনবোৰত অজানিতে কৰা ভুল ত্ৰুটিবোৰৰ বাবে মই মহাবিদ্যালয় পৰিয়ালৰ সমূহ সদস্য-সদস্যৰ ওচৰত ক্ষমা বিচাৰিছো আৰু মোৰ প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিলো।

'জয়তু নগাঁও ছোৱালী কলেজ'
'জয়তু ছাত্ৰী একতা সভা'।

ধন্যবাদেৰে
মৌমিতা দাস
সম্পাদিকা, তৰ্ক আৰু আলোচনা বিভাগ
নগাঁও ছোৱালী কলেজ ছাত্ৰী একতা সভা

সহ-সাংস্কৃতিক সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে মই মহাবিদ্যালয়ৰ মাননীয়া অধ্যক্ষা মহোদয়া, উপাধ্যক্ষ মহোদয়, শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী, কৰ্মচাৰীবৃন্দ সকলোলৈকে মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা আৰু সন্মান জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

প্ৰতিবেদনৰ জৰিয়তে সকলো ছাত্ৰীক অশেষ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। যিসকলে মোক ২০১৩-১৪ বৰ্ষৰ ছাত্ৰী একতা সভাৰ সহ-সাংস্কৃতিক সম্পাদিকাৰ পদটিৰ বাবে যোগ্য বুলি নিৰ্বাচন কৰিলে।

মোৰ কাৰ্যকালৰ আৰম্ভণিতে অৰ্থাৎ নৱেম্বৰ মাহত সুধাকৰ্ণ ড° ভূপেন হাজৰিকাদেৱৰ শ্ৰদ্ধাঞ্জলি অনুষ্ঠানটি উদযাপন কৰা হৈছিল। সেইদৰে আমাৰ অতি আদৰৰ সবস্বতী পূজা উদযাপন কৰা হৈছিল। তেনেদৰে আমাৰ কাৰ্যকালৰ শেষত উদযাপন কৰিলোঁ নৱাগত আদৰণি সভাৰ লগতে মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ তিথি। শেষত মোৰ কাৰ্যকালতে হোৱা ভুল-ত্রুটিসমূহৰ কাৰণে মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী, ছাত্ৰী আৰু কৰ্মচাৰীসকলৰ ওচৰত ক্ষমা প্ৰাৰ্থনাৰে মোৰ প্ৰতিবেদন সামৰণি মাৰিলোঁ।

সংগীতা শইকীয়া

সহ-সম্পাদিকা, সাংস্কৃতিক বিভাগ
নগাঁও ছোৱালী কলেজ ছাত্ৰী একতা সভা

সংগীত সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন

সৰ্বপ্ৰথমে এই ঐতিহ্যমণ্ডিত নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ অধ্যক্ষা মহোদয়া, অধ্যাপক-অধ্যাপিকাসকলোলৈকে মোৰ শ্ৰদ্ধা জ্ঞাপন কৰিছোঁ, লগতে মহাবিদ্যালয়খনৰ পূৰ্ণাঙ্গ ৰূপ প্ৰদানত জড়িত থকা কৰ্মচাৰীসকলকো মোৰ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

এনে এখন ঐতিহ্যমণ্ডিত মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী একতা সভাৰ সদস্য হোৱাৰ হেঁপাহকণক সজীৱ ৰূপে বাস্তৱ কৰাত সহায়-সহযোগিতা আগবঢ়োৱা সমূহবান্ধৱীলৈ মোৰ মৰম-স্নেহ, আন্তৰিকতা যাচিলোঁ।

নিৰ্বাচনত প্ৰতিদ্বন্দ্বিতাৰে ছাত্ৰী একতা সভাৰ সদস্য হ'লো। কেতিয়াও নভবা এই অবিস্মৰণীয় মুহূৰ্তটো মোৰ গোটেই জীৱনতে মনত থাকিব। ছোৱালী কলেজৰ একতা সভাৰ সদস্য হোৱাৰ বহুতো হেঁপাহ আৰু সপোন আছিল। তথাপিও সাহস নথকাৰ বাবে পিছ হুকা মাৰিছিলো। কিন্তু লগৰ বান্ধৱীৰ উৎসাহত প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰি ছাত্ৰী একতা সভাৰ সদস্য হ'বলৈ পায় মই বহু আনন্দিত।

শপত গ্ৰহণ কৰাৰ কিছুদিনৰ পিছতেই কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহ আৰম্ভ হৈছিল। এই সপ্তাহ সমাৰোহত মোৰ শিতানত সংগীতৰ অন্তৰ্গত বিভিন্ন গীতসমূহত মহাবিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন ছাত্ৰীয়ে অংশগ্ৰহণ কৰি সুকলমে অনুষ্ঠানটি আগবঢ়াই নিয়াত সহযোগিতা আগবঢ়ালে।

মহাবিদ্যালয়ৰ সপ্তাহ সমাৰোহত সংগীত বিভাগৰ সকলোবোৰ কাম নিয়াৰিকৈ পৰিচালনা কৰাত মোক সহায় কৰা মোৰ শ্ৰদ্ধাৰ কল্পনা ভট্টাচাৰ্য বাইদেউ, লীনা বৰা হাজাৰী বাইদেউ, ৰাজেন দেৱনাথ ছাৰ, ৰঞ্জয় সাহা ছাৰৰ ওচৰত মই চিৰকৃতজ্ঞ।

সৰ্বশেষত নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ অধ্যক্ষা, উপাধ্যক্ষ আৰু ছাৰ-বাইদেউলৈ শ্ৰদ্ধা আৰু লগতে সকলো বান্ধৱী, ভনীলৈ মোৰ সেৱা জনাই প্ৰতিবেদন সামৰণি মাৰিছোঁ।

“জয়তু নগাঁও ছোৱালী কলেজ”

“জয়তু ছাত্ৰী একতা সভা”

ধন্যবাদেৰে

জোনমণি দেৱী

সম্পাদিকা, সংগীত বিভাগ

নগাঁও ছোৱালী কলেজ ছাত্ৰী একতা সভা

ছাত্ৰী জিৰণি কোঠা সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন

জয়জয়তে নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ মোৰ শ্ৰদ্ধাৰ অধ্যক্ষা মহোদয়া, উপাধ্যক্ষ মহোদয়, ছাত্ৰী জিৰণি কোঠাৰ তত্ত্বাৱধায়িকাসকল, শিক্ষাগুৰু আৰু কৰ্মকৰ্তালৈ কৃতজ্ঞতা জনালোঁ। এনে এখন মহান শিক্ষানুষ্ঠানৰ ছাত্ৰী একতা সভাৰ বিষয়ববীয়া হিচাপে মই কাম কৰি সঁচাই গৌৰৱ অনুভৱ কৰিছোঁ।

ছাত্ৰী একতা সভাৰ সদস্য হিচাপে মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰীসকলৰ গভীৰ আস্থাক শিৰোধাৰ্য কৰি নিজৰ দায়িত্ব নিষ্ঠাৰে পালন কৰি নিবলৈ সংকল্পবদ্ধ হৈছিলো। নাজানো এই দায়িত্ব পালন কৰাত মই কিমানদূৰ সফল হৈছো। মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষাগুৰু আৰু ছাত্ৰীসকলে যি উৎসাহ উদ্দীপনাৰে ছাত্ৰী একতাসভাৰ ছাত্ৰী জিৰণি কোঠাৰ সম্পাদিকা হিচাপে কাম কৰি মহাবিদ্যালয়ৰ বাবে সেৱা আগবঢ়োৱাৰ সুযোগ দিলে, তাৰ বাবে তেওঁলোকলৈ মোৰ অশেষ ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো।

২০১৩-১৪ বৰ্ষৰ কাৰ্যকালত বিভাগীয় সম্পাদিকা হিচাপে সকলো অনুষ্ঠান আৰু বিশেষকৈ কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহত মই নিষ্ঠাসহকাৰে দায়িত্ব পালন কৰিছিলো। কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহত ছাত্ৰী জিৰণিকোঠাৰ প্ৰতিযোগিতা সমূহত বহুতো ছাত্ৰীয়ে যোগদান কৰি প্ৰতিযোগিতাৰ সৌষ্ঠৱ বৃদ্ধি কৰাৰ বাবে সকলোকে ধন্যবাদ জনালো।

ছাত্ৰীসকলৰ বাবে জিৰণিকোঠাৰ কিছুমান সুবিধা কৰি দিছিলো যদিও ছাত্ৰীসকলৰ অনুপাতে হোৱা নাছিল।

মোৰ কাৰ্যকালৰ সময়ত যদি মই কেতিয়াবা অজ্ঞাতে কাৰোবাৰ ওচৰত ভুল কৰিছিলো বা কাৰোবাক বেয়াকে কৈছিলো তাৰ বাবে মই সকলোৰে ওচৰত ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা বিচাৰিছো।

শেষত অধ্যক্ষা মহোদয়া, উপাধ্যক্ষ মহোদয়, শিক্ষাগুৰুসকল, ছাত্ৰীসকলক ধন্যবাদ জনাই প্ৰতিবেদন সামৰিছো।

“জয়তু অসমী আই”

“জয়তু নগাঁও ছোৱালী কলেজ”

“জয়তু নগাঁও ছোৱালী কলেজ ছাত্ৰী একতা সভা”।

ধন্যবাদেৰে

পিংকী বৰা

সম্পাদিকা, ছাত্ৰী জিৰণি কোঠা

নগাঁও ছোৱালী কলেজ ছাত্ৰী একতা সভা

ছাত্ৰী সাহায্য পুঁজি সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে অধ্যক্ষা মহোদয়া প্ৰমুখ্যে শিক্ষাগুৰু আৰু বন্ধু-বান্ধৱী সমন্বিতে এই মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিজন সদস্যলৈ সশ্ৰদ্ধ প্ৰণিপাত জ্ঞাপন কৰিছো।

ঐতিহ্যমণ্ডিত নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ ছাত্ৰী একতা সভাৰ এগৰাকী সদস্য ৰূপে নিজকে নিয়োজিত কৰিবলৈ পায় মই সঁচায়ে গৌৰৱান্বিত।

২০১৩-১৪ বৰ্ষত অনুষ্ঠিত মহাবিদ্যালয় সপ্তাহৰ পৰা আৰম্ভ কৰি প্ৰতিটো অনুষ্ঠানতে মই মোৰ কৰ্তব্য নিষ্ঠা সহকাৰে পালন কৰিবলৈ যত্ন কৰিছিলো। লগতে সাহায্য পুঁজি বিভাগৰ সম্পাদিকা হিচাপে মোৰ ওপৰত ন্যস্ত বিভাগীয় কামসমূহো কৰি যাবলৈ যৎপৰোনাস্তি চেষ্টা কৰিছিলো।

দায়িত্ব পালনৰ প্ৰতিটো ক্ষেত্ৰতে মোক সু-পৰামৰ্শ দি সহায় কৰিছিল অধ্যক্ষা মহোদয়া আৰু মহাবিদ্যালয় পৰিয়ালৰ সমূহ সদস্য-সদস্যাই। তদুপৰি বিভিন্ন কামত সাহস তথা সহায়ৰ হাত আগবঢ়াইছিল মোৰ বান্ধৱীসকলে। এই সুযোগতে মই তেওঁলোকৰ ওপৰত কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছো।

সাহায্য পুঁজিৰ বিভাগীয় সম্পাদিকা হিচাপে দায়িত্ব আৰু কৰ্তব্য পালনত যদি জ্ঞাত-অজ্ঞাতভাৱে কিবা ভুল হৈছিল তাৰ বাবে ক্ষমা মাৰ্জনা বিচাৰিছো।

সৰ্বশেষত মহাবিদ্যালয় পৰিয়ালৰ সকলোলৈকে কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰি মোৰ এই প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিছো।

“জয়তু নগাঁও ছোৱালী কলেজ”।

ধন্যবাদেৰে

সুমিত্ৰা তিৱাৰী

সম্পাদিকা, ছাত্ৰী সাহায্য পুঁজি

নগাঁও ছোৱালী কলেজ ছাত্ৰী একতা সভা

সাহিত্য অকাদেমি বঁটা

সংগ্রহ: মধুস্মিতা বৰা, স্নাতক দ্বিতীয় বাৎসৰিক

চন	লেখক	গ্ৰন্থ
১৯৫৫ চন	যতীন্দ্ৰ নাথ দ্বৰা	বনফুল
১৯৬০ চন	বেণুধৰ শৰ্মা	কংগ্ৰেছৰ কাঁচিয়ালি ব'দ
১৯৬১ চন	বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য	ইয়াৰইঙ্গম
১৯৬৪ চন	বিনিকি কুমাৰ বৰুৱা	অসমৰ লোক-সংস্কৃতি
১৯৬৬ চন	অম্বিকাগিৰি ৰায়চৌধুৰী	বেদনাৰ উল্কা
১৯৬৭ চন	ত্ৰৈলোক্যনাথ গোস্বামী	আধুনিক গল্প-সাহিত্য
১৯৬৮ চন	নলিনীৱালা দেৱী	অলকানন্দা
১৯৬৯ চন	অতুল চন্দ্ৰ হাজৰিকা	মঞ্চলেখা
১৯৭০ চন	লক্ষ্মীনাথ ফুকন	মহাত্মাৰ পৰা কপকোঁৱৰলৈ
১৯৭২ চন	চৈয়দ আব্দুল মালিক	অঘৰী আত্মাৰ কাহিনী
১৯৭৪ চন	সৌৰভ কুমাৰ চলিহা	গোলাম
১৯৭৫ চন	নৱকান্ত বৰুৱা	ককাদেউতাৰ হাড়
১৯৭৬ চন	ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়া	শুংখল
১৯৭৭ চন	আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱা	বকুলবনৰ কবিতা
১৯৭৮ চন	হোমেন বৰগোহাঞি	পিতা-পুত্ৰ
১৯৭৯ চন	ভবেন বৰুৱা	সোণালী জাহাজ
১৯৮০ চন	যোগেশ দাস	পৃথিৱীৰ অসুখ
১৯৮১ চন	নীলমণি ফুকন	কবিতা
১৯৮২ চন	মামণি ৰয়ছম গোস্বামী	মামৰে ধৰা তৰোৱাল
১৯৮৩ চন	নিৰ্মলপ্ৰভা বৰদলৈ	সুদীৰ্ঘ দিন আৰু ঋতু
১৯৮৪ চন	দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্য	জংগম
১৯৮৫ চন	কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ	বচনা সম্ভাৰ
১৯৮৬ চন	তীৰ্থনাথ শৰ্মা	বেণুধৰ শৰ্মা
১৯৮৭ চন	হৰেকৃষ্ণ ডেকা	আন এজন
১৯৮৮ চন	লক্ষ্মীনন্দন বৰা	পাতাল ভৈৰৱী
১৯৮৯ চন	হীৰেন গোহাঁই	অসমীয়া জাতীয় জীৱনত মহাপুৰুষীয়া পৰম্পৰা
১৯৯০ চন	স্নেহ দেৱী	স্নেহ দেৱীৰ এককি গল্প
১৯৯১ চন	অজিত বৰুৱা	ব্ৰহ্মপুত্ৰ ইত্যাদি পদ্য
১৯৯২ চন	হীৰেণ ভট্টাচাৰ্য	শইচৰ পথাৰ মানুহ
১৯৯৩ চন	কেশৱ মহন্ত	মোৰ যে কিমান হেঁপাহ
১৯৯৪ চন	শীলভদ্ৰ	মধুপুৰ বহুদূৰ
১৯৯৫ চন	চন্দ্ৰপ্ৰসাদ শইকীয়া	মহাৰথী
১৯৯৬ চন	নিকপমা বৰগোহাঞি	অভিযাত্ৰী
১৯৯৭ চন	নগেন শইকীয়া	আন্ধাৰত নিজৰ মুখ
১৯৯৮ চন	অৰুণ শৰ্মা	আশীৰ্বাদৰ ৰং
১৯৯৯ চন	মেদিনী চৌধুৰী	বিপন্ন সময়
২০০০ চন	অপূৰ্ব শৰ্মা	বাঘে টাপুৰ ৰাতি
২০০১ চন	মহিম বৰা	এখানি মাইৰ হাঁহি
২০০২ চন	নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্য	মহৎ ঐতিহ্য
২০০৩ চন	বীৰেশ্বৰ বৰুৱা	অনেক মানুহ, অনেক ঠাই আৰু নিৰ্জনতা
২০০৪ চন	হীৰেন্দ্ৰনাথ দত্ত	মানুহ অনুকুলে
২০০৫ চন	য়েছে দৰজে ঠংচি	মৌন ওঁঠ মুখৰ হৃদয়
২০০৬ চন	অতুলানন্দ গোস্বামী	চেনেহ জৰীৰ গাঁঠি
২০০৭ চন	পূৰ্বী বৰমুদৈ	শান্তনুকুলনন্দন
২০০৮ চন	ৰীতা চৌধুৰী	দেওলাংখুই
২০০৯ চন	ধ্ৰুৱজ্যোতি বৰা	কথা বজাৰ
২০১০ চন	কেশৱা মহন্ত	ৰামায়ণী সাহিত্য কথাবস্তৰ আঁতি-ওঁৰি
২০১১ চন	কবীন ফুকন	এই অনুৰাগী এই উদাস
২০১২ চন	চন্দনা গোস্বামী	পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ
২০১৩ চন	ববীন্দ্ৰ চৰকাৰ	ধূলিয়বি ভবিৰ খোজ
২০১৪ চন	অৰুণা পটংগীয়া কলিতা	মৰিয়ন আঁপিন আৰু হীৰা বৰুৱা

শিল্প চিহ্ন

কংকণা দেৱ
স্নাতক চতুৰ্থ বাৎসৰিক

মমী গুহ
স্নাতক তৃতীয় বাৎসৰিক

দীপা সৰকাৰ
স্নাতক চতুৰ্থ বাৎসৰিক

